

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**KUTBÜDDİN İZNIKÎ'NİN MUKADDİMESİ'NİN TOPKAPI
NÜSHASI (1b-50b) GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-SÖZLÜK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ecem AYDIN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İbrahim TAŞ
Bilecik, 2017
10089439

**T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**KUTBÜDDİN İZNIKÎ'NİN MUKADDİMESİ'NİN TOPKAPI
NÜSHASI (1b-50b) GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-SÖZLÜK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ecem AYDIN

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. İbrahim TAŞ**

**Bilecik, 2017
10089439**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSİS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: Ecem AYDIN
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. İbrahim TAŞ
Tezin Özgün Adı : Kutbüddin İznikî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (1b-50b) Giriş-Metin-Çeviri - Sözlük
Tezin İngilizce Adı : Kutbüddin İznikî's Mukaddime of Topkapı Copy (1b-50b) Introduction - The Text - Translation - Glossary

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 05/07/2017

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ /OY ÇOKLUĞU ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İbrahim TAŞ

Üye : Doç. Dr. Oktay Selim KARACA

Üye : Prof. Dr. Nesrin BATRAKTAR ERTEN

Üye :

Üye :

İmza
M. Karaca
N. Erten

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20.... tarih ve / sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

“Kutbüddin İznikî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (1b-50b) Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ecem AYDIN

05/07/2017

ÖN SÖZ

Türk dilinin zenginliğini kavramak bu alanda yazılmış metinleri incelemekten geçmektedir. Kutbüddin İznikî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (1b-50b) Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük adlı çalışmada, metni akademik yöntemle ele alıp dil özelliklerini tanımak, tanıtmak ve metnin bağlamında anlam çeşitliliğini belirlemek amaçlanmıştır. Tezimin hazırlanması sürecinde kılavuzluğuyla yanımda olan danışman hocam Prof. Dr. İbrahim TAŞ'a, metnin bulunmasında yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Mustafa KOÇ'a ve ders döneminden itibaren gösterdikleri ilgi ve desteklerinden dolayı bölüm hocalarıma teşekkürü bir borç sayar, şükranlarımı sunarım. Son olarak desteğini benden hiç esirgemeyen kardeşim Gizem AYDIN'a teşekkür ederim.

Ecem AYDIN

05/07/2017

ÖZET

Türkçe Anonim İlmihâl Kitabı adıyla kaydedilen yazma, Türkçe ilk ilmihâl örneklerinden Kutbüddin İznikî'ye ait Mukaddime adlı eserin bir nüshasıdır. Bu çalışmada metnin dil özelliklerini belirlemek ve metnin ait olduğu dönemi tanımak amaçlanmıştır. Çalışmanın oluşum seyri şu şekildedir: Önce Arap harfli metin transkripsiyon alfabesiyle latin harflerine aktarıldı. Daha sonra metnin günümüz Türkçesine çevirisi yapıldı. Bu aşamada cümle yapısı ve söz varlığını korumaya özen gösterildi. Çok anlamlılık bağlamında ele alınan sözlük, gramatikal dizini de içermektedir. Metinden elde edilen bulgulara Giriş kısmında yer verilmiştir.

Metin, dil özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesi dönemine aittir. Bu dönemin kendi içinde de gelişim gösterdiği bilinmektedir. Bu bakımdan eseri Eski Anadolu Türkçesinin 15. yüzyıl sonu ve 16. yüzyıl başı arasına konumlandırabiliriz. Çalışma; Eski Türkçe dönemiyle organik bağlarını koparmadığını gördüğümüz şekil özellikleri ve Arapça asıllı bugün Türkçeleşmiş kelimelerin değişim sürecini izleyebilmemiz açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Eski Anadolu Türkçesi, ilmihâl, Kutbüddin İznikî, Mukaddime

ABSTRACT

Manuscript written under the name of Turkish Anonymous Book of Catechism is one of the earliest copies of Mukaddime belonging to Kutbüddin İznikî, first samples of Turkish Catchecism. This research aims to identify linguistic characteristics of the text and present an insight idea to the era which the text belongs. This research followed a course, that is, firstly, text has been transformed from Arabic to Latin with the help of transcription alphabet. And then, it has been translated to modern day Turkish. In the process, preserving syntax and vocabulary consistency has been taken care of. Glossary dealing the amphipoly also includes a grammer index. The discoveries from the text are stated in the abstract section.

Text belongs to Old Anatolian Turkish era from the perspective of linguistic characteristics. It is also known that this era was developing within itself. As a consequence this manuscript can be placed to the ending of 15th century and begining of 16th century of Old Anatolian Turkish era. This research has a great value because it shows us that formational characteristics haven't broken off their ties with Old Turkish era and it gives us an opportunity to follow the course which Arabic originated Turkish words has taken.

Key Words: Turkish Language, Old Anatolian Turkish, catechism, Kutbüddin İznikî, Mukaddime

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR ve SİMGELER.....	v
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN.....	6
------------	---

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ.....	25
-------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAPÇA İBARE NOTLARI.....	45
---------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK ve DİZİN.....	47
----------------------	----

SONUÇ.....	122
KAYNAKÇA.....	123
EKLER.....	124
ÖZ GEÇMİŞ.....	174

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
AT	: Ana Türkçe
ET	: Eski Türkçe
Fa.	: Farsça
iy.	: iyelik eki
mec.	: mecaz anlam
nes.	: nesne durumu eki
ö.	: ölümü
Soğd.	: Soğdca
vb.	: ve benzeri

SİMGELER

<	: 1. aracı ve kaynak dili gösterir; 2. önceki biçimi gösterir
→	: gönderme
+	: 1. ada gelen eki gösterir; 2. yazmada bitişik yazıldığını gösterir
-	: 1. eylem kök ya da gövdesini gösterir; 2. eyleme gelen eki gösterir
[=]	: 1. kelimenin kaç defa geçtiğini belirtir; 2. Arapça ibarelerin anlamını gösterir

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	hemze	ʾ
ا	elif	a / ā / e
ب	be	b / p
پ	pe	p
ت	te	t
ث	ṣe	ṣ
ج	cīm	c / ç
چ	çīm	ç
ح	hā	h
ح	hı	h
د	dāl	d
ذ	zel	z
ر	re	r
ز	ze	z
س	sīn	s
ش	şın	ş
ص	şād	ş
ض	ḍād	ḍ / ḍ
ط	ṭı	ṭ
ظ	ẓı	ẓ
ع	ʿayın	ʿ
غ	ğayın	ğ
ف	fe	f
ق	ḵāf	ḵ
ك	kef	k / g / ŋ
ل	lām	l
م	mīm	m
ن	nūn	n
و	vāv	v / (o / ö / u / ū / ü)
ه	he	h / (a / e / i)
ی	ye	y / (è / ı / i / î)

GİRİŞ

Türkçe ilmihâl geleneğinin ilk örneklerinden biri olan “Mukaddime”nin pek çok nüshası bulunmaktadır. Nitekim bu durum, müellif Kutbüddin İznikî'nin 1418 (Öngören, 2002: 485) tarihli vefatı dikkate alındığında Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil çalışmalarına konu olması bakımından önem arz etmektedir. Buradan hareketle tezde metnin dil özellikleri ortaya koyulmaya ve yorumlanmaya çalışıldı.

Üzerinde çalışılan metin, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü, 000630/1 numarada kayıtlı olan yazma içerisinde bulunmaktadır. Müstensihî Abdullah olan metnin yazılış tarihi bilinmemektedir. Eser, *Türkçe Anonim İlmihâl Kitabı* adıyla kaydedilse de Kutbüddin İznikî'ye ait Mukaddime'nin bir başka nüshası olduğu anlaşılmıştır. Yazmanın tamamı 453 varaktan oluşur; fakat bu çalışma 1^b/01-50^b/09 arasını kapsamaktadır. Her varak 9 satırdır. Müstensih bunu ilk varakta “hattı-ı satır 9” şeklinde belirtmiştir. Yazma siyah mürekkeple harekeli nesih tarzıyla kaleme alınmış. Belli bir sistemi olmamakla birlikte genellikle söz başlarında *ammā*, *bāb*, *dağı*, *birisi*, *pes*, *evvel*, *ba'zı* vb. sözcükler ile Arapça ibarelerin kırmızı mürekkeple yazıldığı görülmektedir. İlk varakta yer alan mühür, bir kısmı silinmiş olması sebebiyle okunamamıştır. Metnin başında müstensih'in vermiş olduğunu düşündüğümüz “Kıt'atü mine't-taşavvuf” başlığı yer alır.

Metinden örneklerle Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait ses ve biçim özellikleri şunlardır:

1. Söz içi ve söz sonu /d/ foneminin /y/ye dönüşmesi: *ayağ* ‘ayak’ (44^b/02) < ET *adağ*, *ayruk* ‘başka; bundan sonra, bir daha’ (15^b/06) < ET *adruk*, *büyük* ‘büyük’ (22^b/06) < ET *bedük*, *büyüklik* ‘büyüklik’ (42^b/03) < ET *bedüklük*, *eyle-* ‘yapmak, etmek’ (42^b/05) < ET *edle-*, *eyü* ‘iyi’ (3^b/06) < ET *edgü*, *eylük* ‘iyilik’ (48^a/09) < ET

edgülık, koy- ‘bırakmak’ (36^a/07) < ET *kod-*, *kuyruk* ‘kuyruk’ (44^a/04) < ET *ıudruk*, *seyrek* ‘aralıklı olan’ (44^a/08) < ET *sedrek*.

2. Çok heceli sözcüklerin sonundaki /g/ foneminin düşmesi: *kamu* ‘bütün, hepsi’ (2^a/04) < ET *kamağ*, *katı* ‘sert, katı’ (21^b/04) < ET *katıg*, *ölı* ‘ölü, ölmüş’ (30^a/02) < ET *ölıg*, *örtü* ‘örten şey’ (14^b/04) ET *örtüg*, *ulu* ‘yüce, büyük’ (28^b/04) < ET *uluğ*.

3. Birincil uzun ünlülerin kısalması: *ağız* ‘ağız’ (43^b/08) < AT *āgız*, *dört* ‘dört’ (43^b/01) < AT *tōrt*, *ağaç* ‘ağaç’ (21^b/03) < AT *īgāç*, *yol* ‘yol’ (28^b/08) < AT *yōl*, *ay* ‘ay, kamer’ (47^a/01) < AT *āy*, *az* ‘az’ (10^a/03) < AT *āz*, *az-* ‘yoldan çıkmak, şaşırarak’ (10^b/09) < AT *āz*, *bal* ‘bal’ (43^b/08) < AT *bāl*, *taş* ‘taş’ (39^b/08) < AT *tāş*, *gök* ‘gökyüzü, gök’ (22^b/02) < AT *kōk*, *su* ‘su’ (43^a/02) < AT *sūw*.

4. Birincil uzun ünlülerden sonra gelen /p, ç, t, k, k/ ünsüzlerinin ötümlüleştiği örnekler görülür. Ünlüsü kısa olan kelimelerde bu ünsüzlerin korunma eğiliminde olduğu bilinmektedir (Tekin, 1995): *od* ‘ateş’ (43^a/07) < AT *ōt*, *güç* ‘güç’ (11^b/04) < AT *kūç*.

5. İkinci hece başındaki /g/ foneminin düşmesi: *gerek* ‘ihtiyaç duyulan’ (4^b/05) < ET *kergek*, *kulağ* ‘kulak’ (22^b/08) < ET *kulğak*, *eyü* ‘iyi’ (4^b/05) < ET *edgü*.

6. Söz başı /t/ ünsüzünün /d/ye dönüşmesi: *dê-* ‘demek’ (2^b/07) < ET *tê-*; *dil* ‘lisan’ (22^b/09) < ET *til*, *til*; *dön-* ‘dönmek’ (17^b/05) < ET *tōn-*; *deg-* ‘değmek, erişmek’ (49^b/06) < ET *teg-*; *demür* ‘demir’ (47^a/09) < ET *temür*; *dört* ‘dört’ (43^b/01) < ET *tōrt*; *düş-* ‘düşmek, girmek’ (17^a/01) < ET *tüş-*; *dahı* ‘dahi’ (1^b/01) < ET *tağı*.

7. Söz başı /k/ ünsüzünün /g/ye dönüşmesi: *git-* ‘gitmek’ (28^b/09) < ET *kêt-*, *gel-* ‘gelmek’ (19^a/07) < ET *kel-*, *geç-* ‘geçmek’ (35^b/06) < ET *keç-*, *göz* ‘göz’ (6^a/03) < ET *köz*, *getür-* ‘getirmek, iletmek’ (15^a/09) < ET *keltür-*, *gör-* ‘görmek’ (43^b/05) < ET *kör-*, *gül-* ‘gülmek’ (30^b/03) < ET *kül-*, *gün* ‘gündüz’ (42^b/02) < ET *kün*.

8. Söz başı /b/ ünsüzünün /v/ye dönüşmesi: *var* ‘var’ (5^a/05) < ET *bar*, *var-* ‘gitmek’ (19^a/03) < ET *bar-*, *vêr-* ‘bağışlamak’ (19^a/08) < ET *bêr-*.

9. Söz başı /b/ sesi yalnız şu sözcükte düşmüştür: *ol-* ‘olmak’ (1^b/01) < ET *bol-*.

10. Dudak uyumunun yokluğu: *bildür-* ‘bildirmek’ (19^a/08), *bulud* ‘bulut’ (47^a/02), *bulun-* ‘bulunmak’ (25^a/03), *düriş-* ‘çalışmak, çabalamak’ (29^b/06), *erişdür-* ‘ulaştırmak’ (42^a/05), *geçür-* ‘geçirmek’ (37^a/02), *getür-* ‘getirmek, iletmek’ (15^a/09), *görin-* ‘görünmek, anlaşılacak’ (25^b/06), *korhı* ‘korku’ (40^b/02), *kullık* ‘kulluk’ (41^a/09), *kurtul-* ‘kurtulmak’ (41^a/06), *oğı-* ‘okumak’ (1^b/01).

11. Yuvarlaklaşmalar: *cānlu* ‘canlı’ (47^a/05), *gizlü* ‘gizli’ (39^b/07), *sevgü* ‘sevgi’ (10^a/02), *belürsüz* ‘belirsiz’ (39^b/07), *demür* ‘demir’ (47^a/09), *delü* ‘deli’ (46^b/03), *dilsüz* ‘dilsiz’ (46^b/03), *eksük+dür* (24^a/03), *getür-dük* (16^a/05), *gerekli* (47^a/07), *güneş+ün* (42^b/04), *dê+dügümüz* (4^b/01), *bildür-elüm* (14^b/05).
12. Yükleme durumu ekinin -(y)I olması: *halk+ı* (7^b/09), *hük+m+i* (30^b/01), *aru+yı* (43^b/05), *iş+i* (25^a/04), *yér+i* (44^a/08).
13. Gelecek zamanın -IsAr eki ile kurulması: *dön-iser* (17^b/05), *éd-iser* (17^b/07).
14. Görülen geçmiş zaman çoğul 1. kişi ekinin -dUk ile kurulması: *getür-dük* (16^a/05), *söyle-dük* (50^a/09).
15. Ayrılma hâl eki -dAn biçimindedir: *aşşı+dan* (21^b/01), *bunlar+dan* (2^a/05).
16. ‘ile’ edatı metinde ekleşmiş biçimde görülür: *gözile* (22^b/09), *hadîşile* (30^a/07), *‘ilmile* (6^a/04), *neyile* (3^a/02), *şifatlarla* (2^a/08), *hulklarıla* (3^b/07).
17. Bazı kelimelerin dudak uyumuna göre ve uyum dışı olduğu örnekler birlikte görülür: *dürüş-/dürüş-* ‘çalışmak, çabalamak’, *görin-/görün-* ‘anlaşılmaq’, *korhı/korhu/korku* ‘korku’, *kullık/kulluk* ‘kulluk’, *okı-/oku-* ‘okumak’ vb.
18. Bugün yazı dilimizde kullanılmayan -(y)Up dUr(U)r [Zarf-fiil+bildirme] yapısı örnekleri yer alır: *berkidip dururdı* (37^a/06), *eydüp dururlar* (25^b/07), *ihtilâf edip tururlar* (18^b/05).
19. Görülen geçmiş zaman eki (-dUm/-dUk/-dUη/-dUηUz/-dI) ötümlü biçimdedir: *yaz-dum* (39^b/04), *getür-dük* (16^a/05), *şor-dı* (19^a/07).
20. Zarf-fiil eki -(y)Up, yardımcı ünlüsü bakımından hem düz-dar hem de yuvarlak-dar şeklinde görülür: *iste-yip* (39^b/02), *işle-yüp* (36^a/08).

Araştırma dört ana bölümde ele alındı. İlk bölümde, metnin yazı çevirimi genel kabul görmüş transkripsiyon alfabetiyle her sayfa, satır gösterilecek şekilde yapıldı ve düzeltilen müstensih hataları, sayfa kenarına yazılmış kelimeler dipnot aracılığıyla gösterildi. Tamlamaların “-” işaretiyle gösterilmesi dışında noktalama işareti kullanılmadı ve metin içindeki Arapça ibareler italik gösterildi. Özel adlar ve kişi adlarından sonra gelen unvanların baş harfleri büyük harfle başlatıldı. Bu bölümde kelimeleri doğru okumak için Kâmûs-ı Türkî’ye (Şemseddin Sami, 2007) başvurulmuştur. İkinci bölümde, metin günümüz Türkçesine aktarılırken metne sadık kalınmakla birlikte bazen ifadeyi anlaşılır kılmak için -cümledeki özne ve nesne belirsizliğini gidermek amacıyla- eklenen kelimelerin parantez içinde kullanımı ve

noktalama işaretleri tercih edildi. Cümlelerin birden fazla satıra yayılmasından dolayı çeviride yalnızca sayfalar belirtildi. Özel adların transkripsiyonlu şekilleri korunurken Arapça ibarelerin Türkçe okunuşları dikkate alındı. Metnin orijinalinde Arapça olarak yazılan saygı sözleri çeviri bölümünde Türkçe ve italik olarak gösterildi. Ayet ve hadis olarak geçen Arapça ibarelerde ise metnin içinde anlamı açıklanmıyorsa italik gösterildi. Üçüncü bölümde metin içinde yer alan Arapça ibarelerin tümü, geçtiği sayfa ve satır belirtilerek anlamlarıyla birlikte gösterildi. İbarenin ayet, hadis vb. olduğu biliniyorsa ve Kur'an'daki yeri tespit edilmişse gösterildi. Bunun dışında kalan ibarelere sadece anlam verildi. Dördüncü bölümde ise metnin gramatikal dizini hazırlanırken Ceval KAYA'nın "Windows Altında Dil Çalışmaları İçin Cibakaya 2.3" adlı programı kullanıldı. Dizinde alfabetik sırayla işletim ekleri ve metin bağlamında kelimelerin anlam çeşitlenmeleri gösterildi. Özellikle Farsça ve Eski İran Dilleri kaynaklı kelimelere anlam vermede Kıyamet Alametleri (Taş, 2015) adlı çalışmanın sözlüğünden yararlanılmıştır. Dizine ait diğer özellikler aşağıdaki gibidir:

1. Maddebaşı için verilen anlam kelimenin geçtiği yerler arasından yalnızca bir tanesiyle örneklendirilmiştir. Örneğin,

düş- 1. girmek, oluşmak: 1^b/04; 2. sefil olmak, değersizleşmek: 2^a/08

2. Bir maddebaşına ait söz varlığının her biri (deyim, ikileme, birleşik, tamlama vb.), o maddebaşının altında yer almıştır. Örneğin,

naşîhat [< Ar.] öğüt: 6^a/09

naşîhat eşit- öğüt dinlemek, öğüdü dikkate almak: 10^a/05

→ **maḳām-ı naşîhat**

3. Maddebaşı ayrıca herhangi bir deyim ya da birleşik içinde geçiyorsa ona gönderme yapılmıştır. Örneğin,

vér- 1. eriştirmek, iletmek: 29^a/08; 2. başışlamak, bahşetmek: 41^a/03

→ **cevāb vér-, ḥaber vér-, ni' metin vér-, ṭanuḳlîḳ vér-, zekāt vér-**

4. Maddebaşı yalın biçimde geçmeyip bir birleşik ya da deyim içinde geçiyorsa o maddebaşına anlam verilmemiştir. Örneğin,

ḳabūl [< Ar.]

ḳabūl ét- kabul etmek, razı olmak: 36^a/08

ḳabūl ol- kabul görülmek: 7^b/02

5. Maddebaşı tek başına geçmiyor ve herhangi bir deyim, birleşik veya tamlama içinde yer alıyorsa ona anlam verilmeyip geçtiği yapıya gönderme yapılmıştır. Örneğin,

‘**āmil** [< Ar.] → ‘**ulemā-yı ‘āmil**

‘ā.+lere 11^a/02 [=1]

6. Yabancı kökenli maddebaşlarının hem orijinal hem Türkçeleşmiş biçimi yer aldığı durumda, Türkçeleşmiş biçime anlam verilmeyip orijinal biçime gönderme yapılmıştır. Örneğin,

fikir → **fıkr**

f. 45^b/06, 45^b/08 [=2]

7. Aynı özel isim değişik şekillerde yer alıyorsa asıl olan isme gönderme yapılmıştır. Örneğin,

Ebū Bekir Şiddīk → **Ebū Bekir**

E. 39^b/06, 40^a/06 [=2]

8. Bir maddebaşının iki değişken biçimi geçiyorsa aslına gönderme yapılmıştır. Örneğin,

dürüş- → **dürüş-**

d.-mek 29^b/06; d.-mezse 29^b/09 [=2]

9. *anı, anda, andan* vb. kelimeler biçimbilgisel yapılarından dolayı maddebaşı yapılmıştır. Örneğin,

anda 1. onda: 32^a/07; **2.** orada: 29^a/07

a. 29^a/07, 32^a/07, 38^a/08 [=3]

10. Arapça tamlamalar doğrudan maddebaşı alınmıştır. Örneğin,

ķāşırü'l-fehm [< Ar.] anlayışı kıt, kusurlu olan

ķ. 5^b/07 [=1]

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN

Kıt' atü mine't-taşavvuf

hatt-ı satır

9¹

01^b ⁽¹⁾ anı okımağ gevez ola dağı kızcıuğazlara ve oğlancuğlara ⁽²⁾ bāliğ olmağa yakın olıcağ öğredeler bu Muğaddimeyi ⁽³⁾ tā kim i' tıqādına ve gönline evvelden şerī' at emrini ⁽⁴⁾ dutmağ ve Müsülmānlık kaydın yemek düşe bāliğ olduğdan ⁽⁵⁾ sonra bunun içindeki yerle 'amel éde ammā bilgil kim ⁽⁶⁾ farz-ı 'ayn olan 'ilimde 'ālimler ihtilāf édüp ⁽⁷⁾ dururlar farz-ı 'ayn olan 'ilm² mütekellimler katında ⁽⁸⁾ Tağrı te' ālanuğ birliğin ve şıfatların delīliyle bilmekdür ⁽⁹⁾ fağihler eytdiler farz-ı 'ayn olan 'ilim fıkhdur **02^a** ⁽¹⁾ zīrā Tağrı te' ālā farz étdüğü nesneleri bilmek dağı harām ⁽²⁾ ve helāl nesneyi bilmek fıkh bilmek birle hāşıl olur ⁽³⁾ tefsīr ve hadīş ehli eytdiler farz-ı 'ayn olan 'ilim Qur'ān ⁽⁴⁾ ve hadīş ma' nisin bilmegiledür zīrā kamu dīn 'ilmi ⁽⁵⁾ bunlardan çıkmışdur Şūfīler eytdiler farz-ı 'ayn ⁽⁶⁾ olan 'ilim gendü hālın ve mağāmın bilmekdür nefsün ⁽⁷⁾ āfetlerin bilmekdür gişinüğ nefsi ne şıfatlar birle ⁽⁸⁾ bezenür kāmīl olur ve ne şıfatlarıyla mertebeden düşer ⁽⁹⁾ helāk olur anı bilmekdür Ebū Hanīfe *rahmetullāhi 'aleyh* **02^b** ⁽¹⁾ fıkh kāmīldür demişdür imdi bilgil kim bunlaruğ ⁽²⁾ her birisinüğ mağşūdları böyle dedüklerinden farz-ı ⁽³⁾ 'ayn olan 'ilimde ehemmi vağtı gereklüsi nedür anı ⁽⁴⁾ bilmekdür zīrā her birisi farz-ı 'ayn dedükleri ⁽⁵⁾ 'ilim münkirdür demeğe yaramaz Ebū Tālib-i Mekki eyitdi ⁽⁶⁾ farz-ı 'ayn³ olan 'ilim oldur kim Müsülmānlık ansuz tamām ⁽⁷⁾ olmaz dedi ve ol beş nesnedür dedi birisi evvelā Tağrı ⁽⁸⁾ te' ālā birlemekdür ve peygāmbəri hağ resül bilmekdür ⁽⁹⁾ dedi ikinci beş vağt namāzuğ şartların ve rükünlerin **03^a** ⁽¹⁾ bilmekdür dedi ve üçüncü orucuğ şartların bilmekdür ⁽²⁾ ve oruç neyile tamām olur

¹ Müstensihin notudur.

² Yazmada: 'ilme.

³ Yazmada: farzu 'ayn.

anı bilmekdür dördüncü ⁽³⁾ zekātuñ farzlarını bilmekdür beşinci haccuñ şartların ve farzların ⁽⁴⁾ bilmekdür dedü netekim Hazreti Peygamber ‘aleyhi’s-selām ⁽⁵⁾ buyurdu *büniye’l-İslāmu ‘alā-ḥamsⁱⁿ* dedü ya‘nī İslām beş ⁽⁶⁾ nesne üzerine yapılmışdur dedü aşağa ol beş nesneyi bildürevüz ⁽⁷⁾ inşā’allāhu te‘ālā kaçan bu ihtilāfı bilge⁴ bilgil ki ⁽⁸⁾ taḥkīk budur kim Peygamber ‘aleyhi’s-selām buyurdu ⁽⁹⁾ mutlakā ‘ilm öğrenmek ere ve ‘avrata farzdur dedü netekim eyitdi **03^b** ⁽¹⁾ *al-‘ilmü farĒatⁱⁿ ‘alā-küllü müslimⁱⁿ ve müslimetⁱⁿ* dedü imdi ⁽²⁾ bellüdür kim ol farz-ı ‘ayn olan ‘ilm ol ‘ilmdür kim ⁽³⁾ gişinüñ Müsülmānlığı tamām olmaz anları bilmeyince pes bilgil kim ⁽⁴⁾ bu farz olan nesnelere ba‘zı gişinüñ zāhirine farz ⁽⁵⁾ olmuşdur ve şol beyān étdügümüz beş farz gibi ba‘zı ⁽⁶⁾ gişinüñ bātınına farz olmuşdur şol eyü şifatları ve ⁽⁷⁾ ḥulklarıyla bezenmek ve yavuz şifatlardan şakınmak eger ⁽⁸⁾ gendüde ol yaramaz şifatlardan varise gendözinden anı gidere ⁽⁹⁾ ve arıtmak gibi pes bilgil ki gişinüñ zāhirine farz olan **04^a** ⁽¹⁾ ‘ilimlerün evveli bālig olduğınlayın Haḫ birliğine ve peygamberün ⁽²⁾ haḫ resūl olduğına ve nekim dēr ise haḫkıduğına i‘tikād-ı şahīḥ birle ⁽³⁾ ikrār étmekdür andan sonra kamu farz-ı ‘ayn olan ‘amelleri ⁽⁴⁾ tātleri bilmekdür gerü buncılayun gişinüñ bātınına farz ⁽⁵⁾ olan ‘amellerün daḫı evveli Haḫ te‘ālānuñ birliğine ve peygamberün ⁽⁶⁾ Haḫ resūl olduğına ve mecmū‘-ı dedügi ve ḥaber vérdügi haḫkıduğuna ⁽⁷⁾ i‘tikād étmekdür gönlinde tereddüdi olmamağdur bundan sonra ⁽⁸⁾ ol nefse kemāl olan şifatları ve ḥulkları ve nefsi helāk ⁽⁹⁾ ve merdūd eden şifatları bilmekdür imdi bu şifatları bilmek **04^b** ⁽¹⁾ farzdur dedügümüz anuñ içündür kim ol yaramaz şifatlar ⁽²⁾ gişide olıcaḫ baḫillik ve ḥased ve tekebbürlük ⁽³⁾ ve Haḫ te‘ālā taḫdīrinden gelen nesnelere rāzī olmamak ⁽⁴⁾ gibi gişinüñ taş ‘amellerin kabül olmağa komaz pes ⁽⁵⁾ ol eyü şifatları bilmek gerek eger gendüde yoğise ⁽⁶⁾ nice édüp ḥāşıl étmek gerek ve öğrenmek hem ⁽⁷⁾ ol yavuz şifatları bilip ol şifatlardan şakınmak ⁽⁸⁾ gerek eger gendüde varise nice édüp gidermek ⁽⁹⁾ gerek anı öğrenmek gerek tā kim Müsülmānlığı **05^a** ⁽¹⁾ ḥalk kıyında daḫı Haḫ kıyında daḫı tamām ola zīrā ḥalk ⁽²⁾ birle mu‘āmele ayruğdur Haḫ birle mu‘āmele ayruğdur pes kaçan ⁽³⁾ gişinüñ zāhirine farz olan nesnelere yerine gelse ḥalk ⁽⁴⁾ kıyında Müsülmānlığı tamām olur pes bunu bilge bilgil ki ⁽⁵⁾ İslāmuñ ve a‘mālün zāhiri ve ibtidāsı var daḫı ⁽⁶⁾ bātın ve intihāsı var ba‘zı āyāt ve eḥādīs ⁽⁷⁾ zāhir ve ibtidāsı i‘tibārıyla eydilmişdür ba‘zı āyāt ⁽⁸⁾ ve eḥādīs bātın ve intihā i‘tibārıyla eydilmişdür birisi ⁽⁹⁾ maḫām-ı fetvādur birisi maḫām-ı taḫvādur maḫām-ı tavassuḫ daḫı **05^b** ⁽¹⁾ var bilij ba‘zı āyātta ve ḥādīşde hem zāhire hem bātına ⁽²⁾

⁴ Kelime 5^a/04’de geçen “bilge bilgil ki” kullanımına dayandırılarak *bilge* şeklinde okunmuştur.

delâlet vardur zâhir ehli zâhir ma' nisin anlar ⁽³⁾ bâtın ehli bâtın ma' nisin ve esrârın anlar nêtekim ⁽⁴⁾ mükâşefeler te'vîlin görürsin kim hêç ehl-i ⁽⁵⁾ zâhir te'vîline beñzemez anuñçündür kim Peygâmbet Hâzreti ⁽⁶⁾ 'aleyhi's-selâm eyitdi ve li-küllü haddⁱⁿ mu'ttala' dedi ⁽⁷⁾ pes kâşırü'l-fehm olan gişilere ikisin bir maqâm ⁽⁸⁾ dutup ekşeri âyâtı ve ehadîşi birbirine mütenâkıız ⁽⁹⁾ şanurlar i' tikâdlarına hâlel êrişdürürler lakin şol gişiler **06^a** ⁽¹⁾ ki fehm ve 'aql ve başîret issidür keşret-i zünüb ⁽²⁾ sebebinden ve ittibâ'-ı hevâ şümlüğünden gönülleri ⁽³⁾ gözi kör olmuş degüldür her âyetden ve hadîşden ⁽⁴⁾ maqşüd nedür ve ne maqâma nâzırdur bilürler 'ilimle müntefi' ⁽⁵⁾ olurlar nêtekim Hâk te'âlâ buyurur *zâlike fazlullâhi yu'îhi* ⁽⁶⁾ *men yeşâu* bundan sonra bilgil ki bu dedüğümüz yaramaz ⁽⁷⁾ şıfatları bilmek farz idüğine âyât ve ehadîş bu kitâbda ⁽⁸⁾ çok getürmedük tatvîl olmasun dëyü zîrâ maqâm-ı ⁽⁹⁾ naşîhatdür maqâm-ı işbât ve münâzara degül mecmû'-ı âyâtları **06^b** ⁽¹⁾ ve hadîşleri bilmek isteyen gişi ihyâ'-ı dîn kitâbına ⁽²⁾ mü'tâlâ' a kılsun eger tefsîrde ve hadîşde hâzzı yoğise ⁽³⁾ ammâ fuqahâ kitâblarında gişinüñ bâtınına farz olan ⁽⁴⁾ 'ilimleri ki aña 'ilm-i ahlâk⁵ ve bâtın dërler getürmediler ⁽⁵⁾ zîrâ bunların maqşüdları 'avâm maşlahatiçün mu'âmelât ⁽⁶⁾ 'ilmin zabt' edüp bildürmekidi ammâ 'ibâdet 'ilminden ⁽⁷⁾ dağı evvelinde şol miqdâr bildürdiler ki gişi ol kadar 'ibâdeti ⁽⁸⁾ yerine getüricek zâhirde Müsülmânlığı tamâm olur mu'âmelâtda ⁽⁹⁾ şanıklığa vaşılığa vekîllige kâdîliğe lâyıq olur zîrâ **07^a** ⁽¹⁾ ol kadar 'ibâdet şartını yerine getüricek aña fâsık demezler ⁽²⁾ maqşüdları fuqahânun anı bildürmek degülidi kim ⁽³⁾ gişiyi hâkîkatde ve bâtında Hâk te'âlâ hâzretinde ⁽⁴⁾ nice edicek Müsülmânlığı tamâm olur 'ameli ve tã'ati Hâk ⁽⁵⁾ te'âlâ hâzretine lâyıq olup kabûl olur eger ol olsa ⁽⁶⁾ maqşüdları gişinüñ bâtınına farz olan nesneleri dağı ⁽⁷⁾ getürüp beyân eder zîrâ bunlar dağı bilürleridi kim ⁽⁸⁾ Hâk te'âlânun nazarı kullarınun gönlinedür yalañuz taş ⁽⁹⁾ 'ameline degül pes gişi gönlin riyâdan ve hâsedden **07^b** ⁽¹⁾ ve bühulden dağı bunun gibi yaramaz şıfatlardan şaklamayınca ⁽²⁾ taş 'ameli dağı kabûl olmaz nice bilmeyelerdi farz idüğün kim ⁽³⁾ Hâk te'âlâ *celle ve 'alâ* ve Peygâmbet 'aleyhi's-selâm tevekküle ⁽⁴⁾ ve 'ameli ihlâş kılmığa ve terk-i buhle ve hâsede bunca ⁽⁵⁾ yerde emr ve nehy kılmışdur dağı taqdîrden gelen nesneye râzî ⁽⁶⁾ olmağa ve hâsed ve bühul ve kibir edmege bunca yerde 'azâb ⁽⁷⁾ etmek birle va'îd ve ta'dîd etmişdür ammâ şol 'âlimler ki ⁽⁸⁾ anların maqşüdları Hâk te'âlâ hâzretinde gişinüñ ⁽⁹⁾ Müsülmânlığı ne vaqt olur anı bildürmekidi ve hem halkı **08^a** ⁽¹⁾ tã'ate yelteyip tã'ate mâni' olan işlerden yıgmaq ⁽²⁾ ve

⁵ Yazmada: 'ilm ü ahlâk.

yigrendürmek āhîret devleti ve ‘izzeti ve pâdişahlığı ⁽³⁾ ve Hâk te‘âlâ Hazretine mu‘arreb olmak neyile olur anı ⁽⁴⁾ bildürmekidi ol nesnelere beyân étdiler ol dānişmendlerün ⁽⁵⁾ meşhûrları bu iklîmde Huccetü’l-İslâm ve’l-müslimîne ⁽⁶⁾ ve Kudretü’s-sâlikîne İmâm Ğazzâlî ve Zübdetü’n-nāşihîne ⁽⁷⁾ Ebū’l-Kāsımî Rāğıbdur ve Mefhârü’ş-şüyüh ve’l-mürşidîne ⁽⁸⁾ İmâm Kuşeyrîdür ve Seyyîdü’l-muḥakkıķîne ve’l-mütekellimîne ⁽⁹⁾ Ebū ‘Abdullāh-i Muḥāsibîdür *nevverallāhu merākıdihum*⁶ *kemā nevverū* **08^b** ⁽¹⁾ *tarāḫku’l-İslāmi* pes maḫşûdları ol olan dānişmendler ⁽²⁾ hem gişinün zāhirine farz olan nesnelere getürdiler beyân étdiler ⁽³⁾ ve hem bâtınına farz olan nesnelere getürdiler beyân étdiler ⁽⁴⁾ her birinün farz ıduğına delâlet éder çok âyetler ve ḥadîşler ⁽⁵⁾ ve delîl-i ‘aqlîler getürdiler hem çok naşîhatler ve ḥikâyetler ⁽⁶⁾ getürdiler terkîķ-i kalb étmek için tā kim müṭālâ‘a éden gişilere ⁽⁷⁾ naşîhat ve va‘z eşer édüp bildükleri nesnelere ‘amel édeler ⁽⁸⁾ ammā gişinün bâtınına zāhirine farz olan ‘amelleri ⁽⁹⁾ beyân étmege çok meşgûl oldılar zîrâ gördiler kim **09^a** ⁽¹⁾ Hâk te‘âlânun nazarı kulları gönlindeür gönül ⁽²⁾ şalāhiyyete gelmeyince bu taş tã‘ate i‘tibâr yok ⁽³⁾ taş tã‘ate daḫı farz olduğı Taḫrı te‘âlâ ⁽⁴⁾ aḫdurup gönli anun ḥazretine yöneltmeğün ⁽⁵⁾ dür ve hem gönli nûrlandırur kavî kılduğıçündür ⁽⁶⁾ zîrâ egerçi bu taş tã‘ate yelteyici emr édici ⁽⁷⁾ işledici gönüldür ammā gerü gönül nûrlandığı ⁽⁸⁾ ‘aķıl nefis üzerine ğâlib olduğı taş tã‘ate ⁽⁹⁾ biredür şunun gibidür kim gişi ‘ibâdete yönelmez **09^b** ⁽¹⁾ Hâk te‘âlâdan tevfiķ ve ‘inâyet olmayınca ve hem gerü ⁽²⁾ ‘inâyeti ve raḫmeti ve nuşreti cezb édüp getüren ⁽³⁾ ‘inâyete lâyıķ éden tã‘atedür anuḫçündür ba‘zı ⁽⁴⁾ âyetde ve ḥadîşde delâlet⁷ ve hidâyet ve ⁽⁵⁾ ‘inâyet ve ḫızlân tã‘ate ve teveccühe müte‘allıķdur ⁽⁶⁾ ba‘zı âyetde eydüpdür *vellezîne câhedü fînâ le nehdiyennehum* ⁽⁷⁾ *subulenâ ve innallāhe le me‘al muḫsinîne* ve ḥadîşde tã‘ate ⁽⁸⁾ ve sa‘âdet ve ma‘şiyet ve şekâvet Hâk te‘âlâdaⁿ ⁽⁹⁾ hidâyet ve ḫızlân erişmege müte‘allıķdur gişi olur kim **10^a** ⁽¹⁾ nāĝāḫ gönline tã‘ate ve ‘ibâdet ve Hâk te‘âlâ ⁽²⁾ sevgüsü ve āhîret kaydı düşer Taḫrı te‘âlâ rızāsın ⁽³⁾ ve kullıĝın ihtiyâr éder ammā bunun gibi az olur neye beñzer ⁽⁴⁾ şol aḫsuzda bir genc ve ḫazîneye uğrayup bulmuş gibidür ⁽⁵⁾ ammā ğâlib budur ki gişi va‘z ve naşîhat eşidüp ⁽⁶⁾ ‘ibâdet étmege meşgûl olur ‘ibâdet çok étmek birle ⁽⁷⁾ gönlinde ihlâş ve tã‘ate sevgüsü kıpar dünyâ ⁽⁸⁾ işinden yigrenür āhîret işin sever daḫı gişi olur ki ⁽⁹⁾ evvelden gönli kara ve kıtı olur heç naşîhat eşer étmez **10^b** ⁽¹⁾ ammā bu daḫı azdur şol aḫsuzda olan yâ mâlı oğurlanan gibidür ⁽²⁾ bu nesne ‘ulüm-ı esrârdandır buña muṭṭalı‘ olmaz ve illâ mükâşefeler ⁽³⁾ bu nesneyi

⁶ Yazmada: *merākıdehum*.

⁷ Yazmada: *delâlet*.

bilmege tākati ve ‘aqlı erişmeyen gişi ⁽⁴⁾ keyfiyyetin bilmege meşğül olmamak gerek ‘amele ⁽⁵⁾ meşğül olup gāyet cehd ve sa‘y edüp dāim tā‘ate ⁽⁶⁾ meşğül olup takşirliğim bilmek gerek anuñ ‘azametine ⁽⁷⁾ lāyık ‘ibādet kimsenüñ elinden gelmedüñ bilüp hüzünde ⁽⁸⁾ ve şevkde olmak gerek tā ‘ubūdiyyet maķāmından ⁽⁹⁾ çıkup rubūbiyyet maķāmında taşarruf edüp azıp **11^a** ⁽¹⁾ helāk olmaya *vallahu’l-müste‘ānu ve ‘aleyhi’t-tüklānu* ⁽²⁾ pes imdi bu za‘īf daħı ol ‘ulemā-yı ‘āmillere ve münkaṭı‘lara ⁽³⁾ ittibā‘ edüp bu Muķaddimedede zāhire farz olan ‘ilm ⁽⁴⁾ nedür neyle tamām olur anı bildürdi ol beş nesneyi ⁽⁵⁾ kim İslām anuñ üzerine yapılmışdur anı tafşıl etdi ⁽⁶⁾ andan şonra bātına farz olan ‘ilm nedür neyle tamām olur ⁽⁷⁾ anı bildürdi ammā ķamusın getürüp beyān etmedi her birinde ⁽⁸⁾ çok āyāt ve ḥadīş getürmedi söz uzanmasun dedü ⁽⁹⁾ zīrā ekşeri ḥalāyıkun āḥiret ‘amelinde rağbet za‘īf **11^b** ⁽¹⁾ olmışidi uzun ve çok olan ‘ilme ve ‘ibādete rağbet ⁽²⁾ edüp müṭālā‘a edemezlerdi ve öğrenemezlerdi ve işlemezlerdi ⁽³⁾ egerçi şonında menfa‘ati dāimī ve kaṭ‘ī iduğın bilürlerise ⁽⁴⁾ daħı ammā dünyā işinde ne deñlü güc işler ve güci ⁽⁵⁾ zahmeti ve meşakķati çok işler varise şıdk ⁽⁶⁾ ve rağbet birle işlerlerdi egerçi şonında bir menfa‘ati ⁽⁷⁾ fānī olacağı mütevehhim⁸ ise daħı imdi bu nesnenüñ ⁽⁸⁾ sebebi yā budur ki āḥirete Ḥaķ te‘ālānuñ va‘desine ⁽⁹⁾ ve va‘idine i‘tikādı yok böyleyse kāfirdür **12^a** ⁽¹⁾ yā budur ki i‘tikādı var ammā za‘īf böyleyse fāsıķdur ⁽²⁾ ikisi daħı ziyān ve mağbūnlıķdur *ne‘uzu billāhi* ⁽³⁾ *min zālike*⁹ pes bu nesneyi gidermek ardınca olmak gerek ⁽⁴⁾ ve gönli eyü şıfatlarıyla bezemek gerek yaramaz şıfatları ⁽⁵⁾ tedricile gidermek gerek tā āḥiret işinde rağbeti ⁽⁶⁾ arta ‘ibādetleri ve tā‘atleri bilüp i‘tikādıla ⁽⁷⁾ işlemek günāhları bilüp şaķınmak ve tül-i emelden¹⁰ ⁽⁸⁾ yā Ḥaķ te‘ālānuñ raḥmetine mağrūr olmağdan yāḥud ⁽⁹⁾ işlemege yelteyen günāh işlemekden men‘eden **12^b** ⁽¹⁾ āyetleri ve ḥadīşleri gönline çok bırakmamağdan ⁽²⁾ olur bu nesne daħı nefis gālib olmağlığa ve gāfilliğā ⁽³⁾ delīldür cehd edüp ve tül-i emelin ve gāfilliğın ⁽⁴⁾ gidermek ardınca olmak gerek āyetleri Ḥaķ te‘ālā ⁽⁵⁾ āḥiretde ‘ibādet edenleri ‘azīz edecegin ⁽⁶⁾ ve günāhkārları hüz ve mu‘azzeb edecegin gönline ⁽⁷⁾ dāim ‘arz etmek gerekdür pes imdi bu za‘īf ⁽⁸⁾ daħı ol eyü ḥulķlardan kim gönüli nūrlandırur ⁽⁹⁾ āḥiret ‘amelin işlemege rağbetin arturup **13^a** ⁽¹⁾ kuvvetlendirür Ḥaķ te‘ālā ḥazretine lāyık eder ⁽²⁾ ve on gāyet eyüsini beyān etdi bu gāyet ⁽³⁾ eyü olan şıfatları bilüp yerine getürecek ve gērü ⁽⁴⁾ kalan yaramaz şıfatlardan daħı şaķınur ve eyülerin ⁽⁵⁾ ḥāşıl eder işler pes imdi bilgil kim evvel ⁽⁶⁾ taş

⁸ Yazmada: *mütevehhem*. Kelime tefa”ul bābında ism-i fā’ildir. Mütefa”il kalıbıyla okunmalıdır.

⁹ Yazmada: *zālike*.

¹⁰ Yazmada: *tülü emelden*.

‘amelleri bildürmekde ĩmān beyānında ⁽⁷⁾ peygāmbere Hāzreti ‘am teberrik için bir hadīş ⁽⁸⁾ buyurdu gişinüñ zāhirine farz olan ‘amelleri ⁽⁹⁾ ol hadīşün ma‘nisinde tafşil etmek üzere **13^b** ⁽¹⁾ bünyād etti pes imdi bilgil ki peygāmbere Hāzreti ⁽²⁾ ‘am buyurmışdur ki *büniye’l-İslāmu ‘alā ḥamsi şehādetⁱⁿ* ⁽³⁾ *en lā ilāhe illāllah ve enne Muḥammedeⁿ resullahi* ve *iḳāmi’ş-şalāti* ⁽⁴⁾ ve *ĥāi’z-zekātu¹¹* ve *’l-ḥaccī* ve *şavmi ramazāne* bu hadīşün ⁽⁵⁾ ma‘nisi budur kim Müsülmānlık beş nesne üzerine ⁽⁶⁾ yapılmışdur birisi budur ki i‘tikādıla tanuqlık vèürin ki ⁽⁷⁾ Tanrı te‘ālā birdür şifātında aña beñzer kimse yokdur ⁽⁸⁾ ve aña beñzer kimse dañı olmañ mümkün degüldür ⁽⁹⁾ ve dañı Muḥammed Tanrı te‘ālānuñ ḥaḳ peygāmbere dir tanuqlık vèürin **14^a** ⁽¹⁾ ve birisi dañı beş vaḳt namāzı dāim ḳılmaḳdur ve birisi ⁽²⁾ dañı zekāt vèermekdür ve birisi dañı ḥacca varmaḳdur ⁽³⁾ ve birisi oruç dutmaḳdur ammā bilgil ki bunları ⁽⁴⁾ şart bilmek farzdur zīrā ki her nesneyi işlemek ⁽⁵⁾ farz ola ve bilmek dañı farzdur zīrā ‘amel ve tā‘at ⁽⁶⁾ işlemek ‘ilmi dīni ḥāşıl etmege mevḳüfdur ‘ilimsüz ⁽⁷⁾ ‘amel işleyen çok ḥabṭ eder ammā peygāmbere Hāzreti ⁽⁸⁾ *‘aleyhi’s-selām* bu beş nesneyi işlemek üzerine yapılmışdur ⁽⁹⁾ dedügiyle buña işāretdür ki bilmekten maḳsūd işlemekdür **14^b** ⁽¹⁾ ve dañı bu hadīşde işāret etti ki bu beş nesnenün ⁽²⁾ birisi eksük olsa Müsülmānlık tamām olmaz zīrā ⁽³⁾ İslāmı eve beñzetdi evün bir dīvārı eksük olsa ⁽⁴⁾ yā üsti örtüsü olmasa ev olmaz pes bu beş nesneyi ⁽⁵⁾ tafşil edelüm ve bildürelüm tā bunı yerine getürmek birle ⁽⁶⁾ zāhirdağı Müsülmānlık ve ḥalk ḳıyındağı Müsülmānlık ⁽⁷⁾ şaḥiḥ olup yerine gele ammā bilgil ki bu za‘ifün ⁽⁸⁾ maḳşūdı bu farz olan ‘amelleri bildürmek idi ⁽⁹⁾ farz-ı kifāye ve sünnet ve müsteḥab olanları **15^a** ⁽¹⁾ bildürmek degül idi zīrā her nesneyi işlemek farz-ı ⁽²⁾ kifāyeye¹² sünnet yā müsteḥab evvelā ⁽³⁾ bilmek dañı farz-ı kifāyeye müsteḥab olur lakin ⁽⁴⁾ ḳünki farz-ı ‘aynuñ¹³ dañı kemāli bunları işlemek birle ⁽⁵⁾ olur pes bu Muḳaddime de farz-ı kifāyeye¹⁴ sünnet ve müsteḥab ⁽⁶⁾ ve edeb olanları dañı ‘ibādeti mekrūḥ yā fāsīd ⁽⁷⁾ ve nāḳiṣ edenleri dañı bile bildürdi dañı ḡarīb ⁽⁸⁾ mes‘eleler ve çok vāḳi‘ olur mes‘eleler dañı ⁽⁹⁾ getürdi mübtedīleri bu Muḳaddimeyi oḳumağa yeltemekiçün **15^b** ⁽¹⁾ eger eydecek olursañ kim peygāmbere Hāzreti ‘am ⁽²⁾ buyurdu kim İslām beş nesne üzerine yapılmışdur ⁽³⁾ heç ḳayd etmedi sen delīl birle eydürsin ki ⁽⁴⁾ beş nesne üzerine yapılan İslāmün zāhiridir ⁽⁵⁾ ve bāḫınıyla degül eydevüz kim peygāmbere Hāzreti ⁽⁶⁾ ‘am ayruḳ

¹¹ Yazmada: *zekāti*.

¹² Yazmada: *farz u kifāyeye*.

¹³ Yazmada: *farzu ‘aynuñ*.

¹⁴ Yazmada: *farz u kifāye*.

hadîşlerde İslāma dahı çok şartlar ⁽⁷⁾ eydmişler pes ol hadîşlerden ma‘lūm oldu kim ⁽⁸⁾ bu hadîşde buyurduğı¹⁵ şartlar İslāmuñ zāhirinüñ ⁽⁹⁾ ve ibtidāsınuñ şartıdur zīrā Peyğāmbēr Hāzretinüñ **16^a** ⁽¹⁾ ‘am sözinde tenākuñ olup bir sözi bir sözüni bozmağ ⁽²⁾ yokdur başireti olan gişi tevfiğ eder murād¹⁶ her birinden kim ⁽³⁾ neyidügin bilür bundan sonra bu za‘īf ol gişinüñ ⁽⁴⁾ bātınına farz olan ‘amelleri bildürdi anı bildürmekde ⁽⁵⁾ iki bāb getürdük evvel bābda ol yaramaz ⁽⁶⁾ mühlik şıfatlaruñ onın bildürdi bu tarīğ üzere kim ⁽⁷⁾ evvel ol şıfatuñ her birisi neyidügin bildürdi ⁽⁸⁾ andan sonra āyāt ve hadîş birle anuñ ⁽⁹⁾ āhiretde zīyānın bildürdi andan sonra **16^b** ⁽¹⁾ ol yaramaz şıfatlaruñ ‘ilācı nedür gişi ol şıfatı ⁽²⁾ gendüde varıduğın bilicek nice edip gidermek ⁽³⁾ gerek anı bildürdi ammā bilgil ki ol yaramaz şıfatları ⁽⁴⁾ gişi gönline bırakmamağ elinden gelmez ammā gönile ⁽⁵⁾ düşdükden sonra istiğfār edüp gönlin anuñ ⁽⁶⁾ üzerine bir berkitmek elinden gelür pes ol yaramaz şıfatlardaⁿ ⁽⁷⁾ gönile düşmek birle gişi günāhkār olmaz ⁽⁸⁾ ammā düşdükden sonra gönlin anuñ üzerine berkitse ⁽⁹⁾ günāhkār olur taş ‘amel kabūl olmaz meşelā **17^a** ⁽¹⁾ şunuñ gibi kim bir gişinüñ gönline ansuzda riyyā düşdi ⁽²⁾ ‘amelinde yāhuđ gönline hased gibi ve buhl gibi yā ‘ucb ⁽³⁾ yā tekebbürlik gibi fi’lhāl anuñ āhiretdağı ⁽⁴⁾ ziyānın ögine bırağa gönlinde ol nesneyi gidere ⁽⁵⁾ eger eyle ederse ol yaramaz şıfatuñ āhiretdağı ‘azābından ⁽⁶⁾ kurtılır ammā eger gönline düşse dahı gidermek ardınca ⁽⁷⁾ olmasa bil ki anı yerine getürmek ardınca olsa nēte kim ⁽⁸⁾ bilmez gişiler eyle eder yāhuđ bilürse dahı gönli ⁽⁹⁾ kararup katı olup nefsine zebūn olmuş gişiler **17^b** ⁽¹⁾ eyle eder kaçan eyle etse taş ‘ameli dahı fāsıd olur ⁽²⁾ ol yaramaz şıfat sebeble gönül fāsıd olduğıçün ⁽³⁾ āhiretde dahı ol şıfatuñ ‘azābına uğrar nētekim ⁽⁴⁾ tefsīrde ve hadîşde ma‘lūm ve muqarrer olmuşdur ki ⁽⁵⁾ her bir şıfat bir dürlü şürete döniser kimisi ‘akrebe ve kimisi yılan ⁽⁶⁾ ve kimisi arşlan ve kimisi kaplan şüretine döniser dahı ⁽⁷⁾ sinlesinde ‘azāb ediser *ne‘ūzu billāhi min zālīke*¹⁷ ikinci ⁽⁸⁾ bābda ol eyü şıfatlaruñ ve hulkularuñ onın bildürdi ⁽⁹⁾ gērü bunda dahı her bir şıfatuñ evvel neden ‘ibāret **18^a** ⁽¹⁾ idügin bildürdi andan sonra āhiretde fāidesi nedür ⁽²⁾ anı bildürdi andan sonra gişide ol şıfat olmayıcağ ⁽³⁾ nice edip kazanmağ gerek anı bildürdi evvel ⁽⁴⁾ ol ādemüñ taşına farz olan nesneleri ⁽⁵⁾ bildürdi pes bu ‘ameller geñezdür zīrā halkuñ ⁽⁶⁾ rağbeti buña artuğdur bunu yerine getirüp ri‘āyet edüp ⁽⁷⁾ mülāzemet edicek Hāğ te‘ālānuñ ‘ināyeti ve rahmeti ⁽⁸⁾ erişür gişinüñ bātını dahı şalāhiyyet gelür ⁽⁹⁾ ve ol yaramaz şıfatlardan arınur ol eyü

¹⁵ Yazmada: *buyruğı*.

¹⁶ Bu kelime yazmada sayfa kenarına yazılmıştır.

¹⁷ Yazmada: *zālīke*.

şifatlar birle **18^b** ⁽¹⁾ bezenür pes ol zāhire farz olan ‘amellerün evveli kim ⁽²⁾ ĩmāndur anı bildürdi Haḫ te‘ālā destūri ve yardımı ⁽³⁾ birle bāb-ı evvel ĩmānı bildürür bilgil ki ‘ālimler ⁽⁴⁾ ĩmān neyile tamām olduğın beyān ėtmekde ⁽⁵⁾ çok iḫtilāf ėdip tūrurlar ḫāliyā ba‘zısın ⁽⁶⁾ beyān ėdevüz peygāمبر Ḥāzreti ‘am ĩmānı ne ṭarīḫ ⁽⁷⁾ üzere beyān ėtdi eydelüm andan şonra ḫavmüñ ⁽⁸⁾ ĩmānı tefsīrindeki iḫtilāflarınun ba‘zısın ⁽⁹⁾ tefsīr ėdelüm ve beyān ėdelüm bilgil kim Tañrı te‘ālānun **19^a** ⁽¹⁾ ḫullarna Ėāyet ‘ināyeti ve raḫmeti olduğiçün ⁽²⁾ Cebrā’īli Peygāمبر Ḥāzretine vėribidi şöyle buyurdi kim ⁽³⁾ var peygāmbere şor ĩmān nedür tā kim cevāb vėre ⁽⁴⁾ saña ĩmānı bildüre ḫullarum işideler ĩmān neyidüğin ⁽⁵⁾ bileler Cebrā’īl ‘am Haḫ te‘ālā izniyle ādem şūretine ⁽⁶⁾ girdi peygāمبر Ḥāzreti ‘am şaḫābeler birle ⁽⁷⁾ otururken geldi Peygāمبر Ḥāzretine şordı ⁽⁸⁾ ĩmān nedür yā Muḫammed baña ḫaber vėr bildür dėdi peygāمبر ⁽⁹⁾ Ḥāzreti ‘am cevāb vėrdi eyitdi *al-ĩmānu 19^b* ⁽¹⁾ *en tū ‘mine billāhi ve melā’iketih*¹⁸ *ve kütübihī ve rüsülühi* ⁽²⁾ *ve’l- yevmi’l- āḫiri ve tū ‘mine bi’l- ḫaderi ḫayrihi ve şerrihi* ⁽³⁾ bu şerīf ḫadīşün ma‘nisi inen çok ve incedür ⁽⁴⁾ ammā şol kim bu arada bilmek gerek ĩmān tamām ⁽⁵⁾ olmağiçün ol ḫadarın eydelüm bu ḫadīşün zāhir ⁽⁶⁾ ma‘nisin budur kim peygāمبر Ḥāzreti ‘am Cebrā’īle ⁽⁷⁾ cevābında eyitdi ĩmān oldur ki i‘tikād birle ⁽⁸⁾ eydesin Tañrı te‘ālā birdür daḫı Tañrı te‘ālānun ⁽⁹⁾ firiştelere vardur ve gökden inmiş kitābları **20^a** ⁽¹⁾ ve peygāمبرleri vardur daḫı ve daḫı ḫiyāmet ⁽²⁾ ḫopacaḫdur ḫayr ve şer ḫamusı Tañrı te‘ālā ⁽³⁾ taḫdīrindendür el-ḫāşılı Peygāمبر Ḥāzretinun ⁽⁴⁾ ‘am cevābından bilindi ki ĩmān ⁽⁵⁾ bu altı nesneye i‘tikād diliyle dėmekdür ⁽⁶⁾ bu ḫadīşde daḫı en ta‘lem dėmedi buña işāret ⁽⁷⁾ ėtdi kim bu altı nesneyi bilmek yėtmez bildükden ⁽⁸⁾ şonra māni‘ olmayıcaḫ diliyle¹⁹ dėmek farzdur ⁽⁹⁾ ekşer ‘ulemā bunun üzerinedür ammā bu altı nesneyi **20^b** ⁽¹⁾ biraz tafşil ėdüp bildürmek gerek tā kim ⁽²⁾ ‘āmā Ėişiler aņlaya pes bilgil ki ol altı ⁽³⁾ nesnenun evveli Tañrı te‘ālāyı birlemek oldur kim ⁽⁴⁾ Ėişi i‘tikād birle eyde Haḫ te‘ālā birdür zātında ⁽⁵⁾ şifātında aņa beņzer kimse yoḫdur olmaḫ daḫı ⁽⁶⁾ mümkin degüldür varlığınun evveli yoḫ āhiri yoḫ ⁽⁷⁾ ḫamu yaradılmış nesnelere yoğiken var eyledi ol ⁽⁸⁾ ḫamusı aņa muḫtācdur anun ḫeç nesneye iḫtiyācı ⁽⁹⁾ yoḫdur daḫı i‘tikād birle birle eyd kim ‘ālemde **21^a** ⁽¹⁾ tā kim olmışdur ve olacaḫdur ḫamusın bilür dūnyā ⁽²⁾ yaradılalıdan berü gökden yėre ne miḫdār yağmur ⁽³⁾ ve ḫar ḫatreleri inmişdür ve ne deņlü otlar ve çiçekler ⁽⁴⁾ bitmişdür ne deņlü ḫatre daḫı inecekdür ve ne deņlü ⁽⁵⁾ yerden nesnelere bitecekdür ḫamusın bilür ve Ėönüllerdeⁿ ⁽⁶⁾ Ėeçenleri ve daḫı Ėeçecekleri

¹⁸ Yazmada: *melā’ikitih*.

¹⁹ Bu kelimeye fazladan bir hareke (üstün) yazılmıştır.

amusın bilür ⁽⁷⁾ dağı i' tiād birle eyde kim Tağrı te' ala amu mumkin ⁽⁸⁾ olan nesnelere etmege dunyada ve ahiretde adirdur ⁽⁹⁾ dağı i' tiād birle eyde kim ayrdan ve erden **21^b** ⁽¹⁾ aşıdan ve ziyandan her nesne kim oldu ve olacadur ⁽²⁾ a te' ala tadiriyele ve dilegiyledur anuğ dileginsz ⁽³⁾ bir ağa yaprağın deprenmez dağı i' tiād birle ⁽⁴⁾ eyde ki amu szleri ve avazları atısın ⁽⁵⁾ ve anuğın ırağın ve yaının iidur amm ⁽⁶⁾ iitduği dem oğları iitduği gibi degl ⁽⁷⁾ zra yeryzindeki dem oğlarınınuğ amusı ⁽⁸⁾ ve gokdeki firistelereuğ mecm'ı bir kezden bir def'ada ⁽⁹⁾ syleseler her birisi bir drlu dilce sylese **22^a** ⁽¹⁾ her birisi bir drlu acet dilese amusın bir kezden ⁽²⁾ gelecisin bir def'ada iidur birisininuğ szın ⁽³⁾ iitduği dağı birisininuğ szın iitmege ⁽⁴⁾ mani' olmaz ol mecm'ınuğ amusına bir def'ada ⁽⁵⁾ cevb verur her birisininuğ cevbın dillu dilince ⁽⁶⁾ verur birisine cevb veruğuği dağı birine cevb ⁽⁷⁾ veruğine mani' olmaz amusınuğ cevbın bir def'ada ⁽⁸⁾ iidur ve avaz ankı yanlarından gelur bilmez ⁽⁹⁾ dağı i' tiād birle eyde ki ' alemde nekim **22^b** ⁽¹⁾ gornmege yarar nesne varise gorur arau gecelerde ⁽²⁾ yerile gok ortasında uan zerreckleri gorur ⁽³⁾ aduğın bilur gorecek nesne kiuk olma ya key ⁽⁴⁾ ıra olma ya araulı olma anuğ gormekligine ⁽⁵⁾ mani' olmaz zra anuğ azretine nisbet ıra ⁽⁶⁾ ve yaıma gii byuk aydığ mecm'ı birdur zra ⁽⁷⁾ anuğ ıfatları dem oğları ıfatı gibi deguldur ⁽⁸⁾ iitduği ulağıla iitmek degl gorduği ⁽⁹⁾ gozile gormek degl ve syleduği dil birle sylemek **23^a** ⁽¹⁾ degl zra a te' alanuğ zatı ve vucudı geri alan ⁽²⁾ yaradılmı nesnelere zatına ve vucudına benzemez ⁽³⁾ pes ıfatları dağı geru alan mevcudatı ⁽⁴⁾ ıfatına benzemez ve benzemese gerek zatınuğ ve ıfatınuğ ⁽⁵⁾ aıatın genduden artu kimse bilmez dunyada ⁽⁶⁾ amm mu' minler her birisi ahiretde bilecekdur ⁽⁷⁾ isti' dadları ve urbetleri adar mam Razi ⁽⁸⁾ Nihayet'l- 'uulde eyitmidur ki felsife ⁽⁹⁾ ittifa tmislerdur kim a te' alanuğ **23^b** ⁽¹⁾ evvel emrden aa bu nesnelere tafilile bildurmek ⁽²⁾ arec olurdı pes peygamber azreti 'am anlarıuğ gibi ⁽³⁾ giileruğ Msulmanlığı tamam olur bu kelamı ya' ni ⁽⁴⁾ *la ilahe illallah ve Muammed^{en} resulullahi* demek birle dedi ⁽⁵⁾ zra bu kelamı demek Tağrı te' ala birdur ve peygamber ⁽⁶⁾ adur ve ne kim Tağrı te' ala buyurdı ne kim ⁽⁷⁾ Peygamber 'am dedi toğrudur aa i' tiad derem ⁽⁸⁾ demek olur pes mucmele ol altı nesneye dağı ⁽⁹⁾ geru alan i' tiad tmeklik vacib olan nesnelere **24^a** ⁽¹⁾ i' tiad tmek olur mesela²⁰ eger eydecek olurlar ise kim ⁽²⁾ Peygamber 'am dağı bir yerde buyurmidur kim manuğ ⁽³⁾ budakları yetmiden artudur ve seksendeⁿ eksudur ⁽⁴⁾ pes nee eydevz kim manuğ

²⁰ Yazmada: *mes'ele*.

tamām olmağı bu altı ⁽⁵⁾ nesneye mevķūfdur ancak cevāb eydevüz kim ĩmānuğ ⁽⁶⁾ ve ‘ibādetüñ ibtidāsı ve intihāsı var aşlı var ⁽⁷⁾ vasatı var ve kemāli var zāhiri ve bātıñı var ⁽⁸⁾ şūreti var haķıķati var icmāli ve tafşīli var ⁽⁹⁾ pes ba‘zı āyāt ve eħādīs tā‘atüñ ve ‘ibādetüñ **24^b** ⁽¹⁾ ibtidāsın ve aşlın ve zāhirin ve icmālin ⁽²⁾ beyān eder ba‘zı intihāsı ve kemālin ve fūrū‘ın ⁽³⁾ ve bātıñın ve haķıķatin ve tafşīlin beyān eder ⁽⁴⁾ ba‘zı vasaatın ve ortasın beyān eder yalañuz ⁽⁵⁾ tā‘ate maħşūş degüldür bu nesne belki ekşer ⁽⁶⁾ aħkām böyledür belki çok yer olur kim ⁽⁷⁾ bir nesne bir nesneye mü’eddī olsa anı olmış gibi ⁽⁸⁾ dutarlar şunuğ gibi kim günāh üzere ısrār etmek ⁽⁹⁾ ya‘nī pāyidār olmak gibi ğālibā şekāvete sū‘-yı **25^a** ⁽¹⁾ ‘aķıbete eltür pes günāh üzere ısrār edüp terk ⁽²⁾ edmeyene şaķı ve dinsüz dەرler yāħud bir nesnenüñ ⁽³⁾ şemeresi fāidesi bulunmasa anı yok gibi dutarlar ⁽⁴⁾ şunuğ gibi kim bir ğişi Müsülmān olsa ammā işi ⁽⁵⁾ Müsülmānlığa lāyık olmasa anı Müsülmān degüldür ⁽⁶⁾ dەرler pes bilgil ki şol arada kim peyğamber Hāzreti ⁽⁷⁾ ‘am buyurdu ki *lā ilāhe illallah ve Muħammed^{en} resulullahi* dēyicek ⁽⁸⁾ ĩmān tamām olur dēdi ĩmānuğ ibtidāsına ve aşlına ⁽⁹⁾ icmāline işāret etdi şol arada kim altı nesneye **25^b** ⁽¹⁾ i‘tikād edicek ĩmān tamām olur dēdi ĩmānuğ ⁽²⁾ evsatı ve mertebesine ba‘zısın tafşīline işāret ⁽³⁾ etdi şol yerde kim ĩmānuğ budakları yetmişden artuğdur ⁽⁴⁾ ve seksenden eksükdür dēdi ĩmānuğ tafşīline ⁽⁵⁾ ve kemāline işāret etdi bu ka‘ ideleri bilmeyen ğişi ⁽⁶⁾ āyetler ve hadīsler ortasındağı zāhire görinen muħālefeti ⁽⁷⁾ def‘ edemez te‘vīl edemez²¹ göñline şübhe düşer anuñçün eydüp dururlar ⁽⁸⁾ muħaķıķıklar kim mecmū‘-ı ‘ilm içinde tefsİRde ve hadīsde ⁽⁹⁾ ‘ilm müşkildür bundan sonra ‘ulemānuğ ĩmān-ı **26^a** ⁽¹⁾ dürüst olmaķlığındağı ihtilāfin beyān edelüm ⁽²⁾ bilgil ki bu i‘tikād edecek nesnelere i‘tikād etse ⁽³⁾ ammā hālet-i ihtiyārda diliyle dēmese ĩmān tamām ⁽⁴⁾ olmaz ne dūnyā haķķında ve ne āħiret haķķında mü’mīn ⁽⁵⁾ olmaz ekşer fuķahā ve ehl-i uşul bunuğ üzerinedür ⁽⁶⁾ ammā ba‘zı ehl-i uşul kıyında i‘tikād edse hālet-i ⁽⁷⁾ ihtiyārda ikrār etmese āħiret haķķında mü’mīn ⁽⁸⁾ olur uçmağa girür ammā dūnyā haķķında mü’mīn olmaz ⁽⁹⁾ Müsülmān sinlesine қomazlar üzerine namāz kılmazlar Müsülmān **26^b** ⁽¹⁾ kavmi varise andan mİRāş yemez ammā bilgil ki ⁽²⁾ tefsİR ve hadīs ehlinüñ çoğı қatında ĩmān üçdür ⁽³⁾ ve üçden ‘ibāretdür birisi i‘tikād edecek nesnelere ⁽⁴⁾ i‘tikād etmekdür birisi ol i‘tikād etdüğı nesnelere ⁽⁵⁾ dili birle dēmekdür üçüncü ikrār ve i‘tikād etdüğı ⁽⁶⁾ nesnelere birle ‘amel etmekdür zİRā bu tefsİR ve hadīs ⁽⁷⁾ ehli eydürler ĩmān luğatda taşdıķdendür ya‘nī ⁽⁸⁾ i‘tikād edecek nesnelere i‘tikād etmekden ‘ibāretdür ⁽⁹⁾ ammā şerī‘atde bu üç

²¹ “te‘vīl edemez” yazmada satır altına eklenmiştir.

nesneden ‘ibāretdür nēte kim **27^a** ⁽¹⁾ şalāt luġatda du‘ādan ‘ibāretdür ve şerī‘atde ⁽²⁾ erkān-ı ma‘lūmeden ve ef‘āl-i maḥşūşadan ⁽³⁾ ‘ibāretdür daḥı eydürler kim gişinūñ fi‘li artuġ delālet ⁽⁴⁾ ēder i‘tikādına ikrārından andan ötürüdür kim ⁽⁵⁾ bir nesneyi buyursa yāḥud andan ḥaber vērse ⁽⁶⁾ ammā ol nesnenūñ ḥilāfın işlese sözine uymazlar ⁽⁷⁾ fi‘line uyarlar yāḥud bir pādīşāḥ bir buyruġ buyursa ⁽⁸⁾ dilleriyle muṭī‘ olsalar başumuz üzerine buyruġı ⁽⁹⁾ sultānūñ işleyelüm dēseler ammā işlemeseler sultān **27^b** ⁽¹⁾ anlara ḥışım ēder ve²² sözlerine i‘tibār ētmez eydür kim ⁽²⁾ eger beni ululasalar benden ḳorġsalar sözümi yērine getüreler ⁽³⁾ di dēr dillerile ikrār ētmek şonra işlememek delīldür ⁽⁴⁾ kim benüm ululuġuma bunlaruñ i‘tikādı yoġdur pes bunlaruñ ⁽⁵⁾ ḳatında ĩmān artar ve eksilür pes şol farz-ı ‘ayn ⁽⁶⁾ olan ‘ibādetlerūñ birisi ḳaşdıla terk ētseler ĩmān ⁽⁷⁾ tamām olmaz anlar kim eydürler a‘māl ĩmāndan cüz’ ⁽⁸⁾ degüldür eydürler kim gişi farz-ı ‘ayn olan nesneleri ⁽⁹⁾ terk ētmek birle ĩmāndan çıġmaz ammā ĩmānı kāmīl **28^a** ⁽¹⁾ olmaz nefis ġāliblūġına delīl olur şunuñ gibi kim bir ḥasta ⁽²⁾ gişi ḳat‘ī bilür bir nesneyi kim ol anuñ ḥastalūġına ⁽³⁾ zīyān ēder ammā nefis iştihāsı ġālibi olur ol nesneyi ⁽⁴⁾ bir ḥastalūġı artar bilgil kim ḳaçan ekşer ehl-i tefsīr ⁽⁵⁾ ve ḥadīş bunuñ üzerine olsa kim farz olan ‘amel ⁽⁶⁾ ve ‘ibādet ĩmāndan cüz’dür farz olan ‘ibādetleri ⁽⁷⁾ işlemeyince dürüst olmaz pes gişi kim āḥiret ḳaydında ⁽⁸⁾ ola ve Müsülmānlıġ derdinde ola vācib olur kim ⁽⁹⁾ ihtiyāt ēde farz olan ‘ibādetlerde kāhillıġ²³ **28^b** ⁽¹⁾ ētmeye yērine getüre zīrā terk ēdiecek ĩmāndan çıġkar ⁽²⁾ ṭamuda ebed-el-ābād ḳalır şefā‘at ve ḥalāş olmaz ⁽³⁾ ba‘zılar ḳatında egerçi ĩmāndan çıġmaz ammā ĩmān ⁽⁴⁾ nāḳış olur ‘azāba müstaḥıġ olur bu daḥı ulu ḳorġudur ⁽⁵⁾ İslām derdinde ḳaydında olanlara görgil kim ⁽⁶⁾ dünyā ḳaydında olan gişiler dünyā işinde nice ihtiyāt ⁽⁷⁾ ēder bir yere gönilse kim gide bāzırgānlıġıçün ⁽⁸⁾ eger eytseler kim yolda ḥarāmīler görmişler ol seferde ⁽⁹⁾ varup gidemez bellü bilmeyince ol ḥarām gitdüġin bellü bildükden **29^a** ⁽¹⁾ şonra daḥı yaraġ ēder kim ol ḥarāmīye nāġāḥ ⁽²⁾ uğrarise daḥı def‘ ēde imdi bu fānī dünyāiçün ⁽³⁾ bu ḳadar ihtiyāt ēdecek bu ḳadar yaraġ ēder ⁽⁴⁾ ḥāl budur ki mecmū‘-ı vaġāyi‘den gişi ol dünyāsın ⁽⁵⁾ ḳurtarsa ḳat‘ī bilür kim şonı olup ḳoyup gidmekdür ⁽⁶⁾ çoġ gişiler ölür kim ırāġ yērlere gider çoġ aşşı ⁽⁷⁾ ēdeyim dēyü ölür anda ḳalır ve sermāyesini daḥı alurlar ⁽⁸⁾ aḳribāsına vērmezler yāḥud olur kim yolda ölür yāḥud ⁽⁹⁾ ḥarāmīler öldürür mālın alurlar kefen daḥı şarmazlar **29^b** ⁽¹⁾ pes āḥiret menfa‘atiçün kim anuñ rāḥatını ve lezzetini ⁽²⁾ ve ululuġını gişi vaşf ētmek mümkin degül āḥiret ⁽³⁾ devletinūñ gērü ḳalan fażīletin ḳoyalum bāḳılıġı lezzeti ⁽⁴⁾ yēter anuñçün

²² Yazmada: *vü.*

²³ Yazmada: *kāhel-lıġ.* Ek ayrı yazılmıştır.

yüz bin yıllar dürüşüp zaḥmet çeküp ⁽⁵⁾ ḥāşıl étmege pes imdi ḥaḳîr ve fānî menfa' atičün ⁽⁶⁾ bu deñlü ihtiyâţ étmek bu degül zaḥmetlere katlanup dürişmek ⁽⁷⁾ âḥiret yarağıçün menfa' atičün dürüşmemek ve ihtiyâţ ⁽⁸⁾ étmemek eger âḥirete inanmamakdan olursa ḥođ ⁽⁹⁾ gişi kâfir olur eger inanup dürişmezse **30^a** ⁽¹⁾ ḥođ şeytāna ve nefes esîr olup fāsîḳ olur ⁽²⁾ bu daḥı ölü ziyān ve mağbūnlıḳ olur *ne'ūzu billāhi* ⁽³⁾ bundan şonra bilgil ki Müsülmānlıḳ tamām yérine geldükten ⁽⁴⁾ şonra küfür lâzım olur gelecilerden daḥı saḳınmaḳ gerek ⁽⁵⁾ kim ĩmānın fāsîd étmeye zîrā kaçan gişi şerî'at ⁽⁶⁾ ḥükminden bir ḥükme inkār eylese kâfir olur ⁽⁷⁾ ammā ol ḥükm bir āyetile yā bir ḥadîşile şābit olsa ⁽⁸⁾ gerek ki ol āyet ve ol ḥadîş tevātüre erişmiş ola ⁽⁹⁾ ve delāleti daḥı ol kaţ'î ola ve eger şerî'at ḥükminde **30^b** ⁽¹⁾ bir ḥükm-i sehel görse ululamasa yāḥud maşḥaralıḳa alsa ⁽²⁾ şunuñ gibi kim sünnet yā bañ ne olsun dese ⁽³⁾ bir gişinüñ taylasānına yā misvākına yā namāzlaḡusına güle ⁽⁴⁾ maşḥaralıḳa ala gerü kâfir olur bunun tafşîli uşul-ı ⁽⁵⁾ fiḳhda ma' lūm ve ol küfr lâzım olan ⁽⁶⁾ mes'eleler fetevālarda yazuludur anı tafşîl édecek ⁽⁷⁾ yer degüldür bu Muḳaddimedede eger ol küfür lâzım olan ⁽⁸⁾ nesneleri bilmeden söylese şaḥîḥ budur kim kâfir olur ⁽⁹⁾ bilmemek 'özt olmaz zîrā Müsülmānlıḳ içinde olan **31^a** ⁽¹⁾ gişiyeye farzdur dîn maşlaḡatına gereklü 'ilmi öğrenmek ⁽²⁾ daḥı bilmek ekşer fuḳahā kıyında kaçan bir gişi ⁽³⁾ şer'e muḥālif nesnelere i' tikād étse kâfir olur ⁽⁴⁾ zîrā ol i' tikād étdüğü nesnelerden Qur'āna ⁽⁵⁾ yā ḥadîşe inkār étmek lâzım gelür egerçi gendü daḥı ⁽⁶⁾ ol i' tikād étdüğü nesnelere üzere Qur'ān ve ḥadîş ⁽⁷⁾ birle istidlāl éderise zîrā kaçan te'vîli kâ'ide-i ⁽⁸⁾ luḡata yā şer'e muḥālif olsa maḳbūl olmaz ve ol ⁽⁹⁾ fāsîd i' tikād édenler Cebrîler Ḳadrîler ve Mu' tezîlîler **31^b** ⁽¹⁾ gibidür ve bunlar Tanrı te'ālāyı birlerler ve Peyḡāmber ⁽²⁾ 'am ḥaḳ resüldür dەرler ve oruç ve ḥac ⁽³⁾ dەرler ammā Cebrîler eydürler ki ādem oḡlanlarınuñ ⁽⁴⁾ işinde heç ḳudret ve ihtiyār yoḳdur şol ağaç ⁽⁵⁾ yaprağı gibidür kim yel esse deprenür esmese deprenmez ⁽⁶⁾ pes eyle olsa peyḡāmber veribinildüğinden ⁽⁷⁾ kitāb indüğinden ve nehy olduğundan fāide ⁽⁸⁾ olmaz bu nesneye i' tikād étmek küfürdür eger ⁽⁹⁾ böyle dedüklerinden maḳşūdları bu olursa kim **32^a** ⁽¹⁾ ādem oḡlanınuñ ḳudreti ve ihtiyārı ḳāşırdur anuñ ⁽²⁾ eşeri yoḳdur aña fi'l ve ḥareket isnād olunmaz bid' atdur ⁽³⁾ zîrā Qur'ānda ḥadîşde bunca yerde mükellefün²⁴ ⁽⁴⁾ ḳudretine ihtiyārına fi'l isnād olunmuşdur ⁽⁵⁾ daḥı oldur kim eydürler ādem oḡlanı gendü ihtiyārıyla ⁽⁶⁾ işledüğü işde ḳudreti ve ihtiyārı müstaḳıldür ⁽⁷⁾ Ḥaḳ te'ālā ḳudretinüñ anda eşeri yoḳdur ol işi ⁽⁸⁾ ayruḳsı édemezler pes böyle i' tikād étmek daḥı küfürdür ⁽⁹⁾ ammā eger Ḥaḳ te'ālā

²⁴ Yazmada: *mükellifün*.

kudretinün eşeri yok dedüklerinden **32^b** ⁽¹⁾ murādları bu olursa kim bizüm kudretümüzi
 gālib ⁽²⁾ ve müstaķil kıldı şevāb ve ‘ikāb etmek ma‘kūl ⁽³⁾ olsun dēyü mübtedi‘ olurlar
 zīrā Qur‘ān ve hadīş ⁽⁴⁾ ve şahābeler ittifāķı bunun üzerinedür kim ādem oğlanınun ⁽⁵⁾
 fi‘li ihtiyārı hem gendü kudretinden hem Haķ te‘ālā ⁽⁶⁾ kudretinden hāşıl olur ammā
 Haķ te‘ālā kudreti ⁽⁷⁾ kāmil ve gālibdür kul kudreti kāşır ve mağlūbdur ⁽⁸⁾ Eşā‘ire ve
 Şāfi‘iler kıyında kulun kudreti fi‘li ⁽⁹⁾ ihtiyārısına müte‘allık olur ammā eşeri yoķdur
33^a ⁽¹⁾ ve ol ta‘alluķa kesb dērler şevāb ve ‘ikāb anuĵ ⁽²⁾ üzerinedür kul muttaşif olduĵı
 ‘ābidlik ⁽³⁾ ve muṭī‘lik şıfatı birle ve fāsıķlık ve ‘āşılık ⁽⁴⁾ şıfatı birle ol ta‘alluķ
 i‘tibārıyladır ammā ⁽⁵⁾ Hanīfiler katında ol kudretinün daĵı eşeri vardur ⁽⁶⁾ fi‘li
 ihtiyārısında aĵa kesb dērler kul mükellef²⁵ ⁽⁷⁾ olduĵı ‘ābid ve fāsıķ dedükleri ol eşer
 i‘tibārıyladır ⁽⁸⁾ bu mes‘ele müşkil mes‘eledür bunun tafşılı ve taĵķiki ⁽⁹⁾ każā ve kader
 baĵşına mü‘eddī olur ammā şol miķdār kim **33^b** ⁽¹⁾ ‘ulemā demişdür tereddüdi zā‘il²⁶
 etmekiçün anı eydelüm Hanīfiler ⁽²⁾ mezhebi üzere meşelā irādet ve ihtiyār kulun ⁽³⁾
 kudretine müsteniddür kudret eşeridür Haķ te‘ālā ⁽⁴⁾ ādem oğlanında kudret yaratdı ol
 kudretinün ⁽⁵⁾ nisbetin işlemege ve terk etmege ĵayr ve şer ve tāt ⁽⁶⁾ ve ma‘şiyet
 berāber kıldı kaķan mükellefe ĵayr ve tāt ⁽⁷⁾ işlemege kaşd etse Haķ te‘ālā ol tāt
 yaradur ⁽⁸⁾ bunun ihtiyārı ve kaşdı sebebile eger günāh işlemege ⁽⁹⁾ kaşd etse ol günāhı
 yaradur bunun kaşdı sebebile **34^a** ⁽¹⁾ eger eydürlerise kim kulun kudretinün eşeri
 zāhirdür ⁽²⁾ zīrā ĵareket etmek istese eder istemese etmez ⁽³⁾ Haķ te‘ālā kudreti eşerinden
 bilevüz eydevüz kim ⁽⁴⁾ gişi olur kim bir işün mecmū‘-ı esbābın yaraķlar anı işlemege ⁽⁵⁾
 ve hāşıl etmege daĵı kaşdı ve ihtiyārı daĵı olur ammā ⁽⁶⁾ ol iş hāşıl olmaz baķıp
 görmemek gibi dili ⁽⁷⁾ depredüp söylemek isdeyüp söylememek gibi ammā ⁽⁸⁾ çünki gişi
 bir ayruķ gişi kudreti daĵı bir gişinün ⁽⁹⁾ fi‘li ihtiyārısında eşer etdüĵin görmiş degüldür
 daĵı **34^b** ⁽¹⁾ vehm-i mu‘āraza eder Haķ te‘ālā kudreti eşer etdüĵin ⁽²⁾ gendü fi‘li
 ihtiyārısında anĵıyamaz aşıĵa ehl-i ⁽³⁾ sünnet birkaç mişāller getürevüz tavzīĵ için ⁽⁴⁾ ve
 Mu‘tezilīler daĵı eydürler kim mükellef gendü ihtiyārıyla ⁽⁵⁾ işledüĵi işde iştiĵāli vardur
 Haķ te‘ālā ⁽⁶⁾ irādetine muĵālefet etmek elinden gelür dērler andan ⁽⁷⁾ ötürü
 Mu‘tezilīlere kaderī dērler ve daĵı eydürler kim ⁽⁸⁾ ĵayr Tanrı te‘ālā irādeti ve
 taķdīriyledür şer ⁽⁹⁾ ve ma‘şiyet Haķ te‘ālā irādetiyle degüldür Haķ te‘ālā **35^a** ⁽¹⁾
 kāfirün küfrin ve fāsıķun fısķın dilemedi ⁽²⁾ bil ki kāfirden İmān diledi ve mü‘minden ⁽³⁾ tāt
 diledi bunlar Haķ te‘ālānun irādetine ⁽⁴⁾ muĵālefet etdiler gendünün yaramaz

²⁵ Yazmada: *mükellif*.

²⁶ Yazmada: *zā‘il*.

ihtiyârlarla ⁽⁵⁾ küfür ve ma'şiyet işlediler böyle dedükleri anuñçündür ⁽⁶⁾ ki şevâb ve 'ikâb etmek ma'kül ola ve hem ⁽⁷⁾ Hâk te'âlâ hâkîmdür yaramaz nesnelere işlemek anuñ ⁽⁸⁾ kudretine ve irâdetine müstenid²⁷ olmaya ammâ bilmezler kim ⁽⁹⁾ bu nesneden kaçup bir olur ve şeni' nesneye mürtekb **35^b** ⁽¹⁾ olurlar Hâk te'âlâ kudreti üzerine kul kudretin ⁽²⁾ gâlib etmek gibi ve kul pâdişâhına muhâlefet ⁽³⁾ etmege kâdir olmak gibi Hâk te'âlânun kudreti ⁽⁴⁾ ba'zı mümkünâtdan kâşır olmak gibi aşığa ⁽⁵⁾ beyân edevüz kim bunların mecmû'-ı mezhepleri fâsiddür ⁽⁶⁾ geçen kâ'ideden dağı anlandı kim kabîh olan ⁽⁷⁾ kuluñ kaşdır ma'şiyet etmege Hâk te'âlânun icâdı ⁽⁸⁾ bu kaşd etdüğinden sonra ol ma'şiyet yaratduğı ⁽⁹⁾ kabîh degül medâr-ı şevâb ve 'ikâb ol kaşddur **36^a** ⁽¹⁾ ve Şâfi'iler mezhebinde kabîh milki gayr ede taşarruf ⁽²⁾ etmektür ma'şiyet Şâfi'inün emrine muhâlefet ⁽³⁾ etmektür bu nesne Hâk te'âlâ fi'inde mutaşavver olmaz ⁽⁴⁾ dağı Mu'tezilîler eydürler kim Hâk te'âlâ üzerine vâcibdür ⁽⁵⁾ kulları üzerine her ne nesne kim maşlahatludur anı işleye ⁽⁶⁾ dağı vâcibdür kim tâ'at ve 'ibâdet edenine uçmağa ⁽⁷⁾ koya dağı vâcibdür kim tevbe edenün tevbesini ⁽⁸⁾ kabûl ede ol günâh işleyüp tevbesüz olanı şamuya koya ⁽⁹⁾ ayruk çıkarmaya zîrâ 'ibâdet işleyeni şamuya koymak **36^b** ⁽¹⁾ zulm olur 'aşî olanı şamuya koymak hikmete lâyık ⁽²⁾ degül bu ehl-i hevânun şeri'ate muhâlif sözleri ⁽³⁾ çokdur ammâ üç tâ'îfenün sözlerinden birazın ⁽⁴⁾ getürüp söyledüğümüzden maşşûd oldur kim ⁽⁵⁾ bunların mezhepleri ve sözleri halk dilinde meşhûr ⁽⁶⁾ olmuşdur ekşer gişilerün nefsi ârzüsına ⁽⁷⁾ bunların ba'zı sözleri hoş gelip anuñ üzerine ⁽⁸⁾ i'tikâd edüp 'amel ederlerdi hâk mezheb budur ⁽⁹⁾ şanurlaridi huşûşa kim ba'zı Mu'tezilî keşşâf **37^a** ⁽¹⁾ gibi Kur'âna tefsîr düzdi gendü mezhebin fâsid ⁽²⁾ i'tikâdların geçürmek için Kur'ânun âyetlerin gendü mezhebine ⁽³⁾ muvâfık te'vîl etdi ekşer mübtedîler kim bu mezâhib ⁽⁴⁾ tafşîlin ve tahkîkin bilmez keşşâfda²⁸ böyle buyurmışdur ⁽⁵⁾ deyi halkun i'tikâdın ba'zı mesâilde anuñ üzerine ⁽⁶⁾ berkidip dururdi pes bize dağı vâcib oldı kim ⁽⁷⁾ ol ehl-i hevânun meşhûr sözlerin getürevüz ⁽⁸⁾ fâsid ve bâtılduğın bildürevüz ehl-i sünnet mezhebinün ⁽⁹⁾ gereklüsin tafşîl edevüz tâ kim 'âlimlerün i'tikâdları **37^b** ⁽¹⁾ anuñ üzerine olup hatâdan saklana zîrâ fuçahânun ⁽²⁾ ekşer bunun üzerinedür ki bu Cebrîler ve Kadirîler ⁽³⁾ ve Mu'tezilîler kâfir oldılar Kur'an ve hadîş hükmine ⁽⁴⁾ muhâlefet edüp nefsi ârzularına muvâfık mezheb ⁽⁵⁾ çıkarup Kur'anı ve hadîşi aña muvâfık te'vîl etdüğü için ⁽⁶⁾ ammâ ehl-i uşulün ekşeri eydürler kim bunlar mü'evvildür ⁽⁷⁾ münkir degül münkir aña derler ki Kur'anı ve hadîşi ⁽⁸⁾ te'vîl etmeye hükmine inkâr ede

²⁷ Yazmada: *müstened*. Kelime ifti'âl bâbında ism-i fâ'ildir. Müfta'il kalıbıyla okunmalıdır.

²⁸ Yazmada: *keşşâf da*. Bulunma eki ayrı yazılmıştır.

dutmaya ammā anlar ki ⁽⁹⁾ Qur'ān ve ḥadīṣ ḥükmine²⁹ inkār étmez ammā ḥadīṣ ve āyet **38^a** ⁽¹⁾ ma' nisin budur dēr gendü i' tikkādına ve zannına muvāfiḳ ⁽²⁾ éder ol kāfir olmaz egerçi te'vīl ḥatā ve fāsīd ⁽³⁾ olursa meger kim inen gülüv éde te'vīli gāyet ba' id ola ⁽⁴⁾ Rafizīler³⁰ te'vīl gibi kim eydürler Ḥaḳ te'ālā Qur'ānda ⁽⁵⁾ buyurdı eyitdi kim ve *kānallāhu 'aliyy^{en} kebīr^{en}* pes bu āyet ⁽⁶⁾ delālet éder kim ' Alī ilāhi'l-āṣḡar³¹ ola daḡı ba' zı ⁽⁷⁾ mücessime gibi kim eydürler Ḥaḳ te'ālā cismdür ⁽⁸⁾ ādemde kaç ' uzv varise anda daḡı vardur pes ⁽⁹⁾ bunun gibi te'vīl birle giṣi münkir olmaḡdan çıkmaz **38^b** ⁽¹⁾ kāfir olur dērler bu mes'elenün tafṣīli ' ilm-i ⁽²⁾ kelāmdadur bu arada bu miḡdār beyān étmek ⁽³⁾ yéter bu ḳadar beyān étdüğümüzden daḡı maḡṣūd budur ki ⁽⁴⁾ dīn ḳaydında olan giṣiler yaramaz i' tikkāddan ⁽⁵⁾ ve yaramaz sözden ve yaramaz işden saḡınalar ve dīnlerine ⁽⁶⁾ ḡalel ériṣdüremeyeler zīrā giṣi olur kim bir sehel i' tikkād ⁽⁷⁾ ve sehel söz ve iş birle İmān ve İslām devleti ⁽⁸⁾ verilmīṣiken kāfir olur maḡrūm ve maḡbūn olur ⁽⁹⁾ ve kāfir olduḡın daḡı bilmez kim bārī gerü İmān ve ṣehādet **39^a** ⁽¹⁾ getüre istiḡfār éde bilgil ki bu küfür ve i' tikkādsuzluḡ ⁽²⁾ nice Müsülmānluḡ da' vīsini édiḡ i' tikkādum muḡkem der ⁽³⁾ ve dīn giṣinün ḡöḡlinde berkimiṣdür ammā ḡaberi ⁽⁴⁾ yoḡ belki nice ' ālimluḡ ve muḡaḡḳıḳluḡ da' vīsini édenün ⁽⁵⁾ ṣeyṡān i' tikkādın ve dīnin fāsīd étmiṣdür ve ol ⁽⁶⁾ ṣerī' ate muḡḡālif ' ilimlere müṡāla' a édüḡ fāsīd ⁽⁷⁾ mezḡebler işitmeklik ṣūmluḡından ammā gendü daḡı bilmez ⁽⁸⁾ İmānın ve i' tikkādın ṣaḡīḡ ṣanur İmām-ı Ebūbekir ⁽⁹⁾ Setelānī ve Merendī bir du' ā kitābın taṣnīf étmiṣdür **39^b** ⁽¹⁾ altmīṣ dōrt bāb eyitmiṣdür kim yigirmi üç yıl ṣaḡīḡ ⁽²⁾ ve maḡbūl ḡadīṣ kitābların ve du' ā kitābların isteyip ⁽³⁾ ve cem' édüḡ müṡāla' a étdüm bu du' āları çıḡardum ⁽⁴⁾ yazdum dēmiṣdür ve ol kitābda ḡadīṣi ṣaḡīḡ ⁽⁵⁾ getürmiṣ naḡl eylemiṣdür kim bir ḡün Peyḡāmbēr ' alhm ⁽⁶⁾ Ebūbekir Ṣiddīḡ eyitdi yā Ebābekir küfr ve ṣirk bu ḡaḡḳ ⁽⁷⁾ ortasında gizlü ve belürsüzdür bilinmez nēte kim bir küçücük ⁽⁸⁾ ḡaraca ḡarincacuk ḡaraḡu ḡecede ḡara taṣ ṡzerinde ⁽⁹⁾ yürüdüḡi bilinmez ammā yā Ebābekir saḡa bir du' ā öḡredeyim **40^a** ⁽¹⁾ ki her ḡün anı oḡıyasın tā Ḥaḳ te'ālā bu du' ā berekātında ⁽²⁾ seni ol ṣirk ve küfr lāzım olur nesnelerden ⁽³⁾ saḡlaya ol du' ā budur *Allāḡümme innī e'üzü bike min* ⁽⁴⁾ *en üṣrike bike ṣey^{en}* ve *ene a'lemu ve estaḡfiruke* ⁽⁵⁾ *li-mā lā a'lemu inneke ente 'allāmul ḡuyūbi* pes bilgil ki ⁽⁶⁾ peyḡāmbēr Ḥazreti 'aleyhi's-selām Ebūbekir Ṣiddīḡ ⁽⁷⁾ gibi giṣiye ṣöyle dēyicek İmān ve İslām ḡaydında ⁽⁸⁾ olan giṣi ḡatı ḡorḡmaḡ ve iḡtiyāt étmek gerek ki ⁽⁹⁾ yaramaz i' tikkād birle ve küfür

²⁹ Bu kelime yazmada satır altına yazılmıştır.

³⁰ Yazmada: *Rafāzīler*.

³¹ Yazmada: *āṣḡarr*.

geleceğin söylemek birle **40^b** ⁽¹⁾ ĩmānına hālel ērişdürmeye pes bu nesnelere bilmek ⁽²⁾ dīn bābında katı ihtiyāda ve katı qorhıda olsañ ⁽³⁾ gerek göñülde qorhu ve ihtiyāt olmamak göñül ⁽⁴⁾ harāblığına ve nefis ve şeytān gālibliğine ve cāhillığına ⁽⁵⁾ delālet ēder nētekim Hāq te‘ālā buyurmuşdur eyitmişdür ⁽⁶⁾ *innemā yahşallahe min ‘ibādihi’l-‘ulemā’i* ma‘nisi budur kim ⁽⁷⁾ Tañrı te‘ālādan qorqmaz illā ‘ālimler qorqar pes ēy ‘azīz ⁽⁸⁾ bilgil ki dīn ‘ilmin bilmek devlet sermāyesi ve sa‘ādet ⁽⁹⁾ kīmyāsıdır zīrā qorhu ve Hāq te‘ālā sevgüsü ‘ilimden **41^a** ⁽¹⁾ kopar zīrā qaçan bir gişi bilse bir ulu pādişāh varemiş ⁽²⁾ sehel kulluq ēdene ve sehel nesne ēledene çok dürlü in‘ām ⁽³⁾ ve ihsān ēderimiş ve ulu pāşādlık³² vērürimiş ⁽⁴⁾ ve hem hışmı ve qahrı dañı katıyımış hışm ētdügi gişiyeye ⁽⁵⁾ katı dutarmış hēç gişi qaçup anuñ hışmından ⁽⁶⁾ ve qahrından kurtılmamış pes bunu bilen gişi ol ⁽⁷⁾ pādişāhı görmedin sever ölürler aña hizmet ēder ⁽⁸⁾ andan qorqarlar zīrā gişiyeyi ululamaq andan qorqmaq ⁽⁹⁾ ve anı sevmek ve aña şıdqla kulluq ētmek anuñ zātında **41^b** ⁽¹⁾ hūnerler ve ululuklar bilmek birle olur yāñıd işinde ⁽²⁾ kemāl ve ‘acīb gārīb nesnelere görmek ve bilmek ⁽³⁾ birle olur yāñıd ol gişiden gendüye çok in‘ām ⁽⁴⁾ ve ihsān ērişmek birle olur pes qaçan bu nesne ⁽⁵⁾ ‘aqluñda muqarrer olsa bilgil ki gişi göñli ⁽⁶⁾ āyinesinden dūnyā endişesi yasın giderse ⁽⁷⁾ gözinden gāflet perdesin qaldursa ve kulağından ⁽⁸⁾ mağrūruluk panbuğın çıkarsa gendözine gelip ‘ibret ⁽⁹⁾ ve fikret nazarıyla baksa bilür kim bu üç nesne kim sebebi **42^a** ⁽¹⁾ maħabbetdür Hāq te‘ālā zātında kāmildür zīrā Hāq ⁽²⁾ te‘ālānuñ ‘azameti ve heybeti şol meşābede degüldür kim ⁽³⁾ ‘ağıllar anı añlaya mecmū‘-ı ululuklar ve fazīletler kim ⁽⁴⁾ hālkda vardur Hāq te‘ālādan ērişür pes anuñ ululuğına ⁽⁵⁾ bu nesnelere dañı delīldür gişiyeye ērişen ni‘metler şıhhatler ⁽⁶⁾ mecmū‘-ı Hāq te‘ālādandır ve dañı bu gökdegi ⁽⁷⁾ ve yērdegi ‘acīb ve gārīb nesnelere Hāq te‘ālā kudretinden ⁽⁸⁾ mevcüddür ve gökler ‘acayibine hođ kimsenüñ ‘aqlı ⁽⁹⁾ ērişmez zīrā güneş yüz altmış yēdi bu dūnyā qadardur **42^b** ⁽¹⁾ gāyet yücelikten şol miqdār görünür gögi büyüklüğündeⁿ ⁽²⁾ aña göre kıyās ēt dañı bu güneş bir gün bir gecede ⁽³⁾ bu mecmū‘-ı gögin tolanur gögi büyüglüğü yüz kez yüz biñ ⁽⁴⁾ gendü kadar ola pes güneşüñ hareket-i tēzligin ⁽⁵⁾ fikr eyle dañı bu mecmū‘-ı ‘ālemi nūrıla toldurur ⁽⁶⁾ altun gibi bu yēr andan nesne aqıp bulaşmadın gider ⁽⁷⁾ bunu fikr eyle yeryüzi ‘acāyibinde dañı bunu fikr ⁽⁸⁾ eylegil kim bir arşun yērde qaç dürlü ot ⁽⁹⁾ biter her birinüñ rengi bir dürlü yaprağı bir dürlü çiçeği bir dürlü **43^a** ⁽¹⁾ hāşıyyeti bir dürlü hāl budur kim her birinüñ ⁽²⁾ toñım yoq şu ve toprak ve gün ıssısından hāşıl olur ⁽³⁾ eger mecmū‘-ı bu göklerdegi ve yērlerdeki

³² Yazmada: *pāşāhlik*.

‘acāyib nesneleri ⁽⁴⁾ anlayıp ‘ibret dutup sende ‘ışık hāşıl olmazise ⁽⁵⁾ gendü bedenün bünyādın fikr eylegil ki bir kıatre şudan ⁽⁶⁾ bunun gibi laṭif ‘uzvlar ve bir ‘uzūvda ⁽⁷⁾ kuvvetler nice hāşıl oldu daḥı bu od ve şu ⁽⁸⁾ ve toprak ve hevā nice var oldu nice şüret ⁽⁹⁾ bağladı her birisi bir şürete bir ṭabī‘at nice maḥşūş **43^b** ⁽¹⁾ oldu yāḥūd bu dört muḥālif nesneye Ḥaḳ te‘ālā ⁽²⁾ ve tebāreke bir araya getirüp nicesi terkīb edip ⁽³⁾ nebātātı ve ḥayvānātı mütevellid etdi her bir ḥayvānı ⁽⁴⁾ bir ṭabī‘atı bir şürete ve bir ḥāşıyyete nicesi maḥşūş ⁽⁵⁾ kıldı ve gērü kalan ḥayvānātı ve şol aruyı gör kim ⁽⁶⁾ Ḥaḳ te‘ālā andan ne firāset ḳomışdur mecmū‘ı ⁽⁷⁾ neḳadar kim çiçek varise devşürür mūm eyler ve şuyı ⁽⁸⁾ aḡzına alur bal eyler daḥı şol kümecinün delüceklerin ⁽⁹⁾ gör kim mecmū‘ını nicesi müseddes ve birbirine berāber düzer **44^a** ⁽¹⁾ tamām bal olıcaḳ aḡzını nice şavar andan şonra ⁽²⁾ şu getüren ayruḳdur ve çiçek getüren ayruḳdur ⁽³⁾ her biri bir işe nice maḥşūş olur ve biri bir işine ḳarılmaz ⁽⁴⁾ aḡzındaḡı şu bal ve ḳuyruḡındaḡı şu zehr olur ⁽⁵⁾ ve daḥı şol örümcegi gör ki şol aḡını nicesi örer ⁽⁶⁾ bir ağaç başından bir ağaç başına ol nice geçürür ⁽⁷⁾ ḳanadı yok kim uçavere yāḥūd şöyle şık ve laṭif ⁽⁸⁾ ve nāzūk nice örer kim ba‘zı yeri seyrek ve ba‘zı ⁽⁹⁾ yeri şık degüldür bilgil ki mecmū‘ı berāberdür her bir dürlü **44^b** ⁽¹⁾ örümcek evini bir dürlü naḳş üzerine düzer daḥı ol ⁽²⁾ uzun ve bütür şatur degüldür ve ayakları üzerinde ⁽³⁾ nicesi segirdür tolaşmaz siḳek kim ḡāyet ḥaffıdır ⁽⁴⁾ ayakları ince ve düzdür ḳarınca nice tolaşur bu ikisinün ⁽⁵⁾ şan‘atında ḳatı ḥāzıḳ mühendisler ‘ācizdür ⁽⁶⁾ anlarun işin işleyimez pes imdi gerekdür ‘aḳıl ⁽⁷⁾ gözini ḡaflet ve ḡurūr kör etmemiş ḡişi dāīm ⁽⁸⁾ bu maşnū‘āt ‘acāyibine baḳup Ḥaḳ te‘ālānün ‘azametini ⁽⁹⁾ ve heybetini ve kemāl-i ḳudretini ve ‘ilmin anlaşıya **45^a** ⁽¹⁾ daḥı anun ‘azametine ve ululıḡına lāyık ḳullıḡına meşḡül ⁽²⁾ ola bu nesneleri fikr edip Ḥaḳ te‘ālānün ‘azametine ⁽³⁾ ve kemāl ḳudretine istidlāl etmek ‘azīm ‘ibādetdür ⁽⁴⁾ zīrā peyḡāmber Ḥazreti ‘alh buyurmuşdur *et-tefekkürü* ⁽⁵⁾ *sa‘at^{en} ḥayr^{um} min ‘ibādeti sinīne* ma‘nisi budur kim ⁽⁶⁾ bir sā‘at ḡişi Ḥaḳ te‘ālānün maşnū‘ātında fikr edip ⁽⁷⁾ ‘ibret ve ḥayret hāşıl olmaḳ ḥayırlıdır iki ⁽⁸⁾ yıllık nāfile ‘ibādet şevābından zīrā maḳşūd ⁽⁹⁾ ‘ibādetden Ḥaḳ te‘ālāyı ululamaḳ ve gendüyi ḥorlamaḳdur **45^b** ⁽¹⁾ imdi Ḥaḳ te‘ālā ululuḡın ve kemāl-i ḳudretini ve gendünün ⁽²⁾ hēçliḡini ve ‘aczin şöyle kim ḡişi maşnū‘āt ḡarāyibini ⁽³⁾ ve ‘acāyibini anlamaḳdan bilür ‘ibādetden ve ṭā‘atden ⁽⁴⁾ ol ḳadar bilmez anuḡündür ki Ḳur‘ānda Ḥaḳ te‘ālā çok ⁽⁵⁾ yerde buyurmuşdur ki bu yerler ve gökler ve maḥlūḳāt ⁽⁶⁾ ‘acāyibine baḳup fikir eylegil kim bunda ‘alāmetler vardır ⁽⁷⁾ ‘aḳlı olan ḡişilere bu nesnelere baḳup ḥayret hāşıl ⁽⁸⁾ olıcaḳ ḡönlünden Ḥaḳ te‘ālānün maḥabbeti

opar arşı fikir ⁽⁹⁾ yenilendüke maħabbeti yenilenür daħı Haħ te‘ālā ta‘atin **46^a** ⁽¹⁾ gèr alan nesnelere zerine terciħ ve taħdm eder bu Haħ ⁽²⁾ te‘ālānuğ maħlkāt-ı ‘acāyiblerin fikr edecek oparı ⁽³⁾ maħābbetleyin gèr Haħ te‘ālānuğ ol drl drl in‘āmların ⁽⁴⁾ ve luğfların fikr etse ullık ve ħizmet ve maħabbet ⁽⁵⁾ oparı meşelā bunı fikr etse kim Haħ te‘ālā evvel ⁽⁶⁾ yoğdan var eyledi vcd ni‘metin verdi andan ⁽⁷⁾ sonra cemādātın ve nebātātın ve bahāyimden ⁽⁸⁾ ılmadı ādem oğlanlarından ıldı ādem oğlanlarında daħı ⁽⁹⁾ ĩmān devleti ve ĩslām ni‘meti birle mu‘azzez ve mkerrem **46^b** ⁽¹⁾ Mslmānlar iinde daħı mecm‘-ı a‘zāların ve uvvetlerin ⁽²⁾ sağ yarattı ‘ağılsuz yā gzsz ve yā sağır ⁽³⁾ yā dilsz ılmadı ne ulu ni‘metdr ‘ağıl ve dellere ⁽⁴⁾ bağ daħı bilesin gzğ grdğine ni‘metdr ve gz ⁽⁵⁾ szlere sor ki ne zaħmet iindedr daħı bilesin ⁽⁶⁾ dilğ syledğine ni‘metdr dilszlere sor ki ⁽⁷⁾ bilesin ki Haħ te‘ālānuğ ni‘metleri ulları hağğında ⁽⁸⁾ b-nihāyetdr gişi anı saymak muħāldir bu dedğmz ⁽⁹⁾ gişiğğ gend bedenindeki ni‘metlerdr ve taşdağı **47^a** ⁽¹⁾ ni‘metleri ħoğ kim şaya gkler yarattığı gneş ve ay ⁽²⁾ yarattığı ve yıldızlar ve yağmurlar ve od ve bulud ve hevā ⁽³⁾ yarattığı kim mecm‘-ı ni‘metler bunların sebebiyle ħāşıl ⁽⁴⁾ olur ve ulu ni‘metdr ve hevā ni‘meti kim bir nefes ⁽⁵⁾ geerek girse burnından cānlu nesne helāk ⁽⁶⁾ olur Haħ te‘ālānuğ gāyet kereminden ve fağlındandır ⁽⁷⁾ kim her nesne kim gāyet gerekldr anı oğ ve ucuz ⁽⁸⁾ yaratmışdır ve gèr alan nesnelere nisbet hevā ⁽⁹⁾ ve od ve toz ve demr gibi ve gèr alan in‘āmin **47^b** ⁽¹⁾ ve ikrāmın o ve gnde biğ kez ‘aşı olup ⁽²⁾ emrin şısağ luğ edp ‘iğāb etmez ⁽³⁾ helāk etmez ve rızğın kesmez eger ‘afvı ne ni‘metdr ⁽⁴⁾ bilmek istersen sende bağ ol öğdnki milletlerğ ⁽⁵⁾ her birini gāzab edp nice ahr etdi od ve hevā ⁽⁶⁾ ve yel ve toprak kim bunların vcdlerini ni‘metine ⁽⁷⁾ sebep olmuşdı daħı bunca menfa‘atler kim andan ⁽⁸⁾ ħāşıl olurdu nki anğ şkrin bilmediler ⁽⁹⁾ Haħ teālā gèr ol ni‘metleri birle anları helāk etdi **48^a** ⁽¹⁾ Nħ kavmin grgil kim bir kezden nice şuya gārğ etdi ⁽²⁾ heğ bir gişi begler ve pādişāhlardan uvvetm ve şevketm ⁽³⁾ var deyenlerden urtılabilmedi Şālīħ peyğāmber mmetin ⁽⁴⁾ od birle helāk etdi Lğ kavmin taş ve toprak ⁽⁵⁾ birle helāk etdi ‘Ād kavmin yelle helāk etdi ⁽⁶⁾ pes imdi Haħ te‘ālānuğ ni‘metleri şkrin bilmek gerek ⁽⁷⁾ kim artura ni‘metlerin kfrānı ni‘met olmamak gerek kim ⁽⁸⁾ uğratmaya ‘azāblarına ve miħnetlerine pes ağın Haħ te‘ālānuğ ⁽⁹⁾ keremlerin fikr etse gişi bilse kim mecm‘-ı eylkler **48^b** ⁽¹⁾ ve ni‘metler ve raħmetler Haħ te‘ālādandır ve daħı udretin ⁽²⁾ ve ahrın fikr etse kim ayıcağ ne atı ahr ve ‘azāb ⁽³⁾ eder pes bunı bilmekten daħı Haħ te‘ālānuğ orğası ve sevgsi ⁽⁴⁾ ħāşıl olur bu

nesneye çok fikir etse korhu ⁽⁵⁾ ve sevgü artar gişi cān ve baş terkin urur anuñ kulluğında ⁽⁶⁾ kām nefis arzuların terk eder ve kamu dünyā zaḥmetlerine ⁽⁷⁾ ve ĥorlıklarına katlanır Tanrı te‘ālānuñ rızāsı diledüğü ⁽⁸⁾ ḥāşıl olsun deýü nēte kim Tanrı te‘ālā dostların ⁽⁹⁾ ve zāhidlerin ve ‘ābidlerin görürsin kim ḥāl budur ki **49^a** ⁽¹⁾ bu söz şāyed ehl-i gāflet kulağına ‘aceb gele zīrā ⁽²⁾ ve gözsüz gişiye güneş nūrından ḥaber versey ⁽³⁾ anlamaz ammā inkārın gidermek dilersey ⁽⁴⁾ bir dünyā şüretine ‘āşık olan ḥāline baksun kim ve ol ⁽⁵⁾ sevdiği gişi dileğin ḥāşıl etmekiçün gendü murādların ⁽⁶⁾ ve sevüklerin nice terk eder ve ḥalkdan ne deylü ⁽⁷⁾ ta‘n ve zaḥmet görse nice katlanır ḥuşūşa kim ol ⁽⁸⁾ ma‘şūkından gelen zaḥmeti ve belāyı rāḥat görür ⁽⁹⁾ andan gelen zaḥmet birle faḥr eder yāḥud bir vefā dünyā **49^b** ⁽¹⁾ begcügezinden rāḥat tīmār umar gişi görürsin kim ⁽²⁾ uğraşlarda anuñ öninde cān baş terkin urup ⁽³⁾ ölecek yerlere gendözin nice kez bırağur şāyed göñline ⁽⁴⁾ hoş gelem baña bir tīmārcuḳ éde deýü ḥāl budur kim ⁽⁵⁾ tīmār édecegi daḥı kaṭ‘ī degül éderse daḥı bir fānī ⁽⁶⁾ rāḥatdur kim zaḥmetine degmez ol begün daḥı vefāsı ⁽⁷⁾ keremi şol miḳdārdur kim ol gişi yolında cānın terk ⁽⁸⁾ édecek olursa ve ol uğraşda ölecek olursa ⁽⁹⁾ varuñ şunu götürün evine éledün daḥı belki varuñ **50^a** ⁽¹⁾ gömün démez imdi ‘azīz bir fānī şüret seven ⁽²⁾ bir zaḥmet karışmış fānī rāḥata umar böyle zaḥmete katlanup ⁽³⁾ cān baş terkin urucaḳ ol pādişāhlar pādişāhın ⁽⁴⁾ seven anuñ raḥmetin in‘āmin umar gişi nēte ⁽⁵⁾ zaḥmete katlanmaya nēte bir kaç gün nefsi murādın ⁽⁶⁾ terk étmeye ḥāl budur kim bilür kim ol bir ⁽⁷⁾ pādişāhdur ki azacuk kullığiçün vérdüğü ⁽⁸⁾ pādişāhlıguñ ni‘metün raḥmetün pāyānı yok ⁽⁹⁾ zaḥmeti ve zevāli yok bilgil ki bu sözler ki söyledük **50^b** ⁽¹⁾ münāsebet ĩmānuñ altıncı şartın beyān éderken ⁽²⁾ fāīdeden ḥāli degül belki bir tenbīh ve naşīhatdür ki ⁽³⁾ Ḥaḳ te‘ālā maḥabbetin koparur sa‘ādete érişdürür ⁽⁴⁾ ammā ehl-i sünnet olan gişi Mübtedi‘ler mezhebinden ⁽⁵⁾ saḳınayım déyen gişi ⁽⁶⁾ mücmele eydelüm bilgil ki ehl-i sünnet mezhebinde olan ⁽⁷⁾ gişi şöyle i‘tikād édüp eytmek gerek ki Ḥaḳ te‘ālā ⁽⁸⁾ zātında ve şıfātında aña benzer kimse yokdur ⁽⁹⁾ kamu yaradılmış yogiken var eyledi kamusu aña

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ

Tasavvuf'tan Bir Parça

Satır Düzeni: 9

01^b Onu okumak kız ve erkek çocuklarına kolay olur. Bu Muqaddime'yi ergenliğe girmelerine yakın bir zamanda, niyetlerine ve gönüllerine önceden şeriat emrini yerine getirmek ve Müslümanlık endişesini duymak düşünceye kadar öğretsinler. Erişkin olduktan sonra bu Muqaddime'nin içindekilerle amel etsinler fakat farziayn olan ilimde âlimlerin ihtilaf içinde olduklarını bilmelisin. Farziayn olan ilim kelamcılarının katında Allahutaala'nın birliğini ve sıfatlarını delilleriyle bilmektir. Fıkıh bilginleri: "Farziayn olan ilim fıkıhtır. **02^a** Zira Allah'ın farz ettiği şeyleri bilmek, haram ve helal şeyleri bilmek fıkıh bilmekle mümkündür." dediler. Tefsir ve hadisçiler: "Farziayn olan ilim, Kur'an ve hadisin manasını bilmek ile mümkündür. Zira din ilminin hepsi bunlardan çıkmıştır." dediler. Sufiler: "Farziayn olan ilim kendini ve yerini bilmektir, nefsinin zararlarını bilmektir, kişinin nefsi hangi sıfatlarla bezenip olgunlaşır ve hangi sıfatlarla sefil olup yok olur, onu bilmektir." dediler. Ebū Hanīfe *-rahmet üzerine olsun-*: **02^b** "Fıkıh eksiksizdir." demiştir. Şimdi bilmelisin ki bunların her birisinin böyle demelerinden kastettiği farziayn olan şeylerin en önemlisi, zamanın gerektirdiği, gereklisi ilimde nedir, onu bilmektir. Zira her birisinin farziayn dedikleri ilim inkâr edici değildir. Ebū Tâlib-i Mekkî: "Farziayn olan ilim beş şeydir ve onsuz Müslümanlık olmaz. İlk önce Allah'ın birliğine ve onun Peygamberine inanmaktır. İkincisi namazın şartlarını **03^a** bilmektir. Üçüncüsü orucun şartlarını bilmektir -oruç nasıl yerine getirilir-. Dördüncüsü zekâtın farzlarını bilmektir. Beşincisi haccın şartlarını ve farzlarını bilmektir." dedi. Nitekim Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* buyurdu: büniyel islamu

alâ hamsin yani “İslam dini beş şey üzerine kurulmuştur.” dedi. Yüce Allah’ın izniyle, o beş şeyi aşağıya aktaralım. Ne zaman bu ihtilafı öğrenirsen doğru olanı ortaya çıkarmış olursun. Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* buyurdu: el ilmü farîzatün alâ külli müslimin ve müslimetin nitekim “Erkeğe ve kadına mutlaka ilim öğrenmek farzdır.” 03^b dedi. Farzıayn olan ilim şimdi bellidir ki o ilmi bilmeyince kişinin Müslümanlık’ı tamamlanmaz. Şimdi bu farz olan şeylerin bazı kişilerin zahirine -şu bildirdiğimiz beş farz gibi- ve bazı kişilerin batınına farz olduğunu bilmelisin. Şu iyi sıfatlarla ve huylarla bezenmek, kötü sıfatlardan sakınmak -eğer kendinde o zararlı sıfatlardan varsa onu kendisinden uzaklaştırın- ve temizlemek gibi... Şimdi bilmelisin ki kişinin zahirine farz olan 04^a ilimlerin ilki ergen olmuş gibi Allah’ın birliğini, peygamberin gerçek olduğunu ve her ne derse doğru olduğunu gerçek imanla tasdik etmektir. Ondan sonra bütün farzıayn olan amelleri, ibadetleri bilmektir. Sonra bunun gibi kişinin batınına farz olan amellerin ki ilki Allah’ın birliğine, peygamberin Allah’ın peygamberi olduğuna, dediklerinin tümü ve haber verdiklerinin gerçek olduğuna iman etmektir, gönlünde şüphesi olmamaktır. Bundan sonra o nefsi olgunlaştıran sıfatları, huyları ve nefsi zarara uğratan, onu reddeden sıfatları bilmektir. Şimdi söylediğimiz bu sıfatları bilmek 04^b farzdır. Söylediğimiz onun içindir ki o kötü sıfatlar kişide olunca -cimrilik, kıskançlık, büyüklenme ve Allahutaala’nın takdirinden gelen şeylere rıza göstermemek gibi- kişinin zahirî amelleri kabul olmaz. Şimdi o iyi sıfatları bilmek gerek, eğer (kişinin) kendisinde yok ise nasıl edip de var etmek ve öğrenmek gerek. Kötü sıfatları bilip o sıfatlardan sakınmak gerek; şayet kendisinde varsa nasıl edip gidermek ve onu öğrenmek gerek. Ta ki Müslümanlık’ı 05^a halk yanında da Hak yanında da tamamlansın. Zira halk ile muamele başkadır, Allah ile muamele başkadır. Bunun üzerine ne zaman ki kişinin zahirine farz olan şeyler yerine gelse halk yanında Müslümanlık’ı tamamlanır. Şimdi bunu iyice öğren ki İslam’ın ve amellerin bir başlangıcı, açıklığı ve bir de gizliliği, sonu vardır. Bazı ayet ve hadisler, açıklık ve başlangıç bakımından bazısı ise gizlilik ve sonu bakımından söylenmiştir. Birisi fetva makamıdır, birisi takva makamıdır. Vasıta makamı da 05^b var, biliniz. Bazı ayet ve hadislerde hem zahire hem de batına işaret vardır. Zahir ehli zahir manasını anlar, batın ehli batın manasını ve sırlarını anlar. Nitekim açıklanan yorumları

görürsün hiç zahir ehlinin yorumlarına benzemez. Onun içindir ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-: Li külli haddin muttala* dedi. İşte anlayışı kusurlu olan kişiler, iki makamı birleştirip çoğu ayet ve hadisleri birbirine zıt düşünürler; imanlarına bozukluk getirirler. Lakin şu kişiler **06^a** ki - anlayış, akıl ve sezgi sahibidir- günahların çokluğu ve uyduğu arzuların uğursuzluğundan gözleri ve gönülleri kör olmamıştır; her ayet ve hadisten kastedilen nedir ve hangi makama göredir, bilirler, ilimden faydalanmış olurlar. Nitekim Allahutaala buyurur: *Zâlike fazlullâhi yutîhi men yeşâu*. Bundan sonra bilmelisin ki bu söylediğimiz kötü sıfatları bilmenin farz olduğuna (dair) bu kitaptaki pek çok ayet ve hadisleri, (konu) uzamasın diye aktarmadık. Zira (bu) öğüt kitabıdır, ispat ve tartışma kitabı değildir. Ayet **06^b** ve hadislerin tümünü bilmek isteyen kişi, eğer tefsir ve hadisten zevk almıyorsa, İhyâ' -yı Dîn kitabına başvursun. Şöyle ki fıkıh kitaplarında kişinin batınına farz olan ilimleri -ki ona ahlak ve batın ilmi derler- nakletmediler. Zira bunların amaçları sıradan halkın işlerini ve güçlerini düzenleyen ilmi kaydedip bildirmektir. Daha ziyade ibadet ilminden önce şu kadarını bildirdiler ki kişi o kadar ibadeti yerine getirince görünürde Müslümanlık'ı tamamlanır. İşlerin idaresinde tanıklığa, vasiliğe, vekillığe, kadılığa layık olur. Zira **07^a** o kadar ibadet şartını yerine getirince ona günahkâr demezler. Fıkıhçıların amaçları gerçekte ve batında, Allahutaala huzurunda nasıl yapınca kişinin Müslümanlık'ı tamam olsun, ameli ve ibadeti Allahutaala Hazreti'ne layık olup kabul olsun bunu bildirmek değildir; eğer ki amaçları o olsa kişinin batınına farz olan şeyleri de nakledip bildirirlerdi. Zira bunlar da bilirlerdi ki Allahutaala'nın nazarı kullarının gönüllerindedir, sadece görünen amellerine değil. Sonra kişi gönlünü; ikiyüzlülükten, kıskançlıktan, **07^b** cimrilikten ve bunun gibi kötü sıfatlardan korumayınca görünürdeki ameli de kabul olmaz. Farz olduğunu nasıl bilmesinler ki Allahutaala *-yüceliği ve ululuğu artsın-* ve Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* tevekküle, salih amel işlemeye, cimrilik ve hasedi terk etmeye birçok yerde emir ve yasak getirmiştir. Aynı zamanda (kulları) kaderden gelen şeye razı olmaya; kıskançlık, cimrilik ve kibirlenmeyi birçok yerde cezalandırmakla korkutmuştur. Şöyle ki şu âlimler, onların amaçları hem Allahutaala huzurunda kişinin Müslümanlık'ı ne zaman (tamam) olur hem de halkı, **08^a** ibadete teşvik ederek ibadete mâni olan işlerden

esirgemek; ahiret mutluluğuna, (onun) yüceliğine, padişahlığına ve Allahutaala Hazreti'ne yakın olmak neyle olur onu bildirmektir. Bu coğrafyadaki şu meşhur bilginler İmām Ğazzālī (Hüccetü'l-islam vel müslimîn ve Kudretü's-sâlikîne), Ebü'l-Kâsımî Râgıb (Zübdetü'n-nâşihîne), İmām Kuşeyrî (Mefharü's-şüyüh vel mürşidîne), Ebü 'Abdullâh-i Muḥāsibî (Seyyîdü'l-muḥakkiḳîne vel mütekellimîne) **08^b** o şeyleri açıkladılar. Allah İslam tarikat zatlarını yattıkları yerde nurlandırın. Bilginler hem kişinin zahirine hem de batınına farz olan şeyleri getirip açıkladılar. Amaçları bu olan her birinin farz olduğuna işaret eden çok sayıda ayetler, hadisler ve aklî deliller getirdiler. Kalpleri yumuşatmak için de çok sayıda nasihat ve hikâyeler getirdiler ki düşünüp kafa yoran kişilere nasihatlerin tesir edip bildikleri şeylerle amel etsinler. Fakat kişinin batınına ve zahirine farz olan amelleri bildirip açıklamakla çok meşgul oldular. Zira gördüler ki **09^a** Allahutaala'nın nazarı kullarının gönlüdedir. Gönül vazife bilmeyince bu dış ibadetin kıymeti yok. Dış ibadetin farz olması, Allahutaala'yı hatırlatıp gönlü onun huzuruna yöneltmek için ve gönlü nurlandırıp kuvvetlendirmek içindir. Zira her ne kadar bu dış ibadete özendirilen, emreden, yaptırılan gönlüdür ama yine gönül dış ibadet ile nurlandığından, akıl nefse dış ibadet ile üstün geldiğindedir. Şunun gibidir; kişi **09^b** Allahutaala'dan (gelen) yardım ve iyilik olmayınca ibadete yönelmez ve yine iyiliği, koruyuculuğu, yardımını kendine çeken ve yardıma layık eden ibadettir. Bundan dolayı bazı ayet ve hadisteki işaretler, Allah'ın yol göstericiliği, Allah'ın lütfu, mahrumiyeti; ibadete ve sevgiye dayanır. Bazı ayette: *vellezîne câhedû finâ le nehdiyennehum subulenâ ve innallâhe le meâl muhsinîne* (diye) söylemiştir. Şüphesiz Allah, mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir. Hadiste (bildirildiği üzere) ibadet, mutluluk, günah, mutsuzluk (hepsi) Allahutaala'dandır; Müslümanlık yoluna ve (O'nun) rahmetinden mahrumiyete bağlıdır. O kişi ki **10^a** birdenbire gönlüne Allahutaala sevgisi, ibadet ve Müslümanlık endişesi düşer; Allahutaala rızasını ve kulluğunu seçer. Bu, ansızın hazine bulmak gibi az görülen şeydir ama bundan da üstün olan kişinin vaaz ve öğüt işiterek ibadet etmekle meşgul olmasıdır. İbadeti artırdıkça gönlünde doğruluk ve ibadet sevgisi oluşur. Dünya işlerinden nefret eder; ahiret için çalışmayı sever. Üstelik o kişi ki önceden gönlü ya da serveti çalınmış gibi kara ve katıdır; nasihat hiç işlememiştir. **10^b** Bu da

birdenbire olan, az görülen bir şeydir. Bunlar sırların ilmindendir. (Kişi) ne olursa olsun keşfiyat ilmiyle ve bunun niteliğini bilmekle meşgul olmamalıdır. (Çünkü) bu şeyi bilmeye gücü ve akli yetmeyen kişi bundan haberdar değildir. (Kişi) amel için uğraşarak, oldukça çalışıp çabalayarak sürekli ibadetle meşgul olup eksikliğini bilmelidir. O'nun ululuğuna layık ibadetin hiç kimsenin elinden gelmediğini bilerek hüzünde ve arzuda olmalı. Ta (ki) kulluk makamından çıkarak aidiyet makamında harcayıp yolunu keybederek **11^a** mahvolmayasın, yardım ancak Allah'tandır ve tevekkül de onadır. Öyleyse şimdi bu hakir de o ilme göre iş yapan bilginlere ve ayrı yol tutanlara uyararak bu Muğaddime'de bedene farz olan ilim nedir, neyle tamamlanır onu bildirdi. O beş şeyi ki İslam onun üzerine yapılmıştır, açıkladı. Ondandır sonra kalbe farz olan ilim nedir, neyle tamamlanır onu bildirdi. Şöyle ki söz çok uzamasın diye her birinde ayet ve hadis tercüme edip açıklamadı. Zira kulların çoğunda ahiret amelinde istek zayıf **11^b** olmuştur. Ayrıntılı ve çok olan ilme isteklenip okuyamazlar, öğrenemezler ve ibadete isteklenip yapmazlardı. Her ne kadar dünya işinde ne denli güç ve zahmetli işler varsa da ama sonunda mükâfatın devamlı ve kesin olduğunu bilirlerse (ibadeti) kalpten ve arzu ile yaparlardı. (Kişi) sonunda çıkarının geçici olacağı şüphesinde ise şimdi bu şeyin sebebi ya ahirete, Allahutaala'nın verdiği ecele ve uyarısına inancı yoktur ki böyleyse kâfirdir **12^a** ya da inancı var ama zayıf ise günahkârdır. İkisi de zarar ve şaşırmasıdır, bundan Allah'a sığınırım. O hâlde bu şeyi yok etmek azminde olmak, gönlü iyi sıfatlarla bezemek ve zararlı sıfatları azar azar uzaklaştırmak gerekir; ta ki ahiret işinde isteği artsın. İbadetleri bilerek inançla yapmak, günahları bilerek sakınmak hırstan ya Allahutaala'nın rahmetine büyüklenmekten yahut yapmaya teşvik eden ve günah işlemekten alıkoyan **12^b** ayetleri ve hadisleri gönlüne çok koymamaktan olur. Bu şey de nefis üstünlüğüne ve dalgınlığa delildir. Ayetleri çalışarak hırsı ve ihmalkârlığı gidermek peşinde olmalı. Allahutaala'nın ibadet edenleri ahirette yâr edeceğini ve günahkârlara ise azap vereceğini (kişinin) gönlüne sürekli sunmak gerekir. İşte şimdi bu hakir de o iyi huylardan en iyi on tanesini ki gönlü nurlandırır, ahiret için çalışma isteğini artırarak **13^a** kuvvetlendirir, Allahutaala huzuruna layık eder, bildirdi. (Kişi) böylece iyi sıfatları bilerek yerine getirince kalan kötü sıfatlardan da sakınır ve iyilerini oluşturmaya çalışır. Şimdi bilmelisin

ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* önce dış amelleri ve imanı bildirmede mübarek olması için bir hadis buyurdu. Kişinin zahirine farz olan amelleri o hadisin manasında açıklamak üzere **13^b** esas kıldı. Öyleyse Hazreti Peygamber'in *-selam onun üzerine olsun-* (şöyle) buyurduğunu bilmelisin: Büniyel İslâmu alâ hamsi şehâdetin en lâ ilâhe illâllah ve enne Muhammeden resulullahi ve ikâmi's-salâti ve îtâi'z-zekâtu ve'l-haccî ve savmi ramazâne. Bu hadisin manası şudur: "Müslümanlık beş şey üzerine kurulmuştur. Birincisi iman ile şahitlik ederim ki Allahutaala birdir; ona benzer kimse yoktur, olması da mümkün değildir ve yine şahitlik ederim ki Muhammed Allahutaalanın peygamberidir. **14^a** İkincisi beş vakit namazı sürekli kılmaktır. Üçüncüsü zekât vermektir. Dördüncüsü hacca gitmektir. Beşincisi de oruç tutmaktır." Şöyle ki bunları şart bilmenin farz olduğunu bilmelisin. Çünkü her şeyi yapmak kadar bilmek de farzdır. Zira yapılan amel ve ibadet din (ve onun) ilmini oluşturmaya bağlıdır. İlimsiz amel işleyen çok yanılır. Şöyle ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* bu beş şeyi işlemek üzerine kurulmuştur dediğiyle şuna işaret eder ki bilmekten kasdettiği onu yapmaktır. **14^b** Ayrıca bu hadiste, (nasıl ki) evin bir duvarı ya da çatısı eksik olsa ev olmayacağı gibi bu beş şeyin birisi de eksik olsa Müslümanlık'ın tamamlanmayacağını işaret ederek İslam'ı eve benzetti. O hâlde bu beş şeyi açıklayalım ve bildirelim ki bunu yerine getirmekle zahirdeki Müslümanlık ve halk yanındaki Müslümanlık gerçek olup yerine gelsin. Şöyle ki bilmelisin ki bu hakirin amacı bu farz olan amelleri bildirmektir; Müslümanların bazısını ilgilendiren emirleri, sünnet ve sevap kazandıran amelleri **15^a** bildirmek değil. Zira her şeyi işlemek farzıkifayeye sünnet veya sevaplık iştir lakin her şeyden önce bilmek de farzıkifayeye sevap kazandırır. Çünkü farzıaynın da değerlisi bunları yapmakla olur. Şimdi farzıkifayeye sünnet, sevap ve uygun olanları hatta ibadeti kötü, yanlış ve eksik yapanları da bu Muğaddime'de bildirdi. Ayrıca yeni başlayan acemileri bu Muğaddime'yi okumaya teşvik etmek için değişik meseleler ve sıkça yaşananları aktardı. **15^b** Eğer söyleyecek olursan Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-*: "İslam beş şey üzerine yapılmıştır." dedi. Hiç kaydetmedi. Sen ispat ile söylersin ki beş şey üzerine kurulan İslam'ın batın değil, zahir yönüdür. Söyleyelim ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* başka hadislerde İslam'a yine çok şartlar

söylemiştir. Sonra o hadislerden belli olduğu gibi bu hadiste buyurduğu şartlar İslam'ın görünüşteki temel şartıdır. Zira Hazreti Peygamber'in **16^a** -*selam onun üzerine olsun*- sözünde zıtlık, bir dediği bir dediğine uymamazlık olmaz. Hakikati anlama yetisine sahip kimse Allah'ın yardımına ulaşır ve her birinden amacının ne olduğunu bilir. Sonra bu hakir, o kimsenin batınına farz olan amelleri iki kısımda açıklayıp ilettiler. İlk kısımda o işe yaramaz, yok edici sıfatların on tanesini bildirdi. Bu usul üzere ilkin o sıfatın her birinin ne olduğunu bildirdi. Ondan sonra ayetler ve hadis ile kişinin ahirette kaybedeceklerini bildirdi. Ondan sonra **16^b** o kötü sıfatların çaresi nedir, kişi o sıfatın kendisinde olduğunu nasıl bilecek ve ne yapıp giderecek onu bildirdi. Bilmelisin ki o kötü sıfatları edinmemek kişinin elinde değildir ama gönle girdikten sonra tövbe ederek gönlünü sağlamaştırması elindedir. O hâlde kötü sıfatların gönle düşmesi kişiyi günahkâr yapmaz ama gönle düştükten sonra kişi kötü sıfatları yerleştirirse günahkâr olur. Dış ameli kabul olmaz. Diyelim ki **17^a** bir kişinin gönlüne birdenbire ikiyüzlülük girdi; amelinde ya da gönlünde kıskançlık gibi, cimrilik gibi, kibirlenme gibi hemen onun ahiretteki kaybını aklına getirsün, gönlünden onu uzaklaştırsın. Eğer öyle yaparsa o kötü sıfatın ahiretteki cezasından kurtulur ama bilmelisin ki eğer (kötü sıfatlar kişinin) gönlüne girse ve (kişi) uzaklaştırma peşinde olmayıp ne zaman onu yapma hevesinde olsa nasıl ki bilmeyen kişiler ya da bilip de gönlünü karartarak, katılaştırarak nefesine aciz olmuş kişiler **17^b** öyle yapar, (o kişinin) dış ameli de bozuk olur. O kötü sıfat sebebiyle gönül fesatlandığı için ahirette de o sıfatın cezasını çeker. Nitekim tefsirde ve hadiste; her bir sıfat bir çeşit kılığa kimisi akrebe, kimisi yılan, kimisi aslan ve kimisi kaplan dönüşecek ve mezarında cezalandırılacaktır, şeklinde açıkça bildirilmiştir; onlardan Allah'a sığınırız. İkinci kısımda iyi sıfatların ve huyların on tanesini bildirdi. Yine bunda da her bir sıfatın önce neyden **18^a** oluştuğunu, ondan sonra ahirette faydası nedir, kişide o sıfat olmayınca kazanması için ne yapsın onu bildirdi. Önce insanın dışına farz olan şeyleri bildirdi. Şimdi bu ameller kolaydır. Zira halkın isteği buna üstündür; yerine getirip gözeterek buna sıkı sıkıya bağlanacak (kişi) Allahutaala'nın iyiliğine, esirgeyciliğine ulaşır ve batını da yetki sahibi olur. Yaramaz sıfatlardan arınarak iyi sıfatlarla **18^b** bezenir. Şimdi o zahire farz olan amellerin

birincisi ki imandır onu bildirdi. Allahutaala izniyle ve yardımıyla birinci bölüm imanı bildirir. Bilmelisin ki âlimler imanın neyle tamamlandığını açıklamada ayrılığa düşmüşlerdir. O hâlde şimdi bazısını açıklayalım. Hazreti Peygamber -*selam onun üzerine olsun*- imanı hangi usul şartıyla açıkladı, söyleyelim. Ondan sonra insanların, imanı yorumlamadaki ayrılıklarının bazısını yorumlayalım ve açıklayalım. Bilmelisin ki Allahutaala'nın **19^a** kullarına son derece iyiliği ve esirgemesi olduğu için Cebrail'i Hazreti Peygamber'e gönderdi. (Cebrail'e) git, peygambere iman nedir sor ki cevap versin, sana imanı açıklasın, kullarım imanın ne olduğunu işitsinler ve bilsinler diye buyurdu. Cebrail -*selam onun üzerine olsun*- Allahutaala izniyle insan kılığına girdi. Hazreti Peygamber -*selam onun üzerine olsun*- sahabeler ile otururken geldi. Hazreti Peygamber'e sordu: "Ya Muhammed iman nedir, bana bildir?". Hazreti Peygamber -*selam onun üzerine olsun*- cevap verdi, söyledi: El-îmânu **19^b** en tümüne billâhi ve melâiketih ve kütübihî ve rüsûlihî vel yevmil âhiri ve tümüne bil kaderi hayrihi ve şerrihi. Bu mübarek hadisin manası pek çok ve derindir. Ama şu kadarını söyleyelim ki iman tamamlamak için arada anlamak gerek. Hazreti Peygamber -*selam onun üzerine olsun*- bu hadisin zahir manasını Cebrail'e cevabında söyledi: "İman odur ki gönülden bağlılıkla 'Allahutaala tektir ve Allahutaala'nın melekleri vardır, gökten inmiş kitapları **20^a** ve peygamberleri vardır, kıyamet kopacaktır, iyilik ve kötülüğün tümü Allahutaala'nın istemesiyledir' desin." Kısacası Hazreti Peygamber'in -*selam onun üzerine olsun*- cevabından bilindi ki iman; bu altı şeye inanmak, dil ile söylemektir. Bu hadiste de (sadece) "Bil!" demedi. Buna işaret etti ki bu altı şeyi bilmek yetmez, bildikten sonra esirgemenen dil ile söylemek farzdır. Âlimlerin çoğu bunun üzerinde anlaşır ama bu altı şeyi **20^b** biraz uzunca açıklamak gerek; ta ki câhil kişiler anlasın. Şimdi bilmelisin ki altı şeyin ilki Allahutaala'yı birlemektir ki kişi inanarak söylesin. Allahutaala birdir, özünde ve sıfatında ona benzer kimse yoktur, olması da mümkün değildir, varlığının öncesi ve sonrası yoktur, tüm yaratılan şeyleri yoktan var etti. Her şey ona muhtaçtır, onun hiçbir şeye ihtiyacı yoktur ve inanarak, birliğini kabul et, de ki "(O) kâinatta **21^a** olmuş ve olacakların tümünü bilir. Dünya yaratıldığından beri gökten yere ne kadar yağmur ve kar damlaları düşmüş ve düşecektir; yerden ne kadar ot ve çiçekler çıkmış ve çıkacaktır, hepsini bilir. Gönüllerden geçenleri

ve geçeceklerin hepsini de bilir.” Yine inanarak de ki “Allahutaala, bütün şeyleri dünyada ve ahirette oldurandır.” Yine inanarak “İyilikten ve kötülükten; **21^b** yarardan ve zarardan her şey Allahutaala iradesiyle, isteğiyle oldu ve olacaktır. O, istemeden ağaç yaprağı kımıldamaz.” de. Yine inanarak söyle ki “Bütün şiddetli sözlerin, kısık seslerin uzağını ve yakınını işitir. Ama işitmesi insanoğlunun işitmesi gibi değildir. Zira yeryüzündeki insanoğlunun ve gökteki meleklerin hepsi, aynı anda ve çeşitli dilde konuşsalar, **22^a** her biri aynı anda farklı bir şey dilese hepsinin konuşmalarını bir defada işitir. Birinin sözü diğerininkini işitmeye engel olmaz. Hepsine bir defada ve kendine özgü bir dille cevap verir. Birine verdiği cevap diğerininkine engel olmaz. (Allah) hepsinin cevabını bir defada işitir ve (kullar) ses hangi taraflarından gelir bilmez.” Yine inanarak söyle ki “Dünya’da ne kadar **22^b** görünmeye uygun şey varsa ve karanlık gecelerde yerle gök arasında uçan zerrecikleri görür. Kaçtığını bilir. Görülecek şeyin küçük olması, çok uzakta olması, karanlık olması onun görmesine engel olmaz. Zira onun hazretinde uzak ve yakın; küçük ve büyük ölçüsünün tümü belli ve tektir. Zira onun sıfatları insanoğlu sıfatları gibi değildir. (İnsanın) işittiği kulağıyla işitmek, gördüğü gözle görmek, söylediği dille söylemek **23^a** değildir. Zira Allahutaala’nın özü ve varlığı diğer yaratılmış şeylerin özüne ve varlığına benzemez. Bundan dolayı başka varlıkları ve (onların) sıfatları da (kendi) sıfatına benzemez, benzememiştir. Özünün ve sıfatının gerçeğini dünyada kendisinden başka kimse bilmez. Ama iman edenlerin her biri ahirette (Allah’ın özünü ve varlığını) anlayışları ve yakınlıkları kadar bilecektir.” İmām Rāzī, filozofların Allahutaala’nın **23^b** ilk emirden (beri) bu şeyleri uzun uzadıya bildirmesinin ona zorluk olacağı (konusunda) birleştiklerini Nihāyetü’l-‘uqūl’de söylemiştir. Sonra Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* onlar gibi olanların Müslümanlık’ı bu sözü yani “lâ ilâhe illallah ve Muhammeden resulullah” demekle tamamlanır dedi. Zira bu sözü söylemek “Allahutaala birdir, peygamber gerçektir, Allahutaala buyurdu ki peygamber *-selam onun üzerine olsun-* söyledi bu doğrudur, ona iman ederim.” demektir. O hâlde kısaca bahsedilen altı şeye ve diğer inanılması farz olan şeylere **24^a** inanmak gerekir. Eğer örnek verecek olurlarsa ki Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* de bir yerde “İmanın dalları yetmişden fazla seksenden

azdır.” diye buyurmuştur. Sonra diyelim ki imanın tamamlanması bu altı şeye bağlıdır ancak imanın ve ibadetin başlangıcı, sonu, aslı, ortası, tamlığı, içyüzü, dışyüzü, yöntemi, gerçeği, özeti, açıklaması vardır (tümüne) nasıl cevap verelim. İşte bazı ayetler ve hadisler ibadetin **24^b** başlangıcını, aslını, görünüşünü, özünü; bazısı sonunu, tamlığını, neticesini, derinliğini, gerçekliğini, açıklamasını bildirir. Bazısı ortasını bildirir, bu şey yalnız ibadete özel değildir belki de çoğu hüküm böyledir. Çoğu zaman bir şey bir şeye sebep olsa onu belki olmuş gibi sayarlar. Şunun gibi; günah üzerinde ısrar etmek yani devamlı olması her hâlde bahtsızlığa, kötü bir **25^a** sona götürür. Sonra günah üzerinde ısrar edip (günahı) terk etmeyene kötü ve dinsiz derler yahut bir şeyin faydası bulunmasa onu yokmuş gibi sayarlar. Şunun gibi; bir kişi Müslüman olsa ama işi Müslümanlık’a layık olmasa onu Müslüman saymazlar. Şimdi bilmelisin ki şu arada Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-*: ‘Lâ ilâhe illallah ve Muhammeden resulullah’ deyince iman tamamlanır, demiştir. Şu arada altı şeye **25^b** inanınca iman tamamlanır diyerek imanın başlangıcına, aslına, özüne işaret etti. Şu sözünde: “İmanın dalları yetmişden fazladır ve seksenden azdır.” diyerek imanın orta derecesine ve bazısını açıklamaya işaret etti. İmanın açıklamasına ve tamlığına işaret etti. Bu kuralları bilmeyen kişi ayet ve hadislerin ortasındaki açıkça görünen aykırılığı gideremez, yorumlayamaz ve (bundan dolayı) gönlüne şüphe düşer. Onun için ilimde soruşturanlar ki ilimlerin içinde tefsir ve hadis zordur demişlerdir; bundan sonra âlimlerin tam imanlı **26^a** olma (konusundaki) görüş ayrılıklarını bildirelim. Bilmelisin ki (kişi) bu inanılacak şeylere inansa ama katlanma hâlinde diliyle demese imanı tamamlanmaz. Ne dünya katında ne de ahiret katında Müslüman olmaz. Din âlimleri ve usul ehlinin çoğu bunda birleşirler ama bazı usul ehli yanında iman etse katlanma hâlinde diliyle söylemese ahiret katında Müslüman olur, cennete girer ama dünya katında Müslüman olmaz. Müslüman mezarına koymaz, namazını kılmazlar. Müslüman **26^b** akrabası varsa ondan miras yemez ama bil ki tefsir ve hadis ehlinin çoğuna göre iman üçtür ve üçten ibarettir. Birincisi inanılacak şeylere inanmaktır. İkincisi o inandığı şeyleri diliyle söylemektir. Üçüncüsü söylediği ve inandığı şeylerle amel etmektir. Zira bu tefsir ve hadis ehli: “İman lügatte tasdiktedir.” derler yani inanılacak şeylere inanmaktan ibarettir ama şeriat de bu üç şeyden

oluşur. Nasıl ki **27^a** salavat sözleri lügatta duadan oluşur ama şeriat de bilinen esaslardan özel amellerdendir ve kişinin yaptığı söylediklerinden daha çok imanına işarettir, derler. Ondandır dolayı (kişi), bir şeyi buyursa veya ondan haber verse ama o şeyin tersini yapsa (onun) sözüne değil yaptığına uyarlar. Ya da derler ki bir padişah bir emir verse lafta bağlılık gösterenler, “Sultanın emri başımız üstünedir yapalım.” deseler ama yapmasalar; sultan **27^b** onlara öfkelenir ve onların sözlerini dikkate almaz. (Sultan): “Eğer beni ululasalar, benden korksalar sözümü yerine getirirlerdi. Benim büyüklüğüme bunların inancı yoktur; diliyle söyleyip sonra yapmamaları bunu gösterir.” der. Şimdi bunların yanında iman artar ve eksilir. O hâlde şu farzıayn olan ibadetlerin birini bilerek bıraksalar iman tamamlanmaz ki “Ameller imandan değildir.” derler. Kişi farzıayn olan şeyleri bırakmakla imandan çıkmaz ama imanı tam **28^a** olmuş sayılmaz. Hasta olan kişi şüphesiz bilir ki bir şeyi kendi hastalığına kaybeder ama hastalığı artar, nefsinin isteği o şeyden üstün gelir. Bu örnek nefsin üstünlüğüne delildir. Her ne zaman tefsir ve hadis ehlinin çoğu bunun üzerinde anlaşsa farz olan amel ve ibadet imandandır, bilmelisin. Farz olan ibadetleri yapmayınca tam olmaz. O hâlde kişinin ahiret için Müslümanlık endişesinde olması gerekir ki ilerisini düşünsün. Farz olan ibadetlerde tembellik **28^b** etmeyip yerine getirsin çünkü bırakınca imandan çıkar, cehennemde sonsuza kadar kalır, yardımı ve kurtuluşu olmaz. Bazılarına göre imandan çıkmazsa da imanı eksik olur, cezaya layık olur, bu da büyük korkudur. Dünya işlerinde olan kişiler, İslam’ı yerine getirme endişesinde olanların dünya işlerinde nasıl ilerisini düşündüklerini görsünler. (Örneğin bir kişi) tüccarlık için bir yere gitmek istese; eğer (ona) yolda hırsızlar görülmüş deseler, hırsızın gittiğini iyice anlamadan o yolculuğa çıkamaz. İyice anladıktan **29^a** sonra hazırlık yapar. Hırsızla ansızın karşılaşır da kovalayabilir. Şimdi bu (kişi), ölümlü dünya için bu kadar önlem alacak, bu kadar hazırlık yapacaktır. Hâlbuki kişi diğer dünyasını kurtarsa olayların hepsinden şüphesiz bilir ki (bu dünyanın) sonu olup terk edilecektir. Çoğu kişi, çok kazanç sağlayayım diyerek uzak yerlere gider, orada ölür kalır ve birikimini de alırlar, akrabasına vermezler yahut olur da yolda ölür veya hırsızlar öldürür, malını alır kefenemezler bile. **29^b** Şimdi ahiret kazancı -onun rahatını, keyfini, yüceliğini kişinin tarif etmesi mümkün değildir- için ahiret

mutluluğunun diğer özelliklerini bırakalım. (Onun) kalıcılığı ve keyfi, yüz bin yıl çalışarak zahmet çekip yarar sağlamaya değer. Şimdi değersiz ve geçici çıkar için bu kadar zahmete katlanıp çalışmak, ilerisini düşünmek değildir. Ahiret hazırlığı ve fayda için çalışmamak, ilerisini düşünmemek eğer ahirete inanmamaktan dolayı ise kişi kâfir olur. İnanır ama çalışmazsa 30^a da şeytana ve nefesine esir olup günahkâr olur. Bu da şaşırma ve yoktan bir kayıp olur, Allah korusun. Bundan sonra Müslümanlık tamamlanınca küfür gerektiren sözlerden de sakınmak gerektiğini bilmelisin ki imanın bozulmasın. Zira ne zaman bir kişi şeriat hükmünü reddetse kâfir olur ama o hüküm bir ayetle ya da bir hadisle desteklenmesi gerekir ki o ayet ve hadis yaygın bir şekilde kabul görsün, işaret ettiği şey de kesin olsun. Eğer şeriat hükmünde 30^b bir hükmü basit görse yüceltmese “Sünnet ya da ezan ne ki?” diyerek alaya alsaydı yahut bir kişinin başlığına, misvakına ya da seccadesine gülse, dalga geçse yine kâfir olur. Bunun açıklaması, fıkıh bilgisinde bellidir ve küfür içeren konular fetvalarda yazılmıştır. Onu uzun uzadıya açıklayacak yer bu Muqaddime değildir. Eğer o küfür içeren şeyleri bilmeden söylese gerçek şudur ki kâfir olur. (Çünkü) bilmemenin özrü olmaz. Zira Müslümanlık içinde olan 31^a kişiye din işlerine gerekli olan ilmi öğrenmek ve bilmek farzdır. Ne zaman bir kişi, fıkıhçıların çoğu yanında din kurallarına karşı olan şeylere inansa kâfir olur. Zira her ne kadar inandığı şeyler üzerine Kur’an ve hadisle kendi de ayartmaya çalışırsa o inandığı şeylerden Kur’an’a ya da hadise reddetme gerekir. Zira ne zaman yorumu, sözün kurallarına veya din kurallarına karşıysa kabul edilmez. O yanlış inananlar -Cebriîler, Kadriîler ve Mutezîler gibi- 31^b Allahutaala’yı birler; peygamber *-selam onun üzerine olsun-*, oruç ve hac gerçektir derler ama Cebriîler, insanoğlunun işlerinde azim ve katlanma yoktur, şu ağaç yaprağı gibi rüzgâr esse kımıldar esmezse kımıldamaz derler. Şimdi öyle olsaydı peygamber gönderilmesinden, kitap indirilmesinden, emir ve yasaklardan fayda olmazdı. Buna inanmak küfür olur. Eğer söylediklerinden amaçladıkları buyusa 32^a O’nun yarattığı yoktur ki insanoğlunun gücü ve katlanması O’na -iş ve hareket yüklenmez- yetersiz olsun; bu sonradan ortaya çıkmış bir şeydir. Zira Kur’an’da, hadiste bunca yerde sorumlu kişinin gücüne, katlanmasına iş yüklenmiştir. Yine insanoğlu kendi seçimiyle işlediği işte gücü ve katlanması bozucudur, derler.

Allahutaala gücünün onda izi yoktur, o işi bundan sonra yapamazlar diye inanmak da küfürdür. Eğer Allahutaala gücünün izi yok demelerinden **32^b** amaçları bu olursa bizim gücümüzü üstün ve tek kıldı, sevap ve azap etmek akla uygun olsun diyerek yeni şeyler çıkaranlardan olurlar. Zira Kur'an, hadis ve peygamber yolundan gidenler bunun üzerinde birleşirler. İnsanoğlunun yaptığı seçimi hem kendi hem de Allahutaala gücünden meydana gelir. Allahutaala gücü tam ve üstündür; kulun gücü eksik ve yeniktir. Dinde meşhur olanlar ve Şafilere yanında kulun gücü, eylemi seçimine bağlıdır ama yaratması yoktur **33^a** ve o ilgiye sonradan edinilmiş derler. Kul o ilgi sebebiyle, vasıflandığı kulluk ve bağlılık sıfatıyla sevap; günahkârlık ve isyankârlık sıfatıyla eziyet alır ama Hanifilere göre kulun yapmakla sorumlu olduğu eylem ve seçimlerinde o gücünün de etkisi vardır. Kulluk ve günahkâr dedikleri sonradan kazanılmış o etki sebebiyledir. Bu mesele zor meseledir; bunun açıklaması ve doğruluğu kaza ve kaderin sunduklarına itibar etmekte yatar ama bilginler kararsızlığı sonlandırmak için şu kadar **33^b** söylemiştir; bildirelim. Hanifler mezhebine göre örneğin gönlün isteği ve seçimi kulun gücüne dayanır, gücün göstergesidir. Allahutaala insanoğlunda güç yarattı; o gücünün oranını artırmaya, azaltmaya, iyilik, kötülük, ibadet ve asiliği birlikte kıldı. Kul ne zaman ki hayır ve ibadete niyetlense Allahutaala, bunun seçimi ve amacı sebebiyle o ibadeti yaratır. Eğer günah işlemeye niyetlense bunun amacı sebebiyle o günahı yaratır. **34^a** Eğer söylerlerse ki kulun gücünün izi açıktır. Zira hareket etmek istese eder, istemezse etmez. Allahutaala gücünü yarattığından biliriz. Söyleyelim ki kişi bir işin gerekli olan her şeyini hazırlasa, onu yapmaya niyeti, seçimi de olsa o iş olmaz. Bakıp da görmemek, söylemeye çalışıp söyleyememek gibi... Çünkü kişi; bir başkasının gücü ve seçimlerinde etkili olduğunu görmemiştir. **34^b** Ayrıca Allahutaala gücü etki ettiğini kendi seçimlerinde anlayamaz; şüpheyle karşı gelir. Açıklamak için aşağıya sünnet ehlinde birkaç örnekler iletelim. Mutezîliler de “Sorumlu olan kişi kendi iradesiyle işlediği işte Allahutaala isteklerine karşı gelmesi elinden gelir, meşguliyeti vardır.” derler. Ondandır dolayı Mutezîler’e “Kaderî” derler. Dahası hayır, Allahutaala gücü ve isteğiyledir; kötülük ve günah Allahutaala isteğiyle değildir. Allahutaala **35^a** kâfirin küfrünü ve günahkârın dinsizliğini dilemedi; kâfirden iman, müminden ibadet dilediğini

bilmelisin. Bunlar Allahutaala'nın isteğine karşı geldiler. Sevap ve eziyet etmek akla uygun olsun hem de kötü şeyleri yapmak onun gücüne ve isteğine dayanmasın dedikleri için kendilerinin kötü seçimleriyle küfür ve günah işlediler ama Allahutaala her şeyi bilendir. Bilmezler ki bu şeyden kötü şeye kaçarak bir olur, kötü iş yapanlardan **35^b** olurlar. Allahutaala gücü üzerine kul gücünü üstün kılmak gibi, kulun padişahına karşı gelmeye gücü olması gibi, Allahutaala'nın gücü bazı olabilir şeylerden yetersiz gibi... Aşağıya bildirelim ki bunların mezheplerinin tümü bozuktur. Bahsedilen kuraldan da anlaşıldı ki kötü olan (şey), kulun günah işlemeye niyetidir. Bu niyetin getirdiği günah, Allahutaala'nın yarattığı kötülük değil sevaplanma sebebidir ve azap o niyettir. **36^a** Şafiiler mezhebinde fena mülkü ayrı tuta (ki) bu tasarruf etmektir; günah (olan) Şafii'nin emirlerine karşı gelmektir. Bu şey Alah Teala işinde tasarlanmaz. Mutezilîler: "Allahutaala üzerine yapılması gereklidir, kulları üzerine her ne önemli iştir ki o şeyi yapsınlar." derler. Ayrıca (kul) yapmalı ki (Allahutaala) ibadet edeni cennetine koysun, tövbe edenin tövbesini kabul etsin ve o günah işleyip tövbe etmeyen cehennemine koysun, bir daha çıkarmasın. Zira bu nefsin düşkünlerin "İbadet edeni cehenneme koymak (kula) **36^b** haksızlık olur, asi olanı cehenneme koymak hikmete layık değildir..." (gibi) şeriata karşı sözleri çoktur ama üç grubun sözlerinden birazını iletip söylediğimizden amaç şudur ki bunların mezhepleri ve sözleri halk dilinde ünlü olmuştur. Bunların bazı sözleri; kişilerin nefsinde, isteklerine çok hoş gelir, onun üzerine bağlanıp iş yaparlardı, gerçek yol budur sanırlardı. Ayrıca bazı Mutezilî yorumcular **37^a** gibi Kur'an'a yorum getirdi; kendi mezhebini, bozuk inanışlarını bırakmak için Kur'an'ın ayetlerini kendi mezhebine uygun yorumladı. Acemilerin çoğu mezhepler açıklamasını ve araştırmasını bilmez; Keşşâf'ta böyle buyurulmuştur diyerek halkın inanışını bazı meselelerde onun üzerine kuvvetlendirmiştir. Şimdi bize de gerekli ki o nefsin düşkünlerin ünlü sözlerini iletelim, bozuk ve yalan olduğunu bildirelim, sünnet ehli mezhebinin gerekli kısmını açıklayalım yeter ki bilginlerin inanmaları **37^b** onun üzerine olup hatadan korunsun. Zira fıkıhçıların çoğu bunun üzerindedir. Bu Cebrîler, Kadîrîler ve Mutezilîler Kur'an ve hadis hükmüne karşı gelip nefsin isteklerine uygun mezhep çıkararak Kur'an'ı ve hadisi ona uygun yorumladığı için kâfir

oldular. Ama yöntem ehlinin çoğu “Bunlar reddeden değil, yorumlayandır.” derler. Kur’an’ı ve hadisi yorumlamayan, (onun) hükmünü tanımayan, amel etmeyen kişiye “Reddeden” derler. Onlar Kur’an ve hadis hükmünü reddetmez ama hadis ve ayet **38^a** manası budur der; kendi inandığına ve sezdiğine uyarlar. (Onlar) Allahutaala’nın Kur’an’da “Allah ulu ve yücedir.” dediğini her ne kadar hatalı ve yanlış yorumlasalar da kâfir olmaz ancak Rafizîlerin bu ayeti haddini çok aşarak “Ali, küçük ilahtır.” şeklinde yorumlaması ve bazı kelamcılarının “Allahutaala cisimdir, insanda kaç organ varsa onda da vardır.” gibi uzak bir yorum getirmesiyle kişi inkârcı olmaktan kurtulamaz ve kâfir derler. **38^b** Bu meselenin açıklaması kelam ilmindedir. Bu arada bu kadar bildirmek yeterlidir. Bu kadar bildirdiğimizden de amaç şudur; din kaygısında olan kişiler kötü inanıştan, kötü sözden ve kötü işten sakınsınlar, dinlerine bozukluk getirmesinler. Zira kişi; iman ve İslam devleti bir sade inanış, sade söz ve sade iş ile verildiği hâlde kâfir olur, yoksun ve şaşırılmış olur. Kâfir olduğunu dahi bilmez. Hiç olmazsa tekrar iman ve şahitlik **39^a** getirsin, tövbe etsin. (Kişi) Müslümanlık davasını tutunca çoğu zaman inancım sağlam der, din kişinin gönlünde kuvvetlenmiş (olabilir) ama bilmelisin ki bu küfür ve inançsızlıktan haberi olmaz. Şeytan belki bilginlik ve gerçeği soruşturmayı (kendine) dava eden bir çok kişinin inanışını ve dinini bozmuştur. O, şeriata karşı olan ilimle düşünerek bozuk mezhepler iştimenin uğursuzluğundandır ama kendi de bilmez; imanını ve inanışını gerçek sanır. İmam-ı Ebübekir Setelânî ve Merendî bir dua kitabını bölümlendirmiştir. **39^b** Altmış dört bölüm söylemiştir ki yirmi üç yıl doğru ve kabul görmüş hadis kitaplarını, dua kitaplarını arayıp bir araya getirip inceledim ve bu duaları çıkardım, yazdım demiştir. O, kitapta hadisi doğru iletmiş, söylemiştir. Bir gün Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* Ebübekir Şiddîk’a: “Ya Ebübekir! Küfür ve şirk; bu halk arasında bir küçücük karaca karıncacığın karanlık gecede, kara taş üzerinde yürüyüp (de) bilinmediği gibi gizli ve belirsizdir ama sana bir dua öğreteyim, **40^a** her gün onu okuyasın ta ki Allahutaala bu dua bolluğunda seni şirk ve küfür gibi şeylerden korusun.” dedi. O dua şudur: *Allâhümme innî eûzü bike min en üşrike bike şeyen ve ene alemu ve estağfiruke limâ lâ alemu inneke ente allâmul guyûbi.* Şimdi bilmelisin ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* Ebübekir Şiddîk’a (söylediği)

gibi kişiye böyle deyince iman ve İslam endişesinde olan kişinin çok korkması, sakınması gerekir ki kötü inanışla küfür etmekle **40^b** imanına bozukluk getirmesin. O hâlde din konusunda çok sakınsan ve çok korksan bu şeyleri bilmen gerekir; gönülde korkunun ve sakınmanın olmaması gönül yıkıklığına, nefis ve şeytanın üstünlüğüne, cahilliğe işaretler. Nitekim Allahutaala: İnnemâ yahşallahe min ibâdihi'l-ulemâi buyurmuştur, anlamı şudur: “(Kullar) Allahutaala’dan korkmaz ancak bilginler korkar.” Şimdi ey dost, bilmelisin ki din ilmini bilmek devlet birikiminin ve mutluluğun kimyasıdır! Zira korku ve Allahutaala sevgisi ilimden **41^a** ortaya çıkar. Zira ne zaman kişi bilse ki bir yüce padişah varmış, azıcık kulluk edene ve onu azıcık eriştirene çok çeşitli bağış ve iyilik yapar, yüce padişahlık verirmiş hem de öfkesi ve yıkıcılığı da çokmuş, öfkelendiği kişiye sert davranır hiç kimse onun öfkesinden ve yıkıcılığından kaçıp kurtulamazmış. Şimdi bunu bilen kişi o padişahı görmeden sever, ona hizmet eder, ondan korkar ve ölür. Zira kişiyi üstün kılmak, ondan korkmak, onu sevmek, ona temiz yüreklilikle kulluk etmek, onun özünde **41^b** hünerler ve saygınlıklar bilmekle olur veya işinde olgun ve değişik şeyler görmekte, bilmekle ve bağışların, iyiliklerin o kişiden kendine ulaşmasıyla olur. İşte ne zaman bu şey aklında karar kılsa bilmelisin. Kişi; gönlünden dünya endişesini, yasını dindirirse gözünden gaflet engelini kaldırsa ve kulağından gururluluk pamuğunu çıkarsa kendisine gelip ders çıkartıcı, düşünceli bir bakışla baksa bilir ki bu üç şeyin sebebi Allahutaala zatında yansıyan **42^a** sevgidir, olgunluktur. Zira Allahutaala’nın büyüklüğü ve yüceliği şu miktarda (denilecek bir şey) değildir ki akıllar onu anlasın. Yüceliklerin ve iyi huyların hepsi Allahutaala’dan gelir ve halkta vardır. Öyleyse kişiye ulaşan nimetler, sağlıklar hepsi Allahutaala’dandır ve onun büyüklüğüne delildir. Ayrıca gökteki ve yerdeki şaşılacak nesnelere Allahutaala gücünden olmuştur. Göklerin tuhaflığına da kimsenin aklı yetmez. Zira güneş yüz altmış yedi bu dünya kadardır. **42^b** Bu kadar fazla büyüklükten görünür ki göğü büyüklüğünden ona göre kıyasla ve bu güneş bir gün bir gecede bu göğün tümünü dolaşır, göğü büyüklüğü yüz kez yüz bin kendi kadar olsun. Şimdi güneşin hareketini, hızını ve bu âlemin hepsini nurla doldurmasını üstelik bu altın gibi yerin nesnelere karışmadan dönmesini (iyice) düşün. Yeryüzünün tuhaflıklarında da düşün. Bir arşın yerde kaç çeşit ot

biter, her birinin rengi bir başka, yaprağı bir başka, çiçeği bir başkadır; **43^a** kendine özgü bir hâlde her biri tohumuz su, toprak ve güneş ışığından meydana gelir. Eğer hepsini bu gökteki ve yerdeki tuhaf nesnelere anlayıp ders alarak sende aşk oluşmazsa kendi bedeninin yapısını düşün. Bir damla sudan bunlar gibi güzel organlar ve bir organda kuvvetler nasıl oluştu. Ayrıca bu ateş, su, toprak ve hava nasıl var oldu; nasıl görünüş verildi, her birisi bir şekle bir tabiata nasıl ait **43^b** oldu veya Allahutaala mübarek etsin, bu dört farklı nesneyi bir araya getirerek nasıl birleştirdi de bitkileri ve hayvanları oluşturdu. Her bir hayvanı bir tabiata, bir şekle ve bir özelliğe ait kıldı. Diğer kalan hayvanları şu arıyı gör ki Allahutaala ona hangi bilgiyi yüklemiştir. Ne kadar çiçek (poleni) varsa hepsini toplarlar, yumuşatır ve suyu ağzına alarak bal yapar. Bir de şu kümecinin peteklerini gör ki hepsini nasıl altıgen (yapar) ve birbirine dizer. **44^a** Bal tamamlanınca ağzını nasıl savar; ondan sonra su getiren başka, çiçek getiren başkadır. Ağzındaki su bal, kuyruğundaki su (ise) zehir olur ve her biri bir işe nasıl özgüdür, biri diğerine karışmaz. Bundan başka şu örümceğe bak. Ağını nasıl örer, bir ağacın başından diğerine nasıl geçirir. Kanadı yok ki uçversin. Nasıl şöyle sık, güzel ve ince örer? Bir tarafı seyrek diğer tarafı sık olmaz, hepsi birlikte bir düzendedir. Her **44^b** örümcek, yuvasını başka şekilde işler ve uzun, baştan savma değildir. Ayakları üzerinde nasıl koşar (da) dolaşmaz. Sinek oldukça hafiftir, ayakları ince ve düzdür. Karınca nasıl gezinir, bu ikisinin sanatında çok usta olan mühendisler yetersiz kalır, onların yaptığını yapamaz. Şimdi akıl gözünü cahillik ve gurur kör etmemiş kişi, sürekli ustalıkla yapılan şeylerin garipliğine bakarak Allahutaala'nın büyüklüğünü, yüceliğini, tamlığını, gücünü ve ilmini anlasın. **45^a** Ayrıca onun büyüklüğüne ve yüceliğine layık kulluğuna meşgul olsun. Bu şeyleri düşünerek Allahutaala'nın büyüklüğüne ve bütün kuvvetine delil getirmek büyük ibadettir. Zira Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-*: et-tefekürü saaten hayrun min ibâdeti sinîne buyurmuştur. Anlamı şudur: “Kişinin bir saat Allahutaala'nın ustalıkla yaptıkları üzerine düşünerek ders alması ve şaşkınlık duyması iki yıllık boşa yapılan ibadetin sevabından hayırlıdır.” Zira ibadetten amaç Allahutaala'yı ululamak ve kendini hor görmektir. **45^b** Şimdi kişi, Allahutaala ululuğunu, kusursuz gücünü ve kendi hiçliğini, yetersizliğini ibadetten o kadar bilmez (de) ustalıkla yapılan işlerin

garipliğini anlamakla bilir. Allahutaala Kur'an'da çok yerde akli olan kişilere bunda işaretler olduğunu bildirmiştir. Onun için yeryüzünün, gökyüzünün ve canlıların garipliğine bakarak düşünsünler. (İnsanlar) Bu nesnelere bakınca hayrete düşer, gönlünde Allahutaala'nın yakınlığı oluşur; (ona) karşı düşünceler yenilendikçe yakınlığı tazelenir. Allahutaala ibadetini **46^a** diğer nesnelere üzerine seçer ve önde tutar. Allahutaala'nın bu tuhaf yarattıklarını düşünecektir. Sevgi oluştuğunda yine Allahutaala'nın o çeşit çeşit nimetlerini ve iyiliklerini düşünse kulluk ve hizmet isteği, sevgisi oluşur. Mesela (kişi) şunu düşünse; Allahutaala önce yoktan var etti, vücut nimetini verdi. Ondan sonra cansız varlıklardan, bitkilerden ve hayvanlardan değil insanoğlundan kıldı. İnsanoğlundan da (Müslümanları), iman mutluluğu ve İslam nimetiyle izzetli ve yüce (kıldı). **46^b** Müslümanlar içinde de her birini ve kuvvetini halis yarattı. (Onları) akılsız, gözsüz, sağır ve dilsiz yaratmadı. Aklın ne büyük nimet olduğunu delilere bak anlarsın. Gözün görmesi nimettir. Gözsüzlere sor nasıl sıkıntı içindedirler, anlarsın. Dilin konuşmasının nimet olduğunu dilsizlere sor, anlarsın. Allahutaala'nın nimetleri kulları hakkında sonsuzdur, kişinin onu sayması imkânsızdır. Bu söylediğimiz kişinin kendi bedenindeki nimetlerdir ve dışarıdaki **47^a** nimetleri de saysın. (Allah'ın) yarattığı gökler, güneş, ay, yıldızlar, yağmurlar, ateş, bulut ve hava nimetlerin hepsi bunların sebebiyle oluşur ve (hepsi) büyük nimettir. Hava nimeti ki burnundan nefes daha geç girse canlı şey ölür. Allahutaala'nın oldukça vericiliğinden ve cömertliğindedir; her şey çok gereklidir. (Allah) onu çok ve zahmetsiz yaratmıştır ve ayrıca kalan şeylerle ilgili hava, ateş, toz ve demir gibi yine kalan **47^b** nimetleri ve iyilikleri verir. Günde bin defa emrine karşı gelsen de iyilik eder; eziyet, kötülük etmez ve nimetini kesmez. Eğer bağışlaması nasıl bir nimettir bilmek istersen senden önceki milletlerin her birini öfkelenerek nasıl yok etti. Ateş, hava, rüzgâr ve toprak ki bunların vücutları nimetine sebep olmuştu. Ayrıca bunca çıkarlar ondan meydana gelirdi çünkü onun kıymetini bilmediler. Allahutaala yine o nimetleriyle onları yok etti. **48^a** Nûh kavmini görmelisin; hep birden nasıl suya battı. Hiç kimse beyler ve padişahlardan gücüm, büyüklüğüm var diyenler kurtulamadı. Şâlih peygamber kavmini ateşle yok etti. Lût kavmini taş ve toprak ile yok etti. 'Ād kavmini rüzgârla yok etti. Şimdi Allahutaala'nın nimetlerinin

kıymetini bilmek gerekir ki nimetler artsın. (Kişinin) nankörlüğü nimet olmaması gerekir ki (Allah onu) cezalarına ve dertlerine uğratmasın. O hâlde kişi ne zaman Allahutaala'nın sunduklarını: iyilikler, nimetler, merhametler hepsini düşünse ve bilse **48^b** (her şey) Allahutaala'dandır. Ayrıca gücünü ve helâkını düşünüp ne kadar şiddetli ceza (olacağını) bilmekten endişelenince (kalbinde) Allahutaala'nın korkusu ve sevgisi oluşur. Bu şey (üzerine) çok düşünse korku, sevgi artar. Kişi canını ve başını kulluk yoluna verir, nefis ve arzularını bırakır, Allahutaala'nın isteği olsun diyerek bütün dünya sıkıntılarına ve değersiz görmelerine katlanır. Nitekim Allahutaala dostlarını ve bağlı kullarını görürsün, hâl budur. **49^a** Bu söz, gaflet ehlinin kulağına tuhaf gelir. Zira gözsüz kişiye güneş ışığından haber versen anlamaz ama (kişi) inkârından vazgeçmek isterse bir dünya güzelliğine âşık olan hâline baksın. O sevdiği kişinin isteğini yerine getirmek için kendi arzularından, sevdiklerinden nasıl vazgeçer. Halktan ne kadar kötülük ve eziyet görse de nasıl katlanır. Ayrıca sevilenden gelen eziyet ve bela (ona) rahat görünür. Ondaki gelen eziyet ile övünür ya da dünya **49^b** beyinden bir vefa, bir ilgi bekleyen kişiyi savaşlarda görürsün. Onun önünde canından başından vazgeçerek, ölebileceği yerlere kendisini kaç kez “Eğer gönlüne hoş geliyorsam bana bir teveccüh etsin.” diyerek bırakır. Durum şudur ki beyin ilgileneceği de kesin değildir; ilgilenirse de gelip geçici rahatlaktır zahmetine değmez. Beyin vefası, iyiliği şu kadardır ki kişi onun yolunda canından vazgeçecek olursa ve o savaşta ölecek olursa belki de “Varın şunu götürün evine iletin, gidin **50^a** gömün.” demez. Şimdi bir fani güzellik seven, bir sıkıntıya düşmüş kişi rahatı arzular. Padişahlar padişahını seven böyle sıkıntıya katlanıp canından başından vazgeçecek dost, onun rahmetini ve nimetini ister. O, öyle bir padişaktır ki azıcık kulluk için verdiği padişahlığın, nimetin, rahmetin sonu yok, zahmeti ve sonu yoktur. Kişi bunu bilip de nasıl sıkıntıya katlanmasın, nasıl birkaç gün nefisini, beklentilerini bırakmasın. Bu sözleri iman altıncı şartıyla ilgili açıklarken söyledik, bilmelisin. **50^b** (Amaç) durumdan faydalanmak değil bir uyarı ve öğüttür. Belki Allahutaala aşkı oluşturur, mutluluğa ulaştırır ama sünnet ehli olan kişiye, Mübtediler mezhebinden sakınayım diyen kişiye kısaca söyleyelim. Sünnet ehlinden olan kişi iman ederek şöyle söylemesi gerekir: “Allahutaala özünde ve

sifatında ona benzer kimse yoktur; bütün yaratılan yoktan var edildi hepsi
ona...”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAPÇA İBARE NOTLARI

3^a/05. ... *büniye 'l-İslāmu 'alā-ḥamsin* [=İslam beş şey üzerine bina edildi.] Hadis-i Şerif.

3^b/01. ... *al-'ilmü farġatün 'alā-külli müslimin ve müslimetin* [=İlim öğrenmek, her Müslüman erkek ve kadın üzerine farzdır.] Hadis-i Şerif.

5^b/06. ... *li-külli ḥaddin muṭṭala'* [=Her biri için bir had ve muttala vardır.]

6^a/05-06. ... *zālike fażlullāhi yu'tīhi men yeşāu* [=İşte bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediği kişiye verir.] *Ḳur'an*: 62. Cuma 4.

8^a/09. ... *nevverallāhu merāķıdihum kemā nevverū tarāķu'l-İslāmi* [=Allah, İslam tarikat zatlarını yattıkları yerde nurlandırır.]

9^b/06-07. ... *vellezīne cāhedū fīnā le nehdiyennehum subulenā ve innallāhe le me'āl muḥsinīne* [=Bizim uğrumuzda cihad edenler var ya, biz onları mutlaka yollarımıza iletacağız. Şüphesiz Allah mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir.] *Ḳur'an*: 29. Ankebût 69.

11^a/01. ... *vallahu 'l-müste'ānu ve 'aleyhi 't-tüklānu* [=Yardım ancak Allah'tandır ve tevekkül de onadır.]

12^a/02-03; 17^b/07. ... *ne 'ūzu billāhi min zālike* [=Bundan Allah'a sığınırım.]

13^b/02-03-04. ... *büniye 'l-İslāmu 'alā ḥamsi şehādetin en lā ilāhe illāllah ve enne muḥammeden resulullahi ve iḳāmi 'ş-şalāti ve itāi 'z-zekātu ve 'l-ḥaccī ve şavmi ramazāne* [=İslam beş temel üzerine bina edilmiştir. (Kelime-yi şehadet getirmek) Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna şahitlik etmendir, namazı hakkıyla kılman, zekât vermen, hac etmen ve ramazanda oruç tutmandır.] Hadis-i Şerif.

19^a/09, 19^b/01-02. ... *al-īmānu en tü 'mine billāhi ve melā 'iketih ve kütübihî ve rüsülühi ve 'l-yevmi 'l-āḥiri ve tü 'mine bi 'l-ḳaderi ḥayrihi ve şerrihi* [=İman ki Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'ın yaratmasıyla olduğuna inanmaktır.] Hadis-i Şerif.

23^b/04; 25^a/07. ... *lā ilāhe illallah ve Muḥammeden resulullahi* [=Allah'tan başka ilah yoktur ve Hazreti Muhammed Allah'ın peygamberidir.] Kelime-i Tevhid.

30^a/02. ... *ne 'ūzu billāhi* [=Allah'a sığınırım.]

38^a/05. ... *kānallāhu 'aliyyen kebīren* [=Allah; yücedir, büyüktür.] *Ḳur'ān: 4. Nisâ 34.*

40^a/03-04-05. ... *Allāhümme innī e 'üzü bike min en üşrike bike şey'en ve ene a 'lemu ve estağfiruke li-mā lā a 'lemu inneke ente 'allāmul ḡuyūbi* [=Şüphesiz ki ben sana bilerek ya da bilmeyerek şirk koştuktan sana sığınır ve senden bağışlanmamı dilerim. Şüphesiz ki sen gaibi bilensin.] Duâ.

40^b/06. ... *innemā yaḥşallahe min 'ibādihî 'l-'ulemā 'i* [=Allah'a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar.] *Ḳur'ān: 35. Fâtır 28.*

45^a/04-05. ... *et-tefekkūri sa'aten ḥayrun min 'ibādeti sinīne* [=Tefekkür, senelerce ibadetten daha hayırlıdır.] Hadis-i Şerif.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK ve DİZİN

A/ʿ A/Ā/ʿ Ā/Aʿ

ʿ ābid [< Ar.] ibadet eden, kul ʿ a. 33 ^a /07; ʿ a.+lerin 48 ^b /09 [=2]	ā. 19 ^a /05, 21 ^b /06, 21 ^b /07, 22 ^b /07, 31 ^b /03, 32 ^a /01, 32 ^a /05, 32 ^b /04, 33 ^b /04, 46 ^a /08, 46 ^a /08; ā.+de 38 ^a /08; ā.+üñ 18 ^a /04 [=13]
ʿ ābidlik kulluk ʿ a. 33 ^a /02 [=1]	
ʿ acāyib [< Ar.] acayip, değişik, garip, tuhaf şey → mahlūkāt-ı ʿacāyib ʿ a. 43 ^a /03; ʿ a.+in 45 ^b /03; ʿ a.+inde 42 ^b /07; ʿ a.+ine 42 ^a /08, 44 ^b /08, 45 ^b /06; ʿ a.+lerin 46 ^a /02 [=7]	āfet [< Ar.] zarar ā.+lerin 2 ^a /07 [=1]
ʿ aceb [< Ar.] şaşılacak şey ʿ a. 49 ^a /01 [=1]	ʿ afv [< Ar.] af ʿ a.+ı (iy.) 47 ^b /03 [=1]
ʿ acīb [< Ar.] tuhaf ʿ a. 41 ^b /02, 42 ^a /07 [=2]	ağ örümcek ağ a.+ını 44 ^a /05 [=1]
ʿ āciz [< Ar.] yetersiz ʿ ā.+dür 44 ^b /05 [=1]	ağaç ağaç a. 21 ^b /03, 31 ^b /04, 44 ^a /06, 44 ^a /06 [=4]
ʿ acz [< Ar.] yetersizlik ʿ a.+in 45 ^b /02 [=1]	ağz ağz a.+ına (ağzına) 43 ^b /08; a.+ındağı (ağzındağı) 44 ^a /04; a.+ını (ağzını) 44 ^a /01 [=3]
ʿ Ād peygamber kıssalarında sık sık adı geçen eski bir kavim ʿ Ā. 48 ^a /05 [=1]	āhir [< Ar.] nihayet, son ā.+i (iy.) 20 ^b /06 [=1]
ādem [< Ar.] insan ādem oğlanı insanoğlu	āhıret [< Ar.] öte âlem āhıret devleti ahiret mutluluğu: 8 ^a /02

- āhīret kaydı düş-** ahiret endişesi
oluşmak: 10^a/02
- ā. 8^a/02, 10^a/02, 10^a/08, 11^a/09,
12^a/05, 12^b/09, 26^a/04, 26^a/07,
28^a/07, 29^b/01, 29^b/02, 29^b/07;
ā.+dağı 17^a/03, 17^a/05; ā.+de
12^b/05, 16^a/09, 17^b/03, 18^a/01,
21^a/08, 23^a/06; ā.+e 11^b/08, 29^b/08
[=22]
- aḥkām** [< Ar.] hükümler
a. 24^b/06 [=1]
- aḥlāk** [< Ar.] → ‘ilm-i aḥlāk
a. 6^b/04 [=1]
- aḥ-** kendi eksenini üzerinde veya başka
bir şeyin dolayında hareket etmek,
dönmek
a.-ip 42^b/06 [=1]
- ‘**ākībet** [< Ar.] → sū’-yı ‘ākībet
‘ā.+e 25^a/01 [=1]
- ‘**aḥıl** → ‘aḥıl
‘a. 9^a/08, 44^b/06, 46^b/03; ‘a.+lar
42^a/03 [=4]
- ‘**aḥılsuz** akılsız
‘a. 46^b/02 [=1]
- ‘**aḥıl** [< Ar.] akıl
‘**aḥıl ʿerīş-** kavrayabilmek: 10^b/03
‘a. 6^a/01; ‘a.+ı (iy.) 10^b/03,
42^a/08, 45^b/07; ‘a.+uḥda 41^b/05
[=5]
- ‘**aḥılī** [< Ar.] → delīl-i ‘aḥılī
‘a.+ler 8^b/05 [=1]
- ‘**aḥreb** [< Ar.] akrep
‘a.+e 17^b/05 [=1]
- aḥribā** [< Ar.] akraba
a.+sına 29^a/08 [=1]
- al-** 1. almak, tutmak: 43^b/08; 2. el
koymak, yağmalamak: 29^a/09
→ **maḥaralığa al-**
a.-a 30^b/04; a.-sa 30^b/01; a.-ur
43^b/08; a.-urlar 29^a/07, 29^a/09
[=5]
- ‘**alāmet** [< Ar.] işaret
‘a.+ler 45^b/06 [=1]
- ‘**ālem** [< Ar.] 1. kâinat: 20^b/09; 2.
dünya: 22^a/09
→ **mecmū’-ı ‘ālem**
‘a.+de 20^b/09, 22^a/09; ‘a.+i (nes.)
42^b/05 [=3]
- ‘**aleyhi’s-selām** [< Ar.] “selam onun
üzerine olsun” anlamında
peygamberin adı anılırken
kullanılan söz
‘a. 3^a/04, 3^a/08, 5^b/06, 7^b/03,
14^a/08, 40^a/06 [=6]
- ‘**alh** → ‘aleyhi’s-selām
‘a. 45^a/04 [=1]
- ‘**alhm** → ‘aleyhi’s-selām
‘a. 39^b/05 [=1]
- ‘**Alī ilāhi’l-āḥḡar** “Ali küçük ilahtır”
anlamına gelen Rafizilerin yanlış
ayet yorumu
‘A. 38^a/06 [=1]

- ‘**âlim** [**< Ar.**] âlim, bilgin
‘â.+ler 1^b/06, 7^b/07, 18^b/03,
40^b/07; ‘â.+lerüj 37^a/09 [=5]
- ‘**âlimlik** âlimlik, bilginlik
‘â. 39^a/04 [=1]
- altı** altı
a. 20^a/05, 20^a/07, 20^a/09, 20^b/02,
23^b/08, 24^a/04, 25^a/09 [=7]
- altıncı** altıncı
a. 50^b/01 [=1]
- altmış dört** altmış dört
a. 39^b/01 [=1]
- altun** altın
a. 42^b/06 [=1]
- ‘**am** → ‘**aleyhi’s-selâm**
‘a. 13^a/07, 13^b/02, 15^b/01, 15^b/06,
16^a/01, 18^b/06, 19^a/05, 19^a/06,
19^a/09, 19^b/06, 20^a/04, 23^b/02,
23^b/07, 24^a/02, 25^a/07, 31^b/02
[=16]
- ‘**âmâ** [**< Ar.**] (mec.) cahil
‘â. 20^b/02 [=1]
- a‘mâl** [**< Ar.**] ameller, kişinin yaptığı
işler
a‘. 27^b/07; a‘.+üj 5^a/05 [=2]
- ‘**amel** [**< Ar.**] kişinin yapıp ettiği iş
→ **taş ‘amel**
‘**amele meşgûl ol-** ibadete
yönelmek: 10^b/04
- ‘**amel êt-** dinin buyruklarını yerine
getirmek: 26^b/06
- ‘a. 1^b/05, 8^b/07, 14^a/05, 14^a/07,
16^b/09, 26^b/06, 28^a/05, 36^b/08;
‘a.+e 10^b/04; ‘a.+i (iy.) 7^a/04,
7^b/02, 17^b/01; ‘a.+i (nes.) 7^b/04;
‘a.+in 12^b/09; ‘a.+inde 11^a/09,
17^a/02; ‘a.+ine 7^a/09; ‘a.+ler
18^a/05; ‘a.+leri 4^a/03, 8^b/08,
13^a/06, 13^a/08, 14^b/08, 16^a/04;
‘a.+lerin 4^b/04; ‘a.+lerüj 4^a/05,
18^b/01 [=27]
- ‘**âmil** [**< Ar.**] → ‘**ulemâ-yı ‘âmil**
‘â.+lere 11^a/02 [=1]
- ammâ** [**< Ar.**] **1.** ama, fakat: 1^b/05; **2.**
şöyle ki: 6^b/06
a. 1^b/05, 6^b/03, 6^b/06, 7^b/07, 8^b/08,
9^a/07, 10^a/03, 10^a/05, 10^b/01,
11^a/07, 11^b/04, 12^a/01, 14^a/03,
14^a/07, 14^b/07, 16^b/03, 16^b/04,
16^b/08, 17^a/06, 19^b/04, 20^a/09,
21^b/05, 23^a/06, 25^a/04, 26^a/03,
26^a/06, 26^a/08, 26^b/01, 26^b/09,
27^a/06, 27^a/09, 27^b/09, 28^a/03,
28^b/03, 30^a/07, 31^b/03, 32^a/09,
32^b/06, 32^b/09, 33^a/04, 33^a/09,
34^a/05, 34^a/07, 35^a/08, 36^b/03,
37^b/06, 37^b/08, 37^b/09, 39^a/03,
39^a/07, 39^b/09, 49^a/03, 50^b/04
[=53]

ağa ona

a. 6^b/04, 7^a/01, 13^b/07, 13^b/08,
20^b/05, 20^b/08, 23^b/01, 23^b/07,
32^a/02, 33^a/06, 37^b/05, 37^b/07,
41^a/07, 41^a/09, 42^b/02, 50^b/08,
50^b/09 [=17]

ancağ sadece

a. 24^a/05 [=1]

anda 1. onda: 32^a/07; **2.** orada: 29^a/07

a. 29^a/07, 32^a/07, 38^a/08 [=3]

andan ondan

a. 4^a/03, 11^a/06, 16^a/08, 16^a/09,
18^a/01, 18^a/02, 18^b/07, 26^b/01,
27^a/04, 27^a/05, 34^b/06, 41^a/08,
41^a/08, 42^b/06, 43^b/06, 44^a/01,
46^a/6, 47^b/07, 49^a/09 [=19]

ağdur- hatırlatmak

a.-up 9^a/04 [=1]

anı onu

a. 1^b/01, 2^a/09, 2^b/03, 3^a/02, 3^b/08,
4^b/09, 7^a/02, 7^b/09, 8^a/03, 11^a/04,
11^a/05, 11^a/07, 16^a/04, 16^b/03,
17^a/07, 18^a/02, 18^a/03, 18^b/02,
24^b/07, 25^a/03, 25^a/05, 30^b/06,
33^b/01, 34^a/04, 36^a/05, 40^a/1,
41^a/09, 42^a/03, 46^b/08, 47^a/07
[=30]

ağla- anlamak, neye işaret ettiğini kavramak

a.-mağdan 45^b/03; a.-maz 49^a/03;
a.-r 5^b/02, 5^b/03; a.-ya 20^b/02,
42^a/03, 44^b/09; a.-yamaz

(anlıyamaz) 34^b/02; a.-yıp 43^a/04
[=9]

ağlan- anlaşılmak

a.-dı 35^b/06 [=1]

anlar onlar

a. 27^b/07, 37^b/08; a.+a 27^b/01; a.+ı
(nes.) 3^b/03, 47^b/09; a.+uğ 7^b/08,
23^b/02, 44^b/06 [=8]

ansuz onsuz

a. 2^b/06 [=1]

ağsuzda ansızın, birdenbire

a. 10^a/04, 10^b/01, 17^a/01 [=3]

ağul kısık, hafif

a.+ın 21^b/05 [=1]

anuğ onun

anuğ için onun için: 29^b/04

a. 9^a/04, 10^b/06, 11^a/05, 16^a/08,
16^b/05, 16^b/08, 17^a/03, 20^b/08,
21^b/02, 22^b/04, 22^b/05, 22^b/07,
28^a/02, 29^b/01, 32^a/01, 33^a/01,
35^a/07, 36^b/07, 37^a/05, 37^b/01,
41^a/05, 41^a/09, 42^a/04, 45^a/01,
45^b/04, 47^b/08, 48^b/05, 49^b/02,
50^a/04; a. (anuğ+içün) 4^b/01,
5^b/05, 9^b/03, 25^b/07, 29^b/04,
35^a/05, 45^b/04 [=35]

ara 1. ara, zaman: 38^b/02; **2.** yer: 43^b/02

a.+da 25^a/06, 25^a/09, 38^b/02;
a.+ya 43^b/02 [=4]

ardınca**ardınca ol-** arkasını bırakmamaka. 12^a/03, 12^b/04, 17^a/06, 17^a/07
[=4]**arın-** arınmak, temizlenmeka.-ur 18^a/09 [=1]**arıt-** temizlemeka.-mak 3^b/09 [=1]**arşlan** aslana. 17^b/06 [=1]**arşun** arşın, yaklaşık 68 santimetreye

eşit olan uzunluk

a. 42^b/08 [=1]**art-** çoğalmaka.-a 12^a/06; a.-ar 27^b/05, 28^a/04,
48^b/05 [=4]**artuk** 1. üstün: 18^a/06; 2. başka: 23^a/05;3. küsur, -den fazla: 24^a/03; 4.
daha çok, fazla: 27^a/03a. 23^a/05, 27^a/03; a.+dur 18^a/06,
24^a/03, 25^b/03 [=5]**artur-** çoğaltmak, artırmaka.-a 48^a/07; a.-up 12^b/09 [=2]**aru** arıa.+yı 43^b/05 [=1]‘**arz** [< Ar.]‘**arz ét-** sunmak‘ a. 12^b/07 [=1]**arzū** [< Fa.] istekā.+ların 48^b/06; ā.+larına 37^b/04;ā.+sına 36^b/06 [=3]‘**āşī** [< Ar.] emre karşı gelen‘ ā. 36^b/01, 47^b/01 [=2]‘**āşih** isyankârlık‘ ā. 33^a/03 [=1]**aşl** [< Ar.] asıl, temela.+ı (iy.) 24^a/06; a.+ın 24^b/01;a.+ına 25^a/08 [=3]**aşş 1.** yarar: 21^b/01; **2.** kazanç: 29^a/06a. 29^a/06; a.+dan 21^b/01 [=2]**aşağa** aşağıa. 3^a/06, 34^b/02, 35^b/04 [=3]‘**āşık** [< Ar.] birine veya bir şeye tutkun‘ ā. 49^a/04 [=1]‘**avām** [< Ar.] halk kesimi‘ a. 6^b/05 [=1]**āvāz** [< Fa.] sesā. 22^a/08; ā.+ları 21^b/04 [=2]‘**avrat** [< Ar.] kadın‘ a.+a 3^a/09 [=1]**ay** ay, kamera. 47^a/01 [=1]**ayağ** ayaka.+ları 44^b/02, 44^b/04 [=2]**āyāt** [< Ar.] ayetlerā. 5^a/06, 5^a/07, 6^a/07, 11^a/08,16^a/08, 24^a/09; ā.+da 5^b/01; ā.+ı(nes.) 5^b/08; ā.+ları 6^a/09 [=9]**aydıñ** açık, bellia. 22^b/06 [=1]

āyet [< Ar.] Kur'an'ın herhangi bir cümlesi

ā. 30^a/08, 37^b/09, 38^a/05; ā.+de 9^b/04, 9^b/06; ā.+den 6^a/03; ā. (āyet+ile) 30^a/07; ā.+ler 8^b/04, 25^b/06; ā.+leri 12^b/01, 12^b/04; ā.+lerin 37^a/02 [=12]

āyine [< Fa.] ayına

ā.+sinden 41^b/06 [=1]

‘ayn [< Ar.] → **farz-ı ‘ayn**

‘a. 1^b/06, 1^b/07, 1^b/09, 2^a/03, 2^a/05, 2^b/03, 2^b/04, 2^b/06, 3^b/02, 4^a/03, 27^b/05, 27^b/08; ‘a.+uñ 15^a/04 [=13]

ayruk **1.** başka: 44^a/02; **2.** bundan sonra, bir daha: 36^a/09

a. 15^b/06, 34^a/08, 36^a/09; a.+dur 5^a/02, 5^a/02, 44^a/02, 44^a/02; a.+sı 32^a/08 [=8]

bāb [< Ar.] **1.** bölüm, kısım: 16^a/05; **2.** mevzu, konu: 40^b/02

bāb-ı evvel birinci bölüm: 18^b/03

b. 16^a/05, 18^b/03, 39^b/01; b.+da 16^a/05, 17^b/08; b.+ında 40^b/02 [=6]

bağla- → **şüret bağla-**

b.-dı 43^a/09 [=1]

bahāyim [< Ar.] dört ayaklı hayvanlar

b.+den 46^a/07 [=1]

az az

a. 10^a/03; a.+dur 10^b/01 [=2]

az- yolunu şaşırarak

a.-ıp 10^b/09 [=1]

a‘zā [< Ar.] → **mecmū‘-ı a‘zā**

a‘.+ların 46^b/01 [=1]

‘azāb [< Ar.] eziyet, sıkıntı

‘**azāb ét-** cezalandırmak, sıkıntı vermek: 17^b/07

‘a. 7^b/06, 17^b/07, 48^b/02; ‘a.+a 28^b/04; ‘a.+ına 17^b/03; ‘a.+ından 17^a/05; ‘a.+larına 48^a/08 [=7]

azacuḳ azıcık

a. 50^a/07 [=1]

‘azamet [< Ar.] ululuk, büyüklük

‘a.+i (iy.) 42^a/02; ‘a.+in 44^b/08; ‘a.+ine 10^b/06, 45^a/01, 45^a/02 [=5]

‘azīm [< Ar.] büyük

‘a. 45^a/03 [=1]

‘aziz [< Ar.] dost, yâr

‘a. 12^b/05, 40^b/07, 50^a/01 [=3]

B

baḥillıḳ cimrilik

b. 4^b/02 [=1]

baḥş [< Ar.] bağış, ihsan

b.+ına 33^a/09 [=1]

ba‘īd [< Ar.] uzak, umulmadık

b. 38^a/03 [=1]

baḳ- bakmak, gözlemek

b. 46^b/04, 47^b/04; b.-ıp 34^a/06; b.-sa 41^b/09; b.-sun 49^a/04; b.-up 44^b/08, 45^b/06, 45^b/07 [=8]

bākilik kalıcılık

b.+1 (iy.) (bākilığı) 29^b/03 [=1]

bal bal

bal eyle- bal yapmak: 43^b/08

bal ol- bal olmak: 44^a/01

b. 43^b/08, 44^a/01, 44^a/04 [=3]

bālig [< Ar.]

bālig ol- ergenliğe girmek,
erişmek: 1^b/04

b. 1^b/02, 1^b/04, 4^a/01 [=3]

bañ ezan

b. 30^b/02 [=1]

baña bana

b. 19^a/08, 49^b/04 [=2]

bārī [< Fa.] hiç olmazsa

b. 38^b/09 [=1]

başiret [< Ar.] hakikati kalple hissedip

anlama, sezış

b. 6^a/01; b.+i (iy.) 16^a/02 [=2]

baş baş, uç

→ **cān baş terkin ur-**

baş üzerine bir buyruğun hemen
yerine getirileceğini bildiren söz,
oldu: 27^a/08

b. 48^b/05, 49^b/02, 50^a/03; b.+ına
44^a/06; b.+ından 44^a/06; b.+umuz
27^a/08 [=6]

bātil [< Ar.] yalan

b. 37^a/08 [=1]

bātin [< Ar.] **1.** gizlilik: 5^a/06; **2.** beş
duyu organıyla algılanamayan her

şey, yüce Allah'ın her varlıkta
içkin olmasını ifade eder: 7^a/06

b. 5^a/06, 5^a/08, 5^b/03, 5^b/03, 6^b/04;
b.+a 5^b/01, 11^a/06; b.+da 7^a/03;
b.+1 (iy.) 18^a/08, 24^a/07; b.+ın
24^b/03; b.+ına 3^b/06, 4^a/04, 6^b/03,
7^a/06, 8^b/03, 8^b/08, 16^a/04; b.+ıyla
15^b/05 [=19]

ba'zı [< Ar.] **1.** birazı, bir kısmı: 44^a/08;

2. kimi: 28^b/03

b. 3^b/04, 3^b/05, 5^a/06, 5^a/07, 5^b/01,
9^b/03, 9^b/06, 24^a/09, 24^b/02,
24^b/04, 26^a/06, 35^b/04, 36^b/07,
36^b/09, 37^a/05, 38^a/06, 44^a/08,
44^a/08; b.+lar 28^b/03; b.+sın
18^b/05, 18^b/08, 25^b/02 [=22]

bāzırgānlık tüccarlık

b. 28^b/07 (bāzırgānlık+içün) [=1]

beden [< Ar.] beden, vücut

b.+indeki 46^b/09; b.+ünj 43^a/05
[=2]

beg bey, amir

b.+ler 48^a/02; b.+ünj 49^b/06 [=2]

begcügez beyceğiz

b.+inden 49^b/01 [=1]

belā [< Ar.] dert

b.+y1 49^a/08 [=1]

belki [< Fa.] belki, ihtimal

b. 24^b/05, 24^b/06, 39^a/04, 49^b/09,
50^b/02 [=5]

bellü açık, belli

bellü bil- iyice anlamak, emin

olmak: 28^b/09

b. 28^b/09, 28^b/09; b.+dür 3^b/02
[=3]

belürsüz belirsiz

b.+dür 39^b/07 [=1]

ben ben

b.+den 27^b/02; b.+i (nes.) 27^b/02;

b.+üm 27^b/04 [=3]

beñze- benzemek

b.-mese 23^a/04; b.-mez 5^b/05,
23^a/02, 23^a/04; b.-r 10^a/03, 13^b/07,
13^b/08, 20^b/05, 50^b/08 [=9]

beñzet- benzetmek

b.-di 14^b/03 [=1]

berāber [< Fa.] bir arada, birlikte

b. 33^b/06, 43^b/09; b.+dür 44^a/09
[=3]

berekāt [< Ar.] bolluk

b.+ında 40^a/1 [=1]

berki- kuvvetlenmek, pekişmek

b.-mişdür 39^a/03 [=1]

berkit- 1. kuvvetlendirmek,

pekiştirmek: 37^a/06; 2.

yerleştirmek, kalıcı hale getirmek:

16^b/08

berkidip dur- kuvvetlendirmek:

37^a/06

b.-ip (berkidip) 37^a/06; b.-mek

16^b/06; b.-se 16^b/08 [=3]

berü beri, -den bu yana

b. 21^a/02 [=1]

bêş beş

b. 2^b/07, 2^b/09, 3^a/05, 3^a/06, 3^b/05,
11^a/04, 13^b/05, 14^a/01, 14^a/08,
14^b/01, 14^b/04, 15^b/02, 15^b/04
[=13]

bêşinci beşinci

b. 3^a/03 [=1]

beyān [< Ar.] bildirme, açıklama:
13^a/06

beyān ét- bildirmek, açıklamak:
3^b/05

b. 3^b/05, 7^a/07, 8^a/04, 8^b/02, 8^b/03,
8^b/09, 11^a/07, 13^a/02, 18^b/04,
18^b/06, 18^b/07, 18^b/09, 24^b/02,
24^b/03, 24^b/04, 26^a/01, 35^b/05,
38^b/02, 38^b/03, 50^b/01; b.+ında
13^a/06 [=21]

beze- bezemek, donatmak

b.-mek 12^a/04 [=1]

bezen- bezenmek, donanmak

b.-mek 3^b/07; b.-ür 2^a/08, 18^b/01
[=3]

bırağ- koymak, bırakmak

→ **öğine bırağ-**

b.-a 17^a/04; b.-mamağ 16^b/04; b.-
mamağdan 12^b/01; b.-ur (bırağur)
49^b/03 [=4]

bid'at [< Ar.] sonradan meydana çıkan
şey

b.+dur 32^a/02 [=1]

bil- 1. bilmek: 1^b/05; 2. anlamak: 46^b/04; 3. kabul etmek: 2^b/08
→ **bellü bil-, resül bil-, şart bil-, şükürin bil-, takşîrlüğün bil-**
b. 17^a/07, 35^a/02; b.-dükden 20^a/07, 28^b/09; b.-dükleri 8^b/07; b.-eceedür 23^a/06; b.-eler 19^a/05; b.-en 41^a/06; b.-esin 46^b/04, 46^b/05, 46^b/07; b.-evüz 34^a/03; b.-gil 1^b/05, 2^b/01, 3^a/07, 3^b/03, 3^b/09, 5^a/04, 6^a/06, 13^a/05, 13^b/01, 14^a/03, 14^b/07, 16^b/03, 18^b/03, 18^b/09, 20^b/02, 25^a/06, 26^a/02, 26^b/01, 28^a/04, 30^a/03, 39^a/01, 40^a/05, 40^b/08, 41^b/05, 44^a/09, 50^a/09, 50^b/06; b.-icek 16^b/02; b.-iñ 5^b/01; b.-ip 4^b/07; b.-meden 30^b/08; b.-mediler 47^b/08; b.-mege 10^b/03, 10^b/04; b.-megiledür 2^a/04; b.-mek 2^a/01, 2^a/02, 2^a/02, 4^a/09, 4^b/05, 6^a/07, 6^b/01, 10^b/06, 14^a/04, 14^a/05, 15^a/03, 19^b/04, 20^a/07, 31^a/02, 40^b/01, 40^b/08, 41^b/01, 41^b/02, 47^b/04, 48^a/06; b.-mekden 14^a/09, 48^b/03; b.-mekdür 1^b/08, 2^a/06, 2^a/07, 2^a/09, 2^b/04, 2^b/08, 3^a/01, 3^a/01, 3^a/02, 3^a/03, 3^a/04, 4^a/04, 4^a/09; b.-memek 30^b/09; b.-meyelerdi 7^b/02; b.-meyen 25^b/05; b.-meyince 3^b/03, 28^b/09; b.-mez 17^a/08, 22^a/08, 23^a/05, 37^a/04, 38^b/09, 39^a/07,

45^b/04; b.-mezler 35^a/08; b.-se 41^a/01, 48^a/09; b.-üp 10^b/07, 12^a/06, 12^a/07, 13^a/03; b.-ür 16^a/03, 21^a/01, 21^a/05, 21^a/06, 22^b/03, 28^a/02, 29^a/05, 41^b/09, 45^b/03, 50^a/06; b.-ürler 6^a/04; b.-ürler (bilürler+idi) 7^a/07; b.-ürler (bilürler+ise) 11^b/03; b.-ürse 17^a/08 [=115]

bildür- 1. bildirmek, aktarmak: 3^a/06; 2. açıklamak: 20^b/01
b. 19^a/08; b.-di 11^a/04, 11^a/07, 15^a/07, 16^a/04, 16^a/06, 16^a/07, 16^a/09, 16^b/03, 17^b/08, 18^a/01, 18^a/02, 18^a/03, 18^a/05, 18^b/02; b.-diler 6^b/07; b.-e 19^a/04; b.-elüm 14^b/05; b.-evüz 3^a/06, 37^a/08; b.-mek (bildürmek+idi) 6^b/06, 7^b/09, 8^a/04, 14^b/08; b.-mek 7^a/02, 15^a/01, 20^b/01, 23^b/01; b.-mekde 13^a/06, 16^a/04; b.-ür 18^b/03 [=31]

bile dahi, de/da

b. 15^a/07 [=1]

bilge

bilge bilgil ki iyice öğren : 5^a/04

b. 3^a/07, 5^a/04 [=2]

bilin- bilinmek, anlaşılmaq

b.-di 20^a/04; b.-mez 39^b/07, 39^b/09 [=3]

biñ bin

biñ kez bin defa: 47^b/01

b. 47^b/01 [=1]

bī-nihāyet [< Fa.] sonsuz	43 ^b /04, 43 ^b /04, 44 ^a /03, 44 ^a /03,
b.+dür 46 ^b /08 [=1]	44 ^a /06, 44 ^a /06, 44 ^a /09, 44 ^b /01,
bir bir, tek: 10 ^a /04	45 ^a /06, 47 ^a /04, 48 ^a /01, 48 ^a /02,
bir araya götür- toplamak:	49 ^a /04, 49 ^a /09, 49 ^b /04, 49 ^b /05,
43 ^b /02	50 ^a /01, 50 ^a /02, 50 ^a /06, 50 ^b /02;
bir ayruḡ bir başka: 34 ^a /08	b.+dür 13 ^b /07, 19 ^b /08, 20 ^b /04,
bir def'ada aynı anda: 21 ^b /08	22 ^b /06, 23 ^b /05 [=89]
bir dürlü bir çeşit: 21 ^b /09	biraz biraz, az: 20 ^b /01
bir gezden hep birden: 22 ^a /01	b. 20 ^b /01; b.+ın 36 ^b /03 [=2]
bir ol- uymak: 35 ^a /09	bir bir tanesi: 44 ^a /03
bir maḡām dut- eşdeğer saymak:	b. 44 ^a /03, 44 ^a /03; b.+nde 11 ^a /07;
5 ^b /07	b.+nden 16 ^a /02; b.+ne 22 ^a /06;
bir sā'at altmış dakikalık zaman	b.+ni 47 ^b /05; b.+nüḡ 8 ^b /04,
dilimi: 45 ^a /06	42 ^b /09, 43 ^a /01; b.+si 2 ^b /04, 2 ^b /07,
bir yère gönül- bir yere gitmek	5 ^a /08, 5 ^a /09, 13 ^b /06, 14 ^a /01,
istemek: 28 ^b /07	14 ^a /01, 14 ^a /02, 14 ^a /03, 14 ^b /02,
b. 5 ^b /07, 10 ^a /04, 11 ^b /06, 13 ^a /07,	16 ^a /07, 21 ^b /09, 22 ^a /01, 23 ^a /06,
14 ^b /03, 16 ^a /01, 16 ^a /01, 16 ^b /06,	26 ^b /03, 26 ^b /04, 27 ^b /06, 43 ^a /09;
17 ^a /01, 17 ^b /05, 17 ^b /05, 17 ^b /09,	b.+sine 22 ^a /06, b.+sinüḡ 2 ^b /02,
21 ^b /03, 21 ^b /08, 21 ^b /08, 21 ^b /09,	22 ^a /02, 22 ^a /03, 22 ^a /05 [=32]
22 ^a /01, 22 ^a /01, 22 ^a /02, 22 ^a /04,	biribirine birbirine: 5 ^b /08
22 ^a /07, 24 ^a /02, 24 ^b /07, 24 ^b /07,	b. 5 ^b /08, 43 ^b /09 [=2]
25 ^a /02, 25 ^a /04, 27 ^a /05, 27 ^a /07,	birkaç birkaç, az sayıda: 34 ^b /03
27 ^a /07, 28 ^a /01, 28 ^a /02, 28 ^a /04,	b. 34 ^b /03, 50 ^a /05 [=2]
28 ^b /07, 30 ^a /06, 30 ^a /07, 30 ^a /07,	birle ile
30 ^b /01, 30 ^b /03, 31 ^a /02, 34 ^a /04,	b. 2 ^a /02, 2 ^a /07, 4 ^a /02, 5 ^a /02, 5 ^a /02,
34 ^a /08, 34 ^a /08, 35 ^a /09, 38 ^b /06,	7 ^b /07, 10 ^a /06, 11 ^b /06, 14 ^b /05,
39 ^a /09, 39 ^b /05, 39 ^b /07, 39 ^b /09,	15 ^a /04, 15 ^b /03, 16 ^a /08, 16 ^b /07,
41 ^a /01, 41 ^a /01, 42 ^b /02, 42 ^b /02,	18 ^a /09, 18 ^b /03, 19 ^a /06, 19 ^b /07,
42 ^b /08, 42 ^b /09, 42 ^b /09, 42 ^b /09,	20 ^b /04, 20 ^b /09, 21 ^a /07, 21 ^a /09,
43 ^a /01, 43 ^a /05, 43 ^a /06, 43 ^a /09,	21 ^b /03, 22 ^a /09, 22 ^b /09, 23 ^b /04,
43 ^a /09, 43 ^b /02, 43 ^b /03, 43 ^b /04,	26 ^b /05, 26 ^b /06, 27 ^b /09, 31 ^a /07,

33 ^a /03, 33 ^a /04, 38 ^a /09, 38 ^b /07, 40 ^a /09, 40 ^a /09, 41 ^b /01, 41 ^b /03, 41 ^b /04, 46 ^a /09, 47 ^b /09, 48 ^a /04, 48 ^a /05, 49 ^a /09; b.+dür 9 ^a /09 [=44]	16 ^a /03, 16 ^a /06, 18 ^a /05, 19 ^b /03, 19 ^b /04, 19 ^b /05, 20 ^a /05, 20 ^a /06, 20 ^a /07, 20 ^a /09, 23 ^b /01, 23 ^b /03, 23 ^b /05, 24 ^a /04, 24 ^b /05, 25 ^b /05, 26 ^a /02, 26 ^b /06, 26 ^b /09, 28 ^b /04, 29 ^a /02, 29 ^a /03, 29 ^a /03, 29 ^b /06, 29 ^b /06, 30 ^a /02, 30 ^b /07, 31 ^b /08, 31 ^b /09, 32 ^b /01, 33 ^a /08, 35 ^a /09, 35 ^b /08, 36 ^a /03, 36 ^b /02, 37 ^a /03, 37 ^b /02, 38 ^a /05, 38 ^b /01, 38 ^b /02, 38 ^b /02, 38 ^b /03, 39 ^a /01, 39 ^b /03, 39 ^b /06, 40 ^a /1, 40 ^b /01, 41 ^b /04, 41 ^b /09, 42 ^a /05, 42 ^a /06, 42 ^a /09, 42 ^b /02, 42 ^b /03, 42 ^b /05, 42 ^b /06, 43 ^a /03, 43 ^a /07, 43 ^b /01, 44 ^b /04, 44 ^b /08, 45 ^a /02, 45 ^b /05, 45 ^b /07, 46 ^a /01, 46 ^b /08, 48 ^b /04, 49 ^a /01; b.+dur 10 ^a /05, 11 ^b /08, 12 ^a /01, 13 ^b /05, 13 ^b /06, 19 ^b /06, 29 ^a /04, 30 ^b /08, 36 ^b /08, 38 ^a /01, 38 ^b /03, 40 ^a /03, 40 ^b /06, 43 ^a /01, 45 ^a /05, 48 ^b /09, 49 ^b /04, 50 ^a /06, 50 ^a /09 [=117]
birle- birliğini kabul etmek, tevhid b. 20 ^b /09; b.-mek 20 ^b /03; b.- mekdür 2 ^b /08; b.-rler 31 ^b /01 [=4]	
birlik eşi benzeri olmama, Allah'ın tek olması b.+in (birliğin) 1 ^b /08; b.+ine (birliğine) 4 ^a /01, 4 ^a /05 [=3]	
bit- meydana gelmek, çıkmak b.-eceedür 21 ^a /05; b.-er 42 ^b /09; b.-mişdür 21 ^a /04 [=3]	
biz biz b.+e 37 ^a /06; b.+üm 32 ^b /01 [=2]	
boz- uymamazlık → sözünü boz- b.-mağ 16 ^a /01 [=1]	
böyle bunun gibi b. 2 ^b /02, 31 ^b /09, 32 ^a /08, 35 ^a /05, 37 ^a /04, 50 ^a /02; b.+dür 24 ^b /06, b.+yise 11 ^b /09, 12 ^a /01 [=9]	
bu bu: 1 ^b /02 bu deplü bu kadar: 29 ^b /06 b. 1 ^b /02, 3 ^a /07, 3 ^a /08, 3 ^b /04, 4 ^a /09, 6 ^a /06, 6 ^a /07, 8 ^a /05, 9 ^a /02, 9 ^a /06, 10 ^b /01, 10 ^b /02, 10 ^b /03, 11 ^a /02, 11 ^a /03, 11 ^b /07, 12 ^a /03, 12 ^b /02, 12 ^b /07, 13 ^a /02, 13 ^b /04, 14 ^a /08, 14 ^b /01, 14 ^b /01, 14 ^b /04, 14 ^b /07, 14 ^b /08, 15 ^a /05, 15 ^a /09, 15 ^b /08,	budağ dal, şube b.+ları 24 ^a /03, 25 ^b /03 [=2] buğl [< Ar.] cimrilik → terk-i buğl b. 17 ^a /02; b.+e 7 ^b /04 [=2] bul- bulmak b.-miş 10 ^a /04 [=1] bulaş- karışmak b.-madın 42 ^b /06 [=1]

bulid bulut

b. 47^a/02 [=1]

bulın-

→ **fāidesi bulın-**

b.-masa 25^a/03 [=1]

bunca bu denli, bir çok: 7^b/04

b. 7^b/04, 7^b/06, 32^a/03, 47^b/07
[=4]

buncılayun bunun gibi

b. 4^a/04 [=1]

bunda bunda

b. 17^b/09, 45^b/06 [=2]

bundan bundan

b. 4^a/07, 6^a/06, 16^a/03, 25^b/09,
30^a/03 [=5]

bunı bunu

b. 5^a/04, 14^b/05, 18^a/06, 41^a/06,
42^b/07, 42^b/07, 46^a/05, 48^b/03
[=8]

bunlar bunlar

b. 7^a/07, 31^b/01, 35^a/03, 37^b/06;
b.+dan 2^a/05; b.+ı (nes.) 14^a/03,
15^a/04; b.+uñ 2^b/01, 6^b/05, 27^b/04,
27^b/04, 35^b/05, 36^b/05, 36^b/07,
47^a/03, 47^b/06 [=16]

bunuñ bunun

b. 1^b/05, 7^b/01, 10^a/03, 20^a/09,
26^a/05, 28^a/05, 30^b/04, 32^b/04,
33^a/08, 33^b/08, 33^b/09, 37^b/02,
38^a/09, 43^a/06 [=14]

buña buna

b. 10^b/02, 14^a/09, 18^a/06, 20^a/06
[=4]

burun burun

b.+ından (burnından) 47^a/05 [=1]

buyruğ emir

buyruğ **buyur-** emir vermek:
27^a/07

b. 27^a/07; b.+ı (iy.) (buyruğı)
15^b/08, 27^a/08 [=3]

buyur- 1. buyurmak, emretmek: 40^b/05;

2. söylemek: 19^a/02

→ **buyruğ** **buyur-**

b.-dı 3^a/05, 3^a/08, 13^a/08, 15^b/02,
19^a/02, 23^b/06, 25^a/07, 38^a/05; b.-
mışdur 13^b/02, 24^a/02, 37^a/04,
40^b/05, 45^a/04, 45^b/05; b.-sa
27^a/05, 27^a/07; b.-ur 6^a/05 [=17]

bühul → **buhl**

b. 7^b/06; b.+den 7^b/01 [=2]

bünyād [< Fa.] 1. yapı: 43^a/05; 2. esas:

13^b/01

b. 13^b/01; b.+ın 43^a/05 [=2]

bütür şatur baştan savma, özensiz

b. 44^b/02 [=1]

büyük büyük

b. 22^b/06 [=1]

büyüklik büyüklük: 42^b/03

b.+i (iy.) (büyüklüğü) 42^b/03;

b.+inden (büyüklüğünden) 42^b/01
[=2]

C

cāhillık bilgisizlik

c.+ına (cāhillığına) 40^b/04 [=1]

cān [< Fa.] ruh

cān baş terkin ur- bir şey uğruna
canından vazgeçmek: 48^b/05

c. 48^b/05, 49^b/02, 50^a/03; c.+ın
49^b/07 [=4]

cānlu canlı, yaşayan

c. 47^a/05 [=1]

Cebrā'īl vahiy meleği

c. 19^a/05; c.+e 19^b/06; c.+i (nes.)
19^a/02 [=3]

Cebri beşerî iradeyi inkâr eden

Cebriyye mezhebine mensup kişi
c.+ler 31^a/09, 31^b/03, 37^b/02 [=3]

cehd [< Ar.] çalışma, çabalama

c. 10^b/05, 12^b/03 [=2]

celle ve 'alā [< Ar.] “yüceliği ve

ululuğu artsın” anlamına gelen
söz

çek-

→ **zahmet çek-**

ç.-üp 29^b/04 [=1]

çık- 1. meydana gelmek: 2^a/05; 2.

vazgeçmek: 10^b/09; 3. kurtulmak:
38^a/09

ç.-ar 28^b/01; ç.-maz 27^b/09,
28^b/03, 38^a/09; ç.-mışdur 2^a/05;
ç.-up 10^b/09 [=6]

c. 7^b/03 [=1]

cem' [< Ar.] toplama, bir araya getirme

c. 39^b/03 [=1]

cemādāt [< Ar.] cansızlar

c.+dan 46^a/07 [=1]

cevāb [< Ar.] cevap: 19^b/07

cevāb vēr- karşılık vermek:
22^a/05

c. 19^a/03, 19^a/09, 22^a/05, 22^a/06,
22^a/06, 24^a/05; c.+ın 22^a/05,
22^a/07; c.+ında 19^b/07; c.+ından
20^a/04 [=10]

cezb [< Ar.]

cezb ét- kendine çekmek,
etkilemek

c. 9^b/02 [=1]

cism [< Ar.] cisim

c.+dür 38^a/07 [=1]

cüz' [< Ar.] kısım, bir şeyin parçası

c. 27^b/07; c.+dür 28^a/06 [=2]

Ç

çıkar- 1. çıkarmak: 41^b/08; 2. yeni bir

şey iddia etmek: 37^b/05; 3. ortaya
koymak: 39^b/03

ç.-dum 39^b/03; ç.-maya 36^a/09; ç.-
sa 41^b/08; ç.-up 37^b/05 [=4]

çiçek çiçek

ç. 43^b/07, 44^a/02; ç.+i (iy.)
(çiçeği) 42^b/09; ç.+ler 21^a/03 [=4]

çok çok

çok dürlü çok çeşitli: 41^a/02

ç. 6^a/08, 8^b/04, 8^b/05, 8^b/09,
10^a/06, 11^a/08, 11^b/01, 11^b/05,
12^b/01, 14^a/07, 15^a/08, 15^b/06,
18^b/05, 19^b/03, 24^b/06, 29^a/06,
29^a/06, 41^a/02, 41^b/03, 45^b/04,

dahı 1. dahi, da/de: 5^a/01; 2. hem de,
aynı zamanda: 7^b/05; 3. daha
ziyade: 6^b/07; 4. ve: 7^b/01; 5. yine,
tekrar: 17^b/09; 6. hatta, ayrıca:
15^a/06

d. 1^b/01, 2^a/01, 4^a/05, 5^a/01, 5^a/01,
5^a/05, 5^a/09, 6^b/07, 7^a/06, 7^a/07,
7^b/01, 7^b/02, 7^b/05, 9^a/03, 10^a/08,
10^b/01, 11^a/02, 11^b/04, 11^b/07,
12^a/02, 12^b/02, 12^b/08, 13^a/04,
13^b/08, 13^b/09, 14^a/01, 14^a/02,
14^a/02, 14^a/05, 14^b/01, 15^a/03,
15^a/04, 15^a/06, 15^a/07, 15^a/07,
15^a/08, 15^b/06, 17^a/06, 17^a/08,
17^b/01, 17^b/03, 17^b/06, 17^b/09,
18^a/08, 19^b/08, 20^a/01, 20^a/01,
20^a/06, 20^b/05, 20^b/09, 21^a/04,
21^a/06, 21^a/07, 21^a/09, 21^b/03,
22^a/03, 22^a/06, 22^a/09, 23^a/03,
23^b/08, 24^a/02, 27^a/03, 28^b/04,
29^a/01, 29^a/02, 29^a/07, 29^a/09,
30^a/02, 30^a/04, 30^a/09, 31^a/02,
31^a/05, 32^a/05, 32^a/08, 33^a/05,
34^a/05, 34^a/05, 34^a/08, 34^a/09,
34^b/04, 34^b/07, 35^b/06, 36^a/04,
36^a/06, 36^a/07, 37^a/06, 38^a/06,

47^a/07, 48^b/04; ç.+dur 36^b/03; ç.+ı
(iy.) (çoğı) 26^b/02 [=24]

çünkü [< Fa.] çünkü, şundan dolayı
ç. 15^a/04, 34^a/08, 47^b/08 [=3]

D

38^a/08, 38^b/03, 38^b/09, 39^a/07,
41^a/04, 42^a/05, 42^a/06, 42^b/02,
42^b/05, 42^b/07, 43^a/07, 43^b/08,
44^a/05, 44^b/01, 45^a/01, 45^b/09,
46^a/08, 46^b/01, 46^b/04, 46^b/05,
47^b/07, 48^b/01, 48^b/03, 49^b/05,
49^b/05, 49^b/06, 49^b/09 [=114]

dâim [< Ar.] sürekli

d. 10^b/05, 12^b/07, 14^a/01, 44^b/07
[=4]

dâimî [< Ar.] devamlı

d. 11^b/03 [=1]

dânişmend [< Fa.] bilgin

d.+ler 8^b/01; d.+lerüñ 8^a/04 [=2]

da'vî [< Ar.] dava, mesele

d.+sin 39^a/04; d.+sini 39^a/02 [=2]

de da/de

d. 26^b/09, 27^a/01 [=2]

dê- demek, söylemek

dêyü diye, diyerek: 6^a/08

d.-di 2^b/07, 2^b/07, 2^b/09, 3^a/01,
3^a/04, 3^a/05, 3^a/06, 3^a/09, 3^b/01,
5^b/06, 11^a/08, 19^a/08, 23^b/04,
23^b/07, 25^a/08, 25^b/01, 25^b/04; d.-
dügi 4^a/06; d.-dügiyle 14^a/09; d.-
dügümüz 4^b/01, 6^a/06, 46^b/08; d.-

dükleri 2^b/04, 33^a/07, 35^a/05; d.-
düklerinden 2^b/02, 31^b/09, 32^a/09;
d.-medi 20^a/06; d.-mege 2^b/05; d.-
mek 20^a/08, 23^b/04, 23^b/05,
23^b/08; d.-mekdür 20^a/05, 26^b/05;
d.-mese 26^a/03; d.-mez 50^a/01; d.-
mezler 7^a/01; d.-mişdür 2^b/01,
33^b/01, 39^b/04; d.-r 27^b/03, 38^a/01,
39^a/02; d.-r (dér+ise) 4^a/02; d.-rler
6^b/04, 25^a/02, 25^a/06, 31^b/02,
31^b/03, 33^a/01, 33^a/06, 34^b/06,
34^b/07, 37^b/07, 38^b/01; d.-se
30^b/02; d.-seler 27^a/09; d.-yen
50^b/05; d.-yenlerden 48^a/03; d.-
yicek 25^a/07, 40^a/07; d.-yü 6^a/08,
29^a/07, 32^b/03, 37^a/05, 48^b/08,
49^b/04 [=69]

def [< Ar.]

def **ét-** savmak: 25^b/07
d. 25^b/07, 29^a/02 [=2]

def **a** [< Ar.] kere, kez

→ **bir def** **ada**
d.+da 21^b/08, 22^a/02, 22^a/04,
22^a/07 [=4]

deg-

→ **zahmetine deg-**
d.-mez 49^b/06 [=1]

degül değil

d. 6^a/09, 7^a/09, 15^b/05, 21^b/06,
22^b/08, 22^b/09, 23^a/01, 29^b/02,
29^b/06, 35^b/09, 36^b/02, 37^b/07,
49^b/05, 50^b/02; d. (degül+idi)

7^a/02, 15^a/01; d.+dür 6^a/03,
13^b/08, 20^b/06, 22^b/07, 24^b/05,
25^a/05, 27^b/08, 30^b/07, 34^a/09,
34^b/09, 42^a/02, 44^a/09, 44^b/02
[=29]

delâlet [< Ar.] işaret, iz

delâlet **ét-** işaret etmek,
göstermek: 8^b/04

d. 5^b/02, 8^b/04, 9^b/04, 27^a/03,
38^a/06, 40^b/05; d.+i (iy.) 30^a/09
[=7]

delîl [< Ar.] ispat, şahit

delîl-i aklîler akla dayanan
deliller: 8^b/05

d. 8^b/05, 15^b/03, 28^a/01; d.+dür
12^b/03, 27^b/03, 42^a/05; d.+iyle
1^b/08 [=7]

delü deli

d.+lere 46^b/03 [=1]

delücek delikcik, petek

d.+lerin 43^b/08 [=1]

demür demir

d. 47^a/09 [=1]

deglü denli, kadar

→ **ne deglü**

→ **bu deglü**

d. 11^b/04, 21^a/03, 21^a/04, 21^a/04,
29^b/06, 49^a/06 [=6]

depren- kımıldanmak, hareket etmek

d.-mez 21^b/03, 31^b/05; d.-ür
31^b/05 [=3]

depret- hareket ettirmek

d.-üp (depredüp) 34^a/07 [=1]

derd [< Fa.] dert, endişe

→ **Müsülmanlık derdi**

d.+inde 28^a/08, 28^b/05 [=2]

destür [< Fa.] izin

→ **Hak Te'âlâ destürü birle**

d.+ı (iy.) 18^b/02 [=1]

devlet [< Ar.] **1.** devlet: 40^b/08; **2.**

mutluluk: 8^a/02

→ **ahîret devleti, İslâm devleti**

d. 40^b/08; d.+i (iy.) 8^a/02, 38^b/07,

46^a/09; d.+inüñ 29^b/03 [=5]

dêvşür- bir araya getirmek, toplamak

d.-ür 43^b/07 [=1]

dil 1. lisan: 21^b/09; **2.** organ: 34^a/06; **3.**

söyleyiş tarzı: 36^b/05

d. 22^b/09; d.+ce 21^b/09; d.+i (iy.)

26^b/05, 34^a/06; d.+inde 36^b/05;

d.+iyle 20^a/05, 20^a/08, 26^a/03;

d.+lerle 27^b/03; d.+leriyle 27^a/08;

d.+üñ 46^b/06 [=11]

dile- 1. istemek: 22^a/01; **2.** affını niyaz

etmek: 48^b/07

→ **hâcet dile-**

d.-di 35^a/02, 35^a/03; d.-dügi

48^b/07; d.-medi 35^a/01; d.-rseñ

49^a/03; d.-se 22^a/01 [=6]

dilek istek

d.+in (dilegin) 49^a/05; d.+insüz

(dileginsüz) 21^b/02; d.+iyledür

(dilegiyledür) 21^b/02 [=3]

dillü dilince kendine özgü bir dille

d. 22^a/05 [=1]

dilsüz dilsiz

d. 46^b/03; d.+lere 46^b/06 [=2]

dîn [< Ar.] din, Allah'a bağlanma

dîn ilmi din ilmi: 2^a/04

d. 2^a/04, 6^b/01, 31^a/01, 38^b/04,

39^a/03, 40^b/02, 40^b/08; d.+i (nes.)

14^a/06; d.+in 39^a/05; d.+lerine

38^b/05 [=9]

dinsüz dinsiz

d. 25^a/02 [=1]

dîvâr [< Fa.] duvar

d.+ı (iy.) 14^b/03 [=1]

dost [< Fa.] dost

d.+ların 48^b/08 [=1]

dön- dönüşmek

d.-iser 17^b/05, 17^b/06 [=2]

dördünci dördüncü

d. 3^a/02 [=1]

dört dört

d. 43^b/01 [=1]

du'â [< Ar.] dua

d. 39^a/09, 39^b/02, 39^b/09, 40^a/01,

40^a/03; d.+dan 27^a/01; d.+ları

39^b/03 [=7]

dur- zarf eki almış fiillere gelerek

süreklilik bildiren birleşik fiiller

oluşturur

→ **berkidip dur-, êydüp dur-**

d.-urdı 37^a/06; d.-urlar 1^b/07,

25^b/07 [=3]

dut- 1. saymak: 24^b/08; 2. yapmak, amel etmek: 14^a/03

→ ‘**ibret dut-, emrini dut-, kıtı dut-, oruç dut-**

d.-arlar 24^b/08, 25^a/03; d.-armış 41^a/05; d.-mak 1^b/04; d.-mağdur 14^a/03; d.-maya 37^b/08; d.-up 5^b/08, 43^a/04 [=8]

dünyā [< Ar.] 1. dünya: 42^a/09; 2. ahiret hayatı: 29^a/04

dünyā hakkında dünya katında: 26^a/04

dünyā kaydında ol- dünyevi işler peşinde olmak: 28^b/06

d. 10^a/07, 11^b/04, 21^a/01, 26^a/04, 26^a/08, 28^b/06, 28^b/06, 29^a/02, 41^b/06, 42^a/09, 48^b/06, 49^a/04, 49^a/09; d.+da 21^a/08, 23^a/05; d.+sın 29^a/04 [=16]

dürüş- → **dürüş-**

d.-mek 29^b/06; d.-mezse 29^b/09 [=2]

dürlü türlü, çeşitli, başka: 17^b/05

→ **bir dürlü, çok dürlü**

dürlü dürlü çeşit çeşit: 46^a/03

Ebā Bekir → **Ebū Bekir**

E. 39^b/06, 39^b/09 [=2]

ebed-el-ābād [< Ar.] sonsuza kadar

e. 28^b/02 [=1]

d. 17^b/05, 21^b/09, 22^a/01, 41^a/02, 42^b/08, 42^b/09, 42^b/09, 42^b/09, 43^a/01, 44^a/09, 44^b/01, 46^a/03, 46^a/03 [=13]

dürüst [< Fa.] doğru, tam

d. 26^a/01, 28^a/07 [=2]

dürüş- çalışmak, çabalamak

d.-memek 29^b/07; d.-üp 29^b/04 [=2]

düş- 1. girmek, oluşmak: 1^b/04; 2. sefil olmak, değersizleşmek: 2^a/08

→ **mertebeden düş-, şübhe düş-,**

āhıret kaydı düş-, riyā düş-

d.-di 17^a/01; d.-dükden 16^b/05, 16^b/08; d.-e 1^b/04; d.-er 2^a/08, 10^a/02, 25^b/07; d.-mek 16^b/07; d.-se 17^a/06 [=9]

düz yassı

d.+dür 44^b/04 [=1]

düz- 1. meydana getirmek, yapmak: 37^a/01; 2. dizmek, sıralamak: 43^b/09

d.-di 37^a/01; d.-er 43^b/09, 44^b/01 [=3]

E

Ebū ‘Abdullāh-i Muḥāsibī ilk sufilerden, hadis, kelam ve tefsir âlimi (ö. 243/857)

E.+dür 8^a/09 [=1]

Ebū Bekir İslam peygamberi Hz.

Muhammed'in sahabesi,
kayınpederi ve dört halifeden ilki
(ö. 634)

E. 39^a/08 [=1]

Ebū Bekir Şiddîk → **Ebū Bekir**

E. 39^b/06, 40^a/06 [=2]

Ebū Hanīfe hanefi mezhebinin
kurucusu (ö.150/767)

E. 2^a/09 [=1]

Ebū'l-Kāsimī Rāğıb müfessir, Arap dil
âlimi, ahlak felsefecisi

E.+dur 8^a/07 [=1]

Ebū Tālib-i Mekkī "Kutū'l-kulûb" adlı
eseriyle tanınan mutasavvıf
(ö.386/996)

E. 2^b/05 [=1]

edeb [< Ar.] uygun olan

e. 15^a/06 [=1]

ef' āl [< Ar.]

ef' āl-i mahşūşa özel ameller

e. 27^a/02 [=1]

eger [< Fa.] şayet, eğer

e. 3^b/07, 4^b/05, 4^b/08, 6^b/02, 7^a/05,
15^b/01, 17^a/05, 17^a/06, 24^a/01,
27^b/02, 28^b/08, 29^b/08, 29^b/09,
30^a/09, 30^b/07, 31^b/08, 32^a/09,
33^b/08, 34^a/01, 43^a/03, 47^b/03
[=21]

egerçi [< Fa.] her ne kadar, ise de

e. 9^a/06, 11^b/03, 11^b/06, 28^b/03,
31^a/05, 38^a/02 [=6]

eḥādīs [< Ar.] hadisler

e. 5^a/06, 5^a/08, 6^a/07, 24^a/09; e.+i
(nes.) 5^b/08 [=5]

ehemm [< Ar.] en önemli

e.+i (iy.) 2^b/03 [=1]

ehl [< Ar.] bir işte yetkili olan, erbab

→ **ḥadīs ehli**

ehl-i ḡaflet dikkatsizler: 49^a/01

ehl-i hevā nefsine düşkünler:
37^a/07

ehl-i sünnet Hz. Muhammed ve
sahabelerine uyanlar: 50^b/06

ehl-i tefsīr tefsir erbabları: 28^a/04

ehl-i uşul ilim yönteminin
erbabları: 26^a/05

ehl-i zāhir hadis, kelim, fıkıh gibi
zahirî ilimlerle uğraşanlar: 5^b/04

e. 5^b/04, 26^a/05, 26^a/06, 28^a/04,
34^b/02, 36^b/02, 37^a/07, 37^a/08,
37^b/06, 49^a/01, 50^b/04, 50^b/06;
e.+i (iy.) 2^a/03, 5^b/02, 5^b/03,
26^b/07; e.+inüñ 26^b/02 [=17]

ekşer [< Ar.] çok, çoğunlukla, çoğu

e. 20^a/09, 24^b/05, 26^a/05, 28^a/04,
31^a/02, 36^b/06, 37^a/03, 37^b/02;
e.+i (iy.) 5^b/08, 11^a/09, 37^b/06
[=11]

eksil- eksilmek, azalmak

e.-ür 27^b/05 [=1]

eksük eksik, az

e. 14^b/02, 14^b/03, e.+dür 24^a/03,
25^b/04 [=4]

el

elinden gel- yapabilmek

e.+inden 10^b/07, 16^b/04, 16^b/06,
34^b/06 [=4]

el-ḥāşıl [< Ar.] kısacası

e.+ı (iy.) 20^a/03 [=1]

emel [< Ar.] → **ṭül-i emel**

e.+den 12^a/07; e.+in 12^b/03 [=2]

emr [< Ar.] emir, buyruk: 23^b/01

emrin şı- emre karşı gelmek:
47^b/02

emrini dut- emri yerine getirmek:
1^b/03

e. 7^b/05; e. (emr+édici) 9^a/06;
e.+den 23^b/01; e.+in 47^b/02;
e.+ine 36^a/02; e.+ini 1^b/03 [=6]

endīşe [< Fa.] kaygı

e.+si 41^b/06 [=1]

en-ta'lem [< Ar.] “senin bilmen”

anlamına gelen ikinci tekil şahıs
masdar çekimi
e. 20^a/06 [=1]

er erkek

e.+e 3^a/09 [=1]

erkān [< Ar.]

erkān-ı ma'lūme bilinen esaslar
e. 27^a/02 [=1]

es- esmek

e.-mese 31^b/05; e.-se 31^b/05 [=2]

esbāb [< Ar.] → **mecmū' -ı esbāb**

e.+ın 34^a/04 [=1]

eşer [< Ar.] **1.** iz, etki, tesir: 33^a/05; **2.**

meydana getirilen şey, eser:
32^b/09

eşer êt- tesir etmek: 8^b/07

e. 8^b/07, 10^a/09, 33^a/07, 34^a/09,
34^b/01; e.+i (iy.) 32^a/02, 32^a/07,
32^a/09, 32^b/09, 33^a/05, 34^a/01;
e.+idür 33^b/03; e.+inden 34^a/03
[=13]

esîr [< Ar.]

esîr ol- esir olmak

e. 30^a/01 [=1]

esrār [< Ar.] sırlar: 5^b/03

→ ‘**ulūm-ı esrār**

e.+ın 5^b/03; e.+dandur 10^b/02 [=2]

Eşā'ir dinde meşhur, sünnet ehlinin bir

kısmına dâhil olanlar

E.+e 32^b/08 [=1]

ev **1.** konut, yapı: 14^b/04; **2.** yuva:

44^b/01

e. 14^b/04; e.+e 14^b/03; e.+ine
49^b/09; e.+ini 44^b/01; e.+ün
14^b/03 [=4]

evsaṭ [< Ar.] iyi ve kötü arasındaki

durum, orta

e.+ı (iy.) 25^b/02 [=1]

evvel [< Ar.] **1.** önce: 46^a/05; **2.** ilk,

birinci: 4^a/01

evvel bāb ilk bölüm: 16^a/05

e. 13^a/05, 16^a/05, 16^a/07, 17^b/09,
18^a/03, 18^b/03, 23^b/01, 46^a/05;
e.+den 1^b/03, 10^a/09; e.+i (iy.)

4^a/01, 4^a/05, 18^b/01, 20^b/03,
20^b/06; e.+inde 6^b/07 [=16]

evvelā [< Ar.] ilk önce, her şeyden önce
e. 2^b/07, 15^a/02 [=2]

eydil- söylenmek, denmek
e.-mişdür 5^a/07, 5^a/08 [=2]

eyit- söylemek, demek, buyurmak,
bildirmek
e.-di 2^b/05, 3^a/09, 5^b/06, 19^a/09,
19^b/07, 38^a/05, 39^b/06; e.-diler
2^a/05; e.-mişdür 23^a/08, 39^b/01,
40^b/05; e.-seler 28^b/08 [=12]

eyle öyle
e. 17^a/05, 17^a/08, 17^b/01, 17^b/01,
31^b/06 [=5]

eyle- yapmak, etmek
→ **bal eyle-, fikr eyle-, inkār
eyle-, var eyle-, mūm eyle-, naql
eyle-**
e. 42^b/05, 42^b/07; e.-di 20^b/07,
46^a/06, 50^b/09; e.-gil 42^b/08,
43^a/05, 45^b/06; e.-mişdür 39^b/05;
e.-r 43^b/07, 43^b/08; e.-se 30^a/06
[=12]

éd- → **ét-**
è.-meyene 25^a/02; è.-se 26^a/06; è.-
mege 7^b/06 [=3]

élet- götürmek, eriştirmek
è.-ene (èledene) 41^a/02; è.-ünj
(èledünj) 49^b/09 [=2]

eylūk → **mecmū' -ı eylūk**
e.+ler 48^a/09 [=1]

eyt- → **eyit-**
e. (eyd) 20^b/09; e.-diler 1^b/09,
2^a/03; e.-e (eyde) 20^b/04, 21^a/07,
21^a/09, 21^b/04, 22^a/09; e.-ecek
(eydecek) 15^b/01, 24^a/01; e.-elüm
(eydelüm) 18^b/07, 19^b/05, 33^b/01,
50^b/06; e.-esin (eydesin) 19^b/08;
e.-evüz (eydevüz) 15^b/05, 24^a/04,
24^a/05, 34^a/03; e.-mek 50^b/07; e.-
mişler (eydmışler) 15^b/07; e.-üp
(eydüp) 25^b/07; e.-üpdür
(eydüptür) 9^b/06; e.-ür (eydür)
27^b/01; e.-ürler (eydürler) 26^b/07,
27^a/03, 27^b/07, 27^b/08, 31^b/03,
32^a/05, 34^b/04, 34^b/07, 36^a/04,
37^b/06, 38^a/04, 38^a/07; e.-ürler
(eydürler+ise) 34^a/01; e.-ürsin
(eydürsin) 15^b/03 [=37]

eyü iyi
e. 3^b/06, 4^b/05, 12^a/04, 12^b/08,
13^a/03, 17^b/08, 18^a/09; e.+lerin
13^a/04; e.+sini 13^a/02 [=9]

É

élt- → **élet-**
è.-ür 25^a/01 [=1]

éřiş- 1. amaca varmak, ulaşmak: 9^b/09;
2. yeterli olmak: 10^b/03
→ 'aklı éřiş-, ihşān éřiş-,
tevātüre éřiş-

è.-en 42^a/05; è.-mege 9^b/09; è.-mek 41^b/04; è.-meyen 10^b/03; è.-mez 42^a/09; è.-miş 30^a/08; è.-ür 18^a/08, 42^a/04 [=8]

èrişdür- ulaştırmak, eriştirmek

→ **sa'ādete èrişdür-, hālel èrişdür-**

è.-meye 40^b/01; è.-meyeler 38^b/06; è.-ür 50^b/03; è.-ürler 5^b/09 [=4]

èşit- işitmek

è.-üp (èşidüp) 10^a/05 [=1]

èt- etmek, yapmak

→ **'amel èt-, 'arz èt-, 'azāb èt-, beyān èt-, cezb èt-, def' èt-, delālet èt-, eşer èt-, fāsīd èt-, fikr èt-, gālib èt-, gark èt-, hareket èt-, hāşıl èt-, helāk èt-, hışm èt-, hizmet èt-, ihsān èt-, luḫ èt-, muḫālefet èt-, muvāfiḫ èt-, mülāzemet èt-, müḫāla'a èt-, mütevellid èt-, rağbet èt-, ta'ḫīd èt-, tafşīl èt-, taḫdīm èt-, taşarruf èt-, taşnīf èt-, tefsīr èt-, terciḫ èt-, terk èt-, terkīb èt-, tevfiḫ èt-, te'vīl èt-, tīmār èt-, va'īd èt-, vaşf èt-, yaraḫ èt-, zabḫ èt-, zā'il èt-, ziyān èt-**

è. 42^b/02; è.-di 11^a/05, 13^a/02, 13^b/01, 14^b/01, 18^b/07, 20^a/07, 25^a/09, 25^b/03, 25^b/05, 37^a/03, 43^b/03, 47^b/05, 47^b/09, 48^a/01,

48^a/04, 48^a/05, 48^a/05; è.-diler 8^a/04, 8^b/02, 8^b/03, 35^a/04; è.-dügi 2^a/01, 26^b/04, 26^b/05, 31^a/04, 31^a/06, 41^a/04; è.-dügi (ètdügi+içün) 37^b/05; è.-dügin 34^a/09, 34^b/01; è.-düginden 35^b/08; è.-dügümüz 3^b/05; è.-dügümüzden 38^b/03; è.-düm 39^b/03; è.+e (ède) 1^b/05, 28^a/09, 29^a/02, 36^a/01, 36^a/08, 37^b/08, 38^a/03, 39^a/01, 49^b/04; è.-ecegi (èdecegi) 49^b/05; è.-ecegin (èdecegin) 12^b/05, 12^b/06; è.-ecek (èdecek) 26^a/02, 26^b/03, 26^b/08, 29^a/03, 30^b/06, 46^a/02, 49^b/08; è.-eler (èdeler) 8^b/07; è.-elüm (èdelüm) 14^b/05, 18^b/09, 18^b/09, 26^a/01; è.-emez (èdemez) 25^b/07, 25^b/07; è.-emezler (èdemezler) 32^a/08; è.-emezlerdi (èdemezlerdi) 11^b/02; è.-en (èden) 4^a/09, 8^b/06, 9^b/03, 12^a/09; è.-ene (èdene) 41^a/02; è.-eni (èdeni) 36^a/06; è.-enler (èdenler) 31^a/09; è.-enleri (èdenleri) 12^b/05, 15^a/07; è.-enün (èdenün) 36^a/07, 39^a/04; è.-er (èder) 7^a/07, 8^b/04, 10^a/03, 13^a/01, 13^a/05, 14^a/07, 16^a/02, 17^a/08, 17^b/01, 24^b/02, 24^b/03, 24^b/04, 27^a/04, 27^b/01, 28^a/03, 28^b/07, 29^a/01, 29^a/03, 34^a/02, 34^b/01, 38^a/02, 38^a/06, 40^b/05, 41^a/07,

46^a/01, 48^b/03, 48^b/06, 49^a/06, 49^a/09; è.-er (èder+imiş) 41^a/03; è.-er (èder+ise) 31^a/07; è.-erem (èderem) 23^b/07; è.-erken (èderken) 50^b/01; è.-erlerdi (èderlerdi) 36^b/08; è.-erse (èderse) 17^a/05, 49^b/05; è.-evüz (èdevüz) 18^b/06, 35^b/05, 37^a/09; è.-eyim (èdeyim) 29^a/07; è.-icek (èdicek) 7^a/04, 18^a/07, 25^b/01, 28^b/01; è.-ip (èdip) 16^b/02, 18^a/03, 39^a/02, 43^b/02, 45^a/02, 45^a/06; è.-ip (èdip) 18^b/05; è.-iser (èdiser) 17^b/07; è.-medi 11^a/07, 15^b/03; è.-mege 8^b/09, 10^a/06, 14^a/06, 21^a/08, 29^b/05, 33^b/05, 34^a/05, 35^b/03, 35^b/07; è.-mek 4^b/06, 7^b/07, 10^a/06, 12^b/07, 13^a/09, 24^a/01, 24^b/08, 27^b/03, 27^b/09, 29^b/02, 29^b/06, 31^a/05, 31^b/08, 32^a/08, 32^b/02, 34^a/02, 34^b/06, 35^a/06, 35^b/02, 38^b/02, 40^a/08, 41^a/09, 45^a/03; è.-mek (ètmek+içün)

fahır [< Ar.]

fahır èt- övünmek, kıvanç duymak
f. 49^a/09 [=1]

fāide [< Ar.] fayda: 18^a/01

fāidesi bulın- yararı dokunmak:
25^a/03
f. 31^b/07; f.+den 50^b/02; f.+si
18^a/01, 25^a/03 [=4]

8^b/06, 33^b/01, 49^a/05; è.-mekde 18^b/04; è.-mekden 26^b/08; è.-mekdür 4^a/03, 4^a/07, 26^b/04, 26^b/06, 36^a/02, 36^a/03; è.-meklik 23^b/09; è.-memek 29^b/08; è.-memiş 44^b/07; è.-mese 26^a/07; è.-meye 28^b/01, 30^a/05, 37^b/08, 50^a/06; è.-mez 10^a/09, 27^b/01, 34^a/02, 37^b/09, 47^b/02, 47^b/03; è.-mişdür 7^b/07, 39^a/05, 39^a/09; è.-mişlerdür 23^a/09; è.-se 17^b/01, 26^a/02, 31^a/03, 33^b/07, 33^b/09, 46^a/04, 46^a/05, 48^a/09, 48^b/02, 48^b/04; è.-seler 27^b/06; è.-üp (èdüp) 1^b/06, 4^b/06, 4^b/08, 6^b/06, 8^b/07, 9^b/02, 10^b/09, 10^b/05, 11^a/03, 11^b/02, 12^b/03, 16^b/05, 18^a/06, 20^b/01, 25^a/01, 36^b/08, 37^b/04, 39^a/06, 39^b/03, 47^b/02, 47^b/05, 50^b/07 [=223]

èy [< Fa.] seslenme sözü, ey

èy ‘**azîz** ey dost

è. 40^b/07 [=1]

F

fakîh [< Ar.] fıkıh bilgini

f.+ler 1^b/09 [=1]

fānî [< Ar.] **1.** ölümlü: 29^a/02; **2.** geçici:

11^b/07

f. 11^b/07, 29^a/02, 29^b/05, 49^b/05, 50^a/01, 50^a/02 [=6]

farz [< Ar.] Allah’ın emirleri

farz idügi farz olduğu: 6^a/07

- farz-ı ‘ayn** Allah’ın her Müslüman’ın yerine getirmesi gereken emri: 1^b/06
- farz-ı kifāye** Allah’ın bir kısım Müslümanlar tarafından yerine getirilmesi gereken emri: 14^b/09
f. 1^b/06, 1^b/07, 1^b/09, 2^a/01, 2^a/03, 2^a/05, 2^b/02, 2^b/04, 2^b/06, 3^b/02, 4^a/03, 3^b/04, 3^b/04, 3^b/05, 3^b/06, 3^b/09, 4^a/04, 5^a/03, 6^a/07, 6^b/03, 7^a/06, 7^b/02, 8^b/02, 8^b/03, 8^b/04, 8^b/08, 9^a/03, 11^a/03, 11^a/06, 13^a/08, 14^a/05, 14^b/08, 14^b/09, 15^a/01, 15^a/03, 15^a/04, 15^a/05, 16^a/04, 18^a/04, 18^b/01, 27^b/05, 27^b/08, 28^a/05, 28^a/06, 28^a/09; f.+dur 3^a/09, 4^b/01, 14^a/04, 14^a/05, 20^a/08, 31^a/01; f.+ların 3^a/03; f.+larını 3^a/03 [=53]
- fāsıķ** [< Ar.] günahkâr: 12^a/01
- fāsıķ ol-** günahkâr olmak: 30^a/01
f. 7^a/01, 30^a/01, 33^a/07; f.+dur 12^a/01; f.+uñ 35^a/01 [=5]
- fāsıķlık** günahkârlık
f. 33^a/03 [=1]
- fāsıd** [< Ar.] yanlış, bozuk: 37^a/01
- fāsıd ol-** bozulmak: 17^b/02
- fāsıd ét-** bozmak: 39^a/05
f. 15^a/06, 17^b/01, 17^b/02, 30^a/05, 31^a/09, 37^a/01, 37^a/08, 38^a/02, 39^a/05, 39^a/06; f.+dür 35^b/05 [=11]
- fazīlet** [< Ar.] iyi huy, erdem
f.+in 29^b/03, f.+ler 42^a/03 [=2]
- fażl** [< Ar.] lütuf, iyilik
f.+ındandır 47^a/06 [=1]
- feh̄m** [< Ar.] anlama, anlayış
f. 6^a/01 [=1]
- felāsife** [< Ar.] filozof
f. 23^a/08 [=1]
- fetevā** [< Ar.] fetvalar
f.+larda 30^b/06 [=1]
- fetvā** [< Ar.] → **maķām-ı fetvā**
f.+dur 5^a/09 [=1]
- fıķh** [< Ar.] Őariat ilmi, fıķıh
→ **uşul-ı fıķh**
f. 2^a/02; f.+da 30^b/05; f.+dur 1^b/09 [=3]
- fıķıh** → **fıķh**
f. 2^b/01 [=1]
- fıŐķ** [< Ar.] Allah’a karşı isyan etme, kũfũr
f.+ın 35^a/01 [=1]
- fıķır** → **fıķr**
f. 45^b/06, 45^b/08 [=2]
- fıķr** [< Ar.] dũŐũnce
fıķr eyle- dũŐũnmek: 42^b/07
fıķr ét- dũŐũnmek: 45^a/02
f. 42^b/05, 42^b/07, 42^b/07, 43^a/05, 45^a/02, 45^a/06, 46^a/02, 46^a/04, 46^a/05, 48^a/09, 48^b/02, 48^b/04 [=12]
- fıķret** [< Ar.] dũŐũnme
f. 41^b/09 [=1]

fi‘l [< Ar.] iş, eylem: 32^a/02
f. 32^a/02, 32^a/04; f.+i (iy.) 27^a/03,
32^b/05, 32^b/08, 33^a/06, 34^a/09,
34^b/02; f.+inde 36^a/03; f.+ine
27^a/07 [=10]
fi’lhāl [< Ar.] hemen
f. 17^a/03 [=1]
firāset [< Ar.] Allah tarafından verilen
seziş, içgüdü

f. 43^b/06 [=1]

firişte [< Fa.] melek

f.+leri 19^b/09; f.+lerünj 21^b/08
[=2]

fuḫahā [< Ar.] fıkıh bilginleri

f. 6^b/03, 26^a/05, 31^a/02; f.+nuñ
7^a/02, 37^b/01[=5]

fürü‘ [< Ar.] bir aslın neticesi

f.+ın 24^b/02 [=1]

G/Ġ

ġāfillıḫ **1.** dalgınlık: 12^b/02; **2.**
ihmalkârlık: 12^b/03
ġ.+a (ġāfillıġa) 12^b/02; ġ.+ın
(ġāfillıġın) 12^b/03 [=2]

ġaflet [< Ar.] **1.** dikkatsizlik: 41^b/07; **2.**
cahillik: 44^b/07
→ **ehl-i ġaflet**
ġ. 41^b/07, 44^b/07, 49^a/01 [=3]

ġālib [< Ar.] üstün gelen: 32^b/07
ġālib ét- üstün kılmak: 35^b/02
ġālib ol- üstün gelmek: 12^b/02
ġ. 9^a/08, 10^a/05, 12^b/02, 32^b/01,
35^b/02; ġ.+dür 32^b/07; ġ.+i (iy.)
28^a/03 [=7]

ġālibā [< Ar.] belki
ġ. 24^b/09 [=1]

ġāliblıḫ üstünlük
ġ.+ına (ġāliblıġına) 28^a/01, 40^b/04
[=2]

ġarāyib [< Ar.] gariplik
ġ.+ın 45^b/02 [=1]

ġarīb [< Ar.] deġişik, şaşılacak şey
ġ. 15^a/07, 41^b/02, 42^a/07 [=3]

ġarḫ [< Ar.]

ġarḫ ét- suya batmak, batırılmak
ġ. 48^a/01 [=1]

ġāyet [< Ar.] oldukça, son derece

ġ. 10^b/05, 13^a/02, 13^a/02, 19^a/01,
38^a/03, 42^b/01, 44^b/03, 47^a/06,
47^a/07 [=9]

ġayr [< Ar.]

ġayr ét- ayrı tutmak
ġ. 36^a/01 [=1]

ġāzab [< Ar.]

ġāzab ét- öfkelenmek
ġ. 47^b/05 [=1]

ġeçe gece

g.+de 39^b/08, 42^b/02; g.+lerde
22^b/01 [=3]

geç- **1.** girmek, dâhil olmak: 21^a/06; **2.**
bahsetmek, konusu olmak: 35^b/06

g.-ecekleri 21^a/06; g.-en 35^b/06;
g.-enleri 21^a/06 [=3]

geçrek daha geç

g. 47^a/05 [=1]

geçür- 1. vazgeçirmek, bırakmak:
37^a/02; 2. geçirmek, takmak:
44^a/06

g.-mek (geçürmek+içün) 37^a/02;
g.-ür 44^a/06 [=2]

gel- 1. ulaşmak, erişmek: 4^b/03; 2.
varmak: 19^a/07

→ **elinden gel-**, **gendözine gel-**,
göñline hoş gel-, **lâzım gel-**,
şalâhiyyet gel-, **yêrine gel-**

g.-di 19^a/07; g.-dükten 30^a/03; g.-
e 14^b/07, 49^a/01; g.-em 49^b/04; g.-
en 4^b/03, 7^b/05, 49^a/08, 49^a/09; g.-
ip 36^b/07, 41^b/08; g.-medügin
10^b/07; g.-meyince 9^a/02; g.-mez
16^b/04; g.-se 5^a/03; g.-ür 16^b/06,
18^a/08, 22^a/08, 31^a/05, 34^b/06
[=20]

geleci söz, laf

g.+lerden 30^a/04; g.+sin 22^a/02,
40^a/09 [=3]

genc [< Fa.] hazine

g. 10^a/04 [=1]

gendözi kendisi

gendözine gel- mantıklı hareket
etmek: 41^b/08

g.+n 49^b/03; g.+nden 3^b/08; g.+ne
41^b/08 [=3]

gendü kendi, kendisi

g. 2^a/06, 31^a/05, 32^a/05, 32^b/05,
34^b/02, 34^b/04, 37^a/01, 37^a/02,
38^a/01, 39^a/07, 42^b/04, 43^a/05,
46^b/09, 49^a/05; g.+de 3^b/08, 4^b/05,
4^b/08, 16^b/02; g.+den 23^a/05;
g.+nüñ 35^a/04, 45^b/01; g.+ye
41^b/03; g.+yi 45^a/09 [=23]

geñez kolay

g. 1^b/01; g.+dür 18^a/05 [=2]

gerek lüzum, -meli/-malı

g. 4^b/05, 4^b/06, 4^b/08, 4^b/09, 4^b/09,
10^b/04, 10^b/06, 10^b/08, 12^a/03,
12^a/04, 12^a/05, 12^b/04, 16^b/03,
18^a/03, 19^b/04, 20^b/01, 23^a/04,
30^a/04, 30^a/08, 40^a/08, 40^b/03,
48^a/06, 48^a/07, 50^b/07; g.+dür
12^b/07, 44^b/06 [=26]

gereklü lüzumlu

g. 31^a/01; g.+dür 47^a/07; g.+si
2^b/03; g.+sin 37^a/09 [=4]

gêri → **gêrü**

g. 23^a/01 [=1]

gêrü 1. sonra, yine: 4^a/04; 2. diğêr,
başka: 13^a/03

gêrü kıalan geri kalan, diğêr:
43^b/05

g. 4^a/04, 9^a/07, 9^b/01, 13^a/03,
17^b/09, 23^a/03, 23^b/09, 29^b/03,
30^b/04, 38^b/09, 43^b/05, 46^a/01,
46^a/03, 47^a/08, 47^a/09, 47^b/09
[=16]

getür- 1. aktarmak, iletmek: 6^a/08; 2. tercüme etmek: 11^a/08; 3. taşımak: 44^a/02

→ **bir araya getür-, şehâdet getür-, şahîh getür-, yerine getür-**

g.-di 15^a/09; g.-diler 8^b/02, 8^b/03, 8^b/05, 8^b/06; g.-dük 16^a/05; g.-e 28^b/01, 39^a/01; g.-ecek 13^a/03; g.-elerdi 27^b/02-03; g.-en 9^b/02, 44^a/02, 44^a/02; g.-evüz 34^b/03, 37^a/07; g.-ecek 6^b/08, 7^a/01; g.-medi 11^a/08; g.-mediler 6^b/04; g.-medük 6^a/08; g.-mek 14^b/05, 17^a/07; g.-miş 39^b/05; g.-üp 7^a/07, 11^a/07, 18^a/06, 36^b/04, 43^b/02 [=28]

gibi gibi

g. 3^b/05, 3^b/09, 4^b/04, 7^b/01, 10^a/03, 17^a/01, 17^a/02, 17^a/02, 17^a/03, 21^b/06, 22^b/07, 23^b/02, 24^b/07, 24^b/08, 24^b/09, 25^a/03, 25^a/04, 28^a/01, 30^b/02, 34^a/06, 34^a/07, 35^b/02, 35^b/03, 35^b/04, 37^a/01, 38^a/04, 38^a/07, 38^a/09, 40^a/07, 42^b/06, 43^a/06, 47^a/09; g.+dür 9^a/09, 10^a/04, 10^b/01, 31^b/01, 31^b/05 [=37]

giçi küçük

g. 22^b/06 [=1]

gider- 1. uzaklaştırmak: 3^b/08; 2. yok etmek: 12^a/03; 3. vazgeçmek: 49^a/03

g.-e 3^b/08, 17^a/04; g.-mek 4^b/08, 12^a/03, 12^a/05, 12^b/04, 16^b/02, 17^a/06, 49^a/03; g.-se 41^b/06 [=10]

gir- 1. bürünmek: 19^a/06; 2. bir yerden başka bir yere dâhil olmak: 26^a/08; 3. geçmek: 47^a/05

→ **şüretine gir-, uçmağa gir-**

g.-di 19^a/06; g.-se 47^a/05; g.-ür 26^a/08 [=3]

gişi kişi

g. 6^b/01, 6^b/07, 7^a/09, 9^a/09, 9^b/09, 10^a/05, 10^a/08, 10^b/03, 16^a/02, 16^b/01, 16^b/04, 16^b/07, 20^b/04, 25^a/04, 25^b/05, 27^b/08, 28^a/02, 28^a/07, 29^a/04, 29^b/02, 29^b/09, 30^a/05, 31^a/02, 34^a/04, 34^a/08, 34^a/08, 38^a/09, 38^b/06, 40^a/08, 41^a/01, 41^a/05, 41^a/06, 41^b/05, 44^b/07, 45^a/06, 45^b/02, 46^b/08, 48^a/02, 48^a/09, 48^b/05, 49^a/05, 49^b/01, 49^b/07, 50^a/04, 50^b/04, 50^b/05, 50^b/07; g.+de 4^b/02, 18^a/02; g.+den 41^b/03; g.+ler 5^b/09, 17^a/08, 17^a/09, 20^b/02, 28^b/06, 29^a/06, 38^b/04; g.+lere 5^b/07, 8^b/06, 45^b/07; g.+lerünj 23^b/03, 36^b/06; g.+nünj 2^a/07, 3^b/03, 3^b/04, 3^b/06, 3^b/09, 4^a/04, 4^b/04, 5^a/03, 6^b/03, 7^a/06, 7^b/08,

8^b/02, 8^b/08, 13^a/08, 16^a/03,
17^a/01, 18^a/08, 27^a/03, 30^b/03,
34^a/08, 39^a/03, 46^b/09; g.+ye
31^a/01, 40^a/07, 41^a/04, 42^a/05,
49^a/02; g.+yi 7^a/03, 41^a/08 [=91]

git- 1. varmak: 28^b/07; 2. kaybolmak,
uzaklaşmak: 28^b/09, 3. ölmek:
29^a/05; 4. gezegenin rotasında
dönmesi: 42^b/06

g.-dügin 28^b/09; g.-e (gide)
28^b/07; g.-emez (gidemez) 28^b/09;
g.-er (gider) 29^a/06, 42^b/06; g.-
mekdür (gidmekdür) 29^a/05 [=6]

gizlü gizli

g. 39^b/07 [=1]

gök gök, gökyüzü

→ **mecmū' -ı gök**

g. 22^b/02; g.+degi 42^a/06; g.+deki
21^b/08; g.+den 19^b/09, 21^a/02;
g.+i (iy.) (gögi) 42^b/01, 42^b/03;
g.+in (gögin) 42^b/03; g.+ler
42^a/08, 45^b/05, 47^a/01; g.+lerdegi
43^a/03 [=12]

göm- defnetmek

g.-üñ 50^a/01 [=1]

gönül- niyetlenmek, istemek

→ **bir yere gönül-**

g.-se 28^b/07 [=1]

göñil → **göñül**

g.+e 16^b/04, 16^b/07 [=2]

göñül gönül: 17^b/02

göñline hoş gel- yakın hissetmek:
49^b/03

göñli karar- sıkıntıya düşmek:
17^a/08

g. 9^a/01, 9^a/07, 17^b/02, 40^b/03;
g.+de 40^b/03; g.+dür 9^a/07; g.+i
(iy.) 12^b/08; g.+i (iy.) (göñli)
10^a/09, 17^a/08, 41^b/05; g.+i (nes.)
(göñli) 9^a/04, 9^a/05, 12^a/04; g.+in
(göñlin) 7^a/09, 16^b/05, 16^b/08;
g.+inde (göñlinde) 4^a/07, 10^a/07,
39^a/03; g.+indedür (göñlinedür)
9^a/01; g.+inden (göñlinden)
17^a/04, 45^b/08; g.+ine (göñline)
1^b/03, 10^a/01, 12^b/01, 12^b/06,
16^b/04, 17^a/01, 17^a/02, 17^a/06,
25^b/07, 49^b/03; g.+inedür
(göñlinedür) 7^a/08; g.+lerden
21^a/05; g.+leri 6^a/02 [=35]

gör- 1. görmek, algılamak: 22^b/01; 2.
fark etmek: 8^b/09; 3. tanık olmak:
48^a/01; 4. var saymak: 49^a/08

→ **zahmet gör-**

g. 43^b/05, 43^b/09, 44^a/05; g.-diler
8^b/09; g.-dügi 22^b/08; g.-dügine
46^b/04; g.-ecek 22^b/03; g.-gil
28^b/05, 48^a/01; g.-medin 41^a/07;
g.-mek 22^b/09, 41^b/02; g.-
mekligine 22^b/04; g.-memek
34^a/06; g.-miş 34^a/09; g.-mişler
28^b/08; g.-se 30^b/01, 49^a/07; g.-ür

22^b/01, 22^b/02, 49^a/08; g.-ürsin
5^b/04, 48^b/09, 49^b/01 [=24]

göre göre

g. 42^b/02 [=1]

görin- → **görün-**

g.-en 25^b/06; g.-ür 42^b/01 [=2]

görün- anlaşılmaq

g.-mege 22^b/01 [=1]

götür- ulaştırmak

g.-ün 49^b/09 [=1]

göz göz

g.+i (iy.) 6^a/03; g. (göz+ile)
22^b/09; g.+inden 41^b/07; g.+ini
44^b/07; g.+ün 46^b/04 [=5]

gözsüz kör

g. 46^b/02, 49^a/02; g.+lere 46^b/04-
05 [=3]

ğulüv [< Ar.]

ğulüv ét- haddini aşmaq

ğ. 38^a/03 [=1]

ğurür [< Ar.] kibir

ğ. 44^b/07 [=1]

güç zor

g. 11^b/04; g.+i (iy.) (güci) 11^b/04
[=2]

gül- alay edencesine gülmek

g.-e 30^b/03 [=1]

gün 1. gün, yirmi dört saatlık süre:

50^a/05; 2. zaman: 39^b/05; 3.

gündüz: 42^b/02; 4. güneş: 43^a/02

g. 39^b/05, 40^a/1, 42^b/02, 43^a/02,

50^a/05; g.+de 47^b/01 [=6]

günāh [< Fa.] günah: 25^a/01

günāh işle- Allah'ın emirlerine
karşı gelmek: 36^a/08

g. 12^a/09, 24^b/08, 25^a/01, 33^b/08,
36^a/08; g.+ı (nes.) 33^b/09; g.+ları
12^a/07 [=7]

günāhkār [< Fa.] günah işleyen

g. 16^b/07, 16^b/09; g.+ları 12^b/06
[=3]

güneş güneş

g. 42^a/09, 42^b/02, 47^a/01, 49^a/02;
g.+ün 42^b/04 [=5]

H/Ĥ/H

haber [< Ar.] bilgi

haber vēr- bilgi vermek: 19^a/08

h. 4^a/06, 19^a/08, 27^a/05, 49^a/02;

h.+i (iy.) 39^a/03 [=5]

habt [< Ar.]

habt ét- yanılmak

h. 14^a/07 [=1]

hac [< Ar.] İslam'ın beş şartından biri
olan Mekke'deki Kâbe'yi ziyaret
etmek

h. 31^b/02; h.+a (hacca) 14^a/02;

h.+uñ (haccuñ) 3^a/03 [=3]

hācet [< Ar.]

hācet dile- bir şey istemek

h. 22^a/01 [=1]

hadīs [< Ar.] **1.** peygamberin sözü: 19^b/03; **2.** hadisten bahsedilen ilim: 26^b/02

hadīs ehli hadis erbabı: 26^b/06

h. 2^a/03, 2^a/04, 11^a/08, 13^a/07, 16^a/08, 26^b/02, 26^b/06, 28^a/05, 30^a/08, 31^a/06, 32^b/03, 37^b/03, 37^b/09, 37^b/09, 39^b/02; h.+de 5^b/01, 6^b/02, 9^b/04, 9^b/07, 14^b/01, 15^b/08, 17^b/04, 20^a/06, 25^b/08, 32^a/03; h.+den 6^a/03; h.+e 31^a/05; h.+i (iy.) 39^b/04; h.+i (nes.) 37^b/05, 37^b/07; h. (hadīs+ile) 30^a/07; h.+ler 8^b/04, 25^b/06; h.+lerde 15^b/06; h.+lerden 15^b/07; h.+leri 6^b/01, 12^b/01; h.+ün 13^a/09, 13^b/04, 19^b/03, 19^b/05 [=41]

hafif [< Ar.] hafif

h.+dür 44^b/03 [=1]

hak [< Ar.] **1.** Allah: 5^a/01; **2.** doğru, gerçek: 4^a/06; **3.** katında, hissesinde: 26^a/04; **4.** bir insana ait olan şey: 46^b/07

h. 2^b/08, 4^a/01, 4^a/02, 4^a/02, 4^a/06, 4^a/06, 5^a/01, 5^a/02, 13^b/09, 31^b/02, 36^b/08; h.+dur 23^b/06; h.+ında (hakkında) 26^a/04, 26^a/04, 26^a/07, 26^a/08, 46^b/07 [=17]

hakikat [< Ar.] gerçek, bir şeyin aslı: 24^a/08

h.+de 7^a/03; h.+i (iy.) 24^a/08; h.+in 23^a/05, 24^b/03 [=4]

hakim [< Ar.] hikmet sahibi

h.+dür 35^a/07 [=1]

hakir [< Ar.] değersiz

h. 29^b/05 [=1]

Hak Te'ālā Allah

Hak Te'ālā destürü birle Allah'ın izniyle: 18^b/02

H. 4^b/03, 6^a/05, 7^a/03, 7^a/04-05, 7^b/03, 7^b/08, 8^a/03, 10^a/01, 12^b/04, 13^a/01, 18^b/02, 19^a/05, 20^b/04, 21^b/02, 32^a/07, 32^a/09, 32^b/05, 32^b/06, 33^b/03, 33^b/07, 34^a/03, 34^b/01, 34^b/05, 34^b/09, 34^b/09, 35^a/07, 35^b/01, 36^a/03, 36^a/04, 38^a/04, 38^a/07, 40^a/01, 40^b/05, 40^b/09, 42^a/01, 42^a/07, 43^b/01, 43^b/06, 45^b/01, 45^b/04, 45^b/09, 46^a/05, 47^b/09, 50^b/03, 50^b/07; H.+dan 9^b/01, 9^b/08, 42^a/04; H.+dandur 42^a/06, 48^b/01; H.+nuñ 4^a/05, 7^a/08, 9^a/01, 11^b/08, 12^a/08, 18^a/07, 23^a/01, 23^a/09, 35^a/03, 35^b/03, 35^b/07, 42^a/01-02, 44^b/08, 45^a/02, 45^a/06, 45^b/08, 46^a/01-02, 46^a/03, 46^b/07, 47^a/06, 48^a/06, 48^a/08, 48^b/03; H.+yı 45^a/09 [=74]

hāl [< Ar.] **1.** durum: 43^a/01; **2.** hâlbuki: 29^a/04

- h. 29^a/04, 43^a/01, 48^b/09, 49^b/04,
50^a/06; h.+in 2^a/06; h.+ine 49^a/04
[=7]
- hāl** → **hāl**
h.+i (iy.) 50^b/02 [=1]
- hālāş** [< Ar.] kurtuluş
h. 28^b/02 [=1]
- hālāyık** [< Ar.] kullar, insanlar
h.+uñ 11^a/09 [=1]
- halel** [< Ar.]
halel érişdür- bozmak, zarar
vermek
h. 5^b/09, 38^b/06, 40^b/01 [=3]
- hālet** [< Ar.]
hālet-i ihtiyār katlanma durumu
h. 26^a/03, 26^a/06 [=2]
- hāliyā** [< Ar.] şimdi
h. 18^b/05 [=1]
- halk** [< Ar.] halk, insanlar: 5^a/01
h. 5^a/01, 5^a/01, 5^a/03, 14^b/06,
36^b/05, 39^b/06; h.+da 42^a/04;
h.+dan 49^a/06; h.+ı (nes.) 7^b/09;
h.+uñ 18^a/05, 37^a/05 [=11]
- Hanīfi** Ebû Hanife öncülüğündeki
mezhep
H.+ler 33^a/05, 33^b/01 [=2]
- harāblık** yıkıklık, tasa
h.+ına (harāblığına) 40^b/04 [=1]
- harām** [< Ar.] 1. dince yasak olan şey:
2^a/01; 2. hırsız: 28^b/09
h. 2^a/01, 28^b/09 [=2]
- harāmī** [< Ar.] hırsız, haydut
- h.+ler 28^b/08, 29^a/09; h.+ye
29^a/01 [=3]
- harec** [< Ar.] zorluk
h. 23^b/02 [=1]
- hareket** [< Ar.] hareket
hareket ét- hareket etmek: 34^a/02
h. 32^a/02, 34^a/02; h.+i (iy.) 42^b/04
[=3]
- hased** [< Ar.] kıskançlık
h. 4^b/02, 7^b/06, 17^a/02; h.+den
7^a/09; h.+e 7^b/04 [=5]
- hāşıl** [< Ar.]
hāşıl ol- meydana gelmek: 32^b/06
hāşıl ét- oluşturmak, var etmek:
4^b/06
h. 2^a/02, 4^b/06, 13^a/05, 14^a/06,
29^b/05, 32^b/06, 34^a/05, 34^a/06,
43^a/02, 43^a/04, 43^a/07, 45^a/07,
45^b/07, 47^a/03, 47^b/08, 48^b/04,
48^b/08, 49^a/05 [=18]
- hāşıyyet** [< Ar.] kendine has özellik
h.+e 43^b/04; h.+i (iy.) 43^a/01 [=2]
- hastalık** hastalık, dert
h.+ı (iy.) (hastalığı) 28^a/04 [=1]
- hastalık** → **hastalık**
h.+ına (hastalığına) 28^a/02 [=1]
- hasta** [< Fa.] hasta, rahatsız
h. 28^a/01 [=1]
- haṭā** [< Ar.] hata, yanlışlık, yanılma
h. 38^a/02; h.+dan 37^b/01 [=2]
- hayırlı** hayırlı
h.+dur 45^a/07 [=1]

ḥayr [< Ar.] iyi, hayırlı
 ḥ. 20^a/02, 33^b/05, 33^b/06, 34^b/08;
 ḥ.+dan 21^a/09 [=5]

ḥayret [< Ar.] şaşkınlık
 ḥ. 45^a/07, 45^b/07 [=2]

ḥayvān [< Ar.] canlı
 ḥ.+ı (nes.) 43^b/03 [=1]

ḥayvānāt [< Ar.] hayvanlar
 ḥ.+ı (nes.) 43^b/03, 43^b/05 [=2]

ḥaz [< Ar.] zevklenme, haz
 ḥ.+ı (iy.) (ḥazı) 6^b/02

ḥāzıq [< Ar.] işin ustası
 ḥ. 44^b/05 [=1]

ḥazīne [< Ar.] mükâfat
 ḥ.+ye 10^a/04 [=1]

Ḥazret [< Ar.] saygı amacıyla
 büyüklere verilen unvan
Ḥazreti Peygamber Hz.
 Muhammed: 3^a/04
 Ḥ. 3^a/04; Ḥ.+i (iy.) 5^b/05, 13^a/07,
 13^b/01, 14^a/07, 15^b/01, 15^b/05,
 18^b/06, 19^a/06, 19^a/09, 19^b/06,
 23^b/02, 25^a/06, 40^a/06, 45^a/04;
 Ḥ.+inde 7^a/03, 7^b/08; Ḥ.+ine
 7^a/05, 8^a/03, 9^a/04, 13^a/01, 19^a/02,
 19^a/07, 22^b/05; Ḥ.+inüŋ 15^b/09,
 20^a/03 [=26]

ḥeç [< Fa.] asla: 10^a/09
ḥeç nesne hiçbir şey: 20^b/08
ḥeç gişi hiçbir kimse: 41^a/05
 h. 5^b/04, 10^a/09, 15^b/03, 20^b/08,
 31^b/04, 41^a/05, 48^a/02 [=7]

hêçlik hiçlik
 h.+in (hêçligin) 45^b/02 [=1]

helāk [< Ar.]
helāk ol- ölmek: 47^a/05
helāk ét- yok etmek: 47^b/09
 h. 2^a/09, 4^a/08, 11^a/01, 47^a/05,
 47^b/03, 47^b/09, 48^a/04, 48^a/05,
 48^a/05 [=9]

ḥelāl [< Ar.] dine göre uygun olan
 ḥ. 2^a/02 [=1]

hem [< Fa.] hem, hem...hem
 h. 4^b/06, 5^b/01, 5^b/01, 7^b/09, 8^b/02,
 8^b/03, 8^b/05, 9^a/05, 9^b/01, 32^b/05,
 32^b/05, 35^a/06, 41^a/04 [=13]

her [< Fa.] her, her bir: 14^a/04
her biri tek tek, ayrı ayrı: 21^b/09
 h. 2^b/02, 2^b/04, 6^a/03, 8^b/04,
 11^a/07, 14^a/04, 15^a/01, 16^a/02,
 16^a/07, 17^b/05, 17^b/09, 21^b/01,
 21^b/09, 22^a/01, 22^a/05, 23^a/06,
 36^a/05, 40^a/01, 42^b/09, 43^a/01,
 43^a/09, 43^b/03, 44^a/03, 44^a/09,
 47^a/07, 47^b/05 [=26]

hevā [< Ar.] **1.** hava: 47^a/08; **2.** arzu,
 istek: 36^b/02
 → **ehl-i hevā, ittibā' -yı hevā**
 h. 6^a/02, 43^a/08, 47^a/02, 47^a/04,
 47^a/08, 47^b/05; h.+nuŋ 36^b/02,
 37^a/07 [=8]

heybet [< Ar.] Allah'ın yüceliği
 h.+i (iy.) 42^a/02; h.+in 44^b/09 [=2]

hışım → **hışm**

h. 27^b/01 [=1]

hışm [< Ar.] öfke

hışm ét- öfkelenmek: 41^a/04

h. 41^a/04; h.+1 (iy.) 41^a/04;

h.+ından 41^a/05 [=3]

hidāyet [< Ar.] Allah yoluna yönelme

h. 9^b/04, 9^b/09 [=2]

hikāyet [< Ar.] hikāyeler

h.+ler 8^b/05 [=1]

hikmet [< Ar.] bilgelik

h.+e 36^b/01 [=1]

hilāf [< Ar.]

hilāfın işle- tam tersini yapmak

h.+ın 27^a/06 [=1]

hizlān [< Ar.] rahmetten mahrum

kalma, sefil olma

h. 9^b/05, 9^b/09 [=2]

hizmet [< Ar.]

hizmet ét- hizmet etmek: 41^a/07

hizmet kop- iş görme isteği oluşmak: 46^a/04

h. 41^a/07, 46^a/04 [=2]

hod [< Fa.] da/de, dahi

h. 29^b/08, 30^a/01, 42^a/08, 47^a/01
[=4]

horla- değersiz görmek

h.-mağdur 45^a/09 [=1]

horlık küçümseme

h.+larına 48^b/07 [=1]

hoş [< Fa.] güzel, iyi

h. 36^b/07, 49^b/04 [=2]

Huccetü'l-İslām ve'l-müslimīne

“İslam’ın hak din olduğunun

delili, doğruluğunun apaçık

göstergesi” manasına gelen İmam

Gazali’nin lakabı

H. 8^a/05 [=1]

hulq [< Ar.] huy

h.+lardan 12^b/08; h.+ları 4^a/08;

h.+lar (hulklar+ıla) 3^b/07;

h.+ların 17^b/08 [=4]

huşūşa [< Ar.] ayrıca

h. 36^b/09, 49^a/07 [=2]

hüz [< Ar.] “al” emri

h. 12^b/06 [=1]

hüküm [< Ar.] hüküm, emir

h. 30^a/07; h.+e 30^a/06; h.+i (nes.)

30^b/01; h.+inde 30^a/09; h.+inden

30^a/06; h.+ine 37^b/03, 37^b/08,

37^b/09 [=8]

hüner [< Fa.] hüner

h.+ler 41^b/01 [=1]

hüzün hüzün, dert

h.+de 10^b/07 [=1]

I/° I

ı- → i-

- ı.+duğın 11^b/03, 16^b/02, 37^a/08;
ı.+duğına 4^a/02, 4^a/02, 4^a/06,
4^a/06, 8^b/04 [=8]

ıraq uzak

- ı. 22^b/04, 22^b/05, 29^a/06; ı.+ın
(ıraqın) 21^b/05 [=4]

i- imek

- i.-di 7^a/02, 7^a/07, 7^b/09, 8^a/04,
11^b/01, 14^b/08, 15^a/01, 36^b/09; i.-
düğın 7^b/02, 18^a/01; i.-düğine
6^a/07; i.-ken 20^b/07, 38^b/08,
50^b/09; i.-miş 41^a/01, 41^a/03,
41^a/03; i.-se 3^b/08, 4^a/02, 4^b/05,
4^b/08, 6^b/02, 11^b/03, 11^b/05,
11^b/07, 22^b/01, 24^a/01, 26^b/01,
29^a/02, 31^a/07, 34^a/01, 38^a/08,
43^a/04, 43^b/07 [=34]

° ibādet [< Ar.] ibadet: 45^a/03

- ° **ibādet ét-** ibadet etmek: 12^b/05
° **ibādet işle-** ibadet etmek: 36^a/09
° i. 6^b/06, 7^a/01, 10^a/01, 10^a/06,
10^a/06, 10^b/07, 12^b/05, 28^a/06,
36^a/06, 36^a/09, 45^a/08; ° i.+den
45^a/09, 45^b/03; ° i.+dür 45^a/03;
° i.+e 9^a/09, 11^b/01; ° i.+i (nes.)
6^b/07, 15^a/06; ° i.+lerde 28^a/09;
° i.+leri 12^a/06, 28^a/06; ° i.+lerünğ
27^b/06; ° i.+ünğ 24^a/06, 24^a/09
[=24]

ısrār [< Ar.]

- ısrār ét-** üstünde durmak
ı. 24^b/08, 25^a/01 [=2]

° ışk [< Ar.] aşk

- ° ı. 43^a/04 [=1]

î/° î

° **ibāret** [< Ar.] ...dan oluşmuş

- ° i. 17^b/09; ° i.+dür 26^b/03, 26^b/08,
26^b/09, 27^a/01, 27^a/03 [=6]

° **ibret** [< Ar.] bir olaydan alınan ders

- ° **ibret dut-** ders çıkarmak: 43^a/04
° i. 41^b/08, 43^a/04, 45^a/07 [=3]

ibtidā [< Ar.] başlangıç: 5^a/05

- i.+sı 5^a/05, 5^a/07, 24^a/06; i.+sın
24^b/01; i.+sına 25^a/08; i.+sınunğ
15^b/09 [=6]

îcād [< Ar.] yaratma

- î.+ı (iy.) 35^b/07 [=1]

icmāl [< Ar.] öz, özet: 24^a/08

- i.+i (iy.) 24^a/08; i.+in 24^b/01;
i.+ine 25^a/09 [=3]

iç iç: 1^b/05

- i.+inde 25^b/08, 30^b/09, 46^b/01;
i.+indedür 46^b/05; i.+indeki 1^b/05
[=5]

içün için

→ **anuğ için**

- i. 6^b/05, 8^b/06, 13^a/07, 15^a/09,
17^b/02, 19^a/01, 19^b/05, 25^b/07,

28^b/07, 29^a/02, 29^b/01, 29^b/04,
29^b/05, 29^b/07, 29^b/07, 33^b/01,
34^b/03, 37^a/02, 37^b/05, 49^a/05,
50^a/07; i.+dür 4^b/01, 5^b/05, 9^a/04-
05, 9^a/05, 9^b/03, 35^a/05, 45^b/04
[=28]

iḥlāṣ [< Ar.] halis, doğruluk: 10^a/07

iḥlāṣ kıl- doğru yapmak: 7^b/04
i. 7^b/04, 10^a/07 [=2]

iḥsān [< Ar.]

iḥsān ét- başışlamak: 41^a/03

iḥsān ériş- iyilik ulaşmak: 41^b/04
i. 41^a/03, 41^b/04 [=2]

iḥtilāf [< Ar.] görüş ayrılığı,
anlaşmazlık

iḥtilāf ét- fikir ayrılığına düşmek:
18^b/05
i. 1^b/06, 18^b/05; i.+1 (nes.) 3^a/07;
i.+ın 26^a/01; i.+larınuḡ 18^b/08
[=5]

iḥtiyāc [< Ar.] ihtiyaç

i.+1 (iy.) 20^b/08 [=1]

iḥtiyār 1. seçme: 10^a/03; **2.** katlanma:
31^b/04

i. 10^a/03, 31^b/04, 33^b/02; i.+1 (iy.)
32^a/01, 32^b/05, 33^b/08, 34^a/05; i.+1
(nes.) 32^a/06; i.+1la 32^a/05; i.+ına
32^a/04; i.+ısına 32^b/09; i.+ısında
33^a/06, 34^a/09, 34^b/02; i.+ıyla
34^b/04; i.+larıyla 35^a/04 [=16]

iḥtiyāt [< Ar.] sakınma, tedbirli olma:
40^b/02

iḥtiyāt ét- ilerisini düşünerek
hareket etmek: 29^b/06

i. 28^a/09, 28^b/06, 29^a/03, 29^b/06,
29^b/07, 40^a/08, 40^b/03; i.+da
40^b/02 [=8]

İhyā‘ -yı dīn Gazali'nin “İhyāü
ulûmi'd-dīn” adlı meşhur eseri
İ. 6^b/01 [=1]

‘iḳāb [< Ar.] azap

‘iḳāb ét- azap etmek: 35^a/06

‘i. 32^b/02, 33^a/01, 35^a/06, 35^b/09,
47^b/02 [=5]

iki iki

i. 16^a/05, 45^a/07; i.+si 12^a/02;
i.+sin 5^b/07; i.+sinüḡ 44^b/04 [=5]

ikinci ikinci

i. 2^b/09, 17^b/07 [=2]

iḳlīm [< Ar.] coğrafya, yer

i.+de 8^a/05 [=1]

ikrām [< Ar.]

ikrāmın қо- iyiliğini vermek

i.+ın 47^b/01 [=1]

iḳrār [< Ar.] **1.** tasdik etme: 4^a/03; **2.**
dil ile söyleme: 26^a/07

iḳrār ét- dil ile söylemek: 27^b/03

i. 4^a/03, 26^a/07, 26^b/05, 27^b/03;
i.+ından 27^a/04 [=5]

‘ilāc [< Ar.] çare

‘i.+1 (iy.) 16^b/01 [=1]

‘ilm → **‘ilm**

‘i. 1^b/09, 2^a/03, 2^a/06, 2^b/05,
11^a/03; ‘i.+de 1^b/06, 2^b/03;

‘i.+den 40^b/09; ‘i.+lere 39^a/06;
‘i.+leri 6^b/04; ‘i.+lerüj 4^a/01
[=11]
‘ilimsüz bilgisiz
‘i. 14^a/06 [=1]
illā [< Ar.] **1.** ne olursa olsun, mutlaka:
10^b/02; **2.** ancak, yalnız: 40^b/07
i. 10^b/02, 40^b/07 [=2]
‘ilm [< Ar.] ilim, bilme, bilgi
‘ilm-i ahlāk ahlak ilmi: 6^b/04
‘ilm-i kelām kelim ilmi: 38^b/01
→ mecmū‘-ı ‘ilm
‘i. 1^b/07, 2^b/06, 3^a/09, 3^b/02,
6^b/04, 11^a/06, 25^b/08, 25^b/09,
38^b/01; ‘i.+dür 3^b/02; ‘i.+e
11^b/01; ‘i.+i (iy.) 2^a/04; ‘i.+i
(nes.) 14^a/06, 31^a/01; ‘i. (‘ilm+ile)
6^a/04; ‘i.+in 6^b/06, 40^b/08, 44^b/09;
‘i.+inden 6^b/06 [=19]
İmām-ı Ebūbekir Merendī ?
İ. 39^a/08-09 [=1]
İmām-ı Ebūbekir Setelānī ?
İ. 39^a/08-09 [=1]
İmām Ğazzālī İmam Gazali (ö. 1111),
İslam düşünürü
İ. 8^a/06 [=1]
İmām Kuşeyrī İmam Kuşeyri (ö.
1072), mutasavvıf âlim
İ.+dür 8^a/08 [=1]
İmām Rāzī İmam Razi (ö. 1210),
kelam, tefsir ve fıkıh
çalışmalarıyla tanınan Eş’ârî alimi

İ. 23^a/07 [=1]
İmān [< Ar.] iman
İmāndan çık- din yolundan
sapmak: 28^b/01
İ. 13^a/06, 18^b/04, 19^a/03, 19^a/04,
19^a/08, 19^b/04, 19^b/07, 20^a/04,
25^a/08, 25^b/01, 26^a/03, 26^b/02,
26^b/07, 27^b/05, 27^b/06, 28^b/03,
35^a/02, 38^b/07, 38^b/09, 40^a/07,
46^a/09; İ.+dan 27^b/07, 27^b/09,
28^a/06, 28^b/01, 28^b/03; İ.+dur
18^b/02; İ.+ı (iy.) 25^b/09, 27^b/09;
İ.+ı (nes.) 18^b/03, 18^b/06, 18^b/08,
19^a/04; İ.+ın 30^a/05, 39^a/08; İ.+ına
40^b/01; İ.+uñ 24^a/02, 24^a/04,
24^a/05, 25^a/08, 25^b/01, 25^b/03,
25^b/04, 50^b/01 [=44]
imdi şimdi
i. 4^a/09, 2^b/01, 3^b/01, 11^a/02,
11^b/07, 12^b/07, 13^a/05, 13^b/01,
29^a/02, 29^b/05, 44^b/06, 45^b/01,
48^a/06, 50^a/01 [=14]
in- **1.** Allah tarafından gönderilmek:
31^b/07; **2.** yağmak, düşmek:
21^a/03
i.-düginden 31^b/07; i.-ecekdür
21^a/04; i.-miş 19^b/09; i.-mişdür
21^a/03 [=4]
in‘ām [< Ar.] nimet, iyilik
i. 41^a/02, 41^b/03; i.+ın 47^a/09,
50^a/04; i.+ların 46^a/03 [=5]

inan- inanmak

i.-mamağdan 29^b/08; i.-up 29^b/09
[=2]

‘**ināyet** [< Ar.] iyilik, lütuf

‘i. 9^b/01, 9^b/05; ‘i.+e 9^b/03; ‘i.+i
(iy.) 18^a/07, 19^a/01; ‘i.+i (nes.)
9^b/02 [=6]

ince **1.** ince: 44^b/04; **2.** manası derin:
19^b/03

i. 44^b/04; i.+dür 19^b/03 [=2]

iğen pek, çok

i. 19^b/03, 38^a/03 [=2]

inkār [< Ar.] reddetme

inkār eyle- reddetmek: 30^a/06

inkār ét- karşı gelmek: 31^a/05

i. 30^a/06, 31^a/05, 37^b/08, 37^b/09;
i.+ın 49^a/03 [=5]

İnşā‘ allāhu Te‘ālā [< Ar.] Yüce

Allah’ın izniyle

İ. 3^a/07 [=1]

intihā [< Ar.] son

i. 5^a/08; i.+sı 5^a/06, 24^a/06, 24^b/02
[=4]

irādet [< Ar.] **1.** Allah’ın istemesi:

34^b/09; **2.** gönlün isteği: 33^b/02

i. 33^b/02; i.+i (iy.) 34^b/08; i.+ine
34^b/06, 35^a/03, 35^a/08; i.+iyle
34^b/09 [=6]

işbāt [< Ar.] → **mağām-ı işbāt**

i. 6^a/09 [=1]

İslām İslam dini

İslām devleti İslam devleti:
38^b/07

İ. 3^a/05, 11^a/05, 15^b/02, 28^b/05,
38^b/07, 40^a/07, 46^a/09; İ.+a
15^b/06; İ.+ı (nes.) 14^b/03; İ.+uğ
5^a/05, 15^b/04, 15^b/08 [=12]

isnād [< Ar.]

isnād olun- bir şeyi birine
yüklemek

i. 32^a/02, 32^a/04 [=2]

issi sahip

i.+dür 6^a/01; i.+sinden 43^a/02 [=2]

iste- **1.** istemek: 6^b/01; **2.** aramak,
bulmak: 39^b/02

i.-mese 34^a/02; i.-rseğ 47^b/04; i.-se
34^a/02; i.-yen 6^b/01; i.-yip 39^b/02;
i.-yüp (isdeyüp) 34^a/07 [=6]

isti‘dād [< Ar.] anlayışlılık

i.+ları 23^a/07 [=1]

istidlāl [< Ar.]

istidlāl ét- delil getirmek

i. 31^a/07, 45^a/03 [=2]

istiğfār [< Ar.]

istiğfār ét- tövbe etmek

i. 16^b/05, 39^a/01 [=2]

iş iş, eylem, amel

i. 34^a/06, 38^b/07; i.+de 32^a/06,
34^b/05; i.+den 38^b/05; i.+e 44^a/03;
i.+i (nes.) 25^a/04, 32^a/07; i.+idür
21^b/05; i.+in 10^a/08, 44^b/06;
i.+inde 11^b/04, 12^a/05, 28^b/06,

31^b/04, 41^b/01; i.+inden 10^a/08;
i.+ine 44^a/03; i.+ler 11^b/04,
11^b/05; i.+lerden 8^a/01; i.+ünç
34^a/04 [=22]

işāret [< Ar.] işaret, alamet

işāret ét- göstermek, anlamına
gelmek: 25^a/09

i. 14^b/01, 20^a/06, 25^a/09, 25^b/02,
25^b/05; i.+dür 14^a/09 [=6]

işid- → **işit-**

i.-eler 19^a/04; i.-ür 22^a/02, 22^a/08
[=3]

işit- işitmek, duymak

i.-dügi 21^b/06, 21^b/06, 22^a/03,
22^b/08; i.-mege 22^a/03; i.-mek
22^b/08; i.-meklik 39^a/07 [=7]

işle- **1.** yapmak: 12^a/09; **2.** yerine
getirmek: 36^a/09

→ **günāh işle-**, **hılāfın işle-**,
‘ibādet işle-

i.-dici 9^a/07; i.-diler 35^a/05; i.-
dügi 32^a/06, 34^b/05; i.-mege
12^a/09, 12^b/09, 33^b/05, 33^b/07,
33^b/08, 34^a/04; i.-mek 12^a/07,
14^a/04, 14^a/06, 14^a/08, 15^a/01,
15^a/04, 35^a/07; i.-mekden 12^a/09;
i.-mekdür 14^a/09; i.-memek
27^b/03; i.-meseler 27^a/09; i.-
meyince 28^a/07; i.-mezlerdi
11^b/02; i.-r 13^a/05; i.-rlerdi 11^b/06;
i.-se 27^a/06; i.-ye 36^a/05; i.-yelüm
27^a/09; i.-yen 14^a/07; i.-yeni

36^a/09; i.-yimez 44^b/06; i.-yüp
36^a/08 [=32]

iştiğāl [< Ar.] meşgul olma

i.+i (iy.) 34^b/05 [=1]

iştiḥā [< Ar.] istek, meyil

i.+sı 28^a/03 [=1]

i‘tibār [< Ar.] **1.** değer: 9^a/02; **2.** ...nın
sebebiyle: 33^a/04

i‘tibār ét- önemli görmek: 27^b/01

i. 9^a/02, 27^b/01; i.+ıyla 5^a/07,
5^a/08; i.+ıyladur 33^a/04, 33^a/07
[=6]

i‘tikād [< Ar.] **1.** niyet: 1^b/03; **2.** iman:
4^a/07; **3.** gönülden inanma: 20^b/09

i‘tikād ét- iman etmek: 50^b/07

i. 4^a/07, 19^b/07, 20^a/05, 20^b/04,
20^b/09, 21^a/07, 21^a/09, 21^b/03,
22^a/09, 23^b/07, 23^b/09, 24^a/01,
25^b/01, 26^a/02, 26^a/02, 26^a/06,
26^b/03, 26^b/04, 26^b/04, 26^b/05,
26^b/08, 26^b/08, 31^a/03, 31^a/04,
31^a/06, 31^a/09, 31^b/08, 32^a/08,
36^b/08, 38^b/06, 40^a/09, 50^b/07;
i.+dan 38^b/04; i.+ı (iy.1) 11^b/09,
12^a/01, 27^b/04; i.+ı (nes.) 4^a/02; i.
(i‘tikād+ıla) 12^a/06, 13^b/06; i.+ın
37^a/05, 39^a/05, 39^a/08; i.+ına
1^b/03, 27^a/04, 38^a/01; i.+ları
37^a/09; i.+ların 37^a/02; i.+larına
5^b/09; i.+um 39^a/02 [=49]

i‘tikādsuzlīk inanmamazlık

i. 39^a/01 [=1]

ittibāʿ [< Ar.]

ittibāʿ ét- uymak: 11^a/03

ittibāʿ -yı hevā arzuların peşinden
gitme: 6^a/02

i. 11^a/03; i. 6^a/02 [=2]

ittifāk [< Ar.] birleşme, anlaşma

ʿi.+i (iy.) 8^a/02 [=1]

ittifāk ét- birleşmek, anlaşmak:

23^a/09

i. 23^a/09; i.+1 (iy.) 32^b/04 [=2]

izn [< Ar.] izin, mücade

i.+iyle 19^a/05 [=1]

ʿ**izzet** [< Ar.] yücelik

K/Қ

қабīḥ [< Ar.] kötü, günah: 35^b/09

қ. 35^b/06, 35^b/09, 36^a/01 [=3]

қабūl [< Ar.]

қабūl ét- kabul etmek, razı
olmak: 36^a/08

қабūl ol- kabul görülmek: 7^b/02

қ. 4^b/04, 7^a/05, 7^b/02, 16^b/09,
36^a/08[=5]

қаç kaç tane

қ. 38^a/08, 42^b/08 [=2]

қаç- kaçmak, bulunduğu yerden
ayrılmak

қ.-duğın 22^b/03; қ.-up 35^a/09,
41^a/05 [=3]

қаçан ne zaman ki, her ne zaman

қ. 3^a/07, 5^a/02, 17^b/01, 28^a/04,
30^a/05, 31^a/02, 31^a/07, 33^b/06,
41^a/01, 41^b/04, 48^a/08 [=11]

қадар [< Ar.] miktar

→ **ol қадар, ne қадар**

қ. 6^b/07, 7^a/01, 23^a/07, 29^a/03,
29^a/03, 38^b/03, 42^b/04, 43^b/07,
45^b/04; қ.+dur 42^a/09; қ.+ın
19^b/05 [=11]

қадер [< Ar.] Allah'ın takdiri

қ. 33^a/09 [=1]

Қадері Kaderi adı verilen mezhep

zümresi

Қ. 34^b/07 [=1]

қаділік kadılık

қ.+а (қаділігіа) 6^b/09 [=1]

қадір [< Ar.] kudret sahibi, gücü yeten:

21^a/08

қ. 35^b/03; қ.+дүр 21^a/08 [=2]

Қадірі Kaderi adı verilen zümre

Қ.+ler 37^b/02; Қ.+ler (Қадірлер)

31^a/09 [=2]

кәфир [< Ar.] kâfir

кәфир ol- küfrü seçmiş olmak:
38^b/01

к. 29^b/09, 30^a/06, 30^b/04, 30^b/08,
31^a/03, 37^b/03, 38^a/02, 38^b/01,
38^b/08, 38^b/09; к.+ден 35^a/02;
к.+дүр 11^b/09; к.+үң 35^a/01 [=13]

кәhillik tembellik

к. 28^a/09 [=1]

қahr [< Ar.] yıkıcılık, azap

қahr ét- yok etmek: 47^b/05

- ķ. 47^b/05, 48^b/02; ķ.+ı (iy.)
41^a/04; ķ.+ın 48^b/02; ķ.+ından
41^a/06 [=5]
- ķā'ide** [< Ar.] kural
ķā'ide-yi luġat sözün kuralları:
31^a/07
ķ. 31^a/07; ķ.+den 35^b/06; ķ.+leri
25^b/05 [=3]
- ķal-** terkedilmek, bırakılmak
ķ.-ur 28^b/02, 29^a/07 [=2]
- ķalan** öteki, başka
→ **ġerü ķalan**
ķ.-an 13^a/04, 23^a/01, 23^a/03,
23^b/09, 29^b/03, 43^b/05, 46^a/01,
47^a/08, 47^a/09 [=9]
- ķalb** [< Ar.] → **terķik-i ķalb**
ķ. 8^b/06 [=1]
- ķaldur-** yukarı doğru hareket ettirmek
ķ.-sa 41^b/07 [=1]
- ķām** [< Fa.] istek
ķ. 48^b/06 [=1]
- ķāmil** [< Ar.] **1.** olgun, olgunluk: 2^a/08;
2. tam, eksiksiz: 2^b/01
ķ. 2^a/08, 27^b/09, 32^b/07; ķ.+dür
2^b/01, 42^a/01 [=5]
- ķamu** bütün, hepsi, her şey: 4^a/03
ķ. 2^a/04, 4^a/03, 20^b/07, 21^a/07,
21^b/04, 48^b/06, 50^b/09; ķ.+sı
20^a/02, 20^b/08, 21^b/07, 50^b/09;
ķ.+sın 11^a/07, 21^a/01, 21^a/05,
21^a/06, 22^a/01; ķ.+sına 22^a/04;
ķ.+sınuġ 22^a/07 [=18]
- ķanat** kanat
ķ.+ı (iy.) (ķanadı) 44^a/07 [=1]
- ķanķı** hangi
ķ. 22^a/08 [=1]
- ķaplan** kaplan
ķ. 17^b/06 [=1]
- ķar** kar
ķar ķatreleri kar taneleri: 21^a/03
ķ. 21^a/03 [=1]
- ķara 1.** siyah: 39^b/08; **2.** sıkıntılı: 10^a/09
ķ. 10^a/09, 39^b/08 [=2]
- ķaraca ķarıncacuķ** siyah karıncacık
ķ. 39^b/08 [=1]
- ķaraġu** karanlık: 22^b/01
ķ. 22^b/01, 39^b/08 [=2]
- ķaraġulıķ** karanlık
ķ. 22^b/04 [=1]
- ķarar-**
→ **ġönlü ķarar-**
ķ.-up 17^a/09 [=1]
- ķarıl-** birbirine karışmak
ķ.-maz 44^a/03 [=1]
- ķarınca** karınca
ķ. 44^b/04 [=1]
- ķarıř-** edinmek
→ **zahmet ķarıř-**
ķ.-mış 50^a/02 [=1]
- ķarřu** karşılık olarak
ķ. 45^b/08 [=1]
- ķařd** [< Ar.] **1.** kasıt, bile bile yapma:
27^b/06; **2.** niyet: 33^b/07

ķ. 33^b/07, 33^b/09, 35^b/08; ķ.+dur
35^b/09; ķ.+ı (iy.) 33^b/08, 33^b/09,
34^a/05; ķ.+ıdur 35^b/07; ķ.
(ķaşd+ıla) 27^b/06 [=9]

ķāşır [< Ar.] eksik, yetersiz

ķāşır ol- yetersiz olmak: 35^b/04
ķ. 32^b/07, 35^b/04; ķ.+dur 32^a/01
[=3]

ķāşırü'l-fehm [< Ar.] anlayışı kıt,
kusurlu olan
ķ. 5^b/07 [=1]

ķat yan, huzur: 1^b/07

ķ.+ında 1^b/07, 26^b/02, 27^b/05,
28^b/03, 33^a/05 [=5]

ķatı **1.** çok: 44^b/05; **2.** şiddetli: 21^b/04;
3. gönül kırıcı: 10^a/09

ķatı dut- sert davranmak: 41^a/05
ķ. 10^a/09, 17^a/09, 40^a/08, 40^b/02,
40^b/02, 41^a/05, 44^b/05, 48^b/02;
ķ.+sın 21^b/04; ķ.+yımış 41^a/04
[=10]

ķat'ī [< Ar.] kesin, şüphesiz

ķ. 11^b/03, 28^a/02, 29^a/05, 30^a/09,
49^b/05 [=5]

ķatlan- katlanmak, dayanmak

→ **zahmete ķatlan-**
ķ.-maya 50^a/05; ķ.-up 29^b/06,
50^a/02; ķ.-ur 48^b/07, 49^a/07 [=5]

ķatre [< Ar.] damla

→ **ķar ķatreleri**
ķ. 21^a/04, 43^a/05; ķ.+leri 21^a/03
[=3]

ķavī [< Ar.]

ķavī kııl- güçlendirmek

ķ. 9^a/05 [=1]

ķavm [< Ar.] **1.** insan topluluğu:

18^b/07; **2.** akraba: 26^b/01; **3.**
kavim, bir peygamberin
gönderildiği topluluk: 48^a/01

ķ.+ı (iy.) 26^b/01; ķ.+in 48^a/01,
48^a/04, 48^a/05; ķ.+üj 18^b/07 [=5]

ķayd [< Ar.] endişe, telaş: 28^b/05

→ **Müsölmānlık ķaydı, āhıret
ķaydı**

ķ. 15^b/03; ķ.+ı (iy.) 10^a/02; ķ.+ın
1^b/04; ķ.+ında 28^a/07, 28^b/05,
28^b/06, 38^b/04, 40^a/07 [=8]

ķayıcaķ endişe

ķ. 48^b/02 [=1]

ķazā [< Ar.] olacağı ezelden Allah
tarafından takdir olunan şeylerin
vukua gelmesi

ķ. 33^a/09 [=1]

ķazan- edinmek

ķ.-maķ 18^a/03 [=1]

ķefen [< Ar.] kefen

ķ. 29^a/09 [=1]

ķelām [< Ar.] **1.** söz: 23^b/03; **2.**

Allah'tan ve Allah'ın birliğinden
bahseden ilim: 38^b/02

→ **'ilm-i ķelām**

ķ. 38^b/02; ķ.+ı (nes.) 23^b/03,
23^b/05 [=3]

kemāl [< Ar.] **1.** olgunluk, tamlik:
4^a/08; **2.** değer, mükemmellik:
15^a/04

kemāl-i kudret kusursuz güç:
45^b/01
k. 4^a/08, 41^b/02, 45^a/03, 45^b/01;
k.+i (iy.) 15^a/04, 24^a/07, 44^b/09;
k.+in 24^b/02; k.+ine 25^b/05 [=9]

kerem [< Ar.] cömertlik, bağış, iyilik:
48^a/09
k.+i (iy.) 49^b/07; k.+inden 47^a/06;
k.+lerin 48^a/09 [=3]

kes-

→ **rızkuḡ kes-**
k.-mez 47^b/03 [=1]

kesb [< Ar.] kazanma, edinme
k. 33^a/01, 33^a/06 [=2]

keşret [< Ar.]

keşret-i zünüb günahların
çokluğu: 6^a/01
k. 6^a/01 [=1]

keşşāf [< Ar.] **1.** tefsirciler, yorum
getirenler: 36^b/09; **2.** meşhur bir
tefsir: 37^a/04
k. 36^b/09; k.+da 37^a/04 [=2]

key çok

k. 22^b/03 [=1]

keyfiyyet [< Ar.] nitelik

k.+in 10^b/04 [=1]

kez defa, kere

→ **biḡ kez, yüz kez yüz biḡ**

k. 42^b/03, 47^b/01, 49^b/03; k.+den
21^b/08, 22^a/01, 48^a/01 [=6]

ḡıl- kılmak, yapmak

→ **ihlāṣ ḡıl-, ḡavī ḡıl-, maḡşūṣ
ḡıl-, müstaḡil ḡıl-, müṡāla‘ a ḡıl-,
namāz ḡıl-, nehy ḡıl-**
ḡ.-dı 32^b/02, 33^b/06, 43^b/05,
46^a/08; ḡ.-duḡı (ḡılduḡ+iḡündür)
9^a/05; ḡ.-madı 46^a/08, 46^b/03; ḡ.-
maḡa 7^b/04; ḡ.-maḡdur 14^a/01; ḡ.-
mazlar 26^a/09; ḡ.-mıṣdur 7^b/05;
ḡ.-sun 6^b/02 [=12]

ḡıyı yan, kenar

ḡ.+nda 5^a/01, 5^a/01, 5^a/04, 26^a/06,
31^a/02, 32^b/08; ḡ.+ndaḡı 14^b/06
[=7]

ḡıyāmet [< Ar.]

ḡıyāmet ḡop- yok olmak
ḡ. 20^a/01 [=1]

ḡıyās [< Ar.]

ḡıyās ét- karşılaştırmak
ḡ. 42^b/02 [=1]

ḡızcuḡaz kızcaḡız, kız çocuḡu

ḡ.+lara 1^b/01 [=1]

ki [< Fa.] ki (baḡlaḡ)

k. 3^a/07, 3^b/09, 5^a/04, 6^a/01, 6^a/06,
6^b/04, 6^b/07, 7^b/07, 10^a/05, 10^a/08,
11^b/08, 12^a/01, 13^b/01, 13^b/02,
13^b/06, 13^b/06, 14^a/03, 14^a/04,
14^a/09, 14^b/01, 14^b/07, 15^b/03,
16^b/03, 17^a/07, 17^b/04, 18^b/03,
19^b/07, 20^a/04, 20^b/02, 21^b/04,

22^a/09, 23^a/08, 25^a/06, 25^a/07,
26^a/02, 26^b/01, 29^a/04, 30^a/03,
30^a/08, 31^b/03, 35^a/02, 35^a/06,
37^b/02, 37^b/07, 37^b/08, 38^b/03,
39^a/01, 40^a/05, 40^a/08, 40^a/01,
40^b/08, 41^b/05, 43^a/05, 44^a/05,
44^a/09, 45^b/04, 45^b/05, 46^b/05,
46^b/06, 46^b/07, 48^b/09, 50^a/07,
50^a/09, 50^a/09, 50^b/02, 50^b/06,
50^b/07 [=67]

kibir [< Ar.] büyükleme

k. 7^b/06 [=1]

kiçük küçük

k. 22^b/03 [=1]

kifāye [< Ar.] → **farz-ı kifāye**

k. 14^b/09; k.+ye 15^a/02, 15^a/03,
15^a/05 [=4]

kim ki (bağlaç)

→ **tā kim, şol kim, ne kim, nite**

kim

k. 1^b/03, 1^b/05, 2^b/01, 2^b/06, 3^a/08,
3^b/02, 3^b/02, 3^b/03, 4^a/02, 5^b/04,
5^b/05, 7^a/02, 7^a/07, 7^b/02, 8^b/06,
8^b/09, 9^a/09, 9^b/09, 11^a/05, 12^b/08,
13^a/05, 13^b/05, 15^b/01, 15^b/02,
15^b/05, 15^b/07, 16^a/02, 16^a/06,
17^a/01, 17^a/07, 18^b/01, 18^b/09,
19^a/02, 19^a/03, 19^b/04, 19^b/06,
20^a/07, 20^b/01, 20^b/03, 20^b/09,
21^a/01, 21^a/07, 21^a/09, 21^b/01,
22^a/09, 23^a/09, 23^b/06, 23^b/06,
24^a/01, 24^a/02, 24^a/04, 24^a/05,

24^b/06, 24^b/08, 25^a/04, 25^a/06,
25^a/09, 25^b/03, 25^b/08, 26^b/09,
27^a/03, 27^a/04, 27^b/01, 27^b/04,
27^b/07, 27^b/08, 28^a/01, 28^a/02,
28^a/04, 28^a/05, 28^a/07, 28^a/08,
28^b/05, 28^b/07, 28^b/08, 29^a/01,
29^a/05, 29^a/06, 29^a/08, 29^b/01,
30^a/05, 30^b/02, 30^b/08, 31^b/05,
31^b/09, 32^a/05, 32^b/01, 32^b/04,
33^a/09, 34^a/01, 34^a/03, 34^a/04,
34^b/04, 34^b/07, 35^a/08, 35^b/05,
35^b/06, 36^a/04, 36^a/05, 36^a/06,
36^a/07, 36^b/04, 36^b/09, 37^a/03,
37^a/06, 37^a/09, 37^b/06, 38^a/03,
38^a/04, 38^a/05, 38^a/06, 38^a/07,
38^b/06, 38^b/09, 39^b/01, 39^b/05,
39^b/07, 40^b/06, 40^b/08, 41^b/09,
41^b/09, 42^a/02, 42^a/03, 42^b/08,
43^a/01, 43^b/05, 43^b/07, 43^b/09,
44^a/07, 44^a/08, 44^b/03, 45^a/05,
45^b/02, 45^b/06, 46^a/05, 47^a/01,
47^a/03, 47^a/04, 47^a/07, 47^a/07,
47^b/06, 47^b/07, 48^a/01, 48^a/07,
48^a/07, 48^a/09, 48^b/02, 48^b/09,
49^a/04, 49^a/07, 49^b/01, 49^b/04,
49^b/06, 49^b/07, 4^b/01, 4^b/09,
50^a/06, 50^a/06 [=158]

kimi kimi, kimisi

k.+si 17^b/05, 17^b/05, 17^b/06,
17^b/06 [=4]

kimse 1. kişi: 50^b/08; 2. hiçbir kişi:
10^b/07

k. 13^b/07, 13^b/08, 20^b/05, 23^a/05,
50^b/08; k.+nün 10^b/07, 42^a/08 [=7]

kīmyā [< Ar.] kimya

k.+sıdur 40^b/09 [=1]

kitāb [< Ar.] kitap: 6^a/07

k. 31^b/07; k.+da 6^a/07, 39^b/04;
k.+ın 39^a/09; k.+ına 6^b/01; k.+ları
19^b/09; k.+ların 39^b/02, 39^b/02;
k.+larında 6^b/03 [=9]

ko- 1. yerleştirmek: 26^a/09; 2. vermek:
47^b/01

→ **ikrāmın ko-**

ķ. 47^b/01; ķ.-maz 4^b/04; ķ.-mazlar
26^a/09; ķ.-mışdur 43^b/06 [=4]

kop- belirlemek, meydana çıkmak

→ **hizmet kop-, kıyāmet kop-,
sevgüsü kop-**

ķ.-acaķdur 20^a/02; ķ.-an 46^a/02;
ķ.-ar 10^a/07, 41^a/01, 45^b/08,
46^a/05 [=6]

kopar- oluşturmak

ķ.-ur 50^b/03 [=1]

korhı → **korķu**

ķ.+da 40^b/02 [=1]

korķu → **korķu**

ķ. 40^b/03, 40^b/09, 48^b/04 [=3]

korķ- korkmak

ķ.-ar 40^b/07; ķ.-arlar 41^a/08; ķ.-
maķ 40^a/08, 41^a/08; ķ.-maz
40^b/07; ķ.-salar 27^b/02 [=6]

korķu korku

ķ.+dur 28^b/04; ķ.+sı 48^b/03 [=2]

ķoy- 1. bırakmak, terk etmek: 29^a/05; 2.
yerleştirmek: 36^a/08

ķ.-a 36^a/07, 36^a/08; ķ.-alum
29^b/03; ķ.-maķ 36^a/09, 36^b/01; ķ.-
up 29^a/05 [=6]

kör [< Fa.] kör

k. 6^a/03, 44^b/07 [=2]

ķudret [< Ar.] kudret, güç: 31^b/04

→ **kemāl-i ķudret**

ķ. 31^b/04, 33^b/03, 33^b/04; ķ.+i
(iy.) 32^a/01, 32^a/06, 32^b/06,
32^b/07, 32^b/08, 34^a/03, 34^a/08,
34^b/01, 35^b/01, 35^b/03; ķ.+in
35^b/01, 44^b/09, 45^b/01, 48^b/01;
ķ.+inden 32^b/05, 32^b/06, 42^a/07;
ķ.+ine 32^a/04, 33^b/03, 35^a/08,
45^a/03; ķ.+inün 32^a/07, 32^a/09,
33^a/05, 33^b/04, 34^a/01; ķ.+ümüzi
32^b/01 [=30]

ķudretü's-sālikine “İntisab edenlerin
gücü” manasına gelen İmam
Gazali'nin lakabı

ķ. 8^a/06 [=1]

ķul kul: 32^b/07

ķ. 32^b/07, 33^a/02, 33^a/06, 35^b/01,
35^b/02; ķ.+ları 9^a/01, 36^a/05,
46^b/07; ķ.+larna 19^a/01;
ķ.+larınuķ 7^a/08; ķ.+larum 19^a/04;
ķ.+uķ 32^b/08, 33^b/02, 34^a/01,
35^b/07 [=15]

kulağ kulak: 41^b/07

k.+ıla (kulağ+ıla) 22^b/08; k.+ına
(kulağına) 49^a/01; k.+ından
(kulağından) 41^b/07 [=3]

kullık → **kulluk**

k. 41^a/09, 46^a/04; k. (kullıg+ıçün)
50^a/07; k.+ın (kullıgım) 10^a/03;
k.+ına (kullıgına) [=5]

kulluk kulluk: 48^b/05

kulluk et- ibadet hizmetini yerine
getirmek: 41^a/02

k. 41^a/02; k.+ında (kullugında)
48^b/05 [=2]

Kur'an Kur'an: 2^a/03

K. 2^a/03, 31^a/06, 32^b/03, 37^b/03,
37^b/09; K.+a 31^a/04, 37^a/01;
K.+da 32^a/03, 38^a/04, 45^b/04; K.+ı
(nes.) 37^b/05, 37^b/07; K.+uğ
37^a/02 [=13]

kurbet [< Ar.] yakınlık

k.+leri 23^a/07 [=1]

kurtar- kurtarmak

k.-sa 29^a/05 [=1]

lakin [< Ar.] ama, fakat

l. 5^b/09, 15^a/03 [=2]

lañif [< Ar.] güzel

l. 43^a/06, 44^a/07 [=2]

lāyık [< Ar.] uygun, yaraşır

lāyık ol- bir şeyi hak etmek: 6^b/09

kurtıl- kurtulmak

k.-mazmış 41^a/06; k.-ubilmedi
48^a/03; k.-ur 17^a/06 [=3]

kuvvet [< Ar.] güç, kudret

k.+ler 43^a/07; k.+lerin 46^b/01;
k.+üm 48^a/02 [=3]

kuvvetlendir- kuvvetlendirmek

k.-ür 13^a/01 [=1]

kuyruk kuyruk

k.+ındağı (kuyrugındağı) 44^a/04
[=1]

küçücük küçücük

k. 39^b/07 [=1]

küfr [< Ar.] küfür, imansızlık: 30^b/05

k. 30^b/05, 39^b/06, 40^a/02; k.+in
35^a/01 [=4]

küfrān [< Ar.] nankörlük

k.+ı (iy.) 48^a/07 [=1]

küfür → **küfr**

k. 30^a/04, 30^b/07, 35^a/05, 39^a/01,
40^a/09; k.+dür 31^b/08, 32^a/08 [=7]

kümece kümece, kümeleyen

k.+nüğ 43^b/08 [=1]

L

l. 6^b/09, 7^a/05, 9^b/03, 10^b/07,
13^a/01, 25^a/05, 36^b/01, 45^a/01 [=8]

lāzım [< Ar.]

lāzım gel- gerekmek

l. 30^a/04, 30^b/05, 30^b/07, 31^a/05,
40^a/02 [=5]

lezzet [< Ar.] keyif : 29^b/03
l.+i (iy.) 29^b/03; l.+ini 29^b/01 [=2]

luġat [< Ar.] lüğat, söz: 31^a/08
→ **ḳāʿide-yi luġat**
l.+a 31^a/08; l.+da 26^b/07, 27^a/01
[=3]

maġbūn [< Ar.]
maġbūn ol- şaşırarak
m. 38^b/08 [=1]

maġbūnlıġ şaşırılmışlık
m. 30^a/02; m.+dur 12^a/02 [=2]

maġlūb [< Ar.] kendisine üstün
gelinmiş
m.+dur 32^b/07 [=1]

maġrūr [< Ar.]
maġrūr ol- gururlanmak,
büyüklenmek
m. 12^a/08 [=1]

maġrūrılıġ gururluluk
m. 41^b/08 [=1]

maġabbet [< Ar.] sevgi: 42^a/01
maġabbeti ḳop- sevgisi oluşmak:
45^b/08
m. 46^a/04; m.+dür 42^a/01; m.+i
(iy.) 45^b/08, 45^b/09; m.+in 50^b/03
[=5]

maġabbetleyin sevgi olduğunda
m. 46^a/03 [=1]

maġlūḳat [< Ar.] yaratılmış şeyler:
45^b/05

Lūṭ peygamber kıssalarında sık sık adı
geçen eski bir kavim

L. 48^a/04 [=1]

luṭf [< Ar.] iyilik, kerem: 46^a/04

luṭf ét- iyilik etmek: 47^b/02

l. 47^b/02, l.+ların 46^a/04 [=2]

M

maġlūḳāt-ı ʿacāyib tuhaf
yaratıklar: 46^a/02
m. 45^b/05; m. 46^a/02 [=2]

maġrūm [< Ar.]

maġrūm ol- yoksun olmak
m. 38^b/08 [=1]

maġşūş [< Ar.] özel, hususi

maġşūş ol- kendine özgü olmak:
44^a/03

maġşūş ḳıl- kendine özgü
yaratmak: 43^b/04
m. 24^b/05, 43^a/09, 43^b/04, 44^a/03
[=4]

maġşūşa [< Ar.]

→ **efʿāl-i maġşūşa**

m.+dan 27^a/02 [=1]

maḳām [< Ar.] **1.** mevki, yer: 2^a/06; **2.**
vazife yeri, memuriyet: 5^a/09

maḳām-ı fetvā fetva makamı:
5^a/09

maḳām-ı işbāt ispat makamı:
6^a/09

maḳām-ı naşīḫat nasihat
makamı: 6^a/08

- maḳām-ı taḳvā** takva makamı: 5^a/09
- maḳām-ı tavassuṭ** tavassut makamı: 5^a/09
m. 5^b/07; m. 5^a/09, 5^a/09, 5^a/09, 6^a/08, 6^a/09; m.+a 6^a/04; m.+ın 2^a/06; m.+ında 10^b/09; m.+ından 10^b/08 [=10]
- maḳbūl** [< Ar.] kabul olunmuş: 39^b/02
maḳbūl ol- kabul olmak: 31^a/08
m. 31^a/08, 39^b/02 [=2]
- maḳşūd** [< Ar.] istek, amaç: 2^b/02
m. 6^a/04, 14^a/09, 36^b/04, 38^b/03, 45^a/08; m.+ı (iy.) 14^b/08; m.+ları 2^b/02, 6^b/05, 7^a/02, 7^a/06, 7^b/08, 8^b/01, 31^b/09 [=13]
- maḳḳūl** [< Ar.]
maḳḳūl ol- akla uygun olmak
m. 32^b/02, 35^a/06 [=2]
- māl** [< Ar.] mal, servet
mālı oğurlan- malı çalınmak: 10^b/01
m.+ı (iy.) 10^b/01; m.+ın 29^a/09 [=2]
- maḳlūm** [< Ar.] bilinen, belli
maḳlūm ol- bilinmek: 15^b/07
m. 15^b/07, 17^b/04, 30^b/05 [=3]
- maḳlūme** [< Ar.]
→ **erkān-ı maḳlūme**
m.+dan 27^a/02 [=1]
- maḳnī** [< Fa.] mana: 13^b/05
- m.+si 13^b/05, 19^b/03, 40^b/06, 45^a/05; m.+sin 2^a/04, 5^b/02, 5^b/03, 19^b/06, 38^a/01; m.+sinde 13^a/09 [=10]
- māniḳ** [< Ar.]
māniḳ ol- engel olmak
m. 8^a/01, 20^a/08, 22^a/04, 22^a/07, 22^b/05 [=5]
- maşharalık**
maşharalığa al- alay etmek
m.+a (maşharalığa) 30^b/01, 30^b/04 [=2]
- maḳşiyet** [< Ar.] günah, asilik: 9^b/08
maḳşiyet ét- günah işlemek: 35^b/07
maḳşiyet işle- asi gelmek: 35^a/05
m. 9^b/08, 33^b/06, 34^b/09, 35^a/05, 35^b/07, 35^b/08, 36^a/02 [=7]
- maşlaḫat** [< Ar.] iş
m. (maşlaḫat+içün) 6^b/05; m.+ına 31^a/01 [=2]
- maşlaḫatlu** ehemmiyetli iş
m.+dur 36^a/05 [=1]
- maşnūḳāt** [< Ar.] sanatla, ustalıkla yapılmış
m. 44^b/08, 45^b/02; m.+ında 45^a/06 [=3]
- maḳşūḳ** [< Ar.] sevilen
m.+ından 49^a/08 [=1]
- mecmūḳ** toplanmış, tüm, tümü
mecmūḳ-ı ʿālem kâinatın hepsi: 42^b/05

- mecmū^c-ı a^czā** üyelerin tümü:
46^b/01
- mecmū^c-ı esbāb** sebeplerin tümü:
34^a/04
- mecmū^c-ı eylük** iyiliklerin tümü:
48^a/09
- mecmū^c-ı gök** göğün tamamı:
42^b/03
- mecmū^c-ı ‘ilm** ilimlerin hepsi:
25^b/08
- mecmū^c-ı mezheb** mezheplerin tamamı: 35^b/05
- mecmū^c-ı ni^cmet** nimetlerin hepsi: 47^a/03
- mecmū^c-ı vaqāyi^c** hadiselerin hepsi: 29^a/04
m. 4^a/06, 6^a/09, 25^b/08, 29^a/04, 34^a/04, 35^b/05, 42^a/03, 42^b/03, 42^b/05, 46^b/01, 47^a/03, 48^a/09; m.+ı (iy.) 21^b/08, 22^b/06, 42^a/06, 43^a/03, 43^b/06, 44^a/09; m.+ını 43^b/09; m.+ınıuñ 22^a/04 [=20]
- medār** [< Ar.]
medār-ı şevāb sevaplanma sebebi
m. 35^b/09 [=1]
- Mefharū’ş-şüyūh ve’l-mürşidīne** ?
M. 8^a/07 [=1]
- meger** [< Fa.] ancak
m. 38^a/03 [=1]
- mekrūh** [< Ar.] şeriate göre hoş görülmeyen, kötü
m. 15^a/06 [=1]
- men^c** [< Ar.]
men^c ét- önlemek
m. 12^a/09 [=1]
- menfa^c at** [< Ar.] fayda, çıkar
m. (menfa^c at+içün) 29^b/01, 29^b/05, 29^b/07; m.+i (nes.) 11^b/03, 11^b/06; m.+ler 47^b/07 [=6]
- merdūd** [< Ar.]
merdūd ét- reddetmek
m. 4^a/09 [=1]
- mertebe** [< Ar.] derece, basamak
mertebeden düş- değersizleşmek:
2^a/08
m.+den 2^a/08; m.+sine 25^b/02 [=2]
- meşābe** [< Ar.] kadar
m.+de 42^a/02 [=1]
- mesāil** [< Ar.] meseleler
m.+de 37^a/05 [=1]
- meşelā** [< Ar.] mesela, şunun gibi:
16^b/09
m. 16^b/09, 24^a/01, 33^b/02, 46^a/05 [=4]
- mes^c ele** [< Ar.] mesele, problem: 33^a/08
m. 33^a/08; m.+dür 33^a/08; m.+ler 15^a/08, 15^a/08, 30^b/06; m.+nün 38^b/01 [=6]
- meşakkat** [< Ar.] sıkıntı, güçlük
m.+i (iy.) 11^b/05 [=1]
- meşgūl** [< Ar.]
meşgūl ol- meşgul olmak, uğraşmak

- m. 8^b/09, 10^a/06, 10^b/04, 10^b/05,
10^b/06, 45^a/01 [=6]
- meşhūr** [< Ar.] meşhur, tanınmış
meşhūr ol- tanınmak: 36^b/05
m. 36^b/05, 37^a/07; m.+ları 8^a/05
[=3]
- mevcūd** [< Ar.] var olan, mevcut
m.+dur 42^a/08 [=1]
- mevcūdāt** [< Ar.] var olan her şey
m.+ı (nes.) 23^a/03 [=1]
- mevkūf** [< Ar.] önceden tayin edilmiş,
bağlı
m.+dur 14^a/06, 24^a/05 [=2]
- mezāhib** [< Ar.] mezhepler
m. 37^a/03 [=1]
- mezheb** [< Ar.] mezhep
→ **mecmū‘ -ı mezheb**
m. 36^b/08, 37^b/04; m.+i (iy.)
33^b/02; m.+in 37^a/01; m.+inde
36^a/01, 50^b/06; m.+inden 50^b/04;
m.+ine 37^a/02; m.+inüñ 37^a/08;
m.+ler 39^a/07; m.+leri 35^b/05,
36^b/05 [=12]
- miḥnet** [< Ar.] dert
m.+lerine 48^a/08 [=1]
- miḫdār** [< Ar.] miktar
→ **şol miḫdār**
m. 6^b/07, 21^a/02, 33^a/09, 38^b/02,
42^b/01; m.+dur 49^b/07 [=6]
- milk** [< Ar.] mülk
m.+i (iy.) 36^a/01 [=1]
- millet** [< Ar.] millet, kavim
m.+lerüñ 47^b/04 [=1]
- mīrās** [< Ar.]
mīrās ye- miras hakkı olmak
m. 26^b/01 [=1]
- mişāl** [< Ar.] örnek
m.+ler 34^b/03 [=1]
- misvāk** [< Ar.] misvak
m.+ına 30^b/03 [=1]
- mu‘āmelāt** [< Ar.] kayıt ve takip işi:
6^b/05
m. 6^b/05; m.+da 6^b/08 [=2]
- mu‘āmele** [< Ar.] davranma, davranış
m. 5^a/02, 5^a/02 [=2]
- mu‘āraza** [< Ar.]
mu‘āraza ét- karşı gelmek
m. 34^b/01 [=1]
- mu‘azzeb** [< Ar.]
mu‘azzeb ét- azap etmek
m. 12^b/06 [=1]
- mu‘azzez** [< Ar.] izzetli, şerefli
m. 46^a/09 [=1]
- muḥaḫḫıḳ** [< Ar.] hakikatı araştıran,
soruşturan
m.+lar 25^b/08 [=1]
- muḥaḫḫıḳlık** hakikatı araştırıcılık
m. 39^a/04 [=1]
- muḥāl** [< Ar.] imkânsız
m.+dur 46^b/08 [=1]
- muḥālefet** [< Ar.] aykırılık
muḥālefet ét- karşı çıkmak:
34^b/06

- m. 34^b/06, 35^a/04, 35^b/02, 36^a/02, 37^b/04; m.+i (nes.) 25^b/06 [=6]
- muḥālif** [< Ar.] zıt olan
- muḥālif ol-** bir fikre karşı olmak:
31^a/08
m. 31^a/03, 31^a/08, 36^b/02, 39^a/06, 43^b/01 [=5]
- Muḥammed** son peygamber Hz. Muhammed
M. 13^b/09, 19^a/08 [=2]
- muḥkem** [< Ar.] sağlam, kuvvetli
m. 39^a/02 [=1]
- muḥtāc** [< Ar.] muhtaç
m.+dur 20^b/08 [=1]
- Muḫaddime** Osmanlı âlimi ve mutasavvıfı Kutbüddin İzniki'nin (ö. 1418) eseri
M.+de 11^a/03, 15^a/05, 30^b/07; M.+yi 1^b/02, 15^a/09 [=5]
- muḫarreb** [< Ar.]
- muḫarreb ol-** Allah'a yakın olmak
m. 8^a/03 [=1]
- muḫarrer** [< Ar.]
- muḫarrer ol-** bildirilmiş olmak:
17^b/04
muḫarrer ol- kararlaştırmış olmak:
41^b/05
m. 17^b/04, 41^b/05 [=2]
- mūm** [< Fa.]
- mūm eyle-** yumuşatmak
m. 43^b/07 [=1]
- murād** [< Ar.] istek, maksat
m. 16^a/02; m.+ın 50^a/05; m.+ları 32^b/01; m.+ların 49^a/05 [=4]
- mutaşavver** [< Ar.]
- mutaşavver ol-** tasarlanmak
m. 36^a/03 [=1]
- Mu' tezilī** Mutezili, ehl-i sünnetten ayrı yol tutanlar: 31^a/09
M. 36^b/09; m.+ler 31^a/09, 34^b/04, 36^a/04, 37^b/03; M.+lere 34^b/07 [=6]
- muṭī'** [< Ar.]
- muṭī' ol-** itaat etmek
m. 27^a/08 [=1]
- muṭī'lık** bağlılık
m. 33^a/03 [=1]
- muṭlakā** [< Ar.] kesinlikle
m. 3^a/09 [=1]
- muṭtali'** [< Ar.]
- muṭtali' ol-** haberdar olmak
m. 10^b/02 [=1]
- muttaşif** [< Ar.]
- muttaşif ol-** vasıflandırılmak
m. 33^a/02 [=1]
- muvāfiḳ** [< Ar.] uygun: 37^a/03
- muvāfiḳ ét-** uydurmak, bir şeye uygun yapmak: 38^a/02
m. 37^a/03, 37^b/04, 37^b/05, 38^a/01 [=4]
- mübtedī** [< Ar.] öğrenmeye yeni başlayan, acemi: 37^a/03
m.+ler 37^a/03; m.+leri 15^a/09 [=2]

- mübtedi'** [\lt Ar.] yeni bir şey çıkararak,
söyleyen: 50^b/04
m. 32^b/03; m.+ler 50^b/04 [=2]
- mücessime** [\lt Ar.] kelamcı
mezheplerden biri
m. 38^a/07 [=1]
- mücmel** [\lt Ar.] kısa ve az sözle
anlatılmış: 23^b/08
m.+e 23^b/08, 50^b/06 [=2]
- mü'eddî** [\lt Ar.]
mü'eddî ol- eda eden, yerine
getiren olmak
m. 24^b/07, 33^a/09 [=2]
- mü'evvil** [\lt Ar.] yorumlayan
m.+dür 37^b/06 [=1]
- mühendis** [\lt Ar.] mühendis
m.+ler 44^b/05 [=1]
- mühlik** [\lt Ar.] helak eden, mahveden
m. 16^a/06 [=1]
- mükāşefe** [\lt Ar.] manayı keşif yoluyla
ortaya çıkararak: 5^b/04
m.+ler 5^b/04, 10^b/02 [=2]
- mükellef** [\lt Ar.] bir şeyi yapmakla
sorumlu olan
mükellef ol- sorumlu olmak:
33^a/06
m. 33^a/06, 34^b/04; m.+e 33^b/06;
m.+ün 32^a/03 [=4]
- mükerrem** [\lt Ar.] saygıdeğer, yüce
m. 46^a/09 [=1]
- mülâzemet** [\lt Ar.]
mülâzemet ét- bağlanmak
m. 18^a/07 [=1]
- mü'min** [\lt Ar.] iman sahibi kimse,
Müslüman
mü'min ol- iman sahibi olmak:
26^a/08
m. 26^a/04, 26^a/07, 26^a/08; m.+den
35^a/02; m.+ler 23^a/06 [=5]
- mümkin** [\lt Ar.] mümkün
m. 13^b/08, 20^b/06, 21^a/07, 29^b/02
[=4]
- mümkinât** [\lt Ar.] olabilir şeyler
m.+dan 35^b/04 [=1]
- münāsebet** [\lt Ar.] ilişik
m. 50^b/01 [=1]
- münāzara** [\lt Ar.] ilmî tartışma
m. 6^a/09 [=1]
- münkaṭı'** [\lt Ar.] arada bağ kalmayan,
ayrılmış
m.+lara 11^a/02 [=1]
- münkir** [\lt Ar.] inkâr eden
münkir ol- inkârcı olmak: 38^a/09
m. 37^b/07, 37^b/07, 38^a/09; m.+dür
2^b/05 [=4]
- müntefi'** [\lt Ar.]
müntefi' ol- faydalanmış olmak
m. 6^a/04 [=1]
- mürtekib** [\lt Ar.]
mürtekib ol- yakışsız iş yapmış
olmak
m. 35^a/09 [=1]
- müseddes** [\lt Ar.] altı kısımdan
meydana gelmiş

- m. 43^b/09 [=1]
- müstaḥiḳ** [< Ar.]
müstaḥiḳ ol- layık olmak
m. 28^b/04 [=1]
- müstaḳil** [< Ar.] bağımsız: 32^a/06
müstaḳil kıl- tek, benzersiz
olmak: 32^b/02
m. 32^b/02; m.+dür 32^a/06 [=2]
- müsteḥab** [< Ar.] sevap kazandıran iş
müsteḥab ol- sevap kazandırmış
olmak: 15^a/03
m. 14^b/09, 15^a/02, 15^a/03, 15^a/05
[=4]
- müstenid** [< Ar.] dayanan
müstenid ol- dayanmak: 35^a/08
m. 35^a/08; m.+dür 33^b/03 [=2]
- Müsülmān** [< Fa.] Müslüman
Müsülmān ol- İslam'ı kabul
etmek: 25^a/04
M. 25^a/04, 25^a/05, 26^a/09, 26^a/09;
M.+lar 46^b/01 [=5]
- Müsülmānlıḳ** Müslümanlık
Müsülmānlıḳ derdi kulluk
endişesi: 28^a/08
Müsülmānlıḳ kaydın yé-
Müslümanlık endişesi duymak:
1^b/04
M. 1^b/04, 2^b/06, 13^b/05, 14^b/02,
14^b/06, 14^b/06, 28^a/08, 30^a/03,
30^b/09, 39^a/02; M.+a
(Müsülmānlıḳa) 25^a/05; M.+ı (iy.)
(Müsülmānlığı) 3^b/03, 4^b/09,
5^a/04, 6^b/08, 7^a/04, 7^b/09, 23^b/03
[=18]
- müşkil** [< Ar.] zor
m. 33^a/08; m.+dür 25^b/09 [=2]
- mütāla'a** [< Ar.]
mütāla'a ét- okumak, üzerine
düşünmek: 11^b/02
mütāla'a kıl- okumak,
incelemek: 6^b/02
m. 6^b/02, 8^b/06, 11^b/02, 39^a/06,
39^b/03 [=5]
- müte'allıḳ** [< Ar.] bağılı, ilişkili: 9^b/05
müte'allıḳ ol- ilişkili olmak:
32^b/09
m. 32^b/09; m.+dur 9^b/05, 9^b/09
[=3]
- mütekellim** [< Ar.] kelamcı
m.+ler 1^b/07 [=1]
- mütenāḳız** [< Ar.] birbirine zıt olan
m. 5^b/08 [=1]
- mütevehhim** [< Ar.] kuruntulu
m. 11^b/07 [=1]
- mütevellid** [< Ar.]
mütevellid ét- meydana getirmek
m. 43^b/03 [=1]

N

nāfile [< Ar.] faydasız, boş

n. 45^a/08 [=1]

nāgāh [< Fa.] vakitsiz, birdenbire

n. 10^a/01, 29^a/01 [=2]

nāķış [< Ar.]

nāķış ol- eksik kalmak

n. 15^a/07, 28^b/04 [=2]

naķl [< Ar.]

naķl eyle- bir şeyi aktarmak

n. 39^b/05 [=1]

naķş [< Ar.] nakış, işleme

n. 44^b/01 [=1]

namāz [< Fa.] namaz

namāz ķıl- namazı eda etmek:
26^a/09

n. 26^a/09; n.+1 (nes.) 14^a/01; n.+uķ
2^b/09 [=3]

namāzlaķu seccade

n.+sına 30^b/03 [=1]

naşīhat [< Ar.] öķüt: 6^a/09

naşīhat eşit- öķüt dinlemek,
öķüdü dikkate almak: 10^a/05

→ **maķām-ı naşīhat**

n. 8^b/07, 10^a/05, 10^a/09; n.+dür
6^a/09, 50^b/02; n.+ler 8^b/05 [=6]

nażar [< Ar.] **1.** bakma, bakış: 41^b/09;

2. itibar: 7^a/08

n.+1 (iy.) 7^a/08, 9^a/01; n.+ıyla
41^b/09 [=3]

nāzır [< Ar.] nezaret eden, bakan

n.+dur 6^a/04 [=1]

nāzük [< Fa.] ince

n. 44^a/08 [=1]

ne 1. ne, hangi şey: 17^b/09; **2.** hangi:

18^b/06; **3.** nasıl: 46^b/05; **4.**

ne...ne...: 26^a/04

ne ķadar ne kadar: 43^b/07

ne kim ne kadar: 22^a/09

neyidügi ne olduķu: 16^a/03

ne deńlü ne kadar: 11^b/04

n. 2^a/07, 2^a/08, 4^a/02, 6^a/04, 7^b/09,

11^b/04, 18^b/06, 21^a/02, 21^a/03,

21^a/04, 21^a/04, 22^a/09, 23^b/06,

23^b/06, 26^a/04, 26^a/04, 30^b/02,

36^a/05, 43^b/06, 43^b/07, 46^b/03,

46^b/05, 47^b/03, 48^b/02, 49^a/06;

n.+den 17^b/09; n.+dür 2^b/03,

6^a/04, 11^a/04, 11^a/06, 16^b/01,

18^a/01, 19^a/03, 19^a/08; n.+ye

10^a/03; n.+yidügin 16^a/03, 16^a/07,

19^a/04; n.+yile 3^a/02, 8^a/03,

11^a/04, 11^a/06, 18^b/04 [=43]

nebātāt [< Ar.] bitkiler

n.+dan 46^a/07; n.+1 (nes.) 43^b/03
[=2]

nefes [< Ar.] soluk

n. 47^a/04 [=1]

nefs [< Ar.] ruh, can

n. 9^a/08, 12^b/02, 28^a/01, 28^a/03,

30^a/01, 40^b/04, 48^b/06; n.+e 4^a/08;

n.+i (iy.) 2^a/07, 36^b/06, 37^b/04;

n.+i (nes.) 4^a/08, 50^a/05; n.+ine
17^a/09; n.+üñ 2^a/06 [=15]

nehy [< Ar.]

nehy kı́l- yasaklamak: 7^b/05

nehy ol- emir ve yasak olmak:
31^b/07

n. 7^b/05, 31^b/07 [=2]

nesne şey, nesne

n. 3^a/06, 10^b/02, 12^b/02, 13^b/05,
15^b/02, 15^b/04, 21^b/01, 22^b/01,
22^b/03, 24^b/05, 24^b/07, 36^a/03,
36^a/05, 41^a/02, 41^b/04, 41^b/09,
42^b/06, 47^a/05, 47^a/07; n.+den
26^b/09, 35^a/09; n.+dür 2^b/07;
n.+ler 5^a/03, 21^a/05, 23^a/02,
26^b/06, 31^a/06, 41^b/02, 42^a/05,
42^a/07, 46^a/01; n.+lerden 31^a/04,
40^a/02; n.+lere 4^b/03, 23^b/09,
26^a/02, 26^b/03, 26^b/08, 31^a/03,
45^b/07, 47^a/08; n.+leri 2^a/01,
7^a/06, 8^a/04, 8^b/02, 8^b/03, 18^a/04,
20^b/07, 21^a/08, 23^b/01, 26^b/04,
27^b/08, 30^b/08, 35^a/07, 40^b/01,
43^a/03, 45^a/02; n.+ler
(nesneler+ile) 8^b/07; n.+lerüñ
3^b/04; n.+nüñ 11^b/07, 14^b/01,
20^b/03, 25^a/02, 27^a/06; n.+ye
7^b/05, 20^a/05, 20^b/08, 23^b/08,
24^a/05, 24^b/07, 25^a/09, 31^b/08,
35^a/09, 43^b/01, 48^b/04; n.+yi
2^a/02, 3^a/06, 10^b/03, 11^a/04,
12^a/03, 14^a/04, 14^a/08, 14^b/04,

15^a/01, 17^a/04, 20^a/07, 20^a/09,
27^a/05, 28^a/02, 28^a/03 [=90]

nête nasıl

nête kim nasıl ki

n. 17^a/07, 24^a/04, 26^b/09, 39^b/07,
48^b/08, 50^a/04, 50^a/05 [=7]

nêtekim nitekim

n. 3^a/04, 3^a/09, 5^b/03, 6^a/05,
17^b/03, 40^b/05 [=6]

nice 1. nasıl; **2.** birçok: 39^a/04

n. 4^b/06, 4^b/08, 7^a/04, 7^b/02,
16^b/02, 18^a/03, 28^b/06, 39^a/02,
39^a/04, 43^a/07, 43^a/08, 43^a/08,
43^a/09, 44^a/01, 44^a/03, 44^a/06,
44^a/08, 44^b/04, 47^b/05, 48^a/01,
49^a/06, 49^a/07, 49^b/03; n.+si
43^b/02, 43^b/04, 43^b/09, 44^a/05,
44^b/03 [=28]

Nihāyetü'l-^çuķūl Fahreddin er-
Razi'nin (ö. 1210) kelama dair
eseri

N.+de 23^a/08 [=1]

ni^çmet [< Ar.] nimet

ni^çmetin vèr- rızkını vermek:
46^a/06

→ **mecmū^ç-ı ni^çmet**

n. 48^a/07; n.+dür 46^b/03, 46^b/04,
46^b/06, 47^a/04, 47^b/03; n.+i (iy.)
46^a/09, 47^a/04; n.+in 46^a/6; n.+ine
47^b/06; n.+ler 42^a/05, 47^a/03,
48^b/01; n.+lerdür 46^b/09; n.+leri
46^b/07, 47^a/01, 47^b/09, 48^a/06;

n.+lerin 48^a/07; n.+ünj 50^a/08
[=20]

nisbet [< Ar.] **1.** bağlı, ilgi: 47^a/08; **2.**
ölçü: 22^b/05
n. 22^b/05, 47^a/08; n.+in 33^b/05
[=3]

Nüh Hz. Nuh

N. 48^a/01 [=1]

nūr [< Ar.] ışık, nur: 49^a/02

od ateş

o. 43^a/07, 47^a/02, 47^a/09, 47^b/05,
48^a/04 [=5]

oğlan

→ **âdem oğlanı**

o.+ı (iy.) 21^b/06, 32^a/05; o.+ında
33^b/04; o.+ınun 32^a/01, 32^b/04;
o.+ları 22^b/07; o.+larında 46^a/08;
o.+larından 46^a/08; o.+larınınun
21^b/07, 31^b/03 [=10]

oğlancuk çocuk

o.+lara 1^b/01 [=1]

oğurlan- çalınmak

→ **mâlı oğurlan-**

o.-an 10^b/01 [=1]

oķı- → **oķu-**

o.-maķ 1^b/01; o.-yasın 40^a/01 [=2]

oķu- okumak

o.-maģa 15^a/09 [=1]

ol 1. o (işaret zamiri): 2^b/06; **2.** o (işaret
sıfatı): 16^a/03

ol kadar o miktar, o denli: 6^b/07

n.+ından 49^a/02; n. (nūr+ıla)
42^b/05 [=2]

nūrlan- nurlanmak

n.-duğı 9^a/07 [=1]

nūrlandır- nurlandırmak

n.-up 9^a/05; n.-ur 12^b/08 [=2]

nuşret [< Ar.] Allah'ın yardımı

n.+i (nes.) 9^b/02 [=1]

O

o. 2^b/07, 3^a/06, 3^b/02, 3^b/02, 3^b/08,
4^a/08, 4^b/01, 4^b/05, 4^b/07, 4^b/07,
6^b/07, 7^a/01, 7^a/05, 8^a/04, 8^a/04,
8^b/01, 11^a/02, 11^a/04, 12^b/08,
13^a/09, 15^b/07, 16^a/03, 16^a/05,
16^a/07, 16^b/01, 16^b/01, 16^b/03,
16^b/06, 17^a/04, 17^a/05, 17^b/02,
17^b/03, 17^b/08, 18^a/02, 18^a/04,
18^a/09, 18^a/09, 18^b/01, 19^b/05,
20^b/02, 20^b/07, 22^a/04, 23^b/08,
26^b/04, 27^a/06, 28^a/02, 28^a/03,
28^b/08, 28^b/09, 29^a/01, 29^a/04,
30^a/07, 30^a/08, 30^a/08, 30^a/09,
30^b/05, 30^b/07, 31^a/04, 31^a/06,
31^a/08, 32^a/07, 33^a/01, 33^a/04,
33^a/05, 33^a/07, 33^b/04, 33^b/07,
33^b/09, 34^a/06, 35^b/08, 35^b/09,
36^a/08, 37^a/07, 38^a/02, 39^a/05,
39^b/04, 40^a/02, 40^a/03, 41^a/06,
41^b/03, 44^a/06, 44^b/01, 45^b/04,
46^a/03, 47^b/04, 47^b/09, 49^a/04,
49^a/07, 49^b/06, 49^b/07, 49^b/08,

50^a/03, 50^a/06; o.+dur 2^b/06,
19^b/07, 20^b/03, 32^a/05, 36^b/04
[=98]

ol- olmak

→ **ardınca ol-, bal ol-, bir ol-,
dünyā kaydında ol-, esīr ol-,
fāsīk ol-, fāsīd ol-, ġālib ol-, hāşıl
ol-, helāk ol-, qabūl ol-, kāfir ol-,
kāşır ol-, lāyīk ol-, maġbūn ol-,
maġrūr ol-, maġrūm ol-,
maġşūş ol-, maġbūl ol-, ma^çkūl
ol-, ma^çlūm ol-, māni^ç ol-,
meşġūl ol-, meşhūr ol-, muġālīf
ol-, muqarreb ol-, muqarrer ol-,
mutaşavver ol-, muṭī^ç ol-,
muṭṭali^ç ol-, muttaşīf ol-,
mü^çeddi ol-, mükellef ol-,
mü^çmin ol-, münkir ol-,
müntefi^ç ol-, müstaġīk ol-,
müsteġhab ol-, müstenid ol-,
Müslmān ol-, müte^çallīk ol-,
nākīş ol-, nehy ol-, ^çözr ol-,
pāyidār ol-, rāzī ol-, şābit ol-,
şahīh ol-, sebeb ol-, şonı ol-,
şevkde ol-, taṭvīl ol-, tenākūz ol-,
vācib ol-, vāki^ç ol-, var ol-, za^çīf
ol-, zebūn ol-, zehr ol-**

o.-a 1^b/01, 5^a/01, 14^a/05, 28^a/08,
28^a/08, 30^a/08, 30^a/09, 35^a/06,
38^a/03, 38^a/06, 42^b/04, 45^a/02; o.-
acaġı 11^b/07; o.-acaġdur 21^a/01,
21^b/01; o.-an 1^b/06, 1^b/07, 1^b/09,

2^a/03, 2^a/06, 2^b/03, 2^b/06, 3^b/02,
3^b/04, 3^b/09, 4^a/03, 4^a/05, 4^a/08,
5^a/03, 5^b/07, 6^b/03, 7^a/06, 8^a/01,
8^b/01, 8^b/02, 8^b/03, 8^b/08, 10^b/01,
11^a/03, 11^a/06, 11^b/01, 13^a/03,
13^a/08, 14^b/08, 16^a/02, 16^a/04,
18^a/04, 18^b/01, 21^a/08, 23^b/09,
27^b/06, 27^b/08, 28^a/05, 28^a/06,
28^a/09, 28^b/06, 30^b/05, 30^b/07,
30^b/09, 35^b/06, 38^b/04, 40^a/08,
45^b/07, 49^a/04, 50^b/04, 50^b/06; o.-
anı 36^a/08, 36^b/01; o.-anlara
28^b/05; o.-anları 14^b/09, 15^a/06;
o.-dı 15^b/07, 21^b/01, 37^a/06,
43^a/07, 43^a/08, 43^b/01; o.-dılar
8^b/09, 37^b/03; o.-duġı 9^a/03, 9^a/08,
33^a/02, 33^a/07; o.-duġı
(olduġı+içün) 17^b/02, 19^a/01; o.-
duġın 18^b/04, 38^b/09; o.-duġından
31^b/07; o.duġınlayın 4^a/01; o.-
duġdan 1^b/04; o.-ıcaġ 1^b/02, 4^b/02,
44^a/01, 45^b/08; o.-maġ
(olmaġ+içün) 19^b/05; o.-maġa
1^b/02, 4^b/04, 7^b/06; o.-maġı
24^a/04; o.-mamaġ 4^b/03, 10^b/04,
40^b/03, 48^a/07; o.-mamaġdur
4^a/07; o.-maġ 8^a/03, 10^b/08,
12^a/03, 12^b/04, 13^b/08, 20^b/05,
22^b/03, 22^b/04, 22^b/04, 24^b/09,
35^b/03, 35^b/04, 45^a/07; o.-maġdan
12^a/08, 38^a/09; o.-maġlıġa 12^b/02;
o.-maġlıġındaġı 26^a/0; o.-masa

14^b/04, 17^a/07, 25^a/05; o.-masun
6^a/08; o.-maya 11^a/01, 35^a/08; o.-
mayınca 18^a/02, 20^a/08; o.-
mayınca 9^b/01; o.-maz 2^b/07,
3^b/03, 7^b/02, 10^b/02, 14^b/02,
14^b/04, 16^b/07, 16^b/09, 22^a/04,
22^a/07, 22^b/05, 26^a/04, 26^a/05,
26^a/08, 27^b/07, 28^a/01, 28^a/07,
28^b/02, 30^b/09, 31^a/08, 31^b/08,
34^a/06, 36^a/03, 38^a/02; o.-maz
(olmaz+ise) 43^a/04; o.-miş 6^a/03,
17^a/09, 24^b/07; o.-miş (olmuş+idi)
11^b/01; o.-mişdi 47^b/07; o.-mişdur
3^b/05, 3^b/06, 17^b/04, 21^a/01,
36^b/06; o.-sa 7^a/05, 14^b/02, 14^b/03,
17^a/07, 24^b/07, 25^a/04, 28^a/05,
30^a/07, 31^a/08, 31^b/06, 41^b/05; o.-
salar 27^a/08; o.-sağ 40^b/02; o.-sun
30^b/02, 32^b/03, 48^b/08; o.-up
7^a/05, 10^b/05, 10^b/06, 14^b/07,
16^a/01, 17^a/09, 29^a/05, 30^a/01,
37^b/01, 47^b/01; o.-ur 2^a/02, 2^a/08,
2^a/09, 3^a/02, 5^a/04, 6^b/08, 6^b/09,
7^a/04, 7^a/05, 7^b/09, 8^a/03, 9^b/09,
10^a/03, 10^a/06, 10^a/08, 10^a/09,
11^a/04, 11^a/06, 12^b/02, 15^a/03,
15^a/05, 15^a/08, 16^b/09, 17^b/01,
23^b/03, 23^b/08, 24^a/01, 24^b/06,
25^a/08, 25^b/01, 26^a/08, 28^a/01,
28^a/03, 28^a/08, 28^b/04, 28^b/04,
29^a/08, 29^b/09, 30^a/01, 30^a/02,

30^a/04, 30^a/06, 30^b/04, 30^b/08,
31^a/03, 32^b/06, 32^b/09, 33^a/09,
34^a/04, 34^a/05, 35^a/09, 36^b/01,
38^b/01, 38^b/06, 38^b/08, 38^b/08,
40^a/02, 41^b/01, 41^b/03, 41^b/04,
43^a/02, 44^a/03, 44^a/04, 47^a/04,
47^a/06, 48^b/04; o.-urdu 23^b/02,
47^b/08; o.-urlar 6^a/05, 24^a/01,
32^b/03, 35^b/01; o.-ursa 29^b/08,
31^b/09, 32^b/01, 38^a/03, 49^b/08,
49^b/08; o.-ursağ 15^b/01 [=270]

olun- → **olun-**

o.-maz 32^a/02 [=1]

olun-

→ **isnād olun-**

o.-mişdur 32^a/04 [=1]

on on

o. 13^a/02; o.+ın 16^a/06, 17^b/08
[=3]

orta ara, orta

o.+sın 24^b/04; o.+sında 22^b/02,
39^b/07; o.+sındağı 25^b/06 [=4]

oruç [< Eski İnan Dilleri] oruç

oruç dut- oruç ibadetini eda
etmek: 14^a/03

o. 3^a/02, 14^a/03, 31^b/02; o.+uñ
(orucuñ) 3^a/01 [=4]

ot bitki

o. 42^b/08; o.+lar 21^a/03 [=2]

otur- oturmak

o.-urken 19^a/07 [=1]

Ö/‘Ö

ög

öğine bırak- aklına getirmek

ö.+ine 17^a/04 [=1]

öğren-

öğrenmek, bellemek

ö.-mek 3^a/09, 4^b/06, 4^b/09, 31^a/01;

ö.-emezlerdi 11^b/02 [=5]

öğret-

öğretmek

ö.-eler (öğredeler) 1^b/02; ö.-eyim

(öğredeyim) 39^b/09 [=2]

öl-

ölmek

ö.-ecek 49^b/03, 49^b/08; ö.-ür

29^a/06, 29^a/07, 29^a/08; ö.-ürler

41^a/07 [=6]

öldür-

öldürmek

ö.-ür 29^a/09 [=1]

ölü

ölü ziyān yok yere bir kayıp

pādişāh

[< Fa.] **1.** padişah, hükümdar:

27^a/07; **2.** (mec.) Allah: 50^a/03

p. 27^a/07, 41^a/01; p.+dur 50^a/07;

p.+ı (nes.) 41^a/07; p.+ın 50^a/03;

p.+ına 35^b/02; p.+lar 50^a/03;

p.+lardan 48^a/02 [=8]

pādişāhlik

hükümranlık

p.+ı (iy.) (pādişāhlığı) 8^a/02;

p.+uñ (pādişāhlığıñ) 50^a/08 [=2]

panbuğ

[< Eski İnan Dilleri] pamuk

p.+ın (panbuğın) 41^b/08 [=1]

pāşādlik

→ pādişāhlik

p. 41^a/03 [=1]

ö. 30^a/02 [=1]

öñ 1. ön: 49^b/02; **2.** önce: 47^b/04

ö.+dünki 47^b/04; ö.+inde 49^b/02

[=2]

ör- örmek, dokumak

ö.-er 44^a/05, 44^a/08 [=2]

örtü

çatı

ö.+si 14^b/04 [=1]

örümcek

örümcek

ö. 44^b/01; ö.+i (iy.) (örümceği)

44^a/05 [=2]

ötürü

dolayı: 27^a/04

ö. 34^b/07; ö.+dür 27^a/04 [=2]

‘özr

[< Ar.]

‘**özr ol-** bağışlanmaya sebep olmak

‘ö. 30^b/09 [=1]

P

pāyān

[< Fa.] son

p.+ı (iy.) 50^a/08 [=1]

pāyidār

[< Fa.]

pāyidār ol- devam etmek

p. 24^b/09 [=1]

perde

[< Fa.] engel

p.+sin 41^b/07 [=1]

pes [< Fa.] **1.** şimdi, bunun üzerine,

öyle ise, o halde, bundan dolayı:

15^a/05; **2.** işte: 12^b/07; **3.** sonra:

7^a/09

p. 3^b/03, 3^b/09, 4^b/04, 5^a/02, 5^a/04,

5^b/07, 7^a/09, 8^b/01, 11^a/02, 12^a/03,

12^b/07, 13^a/05, 13^b/01, 14^b/04,
15^a/05, 15^b/07, 16^b/06, 18^a/05,
18^b/01, 20^b/02, 23^a/03, 23^b/02,
23^b/08, 24^a/04, 24^a/09, 25^a/01,
25^a/06, 27^b/04, 27^b/05, 28^a/07,
29^b/01, 29^b/05, 31^b/06, 32^a/08,
37^a/06, 38^a/05, 38^a/08, 40^a/05,
40^b/01, 40^b/07, 41^a/06, 41^b/04,
42^a/04, 42^b/04, 44^b/06, 48^a/06,
48^a/08, 48^b/03[=48]

peygamber [< Fa.] **1.** peygamber:
20^a/01; **2.** Hz. Muhammed: 3^a/04

→ **Hazreti Peygamber**

p. 3^a/04, 3^a/08, 5^b/05, 7^b/03,
13^a/07, 13^b/01, 14^a/07, 15^b/01,
15^b/05, 15^b/09, 18^b/06, 19^a/02,
19^a/06, 19^a/07, 19^a/08, 19^b/06,
20^a/03, 23^b/02, 23^b/05, 23^b/07,
24^a/02, 25^a/06, 31^b/01, 31^b/06,
39^b/05, 40^a/06, 45^a/04, 48^a/03;
p.+e 19^a/03; p.+i (nes.) 2^b/08;
p.+idür 13^b/09; p.+leri 20^a/01;
p.+ün 4^a/01, 4^a/05 [=34]

R

Rafizî Rafizi, Hz. Ebubekir ile Ömer'in
halifeliğini kabul etmeyen râfıza
topluluğundan olan
R.+ler 38^a/04 [=1]

rağbet [< Ar.] istek, arzu: 11^a/09
rağbet ét- isteklenmek: 11^b/01
r. 11^a/09, 11^b/01, 11^b/06; r.+i (iy.)
12^a/05, 18^a/06; r.+in 12^b/09 [=6]

râhat [< Ar.] rahat, tasasız: 49^b/06
r. 49^a/08, 49^b/01; r.+a 50^a/02;
r.+dur 49^b/06; r.+ını 29^b/01 [=5]

rahmet [< Ar.] Allah'ın merhameti:
18^a/07
r.+i (iy.) 18^a/07, 19^a/01; r.+i (nes.)
9^b/02; r.+in 50^a/04; r.+ine 12^a/08;
r.+ler 48^b/01; r.+ün 50^a/08 [=7]

rahmetullâhi 'aleyh [< Ar.] "Allah'ın
rahmeti onun üzerine olsun"
anlamına gelen ifade
r. 2^a/09 [=1]

râzî [< Ar.]
râzî ol- kabul etmek, boyun
eğmek: 4^b/03
r. 4^b/03, 7^b/05 [=2]

renk renk
r.+i (iy.) (rengi) 42^b/09 [=1]

resûl [< Ar.] peygamber: 31^b/02
resûl bil- Allah'ın peygamber
gönderdiğini kabul etmek: 2^b/08
r. 2^b/08, 4^a/02, 4^a/06; r.+dur
31^b/02 [=4]

rızā [< Ar.] memnunluk, hoşnutluk:
10^a/02

→ **Tağrı Te'ālā rızāsı**

r.+sı 48^b/07; r.+sın 10^a/02 [=2]

rızq [< Ar.]

rızqun kes- nimetini vermemek

r.+uñ 47^b/03 [=1]

ri'āyet [< Ar.]

ri'āyet ét- gözetmek

sa'ādet [< Ar.] mutluluk

sa'ādete erişdür- mutluluğa
ulaştırmak: 50^b/03

s. 9^b/08, 40^b/08; s.+e 50^b/03 [=3]

sā'at [< Ar.] zaman parçası

→ **bir sā'at**

s. 45^a/06 [=1]

sābit [< Ar.]

sābit ol- ispat edilmek, anlaşılmak

ş. 30^a/07 [=1]

şağ temiz, halis

ş. 46^b/02 [=1]

şağır çağır

ş. 46^b/02 [=1]

şaḥābe [< Ar.] sahabe

ş.+ler 19^a/06, 32^b/04 [=2]

şaḥīḥ [< Ar.] gerçek, doğru

şaḥīḥ ol- doğru olmak: 14^b/07

şaḥīḥ getir- doğru iletmek:

39^b/04

ş. 4^a/02, 14^b/07, 30^b/08, 39^a/08,

39^b/01, 39^b/04 [=6]

r. 18^a/06 [=1]

riyā [< Ar.] ikiyüzlülük

riyā düş- riyâ oluşmak: 17^a/01

r. 17^a/01; r.+dan 7^a/09 [=2]

rubūbiyyet [< Ar.] Allah'a mensup
olma

r. 10^b/09 [=1]

rükün [< Ar.] bir şeyin temeli, esası

r.+lerin 2^b/09 [=1]

S/Ş/Ş

saḥın- sakınmak, uzak durmak

s.-alar 38^b/05; s.+ayım 50^b/05; s.-
mağ 30^a/04 [=3]

şaḥın- → **saḥın-**

ş.-mağ 3^b/07, 4^b/07, 12^a/07; ş.-ur
13^a/04 [=4]

saḥla- sakınmak

s.-ya 40^a/03 [=1]

şaḥla- → **saḥla-**

ş.-mayınca 7^b/01 [=1]

saḥlan- korunmak

s.-a 37^b/01 [=1]

şalāḥiyyet [< Ar.]

şalāḥiyyet gel- vazife bilmek,
yetkilenmek

ş. 18^a/08; ş.+e 9^a/02 [=2]

şalāt [< Ar.] salavat

ş. 27^a/01 [=1]

Şalīḥ Hz. Salih

Ş. 48^a/03 [=1]

- şan-** sanmak, düşünmek
 ş.-ur 39^a/08; ş.-urlar 5^b/09; ş.-urlar
 (şanurlar+idi) 36^b/09 [=3]
- şaḡa** sana
 s. 19^a/04, 39^b/09 [=2]
- şan'at** [< Ar.] sanat, ustalık
 ş.+ında 44^b/05 [=1]
- şar-** sarmak, geçirmek
 ş.-mazlar 29^a/09 [=1]
- şav-** akışkan bir şeye yön vermek
 ş.+ar 44^a/01 [=1]
- sa'y** [< Ar.]
sa'y ét- çalışmak, çabalamak
 s. 10^b/05 [=1]
- şay-** teker teker saymak
 ş.-a 47^a/01; ş.-mağ 46^b/08 [=2]
- sebeb** [< Ar.] sebep
sebeb ol- neden olmak: 47^b/07
 s. 47^b/07; s.+i (iy.) 11^b/08, 41^b/09;
 s. (sebeb+ile) 17^b/02, 33^b/08,
 33^b/09; s.+inden 6^a/02; s.+iyle
 47^a/03 [=8]
- sefer** [< Ar.] yolculuk
 s.+de 28^b/08 [=1]
- segirt-** yürümek, koşmak
 s.-ür (segirdür) 44^b/03 [=1]
- sehel** [< Ar.] **1.** basit: 30^b/01; **2.** az,
 azıcık: 41^a/02
 s. 30^b/01, 38^b/06, 38^b/07, 41^a/02,
 41^a/02 [=5]
- seksen** seksen
 s.+den 24^a/03, 25^b/04 [=2]
- şemere** [< Ar.] fayda, verim
 ş.+si 25^a/03 [=1]
- sen** sen
 s. 15^b/03; s.+de 43^a/04; s.+den
 47^b/04; s.+i (nes.) 40^a/02 [=4]
- sermāye** [< Fa.] **1.** kazanılmış ilim:
 40^b/08; **2.** mevcut para: 29^a/07
 s.+si 40^b/08; s.+sini 29^a/07 [=2]
- sev-** **1.** bir şeyi yapmaktan hoşlanmak:
 10^a/08; **2.** sevgi ile bağlılık
 duymak: 41^a/09
 s.-dügi 49^a/05; s.-düklerin 49^a/06;
 s.-en 50^a/01, 50^a/04; s.-er 10^a/08,
 41^a/07; s.-mek 41^a/09 [=7]
- şevāb** [< Ar.] sevap: 33^a/01
 → **medār-ı şevāb**
 ş. 32^b/02, 33^a/01, 35^a/06, 35^b/09;
 ş.+ından 45^a/08 [=5]
- sevgü** sevgi
sevgüsi kıp- bir şeyi sevmeye
 başlamak: 10^a/07
 s. 48^b/05; s.+si 10^a/02, 10^a/07,
 40^b/09, 48^b/03 [=5]
- seyrek** aralıklı olan, sık karşıtı
 s. 44^a/08 [=1]
- Seyyidü'l-muḡakkikine ve'l-**
mütakellimine [< Ar.]
 “Kelamcıların ve hakikat ehlinin
 efendisi” anlamına gelen söz
 kelam âlimlerinden Ebu Abdullah
 Muhasibi (ö. 857) için söylenmiştir
 S. 8^a/08 [=1]

şı-

→ **emrin şı-**

ş.-sarj 47^b/02 [=1]

şidk [< Ar.] yürek temizliliği: 11^b/05

ş. 11^b/05; ş.+ıla 41^a/09 [=2]

şifat [< Ar.] sıfat, vasıf: 17^b/02

ş. 17^b/02, 17^b/05, 18^a/02; ş.+1 (iy.)

22^b/07, 33^a/03, 33^a/04; ş.+1 (nes.)

16^b/01; ş.+ına 23^a/04; ş.+ında

13^b/07, 20^b/05, 50^b/08; ş.+ınuñ

23^a/04; ş.+lar 2^a/07, 4^b/01, 18^a/09;

ş.+lardan 3^b/07, 3^b/08, 4^b/07,

7^b/01, 13^a/04, 16^b/06, 18^a/09;

ş.+ları 4^a/08, 4^a/09, 4^a/09, 4^b/05,

4^b/07, 6^a/07, 12^a/04, 13^a/03,

16^b/03, 22^b/07, 23^a/03; ş.+lar

(şifatlar+ıla) 2^a/08, 3^b/06, 12^a/04;

ş.+ların 1^b/08; ş.+laruñ 16^a/06,

16^b/01, 17^b/08; ş.+uñ 16^a/07,

17^a/05, 17^b/03, 17^b/09 [=44]

şıhhat [< Ar.] sağlık

ş.+ler 42^a/05 [=1]

şık az aralıklı olan, seyrek karşıtı

ş. 44^a/07, 44^a/09 [=2]

şinek sinek

s. 44^b/03 [=1]

şinle mezar, mezarlık

s.+sinde 17^b/07; s.+sine 26^a/09

[=2]

şoñ son, nihayet

şoñı ol- bitmek, tükenmek: 29^a/05

ş.+1 (iy.) 29^a/05; ş.+ında 11^b/03,
11^b/06 [=3]

şoñra -den dolayı, sonra

ş. 1^b/05, 4^a/03, 4^a/07, 6^a/06,

11^a/06, 16^a/03, 16^a/08, 16^a/09,

16^b/05, 16^b/08, 18^a/01, 18^a/02,

18^b/07, 20^a/08, 25^b/09, 27^b/03,

29^a/01, 30^a/03, 30^a/04, 35^b/08,

44^a/01, 46^a/07 [=22]

şor- sormak

ş. 19^a/03, 46^b/05, 46^b/06; ş.-dı

19^a/07 [=4]

söyle- 1. konuşmak: 34^a/07; 2.

anlatmak, haberdar etmek: 36^b/04;

3. söylemek, söz ile bildirmek:

22^b/09

s.-dügi 22^b/09; s.-dügine 46^b/06;

s.-dügümüzden 36^b/04; s.-dük

50^a/09; s.-mek 22^b/09, 34^a/07,

40^a/09; s.-memek 34^a/07; s.-se

21^b/09, 30^b/08; s.-seler 21^b/09

[=11]

söz söz: 22^a/02

söz uzan- sözü uzatmak: 11^a/08

sözünü boz- sözü çelişmek,

tutarsız olmak: 16^a/01

s. 11^a/08, 38^b/07, 49^a/01; s.+den

38^b/05; s.+i (iy.) 16^a/01; s.+in

22^a/02, 22^a/03; s.+inde 16^a/01;

s.+ine 27^a/06; s.+ler 50^a/09;

s.+leri 21^b/04, 36^b/02, 36^b/05,

36^b/07; s.+lerin 37^a/07;

s.+lerinden 36^b/03; s.+lerine
27^b/01; s.+ümi 27^b/02; s.+üni
16^a/01 [=19]

şu su

ş. 43^a/02, 43^a/07, 44^a/02, 44^a/04,
44^a/04; ş.+dan 43^a/05; ş.+ya
48^a/01; ş.+y1 43^b/07 [=8]

sū' [< Ar.]

sū²-y1 ' **ākıbet** kötü bir son
s. 24^b/09 [=1]

Şūfī Sufi, tasavvuf ehli

Ş.+ler 2^a/05 [=1]

sultān [< Ar.] hükümdar

s. 27^a/09; s.+uñ 27^a/09 [=2]

Şāfi'ī İmam-ı Şafii mezhebinden olan
kimse

Ş.+ler 32^b/08, 36^a/01; Ş.+nün
36^a/02 [=3]

şakī [< Ar.] kötü, sefil, zavallı

ş. 25^a/02 [=1]

şart [< Ar.] şart

şart bil- şart kabul etmek: 14^a/04
ş. 14^a/04; ş.+ıdur 15^b/09; ş.+ın
50^b/01; ş.+ını 7^a/01; ş.+lar 15^b/06,
15^b/08; ş.+ların 2^b/09, 3^a/01, 3^a/03
[=9]

şāyed [< Fa.] eğer

ş. 49^a/01, 49^b/03 [=2]

şüret [< Ar.] **1.** biçim, kılık: 17^b/06; **2.**
yol, tarz: 24^a/08; **3.** yüz, çehre:
49^a/04

şüret bağla- vücut bulmak:
43^a/08

şüretine gir- şekline bürünmek:
19^a/05

ş. 43^a/08, 50^a/01; ş.+e 17^b/05,
43^a/09, 43^b/04; ş.+i (iy.) 24^a/08;
ş.+ine 17^b/06, 19^a/05, 49^a/04 [=9]

sünnet [< Ar.] Hz. Muhammed'in
sözleri ve işleri, sünnet: 14^b/09

→ **ehl-i sünnet**

s. 14^b/09, 15^a/02, 15^a/05, 30^b/02,
34^b/03, 37^a/08, 50^b/04, 50^b/06
[=8]

Ş

şefā'at [< Ar.] suçun bağışlanması için
aracı olma

ş. 28^b/02 [=1]

şehādet [< Ar.]

şehādet getir- "eşhedü en lâ
ilâhe illallâh" demek

ş. 38^b/09 [=1]

şekāvet [< Ar.] bela ve sıkıntıya düşme

ş. 9^b/08; ş.+e 24^b/09 [=2]

şenī' [< Ar.] kötü, utanılacak

ş. 35^a/09 [=1]

şer [< Ar.] kötülük

ş. 20^a/02, 33^b/05, 34^b/08; ş.+den
21^a/09 [=4]

şer^c [< Ar.] din kaideleri: 31^a/03

ş.+e 31^a/03, 31^a/08 [=2]

şerī^c at [< Ar.] şeriat: 1^b/03

ş. 1^b/03, 26^b/09, 27^a/01, 30^a/05,
30^a/09; ş.+e 36^b/02, 39^a/06 [=7]

şerīf [< Ar.] mübarek

ş. 19^b/03 [=1]

şevk [< Ar.]

şevkde ol- şiddetle istemek

ş.+de 10^b/08 [=1]

şevket [< Ar.] büyüklük, heybet

ş.+üm 48^a/02 [=1]

şeytān [< Ar.] şeytan

ş. 39^a/05, 40^b/04; ş.+a 30^a/01 [=3]

şirk [< Ar.] Allah'a ortak koşma

ş. 39^b/06, 40^a/02 [=2]

şol şu, o

şol kim şöyle ki: 19^b/04

şol miqdār şu kadar: 6^b/07

ş. 3^b/05, 3^b/06, 5^b/09, 6^b/07, 7^b/07,
10^a/04, 10^b/01, 19^b/04, 25^a/06,
25^a/09, 25^b/03, 27^b/05, 31^b/04,

tā [< Ar.] dek, değin

tā kim yeter ki, öyle ki: 37^a/09

t. 1^b/03, 4^b/09, 8^b/06, 10^b/08,
12^a/05, 14^b/05, 19^a/03, 20^b/01,
21^a/01, 37^a/09, 40^a/01 [=11]

ta^c alluḡ [< Ar.] ilişığı, ilgisi olma

t. 33^a/04; t.+a 33^a/01 [=2]

ṭā^c at [< Ar.] ibadet

ṭā^c at işle- ibadet etmek: 14^a/05

33^a/09, 42^a/02, 42^b/01, 43^b/05,
43^b/08, 44^a/05, 44^a/05, 49^b/07

[=21]

şöyle şöyle

şöyle kim şöyle ki: 45^b/02

ş. 19^a/02, 40^a/07, 44^a/07, 45^b/02,
50^b/07 [=5]

şu şu

şunun gibi kim şöyle, şunun gibi:

24^b/08

ş.+nı 49^b/09; ş.+nuḡ 9^a/09, 17^a/01,
24^b/08, 25^a/04, 28^a/01, 30^b/02 [=7]

şümlük uğursuzluk, şomluk

ş.+ından (şümlüğünden) 6^a/02,
39^a/07 [=2]

şübhe [< Ar.]

şübhe düş- şüphe duymak

ş. 25^b/07 [=1]

şükr [< Ar.]

şükrin bil- kıymetini bilmek,
minnettar olmak

ş.+in 47^b/08, 48^a/06 [=2]

T/Ṭ

ṭā^c ate yelte- ibadete teşvik etmek:

8^a/01

ṭ. 9^a/03, 9^a/08, 9^b/07, 10^a/01,
10^a/07, 14^a/05, 33^b/05, 33^b/06,
35^a/03, 36^a/06; ṭ.+e 8^a/01, 8^a/01,
9^a/02, 9^a/06, 9^b/05, 10^b/05, 24^b/05;
ṭ.+den 45^b/03; ṭ.+dür 9^b/03; ṭ.+i
(nes.) 33^b/07; ṭ.+in 45^b/09; ṭ.+i

- (iy.) 7^a/04; t.+leri 4^a/04, 12^a/06;
t.+ün 24^a/09 [=25]
- ṭabīʿat** [< Ar.] tabiat, yaradılış
t. 43^a/09; t.+a 43^b/04 [=2]
- taʿdīd** [< Ar.]
taʿdīd ét- sayma, birer birer söyleme
t. 7^b/07 [=1]
- tafşīl** [< Ar.] açıklama, bildirme
tafşīl ét- açıklamak, bildirmek:
30^b/06
t. 11^a/05, 13^a/09, 14^b/05, 20^b/01, 30^b/06, 37^a/09; t.+i (iy.) 24^a/08, 30^b/04, 33^a/08, 38^b/01; t. (tafşīl+ile) 23^b/01; t.+in 24^b/03, 37^a/04; t.+ine 25^b/02, 25^b/04 [=15]
- taḥkīk** [< Ar.] bir şeyin doğru olup olmadığını araştırma
t. 3^a/08; t.+i (iy.) 33^a/08; t.+in 37^a/04 [=3]
- ṭāʾīfe** [< Ar.] topluluk, grup
t.+nün 36^b/03 [=1]
- ṭākat** [< Ar.] güç
t.+i (iy.) 10^b/03 [=1]
- taqdīm** [< Ar.]
taqdīm ét- sunmak
t. 46^a/01 [=1]
- taqdīr** [< Ar.] ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler
taqdīrden gel- kader sebebiyle olmak: 7^b/05
t.+den 7^b/05; t.+inden 4^b/03; t.+indendür 20^a/03; t.+iyile 21^b/02; t.+iyledür 34^b/08 [=5]
- taḫşīrlık**
taḫşīrlığın bil- eksikliğin ve kusurun farkında olmak
t.+ın (taḫşīrlığın) 10^b/06 [=1]
- taḫvā** [< Ar.] → **maḫām-ı taḫvā**
t.+dur 5^a/09 [=1]
- tamām** [< Ar.] tam, eksiksiz
tamām ol- tamamlanmak: 25^b/01
t. 2^b/06, 3^a/02, 3^b/03, 5^a/01, 5^a/04, 6^b/08, 7^a/04, 11^a/04, 11^a/06, 14^b/02, 18^b/04, 19^b/04, 23^b/03, 24^a/04, 25^a/08, 25^b/01, 26^a/03, 27^b/07, 30^a/03, 44^a/01 [=20]
- ṭamu** [< Soğd.] cehennem: 28^b/02
ṭamuya koy- cehenneme yerleştirmek: 36^a/09
t.+da 28^b/02; t.+ya 36^a/08, 36^a/09, 36^b/01 [=4]
- ṭaʿn** [< Ar.]
ṭaʿn gör- kınanmak, ayıplanmak
t. 49^a/07 [=1]
- Taḡrı Teʿālā** Allahutaala
Taḡrı Teʿālāyı birle- Allah'ın birliğini dile getirmek: 20^b/03
Taḡrı Teʿālā rızası
Allahutaala'nın memnuniyeti:
48^b/07
T. 2^a/01, 2^b/07-08, 9^a/03, 10^a/02, 13^b/07, 19^b/08, 20^a/02, 21^a/07,

23^b/05, 23^b/06, 34^b/08, 48^b/08;
T.+dan 40^b/07; T.+nuş 1^b/08,
13^b/09, 18^b/09, 19^b/08, 48^b/07;
T.+yı 20^b/03, 31^b/01 [=20]

tanuqlık şahitlik

tanuqlık vër- şehadet etmek:
13^b/09
t. 13^b/06, 13^b/09; t.+a (tanuqlığa)
6^b/09 [=3]

tarîk [< Ar.] usul: 16^a/06

t. 16^a/06, 18^b/06 [=2]

taşarruf [< Ar.]

taşarruf ét- irade ile kullanmak:
10^b/09
t. 10^b/09, 36^a/01 [=2]

taşdık [< Ar.] gerçek olduğunu söyleme

t.+dendür 26^b/07 [=1]

taşnîf [< Ar.]

taşnîf ét- bölümlendirmek
t. 39^a/09 [=1]

taş (I) dış

taş ‘amel yapılması emredilmeyen ve yasak da edilmeyen işler: 16^b/09
t. 4^b/04, 7^a/08, 7^b/02, 9^a/02, 9^a/03, 9^a/06, 9^a/08, 13^a/06, 16^b/09, 17^b/01; t.+dağı 46^b/09; t.+ına 18^a/04 [=12]

taş (II) taş

t. 39^b/08, 48^a/04 [=2]

taṭvîl [< Ar.]

taṭvîl ol- (sözü) uzatmak

t. 6^a/08 [=1]

tavassuṭ [< Ar.] → **maḳām-ı tavassuṭ**

t. 5^a/09 [=1]

tavzîḥ [< Ar.] anlatma

t. 34^b/03 [=1]

ṭaylasān [< Ar.] şal

t.+ına 30^b/03 [=1]

tebāreke [< Ar.] “Mübarek etsin!”

anlamına gelen söz

t. 43^b/02 [=1]

teberrük [< Ar.] mübarek sayma

t. 13^a/07 [=1]

tedrîc [< Ar.] derece derece ilerleme

t. (tedrîc+ile) 12^a/05 [=1]

tefsîr [< Ar.] tefsir: 18^b/08

→ **ehl-i tefsîr**

tefsîr ét- yorumlamak: 18^b/09

tefsîr düz- yeni yorum getirmek:
37^a/01

t. 2^a/03, 18^b/09, 26^b/02, 26^b/06, 28^a/04, 37^a/01; t.+de 6^b/02, 17^b/04, 25^b/08; t.+indeki 18^b/08 [=10]

tekebbürlik büyükleme: 4^b/02

t. 4^b/02, 17^a/03 [=2]

tenākuṣ [< Ar.]

tenākuṣ ol- çelişmek

t. 16^a/01 [=1]

tenbîḥ [< Ar.] uyarma, uyarı

t. 50^b/02 [=1]

tercīh [$<$ Ar.]

tercīh ét- üstün tutmak

t. 46^a/01 [=1]

tereddüd [$<$ Ar.] kararsızlık, şüphe

tereddüdi ol- şüphe duymak:

4^a/07

t.+i (iy.) 4^a/07, 33^b/01 [=2]

terk [$<$ Ar.]

terkin ur- vazgeçmek: 48^b/05

terk ét- vazgeçmek, bırakmak:

27^b/06

terk-i buhl cimrilikten vazgeçme:

7^b/04

t. 7^b/04, 25^a/01, 27^b/06, 27^b/09,

28^b/01, 33^b/05, 48^b/06, 49^a/06,

49^b/07, 50^a/06; t.+in 48^b/05,

49^b/02, 50^a/03 [=13]

terkīb [$<$ Ar.]

terkīb ét- bir araya getirmek

t. 43^b/02 [=1]

terķīķ [$<$ Ar.]

terķīķ-i ķalb kalbi yumuşatma

t. 8^b/06 [=1]

tevātür [$<$ Ar.]

tevātüre eriş- kabul görmek,

yayılmak

t.+e 30^a/08 [=1]

tevbe [$<$ Ar.] tövbe

tevbe ét- tövbe etmek: 36^a/07

t. 36^a/07; t.+sini 36^a/07 [=2]

tevbesüz tövbe etmeyen

t. 36^a/08 [=1]

teveccüh [$<$ Ar.] sevgi

t.+e 9^b/05 [=1]

tevekkül [$<$ Ar.] tevekkül

t.+e 7^b/03 [=1]

tevfīķ [$<$ Ar.] Allah'ın yardımı

tevfīķ ét- Allah'ın yardımına

ulaşmak: 16^a/02

t. 9^b/01, 16^a/02 [=2]

te'vīl [$<$ Ar.] söze ayrı mana verme

te'vīl ét- yorumlamak: 25^b/07

t. 25^b/07, 37^a/03, 37^b/05, 37^b/08,

38^a/02, 38^a/04, 38^a/09; t.+i (iy.)

31^a/07, 38^a/03; t.+in 5^b/04; t.+ine

5^b/05 [=11]

tēzlik çabukluk

t.+in (tēzligin) 42^b/04 [=1]

tīmār [$<$ Fa.]

tīmār ét- ilgilenmek, teveccüh

göstermek: 49^b/05

tīmār um- teveccüh beklemek:

49^b/01

t. 49^b/01, 49^b/05 [=2]

tīmārcuķ

tīmārcuķ ét- ilgilenmek

t. 49^b/04 [=1]

toĝru doĝru

ķ.+dur 23^b/07 [=1]

toĝum [$<$ Fa.] tohum

t. 43^a/02 [=1]

tolan- bir şeyin çevresinde dönmeķ

ķ.-ur 42^b/03 [=1]

olaş- **1.** gezinmek: 44^b/04; **2.**
dokunmak, takılmak: 44^b/03
.-maz 44^b/03; .-ur 44^b/04 [=2]
oldur- dolu hâle getirmek
.-ur 42^b/05 [=1]
opra toprak: 43^a/02
. 43^a/02, 43^a/08, 47^b/06, 48^a/04
[=4]

**ubûdiyyet** [< Ar.] kulluk

 u. 10^b/08 [=1]

**ucb** [< Ar.] kendini beğenmişlik

 u. 17^a/02 [=1]

ucuz (mec.) zahmetsiz

u. 47^a/07 [=1]

uç- havada yol almak

u.-an 22^b/02 [=1]

uçaver- çarçabuk uçmak

u.-e 44^a/07 [=1]

uçma [< Soğd.]

uçmaa **oy-** cennete
yerleştirmek: 36^a/06

uçmaa **gir-** cennete girmek:
26^a/08

u.+a (uçmaa) 26^a/08, 36^a/06 [=2]

uğra- **1.** maruz kalmak, karşılaşmak:

17^b/03; **2.** rastlamak: 10^a/04

u.-r 17^b/03; u.-r (uğrar+ise)

29^a/02; u.-yup 10^a/04 [=3]

uğraş savaş

u.+da 49^b/08; u.+larda 49^b/02 [=2]

oz toz

. 47^a/09 [=1]

l [< Ar.]

l-i emel hırs, tkenmez arzu:

12^a/07

. 12^a/07, 12^b/03 [=2]

ur- → **dur-**

.-urlar 18^b/05 [=1]

U

uğrat- maruz kılmak

u.-maya 48^a/08 [=1]

oğrulan- gizlenmek

u.-an 10^b/01 [=1]

**ulemâ** [< Ar.] âlimler: 25^b/09

**ulemâ-yı** **âmil** yetkin âlimler:
11^a/02

 u. 11^a/02, 20^a/09, 33^b/01;

 u.+nuş 25^b/09 [=4]

ulu 1. büyük: 28^b/04; **2.** yce: 41^a/01

u. 28^b/04, 41^a/01, 41^a/03, 46^b/03,
47^a/04 [=5]

ulula- değer vermek, yceltmek

u.-ma 41^a/08, 45^a/09; u.-masa
30^b/01; u.-salar 27^b/02 [=4]

ululu → **ululu**

u.+ına (ululuğına) 42^a/04, 45^a/01;

u.+lar 41^b/01, 42^a/03 [=4]

ululu ycelik

u.+ın (ululuğın) 45^b/01; u.+ını

(ululuğını) 29^b/02; u.+uma

(ululuğuma) 27^b/04 [=3]

‘**ulūm** [< Ar.]

‘**ulūm-ı esrār** sırların ilmi

‘u. 10^b/02 [=1]

um- ummak, beklemek

u.-ar 49^b/01, 50^a/02, 50^a/04 [=3]

ur- → **cān baş terkin ur-**

u.-ıcağ 50^a/03; u.-up 49^b/02; u.-ur
48^b/05 [=3]

uşūl [< Ar.] yol, yöntem: 37^b/06

→ **ehl-i uşūl**

uşūl-ı fikh fikh esası: 30^b/04

u. 26^a/05, 26^a/06, 30^b/04; u.+ün
37^b/06 [=4]

üç üç

ü. 26^b/09, 36^b/03, 41^b/09; ü.+den
26^b/03; ü.+dür 26^b/02 [=5]

üçünci üçüncü

ü. 3^a/01, 26^b/05 [=2]

ümmet [< Ar.] ümmet

ü.+in 48^a/03 [=1]

üst üst

ü.+i (iy.) 14^b/04 [=1]

üzer üst: 39^b/08

vācib [< Ar.] yapılması gerekli olan:

36^a/04

vācib ol- farz olmak: 23^b/09

v. 23^b/09, 28^a/08, 37^a/06; v.+dür
36^a/04, 36^a/06, 36^a/07 [=6]

uy- uymak, dinlemek

u.-arlar 27^a/07; u.-mazlar 27^a/06
[=2]

uzan- uzun sürmek, uzamak

→ **söz uzan-**

u.-masun 11^a/08 [=1]

uzun 1. arasında uzaklık olan: 44^b/02;

2. ayrıntılı: 11^b/01

u. 11^b/01, 44^b/02 [=2]

‘**uzuv** → ‘**uzv**

‘u.+da 43^a/06 [=1]

‘**uzv** [< Ar.] organ

‘u. 38^a/08; u.+lar 43^a/06 [=2]

Ü

ü.+inde 39^b/08, 44^b/02; ü.+ine
3^a/06, 9^a/08, 11^a/05, 13^b/05,
14^a/08, 15^b/02, 15^b/04, 16^b/06,
16^b/08, 26^a/09, 27^a/08, 28^a/05,
35^b/01, 36^a/04, 36^a/05, 36^b/07,
37^a/05, 37^b/01, 44^b/01, 46^a/01;
ü.+inedür 20^a/09, 26^a/05, 32^b/04,
33^a/02, 37^b/02 [=27]

üzere amacıyla, şartıyla: 13^a/09

ü. 13^a/09, 16^a/06, 18^b/07, 24^b/08,
25^a/01, 31^a/06, 33^b/02 [=7]

V

va‘de [< Ar.] ecel

v.+sine 11^b/08 [=1]

va‘id [< Ar.] birini iyiliğe sevk ve
kötülükten uzaklaştırmak için
korkutma, yıldırma: 11^b/09

va‘id ét- uyarmak: 7^b/07

v. 7^b/07; v.+ine 11^b/09 [=2]
vaḳāyi' [< Ar.] → **mecmū' -ı vaḳāyi'**
v.+den 29^a/04 [=1]
vāḳi' [< Ar.]
vāḳi' ol- başından geçmek, vuku bulmak
v. 15^a/08 [=1]
vaḳt [< Ar.] vakit, zaman: 2^b/09
v. 2^b/09, 7^b/09, 14^a/01; v.+i (iy.) 2^b/03 [=4]
var var
var eyle- yoktan var etmek: 46^a/06
var ol- oluşmak: 43^a/08
v. 5^a/05, 5^a/06, 5^b/01, 12^a/01, 20^b/07, 24^a/06, 24^a/06, 24^a/07, 24^a/07, 24^a/07, 24^a/08, 24^a/08, 24^a/08, 43^a/08, 46^a/06, 48^a/03, 50^b/09; v. (var+idügin) 16^b/02; v. (var+imiş) 41^a/01; v. (var+ise) 3^b/08, 4^b/08, 11^b/05, 22^b/01, 26^b/01, 38^a/08, 43^b/07; v.+dur 5^b/02, 19^b/09, 20^a/01, 33^a/05, 34^b/05, 38^a/08, 42^a/04, 45^b/06 [=34]
var- gitmek
v. 19^a/03; v.-maḳdur 14^a/02; v.-uñ 49^b/09, 49^b/09; v.-up 28^b/09 [=5]
varlık varlık, mevcudiyet
v.+ınuñ (varlığınuñ) 20^b/06 [=1]
vasaḫ [< Ar.] orta
v.+ı (iy.) 24^a/07, v.+ın 24^b/04 [=2]

vaşf [< Ar.]
vaşf êt- tarif etmek
v. 29^b/02 [=1]
vaşîlık vasilik, bir şeyi görev bilme
v.+a (vaşîlığa) 6^b/09 [=1]
va' z [< Ar.] vaaz: 8^b/07
v. 8^b/07, 10^a/05 [=2]
ve [< Ar.] ve
v. 1^b/01, 1^b/03, 1^b/04, 1^b/08, 2^a/02, 2^a/03, 2^a/04, 2^a/06, 2^a/08, 2^b/07, 2^b/08, 2^b/09, 3^a/01, 3^a/02, 3^a/03, 3^a/09, 3^b/05, 3^b/06, 3^b/07, 3^b/09, 4^a/01, 4^a/02, 4^a/05, 4^a/06, 4^a/06, 4^a/08, 4^a/08, 4^a/09, 4^b/02, 4^b/02, 4^b/03, 4^b/06, 5^a/05, 5^a/05, 5^a/06, 5^a/06, 5^a/07, 5^a/08, 5^a/08, 5^b/01, 5^b/03, 5^b/06, 5^b/08, 6^a/01, 6^a/01, 6^a/02, 6^a/03, 6^a/04, 6^a/07, 6^a/09, 6^b/01, 6^b/02, 6^b/04, 7^a/03, 7^a/04, 7^a/09, 7^b/01, 7^b/03, 7^b/04, 7^b/04, 7^b/04, 7^b/05, 7^b/06, 7^b/06, 7^b/06, 7^b/07, 7^b/09, 8^a/02, 8^a/02, 8^a/02, 8^a/03, 8^a/06, 8^a/06, 8^a/07, 8^a/08, 8^b/03, 8^b/04, 8^b/05, 8^b/05, 8^b/07, 9^a/05, 9^b/01, 9^b/01, 9^b/02, 9^b/02, 9^b/04, 9^b/04, 9^b/04, 9^b/05, 9^b/05, 9^b/07, 9^b/08, 9^b/08, 9^b/08, 9^b/09, 10^a/01, 10^a/01, 10^a/02, 10^a/03, 10^a/04, 10^a/05, 10^a/07, 10^a/09, 10^b/02, 10^b/03, 10^b/05, 10^b/08, 11^a/02, 11^a/08, 11^b/01, 11^b/01, 11^b/02, 11^b/02, 11^b/03, 11^b/04,

11^b/05, 11^b/06, 11^b/09, 12^a/02,
 12^a/04, 12^a/06, 12^a/07, 12^b/01,
 12^b/02, 12^b/03, 12^b/03, 12^b/06,
 12^b/06, 13^a/02, 13^a/03, 13^a/04,
 13^b/08, 13^b/09, 14^a/01, 14^a/01,
 14^a/02, 14^a/03, 14^a/05, 14^a/05,
 14^b/01, 14^b/05, 14^b/06, 14^b/09,
 14^b/09, 15^a/05, 15^a/06, 15^a/07,
 15^a/08, 15^b/05, 15^b/09, 16^a/08,
 17^a/02, 17^b/04, 17^b/04, 17^b/05,
 17^b/06, 17^b/06, 17^b/08, 18^a/07,
 18^a/09, 18^b/02, 18^b/09, 19^a/01,
 19^b/03, 19^b/09, 20^a/01, 20^a/01,
 20^a/02, 21^a/01, 21^a/03, 21^a/03,
 21^a/03, 21^a/04, 21^a/05, 21^a/06,
 21^a/08, 21^a/09, 21^b/01, 21^b/01,
 21^b/02, 21^b/04, 21^b/05, 21^b/05,
 21^b/08, 22^a/08, 22^b/06, 22^b/09,
 23^a/01, 23^a/02, 23^a/04, 23^a/04,
 23^a/07, 23^b/05, 23^b/06, 24^a/03,
 24^a/06, 24^a/06, 24^a/07, 24^a/07,
 24^a/08, 24^a/09, 24^a/09, 24^b/01,
 24^b/01, 24^b/01, 24^b/02, 24^b/02,
 24^b/03, 24^b/03, 24^b/03, 24^b/04,
 25^a/02, 25^a/08, 25^b/02, 25^b/04,
 25^b/05, 25^b/06, 25^b/08, 26^a/04,
 26^a/05, 26^b/02, 26^b/03, 26^b/05,
 26^b/06, 27^a/01, 27^a/02, 27^b/01,
 27^b/05, 28^a/05, 28^a/06, 28^a/08,
 28^b/02, 29^a/07, 29^b/01, 29^b/02,
 29^b/05, 29^b/07, 30^a/01, 30^a/02,
 30^a/08, 30^a/09, 30^a/09, 30^b/05,
 31^a/06, 31^a/08, 31^a/09, 31^b/01,
 31^b/01, 31^b/02, 31^b/02, 31^b/04,
 31^b/07, 32^a/01, 32^a/02, 32^a/06,
 32^b/02, 32^b/02, 32^b/03, 32^b/04,
 32^b/07, 32^b/07, 32^b/08, 33^a/01,
 33^a/01, 33^a/03, 33^a/03, 33^a/03,
 33^a/07, 33^a/08, 33^a/09, 33^b/02,
 33^b/05, 33^b/05, 33^b/05, 33^b/06,
 33^b/06, 33^b/08, 34^a/05, 34^a/05,
 34^b/04, 34^b/07, 34^b/08, 34^b/09,
 35^a/01, 35^a/02, 35^a/05, 35^a/06,
 35^a/06, 35^a/08, 35^a/09, 35^b/02,
 35^b/09, 36^a/01, 36^a/06, 36^b/05,
 37^a/04, 37^a/08, 37^b/02, 37^b/03,
 37^b/03, 37^b/05, 37^b/07, 37^b/09,
 37^b/09, 38^a/01, 38^a/02, 38^a/05,
 38^b/05, 38^b/05, 38^b/05, 38^b/07,
 38^b/07, 38^b/07, 38^b/08, 38^b/09,
 38^b/09, 39^a/01, 39^a/03, 39^a/04,
 39^a/05, 39^a/05, 39^a/08, 39^a/09,
 39^b/02, 39^b/02, 39^b/03, 39^b/04,
 39^b/06, 39^b/07, 40^a/02, 40^a/07,
 40^a/08, 40^a/09, 40^b/02, 40^b/03,
 40^b/04, 40^b/04, 40^b/04, 40^b/08,
 40^b/09, 41^a/02, 41^a/03, 41^a/03,
 41^a/04, 41^a/04, 41^a/06, 41^a/09,
 41^a/09, 41^b/01, 41^b/02, 41^b/02,
 41^b/04, 41^b/07, 41^b/09, 42^a/02,
 42^a/03, 42^a/06, 42^a/07, 42^a/07,
 42^a/08, 43^a/02, 43^a/02, 43^a/03,
 43^a/06, 43^a/07, 43^a/08, 43^a/08,
 43^b/02, 43^b/03, 43^b/04, 43^b/05,

43^b/05, 43^b/07, 43^b/09, 44^a/02,
 44^a/03, 44^a/04, 44^a/05, 44^a/07,
 44^a/08, 44^a/08, 44^b/02, 44^b/02,
 44^b/04, 44^b/07, 44^b/09, 44^b/09,
 44^b/09, 45^a/01, 45^a/03, 45^a/07,
 45^a/09, 45^b/01, 45^b/01, 45^b/02,
 45^b/03, 45^b/03, 45^b/05, 45^b/05,
 46^a/01, 46^a/04, 46^a/04, 46^a/04,
 46^a/07, 46^a/07, 46^a/09, 46^a/09,
 46^b/01, 46^b/02, 46^b/03, 46^b/04,
 46^b/09, 47^a/01, 47^a/02, 47^a/02,
 47^a/02, 47^a/02, 47^a/02, 47^a/04,
 47^a/04, 47^a/06, 47^a/07, 47^a/08,
 47^a/09, 47^a/09, 47^a/09, 47^a/09,
 47^b/01, 47^b/01, 47^b/03, 47^b/05,
 47^b/06, 47^b/06, 48^a/02, 48^a/02,
 48^a/04, 48^a/08, 48^b/01, 48^b/01,
 48^b/01, 48^b/02, 48^b/02, 48^b/03,
 48^b/05, 48^b/05, 48^b/06, 48^b/07,
 48^b/09, 48^b/09, 49^a/02, 49^a/04,
 49^a/06, 49^a/06, 49^a/07, 49^a/08,
 49^b/08, 50^a/09, 50^b/02, 50^b/08
 [=459]

vefā [< Ar.] vefa

v. 49^a/09; v.+s1 49^b/06 [=2]

yā [< Ar.] ey!

y. 19^a/08, 39^b/06, 39^b/09 [=3]

yā [< Fa.] ya, ya da: 11^b/08

y. 10^b/01, 11^b/08, 12^a/01, 12^a/08,
 14^b/04, 15^a/02, 15^a/06, 17^a/02,

vehm [< Ar.] kuruntu, şüphe

v.+i (iy.) 34^b/01 [=1]

vekīllik vekillik

v.+e (vekīllige) 6^b/09 [=1]

vèr- 1. eriştirmek, iletmek: 29^a/08; 2.

bağışlamak, bahşetmek: 41^a/03

→ **cevāb vèr-**, **haber vèr-**,

ni‘metin vèr-, **şanuklık vèr-**,

zekāt vèr-

v. 19^a/08; v.-di 19^a/09, 46^a/06; v.-

dügi 4^a/06, 22^a/06, 50^a/07; v.-

düğine 22^a/07; v.-e 19^a/03; v.-

mekdür 14^a/02; v.-mezler 29^a/08;

v.-se 27^a/05; v.-señ 49^a/02; v.-ür

22^a/05, 22^a/06; v.-ür (vèrür+imiş)

41^a/03; v.-ürin 13^b/06, 13^b/09

[=17]

vèribi- göndermek

v.-di 19^a/02 [=1]

vèribinil- gönderilmek

v.-düğinden 31^b/06 [=1]

vèril- bahşedilmek, bağışlanmak

v.-miş (vèrilmiş+iiken) 38^b/08 [=1]

vücūd [< Ar.] vücut

v. 46^a/6; v.+1 (iy.) 23^a/01; v.+ına

23^a/02; v.+ları 47^b/06 [=4]

Y

17^a/03, 22^b/03, 22^b/04, 30^a/07,

30^b/02, 30^b/03, 30^b/03, 31^a/05,

31^a/08, 46^b/02, 46^b/02, 46^b/03

[=20]

yağmur yağmur: 21^a/02

y. 21^a/02; y.+lar 47^a/02 [=2]

yāhud [< Fa.] veya, öte yandan

y. 12^a/08, 17^a/02, 17^a/08, 25^a/02,
27^a/05, 27^a/07, 29^a/08, 29^a/08,
30^b/01, 41^b/01, 41^b/03, 43^b/01,
44^a/07, 49^a/09 [=14]

yağın yakın

y. 1^b/02; y.+1 (nes.) 22^b/06; y.+ın
21^b/05 [=3]

yalağuz → **yaluğuz**

y. 24^b/04 [=1]

yaluğuz yalnız

y. 7^a/08 [=1]

yan yan, taraf

y.+larından 22^a/08 [=1]

ya' nī [< Ar.] yani, şu demek ki

y. 3^a/05, 23^b/03, 24^b/09, 26^b/07
[=4]

yapıl- yapılmak, oluşturulmak

y.-an 15^b/04; y.-mışdur 3^a/06,
11^a/05, 13^b/06, 14^a/08, 15^b/02 [=6]

yaprağ yaprak

y.+1 (iy.) (yaprağı) 31^b/05, 42^b/09;
y.+ın (yaprağın) 21^b/03 [=3]

yara- uygun olmak

y.-r 22^b/01 [=1]

yaradıl- yaratılmak

y.-alıdan 21^a/02 [=1]

yaradılmış mahlukat

y. 20^b/07, 23^a/02, 50^b/09 [=3]

yarağ hazırlık

yarağ ét- hazırlık yapmak: 29^a/01

y. 29^a/01; y. (yarağ+éder) 29^a/03;

y. (yarağ+içün) 29^b/07; y.+lar
34^a/04 [=4]

yaramaz kötü, zararlı, boş: 2^b/05

y. 2^b/05, 3^b/08, 4^b/01, 6^a/06, 7^b/01,
12^a/04, 13^a/04, 16^a/05, 16^b/01,
16^b/03, 16^b/06, 17^a/05, 17^b/02,
18^a/09, 35^a/04, 35^a/07, 38^b/04,
38^b/05, 38^b/05, 40^a/09 [=20]

yarat- yoktan var etmek

y.-dı 33^b/04, 46^b/02; y.-duğı
35^b/08, 47^a/01, 47^a/02, 47^a/03; y.-
mışdur 47^a/08; y.-ur (yaradur)
33^b/07, 33^b/09 [=9]

yardım yardım

y.+1 (iy.) 18^b/02 [=1]

yas yas, üzüntü

y.+ın 41^b/06 [=1]

yavuz kötü

y. 3^b/07, 4^b/07 [=2]

yaz- yazmak, kaydetmek

y.-dum 39^b/04 [=1]

yazulu yazılı

y.+dur 30^b/06 [=1]

yè-

→ **mīrāş yè-, Müsülmānlık**
ğaydın yè-

y.-mek 1^b/04; y.-mez 26^b/01 [=2]

yèl rüzgar

y. 31^b/05, 47^b/06; y.+le 48^a/05
[=3]

yélte- teşvik etmek

→ **ṭā' ate yélte-**

y.-mek (yéltemek+içün) 15^a/09;

y.-yen 12^a/09; y.-yip 8^a/01 [=3]

yélteyici teşvik eden

y. 9^a/06 [=1]

yéñilen- 1. tekrarlanmak: 45^b/09; 2.

canlanmak: 45^b/09

y.-dükçe 45^b/09; y.-ür 45^b/09 [=2]

yér 1. yeryüzü, toprak: 21^a/02; 2. bir

şeyin bulunduğu mekan, konum:

24^a/02; 3. yöre, mahal: 29^a/06

yérine gel- yapılmak: 5^a/03

yérine getür- gereğini yapmak:
6^b/08

→ **bir yère gönül-**

y. 24^b/06, 30^b/07, 42^b/06; y.+de

7^b/05, 7^b/06, 24^a/02, 25^b/03,

32^a/03, 42^b/08, 45^b/05; y.+degi

42^a/07; y.+den 21^a/05; y.+e

21^a/02, 28^b/07; y.+i (nes.) 44^a/08,

44^a/09; y. (yér+ile) 22^b/02; y.+ine

5^a/03, 6^b/08, 7^a/01, 13^a/03, 14^b/05,

14^b/07, 17^a/07, 18^a/06, 27^b/02,

28^b/01, 30^a/03; y.+le 1^b/05; y.+ler

45^b/05; y.+lerdeki 43^a/03; y.+lere

29^a/06, 49^b/03 [=33]

yéryüzi yeryüzü, dünya

y. 42^b/07; y.+ndeki 21^b/07 [=2]

yét- yetmek, karşılamak

y.-er 29^b/04, 38^b/03; y.-mez

20^a/07 [=3]

yétmiş yetmiş

y.+den 24^a/03, 25^b/03[=2]

yığ- yoksun bırakmak

y.-mak 8^a/01 [=1]

yıl sene

y. 39^b/01; y.+lar 29^b/04 [=2]

yılan yılan

y. 17^b/05 [=1]

yılduz yıldız

y.+lar 47^a/02 [=1]

yıllık bir yıl için, senelik

y. 45^a/08 [=1]

yigirmi üç yirmi üç

y. 39^b/01 [=1]

yigren- tiksirmek

y.-ür 10^a/08 [=1]

yigrendür- tiksindirmek

y.-mek 8^a/02 [=1]

yok yok: 9^a/02

y. 9^a/02, 11^b/09, 20^b/06, 20^b/06,

25^a/03, 32^a/09, 39^a/04, 43^a/02,

44^a/07, 50^a/08, 50^a/09; y.+dan

46^a/6; y.+dur 13^b/07, 16^a/02,

20^b/05, 20^b/09, 27^b/04, 31^b/04,

32^a/02, 32^a/07, 32^b/09, 50^b/08; y.

(yoğ+ise) 4^b/05, 6^b/02; y.

(yoğ+iken) 20^b/07, 50^b/09 [=26]

yol 1. yol: 28^b/08; 2. amaç, uğur: 49^b/07

y.+da 28^b/08, 29^a/08; y.+ında

49^b/07 [=3]

yönel- amaç olarak benimsemek

y.-mez 9^a/09 [=1]

yönelt- yönelmesini sağlamak
y.-mek (yöneltmeg+içün) 9^a/04-
05 [=1]
yücelik büyüklük
y.+den 42^b/01 [=1]
yürü- yürümek
y.-dügi 39^b/09 [=1]

yüz altmış yedi yüz altmış yedi
y. 42^a/09 [=1]
yüz biñ yüz bin
y. 29^b/04, 42^b/03 [=2]
yüz kez yüz biñ on milyon
y. 42^b/03 [=1]

Z/Z/Ẓ/Z

zabt [< Ar.]
zabt ét- kaydetmek
z. 6^b/06 [=1]
zāhid [< Ar.] dindar
z.+lerin 48^b/09 [=1]
zāhir [< Ar.] **1.** anlaşılan, dış ölçülerle
ele alınan: 5^a/05; **2.** beden ibadeti:
3^b/04
→ **ehl-i zāhir**
z. 5^a/07, 5^b/02, 5^b/02, 5^b/05,
19^b/05; z.+dağı 14^b/06; z.+de
6^b/08; z.+dür 34^a/01; z.+e 5^b/01,
11^a/03, 18^b/01, 25^b/06; z.+i (iy.)
5^a/05, 24^a/07; z.+idür 15^b/04;
z.+in 24^b/01; z.+ine 3^b/04, 3^b/09,
5^a/03, 8^b/02, 8^b/08, 13^a/08;
z.+inüñ 15^b/08 [=23]

zahmet [< Ar.] sıkıntı, eziyet
zahmet çek- sıkıntı çekmek:
29^b/04
zahmetine deg- sıkıntıya karşılık
olmak: 49^b/06
zahmet gör- eziyet çekmek:
49^a/07

zahmet qarış- sıkıntı edinmek,
sıkıntıya girmek: 50^a/02
zahmete katlan- sıkıntıya
dayanmak: 50^a/05
z. 29^b/04, 46^b/05, 49^a/07, 49^a/09,
50^a/02; z.+e 50^a/02, 50^a/05; z.+i
(iy.) 11^b/05, 50^a/09; z.+i (nes.)
49^a/08; z.+ine 49^b/06; z.+lere
29^b/06; z.+lerine 48^b/06 [=13]

za'if [< Ar.] âciz, çaresiz
za'if ol- yetersiz olmak: 11^a/09
z. 11^a/02, 11^a/09, 12^a/01, 12^b/07,
16^a/03; z.+üñ 14^b/07 [=6]

zā'il [< Ar.]
zā'il ét- sonlandırmak
z. 33^b/01 [=1]

zan [< Ar.] sanı, sanma
z.+ına (zannına) 38^a/01 [=1]

zāt [< Ar.] kendi, öz
z.+ı (iy.) 23^a/01; z.+ına 23^a/02;
z.+ında 20^b/04, 41^a/09, 42^a/01,
50^b/08; z.+ınuñ 23^a/04 [=7]

zebūn [< Fa.]

zebūn ol- âciz, güçsüz olmak

z. 17^a/09 [=1]

zehr [< Fa.]

zehr ol- zehir olmak

z. 44^a/04 [=1]

zekât [< Ar.] zekât

zekât vèr- zekat vermek: 14^a/02

z. 14^a/02; z.+uñ 3^a/03 [=2]

zerrecük parçacık

z.+leri 22^b/02 [=1]

zevâl [< Ar.] sona erme

z.+i (iy.) 50^a/09 [=1]

zîrâ [< Fa.] çünkü, şundan dolayı ki:

2^a/01

z. 2^a/01, 2^a/04, 2^b/04, 5^a/01, 6^a/08,

6^b/05, 6^b/09, 7^a/07, 8^b/09, 9^a/06,

11^a/09, 14^a/04, 14^a/05, 14^b/02,

15^a/01, 15^b/09, 18^a/05, 21^b/07,

22^b/05, 22^b/06, 23^a/01, 23^b/05,

26^b/06, 28^b/01, 30^a/05, 30^b/09,

31^a/04, 31^a/07, 32^a/03, 32^b/03,

34^a/02, 36^a/09, 37^b/01, 38^b/06,

40^b/09, 41^a/01, 41^a/08, 42^a/01,

42^a/09, 45^a/04, 45^a/08, 49^a/01

[=42]

ziyân [< Fa.] zarar, kayıp

ziyân èt- ziyan etmek: 28^a/03

→ **ölü ziyân**

z. 12^a/02, 28^a/03, 30^a/02; z.+dan

21^b/01; z.+ın 16^a/09, 17^a/04 [=6]

zulm [< Ar.]

zulm ol- haksızlık olmak

z. 36^b/01 [=1]

Zübdetü'n-nāşihine [<Ar.]

“Nasihatçilerin özü” anlamında

Ebu'l Kasımi Ragıp için

kullanılmıştır

z. 8^a/06 [=1]

zünüb [< Ar.] → **keşret-i zünüb**

z. 6^a/01 [=1]

SONUÇ

Anonim Bir İlmihâl Kitabı adıyla kaydedilen eserin, içerikten takip edebildiğimiz bilgiler doğrultusunda Kutbüddin İznîkî'nin Türkçe kaleme aldığı "Mukaddime"si olduğu anlaşılmıştır. Elimizdeki nüshada müellifin eseri hakkında bilgi verdiğini düşündüğümüz ilk varaklar eksiktir. Yazılış ve istinsah tarihi bilinmeyen metnin dil özellikleri Eski Anadolu Türkçesi (XV-XVI. yy.) karakteri göstermektedir. Bununla birlikte metinde geçen *tur-*, *ıamu*, *uçmak*, *kıl-*, *toğru*, *ıoldur-* gibi kelimeler bize Eski Türkçe ile olan bağların tamamen kopmadığını gösteren nadir örneklerdir.

Kelime ve eklerdeki ünlülerin yuvarlaklaşma eğilimi metinde sıkça rastlanır. Dönemin tipik özelliği olarak bilinen dudak uyumunun olmaması ise *dürüş-/dürüş-*, *görün-/görün-*, *korhı /korhu/korku*, *kullık/kulluk*, *okı-/oku-* gibi örneklerle Eski Anadolu Türkçesinin sonuna doğru uyuma girmeye başladığının habercisi olarak düşünülebilir. Zarf-fiil ekinin de yuvarlak ve düz ünlülü biçimlerde karşımıza çıkması bu durumu desteklemektedir.

Metinde η ünsüzü için ك harfinin kullanılması, Türkçe kelimelerde tenvin ve şedde kullanılması vb. özellikler kullanılan imlanın Arap-Fars imlası olduğuna işarettir. Eserin bir bakıma İslamiyet'e hizmet düşüncesiyle Türkçe kaleme alınmasının yanında Arap-Fars imla özellikleri taşınması doğal karşılanmalıdır. Ancak metinde bazen kelimelerin kesin bir imla düzeni göstermemesi dil özelliklerini yansıtmaması açısından imlaya mesafeli yaklaşmayı gerektirmiştir. Ayrıca kelime kadrosu incelendiğinde fiillerin Türkçe, isim soylu kelimelerin ise çoğunlukla Arapça olduğu görülür. Farsça terkiplerin yok denecek kadar az olması da dikkat çeken başka bir husustur. Son olarak; bu çalışmada günümüzde kullanılan birçok Arapça sözcüğün Türkçeleşme sürecine tanık olduğumuzu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Clauson, Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, London: Oxford University Press.
- Devellioğlu, Ferit [Hazırlayan] (2008), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, Cem [Düzenleyen] (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, Muharrem (2009), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gülsevin, Gürer ve Boz, Erdoğan (2013), *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=645&Itemid=1 (Sözlükler kısmı için son erişim tarihi 22.04.2017)
- Okuyan, Mehmet (2015), *Çok Anlamlılık Bağlamında Kur'ân Sözlüğü*, İstanbul: Düşün Yayıncılık.
- Öngören, Reşat (2002), "Kutbüddin İznikî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C: 26, 485-486), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.
- Özkan, Mustafa (1995), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Şemseddin Sami (2007), *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Steingass, Francis Joseph (2005), *Persian-English Dictionary*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Taş, İbrahim (2015), *Kıyamet Alametleri (Eski Anadolu Türkçesi)*, İstanbul: Ofis 2005 Yayınevi.
- Tekin, Talat (1995), *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, TDA, Ankara: Simurg Yayınları.
- Tekin, Talat ve Ölmez, Mehmet (2003), *Türk Dilleri- Giriş*, 2. Baskı, İstanbul: Simurg Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu (2005), *Yazım Kılavuzu*, 24. Baskı, Ankara: Türk Dil kurumu Yayınları No: 859.

EK 1: 1b

قطعه خطی تصویف
۹

انّی اُفوق کما کُنّ اولادِ حیی قی بزجوعِ زلّه وَاغلا لِحِقْلَه
 بالِغ اُولمغایقین اُولجق اُکَر دَلَر بُو مَقْدَمَه
 تا کَر اِعْتِقَادِنَه وَکُو کَلِنَا اُولَدَن شَرِيعَتِ اَمْرِن
 دَمَق و مَسْمَانَلَق قِيدَن بِيک دُشَا بِالِغ اُولَدَدَر
 صُکْرَه بِنُوک اِحْدِکِي بِرْ لَه عَمَلِ دِه اَمَّا بِلِکَر
 فَرَضِ عَيْنِ اُولَن عِلْمِ عَامِلَر اِحْتِلَافِ اِدَبِ
 دُرُر لَر فَرَضِ عَيْنِ اُولَن عِلْمِ مَسْکُو لَر قَتْنَه
 شُکْر تَعَالِي نَبِ بَر لَر وَصِفَاتِ لَر دَلِيلِ بِلِه بِلِکَدَر
 فِقِيهَار اَيْتَدَلَر فَرَضِ عَيْنِ اُولَن عِلْمِ هِنَه دُر

REVAN

TKS. MÜZELİ
690

زین الشکر تعالیٰ فرض اندکی نسناری بیک در حین
 و حال نشئه بیک فقه بیک بوله حاصل اول
 تفسیر و حدیث اهل بیت از فرض عین قرآن
 و حدیث معنیهین بیک از زین القودین علم
 بنار دلت چه مشداده صوفی از ایند از فرض عین
 اولی علم کنده کار و مقام من بیک از نفس
 افکار بیک بیک کشتن تفسیر نه صفت از نه
 زین کار اول اول و نه صفت از نه مرتب از نه
 هلاک اول اول از بیک از ابو حنیفه رحمه الله

نقده

فیه کار اول در مشداده امیری بیک از بنار دلت
 هر بوسه من مقصود از بی بیک از بیک از نیک فرض
 عین اول اول علیه اهم وقت کر کار و بی ندر اف
 بیک از زین القودین فرض عین در کار و
 علم و کبر در در مکار بوسه ابوطالب مکی ایتدی
 فرض عین اول اول علم اول ذکر مسلمانان استقامت
 اول در در بی و اول بیش نسنار در در بی بر بی اول شکر
 تقال بیک از بیک و بیغامبری حق رسول بیک از
 در بی از بیک بیش وقت نماز شطرن و در کار

بِكَادِرِي وَاجْنِي اَوْجُولِ شَرَطَارِنِ بَلَكَادِ
 وَاوْرَجِ نِيَا تَمَا اَوْ لَرَانِي بَلَكَادِ خَدِي
 كَلَانِه فَضَلَرِي بِكَادِرِ بَشِيخِي شَجَلِ شَرَطَارِنِ وَفَضَلَرِي
 بِكَادِرِي تِيَا كِه حَضَرِي بِيغَا هَمُو عَلِيَه السَّلَا
 بِرِي بِيغَا لَرِي عَلِي حَمِيْسِي دِي بِيغَا سَلَا مَرِي شِ
 نَسْنَا اَوْ رِيَا بِلِي شَدَرِ دَرِ اشغَا اَوْلِ بِيغَا سَنَه بَلَا اَوْ
 اِنشَاء الله تَمَا كِي بِيغَا لَرِي بَلَا بَلَكَادِ
 خَبِيْفِي بُو دَرِ كِم بِيغَا مَرِ عَلِيَه السَّلَا بِرِي
 مَظَلَقَا عَلِي اَكْرَمِي اَن اَوْ عَوْرَتَا فَضَلَرِي دِي تِيَا كِه اَتِيَه

الْعِلْمُ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ دَرِ اَوْتِه
 بَلَا دَرِ اَوْلِ فَرِيضَتِي اَوْلِي عَلِي اَوْلِ عَلِي دَرِ كَم
 كَشِي شَكْلِي سَلَا نَلَعِ تَمَا اَوْلِي اَوْلِي بَلَا يَخِي بِنِ اَوْلِي
 بُو فَرِيضِ اَوْلِي نَسَلَرِي بَعْضِ كَشِي شَكْلِي ظَاهِرِ نَا فَرِيضِ
 اَوْلِي شَدَرِ وَشَوَلِ بِيَا نِ اَن اَكْرَمِي بِيغَا فَرِيضَتِي بَعْضِ
 كَشِي شَكْلِي بَا طَبِي نَا فَرِيضِ اَوْلِي شَدَرِ شَوَلِ اَيُ صِفَتِي لَرِي اَوْلِي
 خَلْفَا لَرِي اَوْلِي وَفَرِيضَتِي اَوْلِي صِفَتِي اَكْرَمِي
 كَدَرِي اَوْلِي فَرِيضَتِي اَوْلِي اَوْلِي اَكْرَمِي اَوْلِي اَوْلِي
 وَارْتَقِي بِنِ اَوْلِي كَشِي شَكْلِي ظَاهِرِ نَا فَرِيضِ اَوْلِي

عَلَمُكَ أَوَّلُ بَالِغِ أَوْلَادِ عَالَمِيْنَ حَقِّ بَرِّكَ وَبِغَا مَبْرُكٍ
 حَقِّ رِسُوْلِدُنَا وَتَكْوِيْدِ سَا حَقْدَرْنَا اَعْتِقَا وَصَحِيْحِ بَرِّهِ
 اَوْ اَزْ اَتَمَّا كَلَامُكَ اَنْدَرُ صُلَاةٍ فَوْضِ عِيْنِ اَوْلَاكَ عَمَلِيْ
 كَالْعَمَلِيْ بَلِيْ كَمَا كَرُمُوْا بِخِيَالِيْنَ كَسْبِيْكَ بَا طِنَا فَوْضِ
 اَوْلَاكَ عَمَلُكَ نَحْيِ اَوْلَا حَقِّ نَعَا لِيْكَ بَرِّ لِيْنَا وَبِغَا مَبْرُكٍ
 حَقِّ رِسُوْلِدُنَا وَصُجُوْعِ دِيْكَ وَخَبْرِ رِيْكَ حَقْدَرْنَا
 اَعْتِقَا اَذَا مَقْدَرُكَ كُوْنُ كُوْنِيْنَهُ تُوْذِيْ اَوْلَا مَقْدَرُ نَبِيْكَ صُلَاةٍ
 اَوْلَا نَفْسِهِ كَمَا اَوْلَاكَ صِفَتِيْ وَخَلْقِيْ وَنَفْسِيْ هَلَاكَ
 وَرُوْدِيْ اَدْرَاكَ وَصِفَتِيْ بَلِيْكَ اَمْرِيْ اَوْصِفْتَلِيْ نَبِيْكَ

فَوْضِ رِيْكَ كُوْمَرِ اَيْكُوْنُ رِيْكَ اَوْلَى بَرِّ رِسُوْلِدُنَا
 كَسْبِهِ اَوْلَى حَقِّ نَحْيَانِ وَحَسَدِ وَكَبْرِيْكَ
 وَحَقِّ نَعَا لِيْ قَدْرِيْ نَبِيْكَ كَمَا نَسَبْتَهُ رَا ضِيْ اَوْلَا مَقْدَرِ
 كَسْبِيْكَ طَا شِ عَمَلِيْ نَبِيْكَ قَوْلِ اَوْلَا مَقْدَرِ فَوْضِيْ
 اَوْلَى اَوْصِفْتَلِيْ نَبِيْكَ كَرَمِ اَكْرَمِيْ كُوْنِيْنَهُ بَعْثِيْ
 بِنَبِيْهِ اَوْلَى حَاصِلِ اَمْرِيْكَ كَرَمِ وَكَرَمِيْكَ هَمْرُ
 اَوْلَى يُوْزِ صِفَتِيْ بَلِيْ اَوْلَى صِفَتِيْ رِيْكَ صِفَتِيْ
 كَرَمِيْ اَكْرَمِيْ كُوْنِيْنَهُ وَرِسَالِيْ اَوْلَى اَوْلَى كَرَمِيْ
 كَرَمِيْ اَوْلَى كَرَمِيْ نَبِيْكَ كَرَمِيْ تَا كَرَمِيْ نَبِيْكَ

خَلَقَ قَبِيضَةً دَاخِعِي قَبِيضَةٍ دَخِي مَمَامِرُ وَلَا يَزِيدُ خَلْقَ
 بَرِّهِ مَعَامَلَهُ أَوْ قَدْ حَقَّ بَرِّهِ مَعَامَلَهُ أَوْ قَدْ حَقَّ بَرِّهِ
 كَيْفَ تَكُنْ ظَاهِرًا فَوْضًا أَوْ لَنْ تَسْتَأْذِنَ لِكُلِّ سَا خَلْفَ
 قَبِيضَةٍ مُسْكَانِي نَفْعِي قَامَا وَرُؤُسِي بَلَكَةً بَلْ كَلَّمَ
 إِسْلَامًا مَكَّ وَأَعْمَالُكَ ظَاهِرِي وَإِنْدِي وَإِنْدِي
 بَاطِنِي وَإِنْتِهَائِي وَرُبَّ بَعْضِي آيَاتٍ وَأَحَادِيثٍ
 ظَاهِرِي وَإِنْدِي سِوَا غَتِّي بِبَلَهٍ أَيْدِي تَسْتَأْذِنُ بَعْضِي آيَاتٍ
 وَأَحَادِيثٍ بَاطِنِي وَإِنْتِهَائِي بِبَلَا أَيْدِي تَسْتَأْذِنُ بَعْضِي
 مَقَامٍ قَوِيٍّ دَرَجَتِي مَقَامٍ قَوِيٍّ دَرَجَتِي مَقَامٍ قَوِيٍّ دَرَجَتِي

وَرُبَّكَ بَعْضِي آيَاتِهِ وَحَدِيثُهُ هُوَ ظَاهِرٌ أَمْ بَاطِنٌ
 دَلَاكَةٌ وَرَدُّ رُظَاهِرٍ أَهْلُ ظَاهِرٍ مَعْنَسِبِينَ أَكَلُوا
 بَاطِنِ أَهْلِ بَاطِنٍ مَعْنَسِبِينَ وَأَسْرَارِي أَكَلْتِنَا كَمُرٍ
 مُمْكَاتٍ شَقْلًا تَأْوِيلِي كَمُرٍ رُسِي كَمُرٍ هُوَ أَهْلُ
 ظَاهِرٍ تَأْوِيلِي كَمُرٍ أَكَلْتِنَا دَرَجَتِي بِبَلَهٍ حَضْرَتِي
 عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْدِي وَرُبَّكَ أَحَدِي ظَاهِرِي دَرَجَتِي
 بِنِ قَاصِرِ الْفَهْمِ أَوْ لَنْ كَيْفَ تَسْتَأْذِنُ بَرِّهِ مَقَامٍ
 دَرَجَتِي أَكَلْتِنَا آيَاتٍ وَأَحَادِيثٍ بَرِّهِ مَقَامٍ حَضْرَتِي
 صَرِيحًا أَعْتَقَا دَرَجَتَهُ خَالًا ارشاد رَدُّ رُكُلِي لَكُنْ شَوْلِي كَيْفِي

وَحَدِيثِي لَيْلِكَ اسْتَبْرَيْتَ كَثِي اِحْيَاءِ دِينِ كِتَابِنَا
 مَطَالَعَهُ قَلَسُونَ اَكْرَمِيْبِرْدَه وَحَدِيثِيهِ حَظِيْعِيْنَا
 اَمَّا فَقَهَا كِتَابِنَا لَمْ يَزِدْ كَيْسِيْنَا بِاطْنِيْنَا فَرَضِ اَوْلِيْنَا
 عَلِيْنَا كِيْنَا اَكَّا اَعْلَامِ اَحْلَافِ وَاِبْطِنِ دِرْ اَكْرَمِيْنَا
 نِيْرَا اَيْتَلِكْ مَقْصُوْدِ اَرْوَعِ اَمَّا مَضِيْنَا سِيْحُوْنِ مَعَا مَا لَكَ
 عَلِيْنَا ضَبْطِ اَرْوَبِ نِيْلَا مَكَلَا دِي اَمَّا عِبَادَتِ عَلِيْنَا دِنِ
 دَاخِي اَوْ اَيْدِي شَوْلِ قِيْلَا اَزْ نِيْلَا دِرْ اَكْرَمِيْنَا كِيْنَا اَوْلِيْنَا قَدْرِ عِبَادَتِ
 نِيْرَا اَكْرَمِيْنَا ظَاهِرِيْنَا مَسْأَلَا نَابِيْنَا مَرُوْمُوْنَا مَعَا مَا لَكَ
 لَمَّا تَقْلِيْنَا وَصِيْلِيْنَا وَكِيْنَا لَمَّا قَا ضِيْعَا لَ اِيْقِ اَوْلِيْنَا

كِي فَمُهْ وَعَقْلُ وَبَصِيْرَتِ اِسْتِيْدَا كَثَرْتِ ذُرُوْبِ
 سَبِيْنَدَتِ وَاِتْبَاعِ هُوِي شَوْلِ عَمَلِ عَمَلِ كُوْ كَلِي
 كُوْرِي كُوْرَا وَاَمِيْرِيْنَا كَلَا دِرْ اَيْتَلِكْ وَحَدِيثِيْنَا
 مَقْصُوْدِ نِيْلَا وَنَهْ مَقَامِ نَاظِرِ دِرْ اَكْرَمِيْنَا لَمْ يَزِدْ اَعْلَامِ اَمْتَفَعِ
 اَوْلِيْنَا لَمْ يَزِدْ كِيْنَا حَقِيْقِيْنَا نِيْلَا اَكْرَمِيْنَا فَضْلِ اَللّٰهِ يُوْتِيهِ
 مَزِيْنَتَا وَاَيْدِيْنَا صِلَا مَكْرَهْ بِلَا كِيْنَا كُوْرُوْمُوْرِيْنَا
 صِفْتِيْنَا لَيْلِكَ فَرَضِ اِيْنَا اَيَاتِ وَاَحَادِيْثِ بُوْ كَلَا دِرْ
 حُوْرِيْنَا كَثَرْتِ مَقَامِ تَطْوِيْلِ اَوْلِيْنَا دِيُوْرِيْنَا مَقَامِ
 يَحْتَمِلُ مَقَامِ اَشْيَا تِ وَاَمَّا نَاظِرِ دِرْ اَكْرَمِيْنَا مَجْمُوْعِ اَيَاتِيْنَا

وحدیث

اولاً قد عبادت شطرين بربنا كبرجك انما فاسق ذو نكر
 مقصود لربى فقها انك انى بلد حركت كقول لربى كبر
 كشي حقيقته و باطنه حتى تعال حضرت زنده
 بجه ارجك مسلمانغ تمام اولور عمل و طاعتى حتى
 تعال حضرت ايق اولوب قول اولور اكر اول اولسا
 مقصود كر كيشيك باطننا فرض اولون سن لربى حتى
 كترت بيان اذن زير اينلردى بلور لربى كبر
 حتى تعال انك نظر قلناك كوكلنا دزد ليكوز طاش
 عمنا دكول بس كيشى كوكلون ريدك و حسدك

و خلدن دى بنگ كيب برور صفتله و صفتك بجه
 كما شعرا حتى قول اولور نينا ايليا لربى فرض اولور
 حتى تعال جلا و علا و بجه ما بر عليه الشا نور ك
 و عمل اخلاص فلما و ترك خنك لاء و حسد اولور
 بزده امر و حتى قلشد دى تقدير دن كلن نينا اربى
 اولمعا و حسد و خنك و كبر ازمك بجه بزده عذاب
 انك بزله و عبيد و عبيد اتمشد اما سول عال لركه
 انك مقصود لربى حتى تعال حضرت زنده كيشيك
 مسلمانغ نه وقت اولور انى بلور مكالدى و هو خلى

طَاعَتَا بَلِيَّتَيْهِ وَطَاعَتَا مَا نَعِيَ أَوْ لَوْ أَنَّ إِشْرَافَكَ بِعَمَقٍ
 وَيَكْرَهُ دُونَكَ أَيْ أَحْرَبَتْ دَوْلَتُكَ وَعَزَّتْ وَيَأْتِي بِشَاهِدِي
 وَخَوْنَتِكَ إِلَى حَضْرَتِنَا مَقَرَّبَ أَوْلَافِيكَ بِيَلَا أَوْلَافِي
 بِلَدِّكَ كَرِي وَأَلْتَمَعْتَنِي بِبَيَانِ أَفْئِدَتِكَ أَوْ لَوْ أَنَّ إِشْرَافَكَ
 مَشْهُورٌ لِرِي بُوَاقِيهِمْ حَيْثُ الْأَسْلَاحُ وَالْمَسَالِينُ
 وَقُدْرَةُ السَّالِكِينَ أَمَامَ عَزَائِي وَزِيَدَةُ النَّاصِحِينَ
 أَبُو النَّاسِمِ وَالْعَرَبِيُّ خَدْمُومُغْرِي الشُّبُوحِ وَالْمُرْتَدِّينَ
 أَمَامَ قَشِيرِي وَرُسَيْدِ الْخَفِيِّينَ وَالْمُنْتَكَبِينَ
 أَمَامَ عَدَا اللَّهِ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ لَقَدْ هَمَّ كَمَا تَوَلَّوْنَا

٨٣

طَرِيقِ الْأَسْلَاحِ مِنْ مَقْصُودِي أَوْ لَوْ أَنَّ إِشْرَافَكَ
 هَمَّ نَسْتِكَ ظَاهِرًا فَوْضًا أَوْ لَوْ أَنَّ نَسْتِي كَثُرَ لِي بِبَيَانِ أَفْئِدَتِكَ
 وَهَمَّ بَلِيَّتِنَا فَوْضًا أَوْ لَوْ أَنَّ نَسْتِي كَثُرَ لِي بِبَيَانِ أَفْئِدَتِكَ
 هَمَّ نَسْتِكَ فَوْضًا دَعْنَا لَكَ إِذْ حَقَّقْتَ آيَاتِكَ وَحَدِيثَكَ
 وَبَلِيَّتِي لَمْ تَكُنْ لِي فَوْضًا حَقَّقْتَ حَيْثُ حَسْبَكَ كَيْتَارُ
 كَثُرَ لِي تَرْفِيهِ قَلْبِي إِتْمَانًا كَثُرَ لِي مَطَاعَتُهُ إِذْ كَثُرَ
 نَسْتِي وَوَعظُ أَثَرِ أَدْبَابِ بِلَدِّكَ وَنَسْتِي كَثُرَ لِي بِبَيَانِ أَفْئِدَتِكَ
 أَمَّا كَيْتَارُكَ بَلِيَّتِنَا ظَاهِرًا فَوْضًا أَوْ لَوْ أَنَّ عَمَلِي
 بَيَانِ إِتْمَانِكَ حَقَّقْتَ مَشْغُولًا وَبَلِيَّتِي كَثُرَ لِي بِبَيَانِ أَفْئِدَتِكَ

حَقُّهَا لَكَ دُونَ تَوْفِيقِي وَعِنَايَاتِي أَوْ لِيغَاوَاهُمْ كَرُومٌ
 عِنَايَاتِي وَرَحْمَتِي وَضُرَّتْ جَدْبُ أَدَبٍ كَثْرَتِي
 عِنَايَاتِي لَا يَفِيقُ دُونَ طَاعَتِي كَذَا تَجَوُّونَ كَذَا بَعْضُ
 آيَاتِهِ وَحَدِيثُ دَهْ ضَلَاكَتِي وَهَدَايَاتِي وَ
 عِنَايَاتِي وَرَحْمَتِي لَأَنْ طَاعَتَكَ وَتَوْجُّهُنَّ مُتَعَلِّقَاتِي
 بَعْضُ آيَاتِهِ أَيْدِيهِ وَالَّذِينَ جَاهِدُوا فِيْنَا لَمْ يَكُنْ
 مُسْلِمِينَ وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْحُسَيْنِ وَحَدِيثُهُ طَاعَتِي
 وَسَعَادَتِي وَمَعْصِيَتِي وَسَقَاوَاتِي حَقُّهَا لَكَ دُونَ
 هِدَايَاتِي وَخِدْلَانِي رِسْمًا مُتَعَلِّقَاتِي وَرِيشِي أَوْ لِيغَاوَاهُمْ

حَقُّهَا لَكَ نَظَرِي قَلْبِي كَوَيْدِي لَنْدَرُ كَوَيْدِي كَلِّ
 صَلَاحِيَّتِي كَلِمَاتِي بِطَوَّاشِ طَلَكُنَا عَيْنِي أَلْيُوقِي
 طَاشِ طَاعَتِي دَخِي فَرُوضِي أَوْلَدِي شَيْخِي كَرَمَاتِي
 أَكْذَابِي كَوَيْدِي لَكَ حَضْرَتِي أَوْ تَلَكُنْ كَوَيْدِي
 دَرُوهِي كَوَيْدِي نَوْرِي لَنْدَرُ قَوِي قَلْبِي خِيُونِي
 نَبْرَا كَرَجِيهِ بُو طَاشِ طَاعَتِي يَلْتَمِسِي أَمْرِي دَخِي
 اِيْشَالِي جِي كَلَامِي أَمَّا كَرُومٌ كَوَيْدِي نَوْرِي لَنْدَرُ
 عَفْوَانِي نَفْسِي أَرْنَ غَالِبِي أَوْلَدِي طَاشِ طَاعَتِي
 بَوْرِي دَرُوشْتِي كَبِي دَرُوشْتِي عَيْنِي أَوْ لِيغَاوَاهُمْ

حقی

نَاكَاهُ كَوْفَانَا طَاعَتٍ وَعِبَادَتٍ وَحَقِّعَالِي
 سَوَكِي فِي آخِرَتٍ قِيدِي دِي سَرْتَنَكِي تَعَالِي رِضَانِ
 وَقَالَعِي لِي خِيَا زَا دَرِ اَمَّا بِنَكِ اَبِ اَزَا وَاوَرِيَا بَدَلَه
 سَوَالِ اَكْسَرَه بَرِيخِ وَخَرِيَا اَخْرِيَبِ بَلِيشِ كَشِي بَدَلَه
 اَمَّا غَالِي بَدَلِكِه كِشِي وَعُظِّ وَصِيحَتِ اَشِدَابِ
 عِبَادَتِ اَمَّا مَشغُولِ وَاوَرِيَا دَرِ چَوَقِ اَتَمَكِ بَرِه
 كُو كُنْدَه اِخْلَاصِ طَاعَتِ سَوَكِي قِي دُنْيَا
 اَشِدَدَتِ يَكُرِي آخِرَتِ اِشْرَفِ سَوَرِي خِي كِشِي وَاوَرِيَا
 اَوْلَدَتِ كُو كِي قَرِ اَوْ قِي وَاوَرِيَا مَسِيحَتِ اَثَرِ اَمْرِي

10

اَمَّا بُو دِي خِي اَزِ دَرِ سَوَالِ اَكْسَرَه اَوَلِي مَا اَلِ اَعْرَ اَلِي كِي
 بُو كَسَنَه عَلَومِ اَسْرَا دَرِ نَدَرِي كِه مَطْلَعِ اَوَلِي وَاوَرِيَا اَمَّا
 بُو كَسَنَه بَلِيكَا طَاقَتِ وَعَقَالِ رِشْمِي بِي كِشِي
 كِي قِي بِي تَرِي بَلِيكَا مَشغُولِ اَوْ مَا مَقْ كَرِ عَمَلَه
 اِمَّا مَشغُولِ اَوَلِي غَايَتِ جَهْدِ وَسَعِي اِدَبِ دَا اِي طَالَمَه
 مَشغُولِ اَوَلِي تَقْضِي رِ اَعْرَبِ بَلِيكِ كَرِ اَلِ اَعْظَمِيَا
 لَا يُوَقِ عِبَادَتِ كِي سَنَالِ اَلِنَدِ كَلَدِ كِي بَلِي خَرِيَه
 وَسَوَقَدَه اَوْ لَوْقِ كَرِ تَا عِبُودِيَتِ مَقَامِنَدِ
 جَمِيَبِ دِي بُو يَمِيَتِ مَقَامِنَدَه نَصْرُوفِ اِدَبِ اِي بِي

10

اولسيدى اورنك وچوق اولزغيا وعبا دند زغبت
 ادب مطالعه ادمر كوردى واكلر كوردى و ايشلر دهر
 اكچه صوكنده ميفقتدا بى و قطعيد غن بارلايا
 دىخا ما دينا ايشده نه دكلو كوچ ايشلر و كچه
 زخمت و مشقت چوق ايشلر و اربنا صدف
 و زغبت برله ايشلر كوردى كچه صوكنده بو مشقت
 فاني اولجى ستوهره ايسا دىخا امدى بونسانا نك
 سيب يا بلر كه اخرا حق نفاك و عدسنا
 و وعيدنا اغنقا ديق بيا لسا كا فردر

هلاك اولميا والله المستعان و عليه التلوات
 بشر ملكى بو ضعيف كى اول علماء عالمه و منقطع
 اتباع ادب بو مقدمه ناهرا فرض اولون علم
 تدربنا كفا و اولون باله و زردى اول بيش نشنه
 كيم ايسلام انل زرنه بيليشدن تفصيل ايدى
 اندن صكره باطنا فوض اولون ندن ايشلر اولون
 اني بلدرى اما قوسن كنز بيا نال خدى هر نيك
 چوق ايات و حديث كنز مدي سوز اولر قوسون
 يرا اكتر خلاق خرت عملده زغبت ضعيف

يَأْتِيكَ إِعْتِقَا ذَوَاتَا ضَعِيفٍ يَلْبَسُ فَاثِمًا
 أَكِيدُ خِيَرَاتٍ وَمَعْبُورٍ لِقَدْ لَعَنُوا بِاللَّهِ
 مِنْ ذَاكَ يَبُوءُ كُفْرًا كَذَبًا أَرْدَجَهُ أَوْ لَوْ كَرِهَ
 وَكُلُّهُ يُوصِفُنِي لَهُ بِزُكُلٍ كَرِيحٍ يَرْمِزُ صِفَتِي
 تَذِيرًا لِكُلِّ مَرَكَلٍ تَأْخِرُتُ أَشِدَّةً وَغَيْبًا
 أَرْتَابِيًا دَرِي وَطَاعَتِ لَرِي بَلْبٍ إِعْتِقَا لِي
 إِشْلَكُ كَمَا هَلَوِي بَلْبٍ صَفِيمًا فَوْطُولِ الْمَلَكُوتِ
 يَأْتِي تَمَاكِي نَكْرًا مَعْرُورًا وَطَعْدًا يَأْخُودُ
 إِشْلَاكَ يَلْبَسُ كُنَاهُ إِشْلَاكَ مَنَعُ ارْتَابِ

تذير

أَيْتَارِي وَحَدِيثِي كَوَكُنَا جُوقِ بَرَقَامِقِ دَنْ
 أَوْلَرُ بُوَسْتَنَدِجِي نَهْسِ غَالِبِ أَوْ لَقَلْعَا وَغَا فُلْعَا
 دَلِيلًا جَهْدًا دَبِّ وَطُولِ مَلِينِ وَغَا فُلْعِنِ
 كِيدَمَلِكِ أَرْدَجِهِ أَوْ لَوْ كَرِهَ كَرَكِ حَقِّ قَصَا
 أَخْرَتِ عِبَادَتِ أَيْدَلَرِي عَزِيزًا يَدِجُضِكِينِ
 وَكَاهَا كَارَلَرِي خَوْرُ مَعْدَبِ أَرْدَجِكُنْ كَوَكُنَا
 دَا بُو عَرْضِ لَقَمَاكِ كَرَكْدُ كَسِيرِ أَمْدِي بُوَضْعَفِ
 دَخِي أَوْلُ أَوْ خَلْفَلَرْدَنْ كِيمْ كَوَكُلُ بُوَرَلْنَدَرِ
 أَخْرَتِ عَمَلِنِ إِشْلَاكَ كَا عِبَتِنِ أَرْتَابِ

فَوَتَلِّدُنَا حَقَّ تَعَالَى حَضْرَتَنَا لِأَيُّقِ إِدْرُ
 وَأَوْزِ غَايَتِ السُّبُحِ بَيَانَ لِبَيْتِي بُوغَايَتِ
 أَيُّوَأُكْرِنُ صِفَتِي بِيْلِبُ بَرَاكَتِكَ وَكَرُو
 قَلَانَ بِرُؤْيُ صِفَتِكُرْدَانِ دَخِي صِفَتِي وَوَالُوَأُكْرِنُ
 خَاصِلًا إِذْ رَأَيْتُكَ سُبْحَانَ مَدِي بِكُلِّ كَمْرٍ أَوَّلُ
 طَاشِ عَمَلِي بِلَادِ مَكَلَّةِ اِيْمَانِ بَيَانِنْدَه
 بِيْعَامِرِ حَضْرَتِ عَمْرٍ بِيْرُكِ اِلْحُجُونِ بِرُحَابِيَتِ
 بِيْرِي كَشِيْكَ ظَاهِرًا فَرَضًا وَوَلَا نَعْمَلَدِي
 اَوْلَ حَدِيْثِكَ مَعْنِيْنْدَه تَقْضِيْلَ اِنْمَاكَ اَزْرَا

بيني

بِنَا ذَانْدِي سُبْحَانَ مَدِي بِكُلِّ كَمْرٍ سَعَامِرِ حَضْرَتِ
 عَمْرٍ بِرُؤْيُ صِفَتِكَ بِبِيْ اِلْاِسْلَامِ عَلِيْ خَمْسِ شَهَادَةِ
 اِنْعَالِ اِلْاِلَهِ اِلْاِلَهِي وَرَأَيْتُكَ سُبْحَانَ سَوَالِ اللّٰهِ وَاقَامِ الصَّلَاةِ
 وَرَبَّاءِ الزَّكَاةِ وَالْحُجَّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ بِوَحْدِيْتِكَ
 مَعْنِيْنْدَه كَرَمُ سُبْحَانَ نَبِيِّ بِيْشَرِ لَشِيْنَه اَزْرَا سَا
 بِيْطَشِيْ دِيْرِي بُوْدَرَكِه اِعْتِقَادِيْ لِه طَبَقَاتُ وَرِيْزِيْ
 تَشْكُرُ تَعَالَى بِرُؤْيُ صِفَاتِنْدَه اَكَا بَكْرِيْ كَيْمِيْسَه بِيْدَرِ
 وَاَكَا بَكْرِيْ كَيْمِيْسَه دَخِي اَوْلَقِ مُمْكُونِ دَكَلَدُ
 وَدَخِي مَعْنِيْنْدَه تَعَالَى حَقَّ بِيْعَامِرِ دُرُطَانَقُو
 وَدَرِيْنِ

13

وَيُرِي دَخِي بِمَشْرِقِ تَمَازِي دَا فَرَقْتَدُ وَيُرِي
 دَخِي زَكَاةً وَرَمَكَاذَ وَيُرِي دَخِي حَجَّةً وَرَمَقْتَدُ
 وَيُرِي أَوْجَ دَمَقْتَدُ أَمَّا بَلِغْلَكُمُ بِلَابِي
 شَرَطِ بِلَابِكَ فَرَضِي زِيْرَا كَهْرُ شَنَّةِ إِشْلَاكِ
 فَرَضِ أَوْ لَا وَبِلَابِكَ دَخِي فَرَضِي زِيْرَا عَمَلُ وَطَلَبْتُ
 إِشْلَاكِ عَلِيْرِي بِرِخَا صِلَ تَمَكَا مَوْقُوفٌ دَرُ عَلِيْرِي
 عَمَلِ إِشْلَابِي جَوْقُ حَطَّ أَدْرَا مَسَا يَغِيغَا حَمِيْرِي
 عَلِيْرِي السَّلَامُ يُؤَيِّسُ شَنَّةِ إِشْلَاكِ أَوْ زِيْرَا بِلَابِي
 دِيغَلَا كَمَا إِشَارَتُ دَرُكُهُ بِلَابِكَ مَقْصُودٌ إِشْلَاكِي

94

وَدَخِي بِوَحْدِي شَدَّةِ إِشَارَتِ أَنْدَكُهُ بِوَيِّسُ شَنَّةِ
 بِيْرِي كَسَاكِ أَوْلَسَا مَسْمَلًا نَلَقَ تَمَامًا وَرَمَكَا زِيْرَا
 إِسْلَامِ أَوْهَ بَكْرِي وَكَلِيْرِي بِوَارَا كَسَاكِ أَوْلَسَا
 يَا سُبْحَتِي أُرْسِي أَوْطَسَا أَوْ أَوْلَسَا بِيْرِي بِشَنَّةِ
 تَقْضِي بِلَابِي دَلُومُ وَبِلَابِي كَلُومُ تَابُوتِي بِرَا كَلُومُ لِيْرَا
 ظَاهِرِي مَسْمَلًا نَلَقَ وَخَلَقَ قِيْنَدِي مَسْمَلًا نَلَقَ
 صَحِيْحُ أَوْلَابِي بِرَا كَلَا أَمَّا بِلَابِي كَلِيْرِي بِوَضْعِيْفَاكِ
 مَقْصُودٌ بِوَفَرَضِي أَوْ كُنْ عَمَلِيْرِي بِالدَّرُ مَلَا دِي
 فَرَضِي كَفَايَةِ وَسُنَّتِ وَمَسْحِيْبِي أَوْلَابِي

بَلَدُكَ دَكُلْدِي زِيْرَهْرَشَنَهْ اَشْلاَكْ قَوْضُ
 كِفَايَهْ يَاسْتَنْتْ يَاسْتَحْتَبْ اَوْطَاوَاكْ
 بَلِكْ دَخِي قَوْضُ كِفَايَهْ يَاسْتَحْتَبْ اَوْلَاكْ
 چُونَكِهْ قَوْضُ عَيْنِكْ دَخِي كَهَالِ بَلْدِي اَشْلاَكْ بَرَلَهْ
 اَوْلَيْسِي بُوْ مُقْدَمَهْ قَوْضُ كِفَايَهْ يَاسْتَنْتْ وَاسْتَحْتَبْ
 وَادَبْ اَوْلَنْدِي دَخِي عِبَادَتْ مَكْرُوْهْ يَافَاسِيْدْ
 وَنَاقِضْ اِذَنْدِي دَخِي بَلَهْ بَلَدْدِي دَخِي غَيْرِيْبْ
 مَسْئَلَهْ كَرُوْجُوْقْ وَاقِعْ اَوْلَرْ مَسْئَلَهْ كَرْدَخِي
 كَرْدِي مَسْتَدْبَلِي بُوْ مُقْدَمَهْ اَتَمْعَا بَلْتَمَا كَجُوْنْ

بعضی کلمات

اَكْرَايْدَجَكْ اَوْلَرْ سَكْ كِرْتَمْعَا مَبْرَحَضَرْتْ م
 بِيْرِي كِرْتَمْعَا مَبْرَحَضَرْتْ اَزْرِيْ نَاسِيْلَشْدُ
 هِنَجْ قِيْدَا تَمْدِي سِيْنْ كِيْلِيْلْ بَرَلَهْ اَيْدَرْ سِيْنْ كِهْ
 بِيْشِ سَشَنَهْ اَزْرِيْ نَاسِيْلِيْنْ اَسْلاَمَكْ ظَاهِرْدُ
 وَبَاطِنْ بِلَاكْ كَوْلْ اَيْدُوْ كِرْتَمْعَا مَبْرَحَضَرْتْ
 م اَبْرُوْقْ خَدِيْ بِيْلَرْ دَهْ اَسْلاَمَهْ دَخِي جُوْقْ شَرْطَلَهْ
 اَيْدَمَشْ كَرِيْسِيْنْ اَوْلَاكْ خَدِيْ نَاسِيْلَرْ دَهْ مَعْلُوْمْ اَوْلَاكْ
 بُوْ خَدِيْ بِيْلَهْ بِيْرُوْعْ شَرْطَلَهْ اَسْلاَمَكْ ظَاهِرْ نَكْ
 وَابْتِدَاسِيْنَكْ شَرْطَلَهْ زِيْرَهْرَشَنَهْ مَبْرَحَضَرْتْ

عم سزنده سنا قضا اولب بر سزنی بر سزنی بو سزنی
 یقذر بصیرت اولن کیتی توفیق ادر هر بر نون
 نیک کن بلر بندت صکر بوضعیف اولکیشک
 باطننا قرض اولن عملری بلدردی بی بدعلاه
 اکی باب — کوزک اول بابه اول برمز
 مهلک صفتلرک اولن بلدردی بو طر قوازلرکم
 اول اول صفتک هر بر سی نیک کن بلدردی
 اندت صکره آیات وحیث برله آنک
 آخرتده زیانن بلدردی اندت صکره

مراد

۱۶۰

اول بر مز صفتک علاج ندر کیتی اول صفتی
 کندوده وار دغن بچاک بچا ادب کدرم
 کرک اکی بلدردی اما بکلکه اول بر مز صفتک
 کیتی کو کلنا بچاقمق ائندت کلر اما کو کلر
 دشلدن صکره استغفار ادب کو کلر آنک
 ادر بر کهمک ائندت کلور بس اول بر مز صفتک
 کو کلر دشمک برله کیتی گناه کار اولر
 اما دشلدن صکره کو کلر آنک ادر بر کیشنا
 گناه کار اولر طاش عمل قول اولر متلا

۱۶

شُكِّكَ كِحْرِي كَشْنِكْ كُوكُنَا اَكْسَرَه رِيَادَشَه
 عَمَلَه يَاخُوذْ كُوكُنَا حَايِكْ وَخَلِكْ يَا حُجْب
 يَانْكَ بَرَلِكْ كِبْ فِي الْحَالِ اَنْكَ اَخْرَدَه
 زِيَانْ اَوْ كَا بَرَعَا كُوكُنَا اَوْلُ شَنَه كَادَه
 اَكْرَالِه اِدْرَسَا اَوْلُ بَرُوضِيَتْ اَخْرَدَه عَالِي
 قَرْتَلَا مَا اَكْرُوكُنَا دَشْنَسَا دَخِي كِدْرِي مَثَلَا دِيَا
 اَوْلَسَا بَلَكِه اَتِي بَرَا كُوكُنَا اَكْرَدِيَا اَوْلَسَا نَا كِه
 بَرُوضِيَتْلُو اَوْلَا اِدْرُ يَاخُوذْ بَرُوسَا حِي كُوكُنَا
 قَرَابْ قَتِي اَوْلُ نَفْسِنَا زِيُونْ اَوْلَشْرِي كَشْنِكْ

17b

اَيْلَه اَيْدِي حِي اَيْلَا اَتْسَا طَا شِعْمَلْ دَخِي فَا سِدَا وَاوَلُو
 اَوْلُ بَرُوضِيَتْ سَبَبِلَا كُوكُنَا فَا سِدَا وَاوَلُو حِي
 اَخْرَدَه دَخِي اَوْلُ صِيَتْ عَذَابِنَا اَوْلُ غَرَزِنَا حِي
 تَفْسِيْرَه وَحَدِيثَه مَعْلُومْ وَمَقْرُورْ اَوْلَشْدَا كِه
 هَرُ بَرُوضِيَتْ بَرُودَلُو صُورَتَا بَرُوضِيَتْ وَكُوسِي بِلَانْ
 وَكُوسِي رِضْلَا وَكُوسِي قِلَانْ صُورَتَا دَشْنِ دَخِي
 سِنَلَسِنْدَه عَذَابِ اِدْرِيَعُو بِاللَّهِ مَثَلَا اَحِي
 بَابَه اَوْلُ اِيُوضِيَتْلُوكْ وَخَلْفَلُوكْ اَوْلُنْ بَلَدِي
 كِرُوسِنْدَه دَخِي هَرُ بَرُوضِيَتْلُوكْ اَوْلُ نَدَنْ عِيَادَتْ

17a

اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني

بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمانك اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم
 بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمانك اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم
 بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمانك اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم
 بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمانك اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم
 بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمانك اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم

قلنا غايۃ غنايت ورحمت اولد اغچون
 جبر آيل پيغامبر حضرتتا وريدي شيلادي كره
 وار پيغامبر صور ايمان ندر تا كو جواب وره
 سكا ايمان بلده قلدرم اشد لرا ايمان نديك
 بلا لاجبر ايل م حق تعالي ذنبه آه صور
 كردي پيغامبر حضرت م عجا بلدي كره
 او تر كن ككادي پيغامبر حضرتتا صرد
 ايمان ندر ايمحمد كا خير و زبلدي دي پيغامبر
 حضرت م جواب وريدي ايمان

ان تؤمن بالله وملكه وكتبه ورسله
 واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره
 بوشريف حديثك معنيس لكرن چوق ولفاد
 اما شوكم بو اذاه بلك كركن ايمان تمام
 اولمچون اول قدر ايد كر بو حليله ظاهير
 معنيس بلك كر پيغامبر حضرت م جبر آيل
 جوان ايتدي ايمان اولد كره اعتقاديه
 ايدسن تنكر تعالي بر دخي تنكر تعالي نك
 فوشنكاري وار دز و كو كدن انمش كتاب لري

وَيُعَا مَبْرُورِي وَارِدِطِي وَيَحِي قِيَامَتِ
 قِيَوْمِي خَيْرٌ وَسَيُفَوِّسِي تَكْرِي تَعَايَا
 تَقْدِيرِنْدَتِ دَرِالْحَا صِل بِيغَا مَحْضَرِنِكَ
 عَم جَوَابِنْدَتِ بِلِنِي كِه بُوَالْتِ اِيْمَانِ
 بُوَالْتِ نَسِيَا اِعْتِقَا دِي اِي لَادِي مَلَاكِرُ
 بُوَحْدِي نِي دِي اِنْتَقَا رِي مَدِي بُوَا اِشَارَتِ
 اِنْدِي كَمِ بُوَالْتِ نَسَنَه بِلَاكِ يَهْر بِلَاكِدَن
 مَكْرَه مَانَع اَوْ يَجِي دِي اِي لَادِي كِ فَوْضَرُ
 اَكْرَه عَلَا بِنَاكِ اَزِ نَا دَا دَا بُوَا اَلْنَسَنَه

بَرَزِ نَفْضُ بِل اِدْبِ بِلْدَرْمَاك كَرَاك تَا كِم
 عَا مِي كِ شِلْمَا اَكْلِيَا بَسِي بِلْ كَلْ كِه اَوَّلِ التِ
 نَسَانَاكِ اَوَّلِ تَنْصَرِي تَعَايِي بَرْمَلَاكِ اَوْلَادِي
 كِ شِي اِعْتِقَا دِي رَه اِيْنَه حَقِ تَعَايِي بَرَزِ دَا نَسَنَه
 صِفَا تِنَه اَكَا بَرَزِ كِم سَا يَقْدَرُ اَوْلَقِ دِي خِرِ
 مَكْرَه دَكَلْدَرُ وَا رَغْنِيَاكِ اَوَّلِ يُوُقِ اِخِرِي
 قِيَوْمِي بَرْمَلِ شِي نَسَانَاكِي بُوَغْنِيَا وَا رَا اِيْلَدِي اَوْلِ
 قِيَوْمِي كَا مَحْجَا دَرِ اَنَاكِ مِيحِ نَسِيَا اِحْتِيَاجِ
 يَقْدَرِ دِي اِعْتِقَا دِي رَه بَرَه اِيْدِي كَمِ عَا لَمَسَنَه

تَاوَرُفُشْدَرُ وَاوَجَقْدُ قَمُوسُ بِلُورُيَا
 يَرِدُ لَدَاتُ بَرُو كَوَلَدَاتُ يَرَه نَه مِقْدَا زِ بَعْمَرُ
 وَقَارِ قَطْرُ لَرِي اِنْخِشُ دَرُ وَنَه دَكَلُو اَوَاتَارُ وَجِجَكَلَرُ
 بِمِشْدَرُ نَه دَكَلُو وَظَرُه دَخِي اِجْكَلَدُ وَنَه دَكَلُو
 يَرِدُن نَسَنَلُو يَجَكُ دَرُ قَمُوسُ بِلُورُ وَاوَلَدُ
 چَنَلَرِي دَخِي چَا جَا كَلَرِي قَمُوسُ بِلُورُ
 دَخِي اِعْتَقَا دِيرَه اَيَه كِي مَتَكُرِي تَقَالِي قَمُوسُ كُونُ
 اَوَلُن نَسَنَلَرِي اِتْكَا دُنْيَا دَه وَاخِرْتَه قَا دِرُ
 دَخِي اِعْتَقَا دِيرَه اَيَه كِي مَتَكُرِي دَرُ وَاخِرْتَه

اَسِيْدَكُ وَرِي اَنْدَاتُ هَر نَسَنَه كِرَا وَاوَلَدِي وَاوَلَدِي
 حَقُ تَقَالِي نَقْدِي بَرِي اَوَلَا وَاوَلَدِي اِنْدَا وَاوَلَدِي وَاوَلَدِي
 بَرَا اَعْجَا بِي عَرِي دَرُ فَرُضُ دَخِي اِعْتَقَا دِيرَه
 اَيَدُ كِي قَمُوسُ لَرِي وَاوَلَدِي قَمُوسُ
 وَاوَلَدِي اِرَاغُنُ وَبَقِيْبِنُ اِسْتَدَامَا
 اِسْتَدَامَا دَمَا اَغْلَا فِي اِسْتَدَامَا دَكَلُو
 زِي بَرِي بَرِي نَدَا كِي اَدَمَا اَغْلَا نَكُ قَمُوسُ
 وَكَوَلَدِي فَرُشْتَا لَرِي مَجْمُوعُ بَرُ كَرْدُنُ بَرِي
 سِي سَلَا هَر بَرِي بَرِي لُورُ دِي جَا سِي سَلَا

هر بری برد لو طاجت دلسا قوسو بر کوز
 گلین برد فغاه اشد بر سیک سوز
 اشد کی دخی بر سیک سوز اشته کا
 مانع اولمز اول مجموعیک قوسنا بر فغاه
 جواب و در هر بر سیک جواب دلو طغاه
 و در بر سنا جواب و در کی دخی بر جواب
 و در کا مانع اولمز قوس سیک جواب بر فغاه
 اشد و آواز فغاه یا لوز نیک کلوز طغاه
 دخی اغنقا بر له آید که عالمه نکم

کور نمکا بر زنده و ارسا کور قور کور کور
 بر له کور ارسنه اچن دده جو کوری کور
 چیدغن بلر کور کور نسنه کور اولمز ناکی
 اراق اولمز یا قور کور اولمز اولمز کور کور
 مانع اولمز بر اولمز کور نسنه اراق
 و یقین کی یونیک آید مجموع بر دوز بر
 آنک صفندی آدمرا غلندری صفت کی کور
 اشد کی قلاغله اشته کور کور کور
 کور له کور کور کور و سیک کی دل بر له سیک

در عطا

دَكُولُ زِيْرَ اِحْقَ تَعَالَى نَكْتُ ذَاتِ وُجُوْدِكُ قُلْدُ
 بِرَدِطِشْ نَشْكُرُ ذَاتِنَا وُوجُوْدِنَا بِكَ نَمُرُ
 لَسْ صِفْنَدِرِي حِي كِرُ وُقَلْنِ مَوْجُوْدَاتِ
 صِفِنَا اَبْرَمُزْ وُيَكْرُ مَسَا كِرُنْ ذَانِكُ وَصِفَانِكُ
 حَقِيقَتِنْ كَنْدُوْدَتِ اَرْقُ مَسَا لَهْ زِيْدِنَهْ
 اَمَّا مَوْمِنُرْ هَرْ بَرِي اَخِرْتَهْ بِلِي كَدُرُ
 اِسْتَعْدَا ذَلِي وُفَرِيْتَلِرِي قَلْدَرُ اَمَّا رَا زِي
 نِهَائِيَهْ الْعُقُوْلَهْ اَيْهَشِدُرْ كِهْ فَلَاسِفَهْ
 اِتْقَانِ اِتْمَشَلِرْ دُرْ كِهْ حَقُّ تَعَالَى نَكْتُ

اول - اَمْرِدَتِ اَكَا بُو نَسْتَلِرِي تَقْصِيْلَهْ بِالذِمَّةِ
 حِي اَوْلُرْدِي بِيْنِ بِيْعَا مَبْرَحَضَرْتِ عَمِ اَنْلُرْ كِهْ
 كِيْشَلِرْ كِهْ مَسْأَلِنِي تَمَامُ اَوْلُرْدِي بُو كَلَا مَبْنِي
 لَالِهْ اَلَا اللهُ مُحَمَّدٌ سُوْلُ اللهِ دِيْمَكُ بَرِي لَهْ دِيْدِي
 زِيْرُ اَبُو كَلَامُ دِيْمَكُ شَكْرُ تَعَالَى بِرُوْدُرْ وُ بِيْعَا مَبْرُ
 حَقْدُرْ وَنَهْ كِهْ نَشْكُرِي تَعَالَى بِرُوْدُرْ كِهْ نَكْمُ سَكُوْرُ
 بِيْعَا مَبْرُ عَمِ دِيْدِي طَعْمُ دُرْ اَكَا اِعْتِقَادِ اِدْرَمُرْ
 دِيْمَكُ اَوْلُرْدِي بُو مَجْمُوْلَا اَوْلِ الْ نَسْتِيَا دِي حِي
 كِرُوْدُقَلْنِ اِعْتِقَادِ اِتْمَكِ اِلِكِ وَاِجِبِ اَوْلُنْ نَسْتَلَا

اِعْتِقَادًا ثِقَةً اَوْ لَمْ يَسْأَلْهُ اَكْرَامًا يَدْعُكَ اَوْ لِيُطِيبَا
 يَغَامِرُكُمْ دَخِي بَرِيْرَةٌ بِرُؤْسِهَا كَرَامًا
 بِدَقْلَرِي يَمُشِدُنْ اَرْتَقُدُّو سَكُنْدَا اَكْرَامًا
 بِسِنِّيَا اَيْوَرِكِرْ اِيْمَانِكْ تَمَامًا وَاُطِيعْ بُوَالْتِ
 نَسْنَا مَوْفُوقْدُرْ اَلْحَقْ جَوَابْ اَيْوَرِكِرْ اِيْمَانِكْ
 وَعِبَادَتِكْ اِبْتِدَائِي وَانْتِهَائِي وَاِزْ اَصْلِي وَاِزْ
 وَسَطِي وَاِزْ وَحَالِي وَاِزْ ظَاهِرِي وَبَاطِنِي وَاِزْ
 صَوْرَتِي وَرَحْمِيَّتِي وَرَاجِحِي وَتَفْصِيْلِي وَاِزْ
 بِسْ بَعْضِي يَا اَت وَآخِرِي طَاعَتِكْ وَعِبَادَتِكْ

اِبْتِدَائِيْنَ وَاصْلِيْنَ وَظَاهِرِيْنَ وَاجْمَالِيْنَ
 بَيَانِي اِدْرُ بَعْضِي اِنْتِهَائِيْسِ وَحَالِيْنَ وَفُرُوعِيْنَ
 وَبَاطِنِيْنَ وَحَقِيْقِيَّتِيْنَ وَتَفْصِيْلِيْنَ بَيَانِي اِدْرُ
 بَعْضِي وَسَطِيْنَ وَارْتَسِيْنَ بَيَانِي اِدْرُ يَلْكُوْرُ
 طَاعَتَنَا مَحْضُوْرُ كُوْلُ دُرُ بُوْنَسْنَا بِلَا اَكْرَامًا
 اَحْكَامًا بُوَيْلِدُرْ بِلَا اَكْرَامًا جُوْرُ بَرُوْلُرْ كُرْمُ
 بُوْنَسْنَا بُوْنَسْنَا مَوْدِيْ اُوْنَسَا اِنِّي اُوْمِيْشِكِيْ
 دُرُ لَمْ يَشْكُرْ كِيْ كُرْمَنَا اِزْ اَصْرًا اَثْمَكْ
 يَعْنِي يَا اَت اَوْ لَمْ يَكُنْ غَايِبًا شَقًّا وَتَا سُوْرُ

24

عَاقِبَاتِ التَّوْرَةِ سَكَّاهُ اُرْدَه اَصْرَارِ اَرْبِ تَرْك
 اِذْمِيَا تَه شَقِي وَدَيْسُرْ دَرْ لَوْ يَا خُوذُ بَرْ سَنَك
 قَمْرِي فَا يَدِي بُولَمَسَا اِنِي يُوْقُ كِبِ دُو تَرْ لَوْ
 شَتْلِكِبِ كَم بَرْ كَسِي مَسْ كَلَامِ اَوْلَسَا اَمَّا اِنِي
 مَسْ كَلَامِ نَعْمَا لَ اَيُقِ اَوْلَسَا اِن مَسْ كَلَامِ كَوْلِ دَرْ
 دَرْ لَوْ سَبِي بَلْ خَلِكِ شَوْلِ اَرَا دَه كَو سَبْعَا مَبْ حَضْرَه
 عَم بِيَزْدِي كِه لَا اِلَه اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ سَوْلُ اللهِ وِجْكَ
 اِيْمَانِ تَمَامِ اَوْلَوْ دَرْ يَدِي اِيْمَانِ اَنْ اِسْتَدَا سِنَا وَاَصْلَنَا
 اِحْمَالِ اِنَا اَشَارَتْ اِتْدِي شَوْلِ اَرَا دَه كَم اَلْتَنَسِيَا

اِعْتِقَادِ اِيْمَانِكِ اِيْمَانِ مَهَا مَرَا وُكْرُ دَرْ يَدِي اِيْمَانِكِ
 اَوْ سَطِ وَا مَرْ تَبَسَا نَعْنِي سِيْنِ تَفْصِيْلَا اِشَارَتْ
 اِنْدِي شَوْلِ يُوْرُ كِه اِيْمَانِكِ بَدُ قَلْبِي بِمِثْلِكَ اَتَقَرُّ
 وَ سَكَّ سَنَدَتْ اَكْسَا دَرْ يَدِي اِيْمَانِكِ تَفْصِيْلَا
 وَ كَمَا اِنَا اَشَارَتْ اِنْدِي بُوَقَا عِدَه لَوِي بَلِيْمِيْنِ كَيْشَه
 اَيْتَلَرْ وَ حَرْ بِيْلُو اَرَا تَا سِيْنَدِي ظَا هُو اَكُوْرِيْنِ مَخَالَفَه
 دَفْعِ اِدْمَرْ كُو كَلْنَا شَبَه دُسْرِ اَنْجُوْرِنِ اِنْدِي دَرْ لَوْ
 مُحَقِّقْ كِه كَم مَجْمُوْعِ عِلْمِ اِحْتِه تَقْسِيْرَه وَ حَلِيْمَه
 عِلْمِ مَشْهُكِ لَدَرْ بُوْنَدَتْ صُكْرَه عِلْمَا نَكِ اِيْمَانِ

25

دَرَسْتُ اَوْلَمَقَا لِعَنْبِي خِيَلَا فِي بَيِّنَاتِ اِدْلُومِ
 بَلِيغِي كَرِيْمًا اِعْتَقَا اِذْ جَلَّ سَنَا كَرَامِ اِعْتَقَا اِذَا سَا
 اَمَّا حَالِي اِخْتِيَارِي دَلِيْلًا دِمَسَا اِيْمَانِي اَتَمَّ
 اَوْلَمَقَا دِيْنًا حَقِيْقَةً وَتَهْ اِخْرَجْتَ حَقِيْقَةً مُؤْمِنٍ
 اَوْلَمَقَا كَثْرَتُ فَتُوْحَهَا وَاهْلُ صُوْلٍ بِنَلِ اَزِيَارِي
 اَمَّا بَعْضُ اَهْلِ صُوْلٍ قَبِيْئِهِ اِعْتَقَا اِذَا سَا حَالِي
 اِخْتِيَارِي اِقْرَارًا اَمْسَا اِخْرَجْتَ حَقِيْقَةً مُؤْمِنٍ
 اَوْلَمَقَا اِجْمَاعِي كَرِيْمًا اَمَّا دِيْنًا حَقِيْقَةً مُؤْمِنٍ وَكَلِمَةً
 مُسْلِمًا اِنْسَانِيًّا قُرُوْكَ اَزِيَارًا تَمَّا قَلْبُ لِمَسْلَمِي

قَوْمٍ وَارِسًا اَنْدَكَ مِيْرَاثِيْمِي اَمَّا بَلِيغِي كَرِيْمٍ
 تَفْسِيْرِي وَحَدِيْثِي اَهْلِيْكَ اُجْرَعُ قَنْدِي اِيْمَانِي اَوْجُحُ
 وَاجْتَدَبْتُ عِيْمَارَتِي دَرِيْبِي اِعْتَقَا اِذَا جَلَّ سَنَا كَرِيْمٍ
 اِعْتَقَا اِذَا تَمَكَّنْتُ بِرِيْسِي اَوْلَمَقَا اِذَا تَدَكَّرْتُ سَنَا كَرِيْمٍ
 دَلِيْلِي بَرِيْمَةً دِيْمَا لَدُنِّي اِقْرَارًا وَاعْتَقَا اِذَا تَدَكَّرْتُ
 سَنَا كَرِيْمِي لِي اَعْمَلُ تَقَلُّدِي زِيْرًا بُوْتَفْسِيْرِي وَحَدِيْثِي
 اَهْلِي اِيْدُوْكَ اِيْمَانِي لَعْنَتِي قَصِيْدِي قَدِيْمِي دَرِيْبِي
 اِعْتَقَا اِذَا جَلَّ سَنَا كَرِيْمِي اِعْتَقَا اِذَا تَمَكَّنْتُ عِيْمَارَتِي
 اَمَّا شَرِيْعَتِي بُوَاوُجُ سَنَا كَرِيْمِي عِيْمَارَتِي تَدَكَّرْتُ كَرِيْمِي

صَلَاتٍ لَعْنَةً دُعَادَتِ عِبَادَتُهُ وَشَرِيحَتَهُ
 أَرْضَكَ مَعْلُومَكَ وَأَفْعَالَ مَحْصُوصَاتِ
 عِبَادَتِهِ حَيْثُ يَدُلُّ كَرِهٌ كَشَيْئِ فِعَالِ تَوْفِي لَأَلْتِ
 إِذْ أَعْتَقَادِنَا إِفْرَادِنَا أَنْتَ أَوْرُودُ دُرِّ كَرِيمِ
 بُرْسَتَايَ بُورِسَا يَا خَوْزِ أَنْتَ خَبَرُ وَرِسَا
 أَمَا أَوْلُ مَسْنَانِكَ خِلَافِي إِشْكَاسَا سُوْرِيَا ائِمْرَانِي
 فِعْلِنَا ائِمْرَانِي يَا خَوْزِ بُوْرِيَا شَاهِ بُوْرِيُوْ بُوْرِسَا
 دَلِيْلِي لَا مَطْبِعِ اَوْ تَسْكَرِي بِاَسْمِ اَزِي يَا بُوْرِيُوْ
 سَلْطَانِي ائِشْكَاسَا كَرِيْمَا ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي

٢٧

اَنْتَ خَشِيْرَادِي رُوْسُوْرِيَا ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي
 اَكْرِيْمِي اَوْلُوْ سَكْرِيْمَتِي فَوْسَكْرِيْمَتِي بُوْرِيَا اَكْرِيْمِي
 دِي دِي دِي اَللَّهُ اِقْرَا اَزْ اَحْمَلِ صُنُوْرِيَا ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي
 كَرِيْمِي اَوْلُوْ لَعْنَتَا بِنْتِي اَعْتِقَادِي بِنْتِي ائِمْرَانِي
 قَتْنِي ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي اَكْسِيْمِي بِنْتِي ائِمْرَانِي
 اَوْلِي عِبَادَتِي بَرِي قَضِي لَأَلْتِ ائِمْرَانِي
 مَسْمُورِي اَنْتَ ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي
 دَلِيْلِي ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي
 تَوَكَّلْ ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي ائِمْرَانِي

27

وَلَمْ نَفْسًا بَالِعًا دَلِيلًا وَلَمْ شَوْكًا كَيْبَ كَهْرِيضَةً
 كَيْبِي قَطْعِي بِلَمْ يَرْسَنَةً كِهْرًا وَأَوْلَ أَنْزَلْ حَسَنًا
 يُؤَلِّدُنَا إِذْ آتَانَا نَفْسًا شَيْهَاتٍ غَالِبٍ أَوْلَ وَأَوْلَ نَسَائِرِ
 بِرَحْسَتِي لِي رَتْرًا يَكْلَمُ كِهْرًا وَجُنْ أَكْرًا هَلْ تَسْبِيرِ
 وَحَدِيثِ نَكْلٍ زُرْنَا أَوْلَسَا كِهْرًا فَوْضًا وَلَكِنْ عَمَلِ
 وَعِبَادَتِ أَيَانُكَ جِهْرًا فَوْضًا وَلَكِنْ عِبَادَتِكَ
 أَشْجِيحَهُ دُرْسَتِ أَوْفَرِ نَسِي كِهْرًا خَيْرَتِ قِيدَهُ
 أَوْلَا وَمَسْطَلْمًا نَفَقَ دَرْدُ نَدَهْ أَوْلَا وَاجِبِ أَوْلَ كِهْرًا
 إِحْسِنَا طَارِدَهُ فَوْضًا وَلَكِنْ عِبَادَتِكَ وَهَلْ لَوْ

أَشْيَاءَ بِرِيَّا كِهْرًا زِيرًا تَرَكْ إِدْجَنَ أَيَانُكَ جِهْرًا
 طَامُودَهُ أَبَدًا لَا بَادَ قَلُورَ شَقَاعَتِ وَخَلَاصُ وَلَمْ
 بَعْضَلَرُ قَيْدَهُ الْكِهْرِهِ أَيَانُكَ جِهْرًا مَّا أَيَاتِ
 نَافِضًا وَلَمْ عَدَابِ مَسْحِي أَوْلَ يُوَدِّخِي أَوْلَ وَوَدِّ
 إِسْلَامُ دَرْدُ نَدَهْ قَيْدُ نَدَهْ أَوْلَسَا كِهْرًا كِهْرًا كِهْرًا
 دِينًا قَيْدُ نَدَهْ أَوْلَ كِهْرًا دِينًا أَشْيَاءَ جِهْرًا إِحْسِنَا
 إِدْرِي بِرِي زَهْ كِهْرًا نَسَا كِهْرًا كِهْرًا بَا زِرًا كِهْرًا نَفِخُونَ
 الْكِهْرًا أَيَسْلَمُ كِهْرًا يُوَدِّهِ حَرَامِيلَرُ كِهْرًا مَسْطَلْمًا أَوْلَسَا
 وَدَرْدُ كِهْرًا بِلَمْ يَبْجِيحَهُ أَوْلَ حَرَامِيلَرُ كِهْرًا بِلَمْ يَكْلَمُ بِلَمْ يَكْلَمُ

صَكْرَهُ دَخِي بِرَأَقٍ دِرْكَرٍ أَوْلَى حَرَامِيهِ نَاكَاهَ
 أَخْرَسْنَا دَخِي دَفْعَ إِدَاهِ أَمْلِي بُوَفَانِي دُنِيَا جُوتُ
 بُوَقْدَرٍ أَخْتِي طَاطِجُوتُ إِجْلُ بَقْدَرِ بَرَاغِ إِدْرُ
 حَالٍ بَدَلِكِهِ جَمُوعٌ وَقَائِعِ دَنْتِ كَيْشِي أَوْلَى دُنْيَانِي
 فَوْتَرَسْنَا قَطْعِي بِلُورِكِرِ صُورِكِي أَلْبُ قَوِيْبِ لَيْدَانِدْ
 جُوتُ كَيْشِكِرِ أَوْلَى كِرِ أَرَأَقِ بُوَلُوكِرِ جُوتُ حَيْ
 إِدِيرِدِي أَوْلَى أَلْدَهْ قَلْدُ وَسُورِ مَا يَسْبِينِ دَخِي أَلْكَرِ
 أَقْرَابَسْنَا وَرَمَزَلِرِ يَا خُوْدَا أَوْلُورِكِرِ بُولِدَهْ أَوْلُورِ لَخِي
 حَرَامِيكِرِ أَلْدَرِ مَا لِيْنِ أَوْلُورِكِرِ كَفَنْدَخِي صُرُورِ

بِسْ لَخَرْتِ مَنَفَعِي جُونِ كِرِ أَلْكَ رَأَحْتِي وَلَدْتِي
 وَأَوْلُوعِي كَيْشِي وَصَفِ أَمْلِكِ مُمْكِنِ دَكُولِ أَخْرَتِ
 دَوْلَتِي كِرِ قَلْبِ فُضِيلَتِي قِيَا كُرِ قَلْبِي لَدَتِ
 بِتَرَانِجُونِ بُوْرِي كِرِ بِلْدَرِ دَرَسِبِ رَحْمَتِ حَكْبِ
 حَاصِلِ أَمْلِكِ بَسِ أَمْدِي حَقِيرِهِ وَقَانِي مَنَفَعِي جُونِ
 بُوْدُوكِرِ أَخْتِي طَاطِجُوتُ أَمْلُ بُوْدُوكِرِ رَحْمَتِي قَلْبِي دَرَسَمَلِ
 أَخْرَتِ بِرِ عِي جُونِ مَنَفَعِي جُونِ دَرَسَمَلِ مَلِكِ أَخْتِي طَاطِجُوتُ
 إِقْنَامَلِ أَكْرِ أَخْرَتِي أَمَّا مَقْدَتِ أَوْلُورِ سَاخُوْدُ
 كَيْشِي كَرِ أَوْلُورِ أَلْكَرِ أَمَّا نَسِبِ دَرَسَمَلِ دَرَسَمَلِ سَا

خُوذُ شَيْطَانَهُ وَتَعَسَّرَ سَيْرُهُ اُولٰٓئِكَ فَاَسِيقُوا لَهُ
 بِوَدْعِي اُولُو زِيَارَاتٍ وَمَعْبُودَاتٍ اُولُو نَعُودٍ بِاللَّهِ
 يَذَنُّ صَكْرَهُ يَكْفُلُكَ مَسْئَلًا نَلِيقُ تَمَامًا بِرَبِّكَ اَللَّهِ
 صَكْرَهُ كَفَرُ لَا ذَمْرًا اُولُو كَلْبٍ كَرْدَنَ دَعِي سَعِيْمَتُ كَرْدَنُ
 كَرْمًا يَمَانِيْنُ فَاَسِيْدَا تَبِيًّا زِيْرًا حِيْنَ كَسِيْ شَرِيْعَتِ
 حَكْمِيْذَنُ بِرُحْمَتِهِ اِنْصَكَرَا نَيْسَا كَا فُوْلُو لُو
 اَمَّا اُولُو حَكْمٍ نَبْرًا تَبِيْلَا يَهُ بِرُحْمَتِيْ شَا تَا نَابِيْتَا اُولُو
 كَرْمًا كَرْمًا اُولُو اَبِيْتٍ وَاُولُو حَدِيْثٍ تَوَاتُرًا اِلَيْهِمْ اُولُو
 وَدَلَايَتِ دَعِي اُولُو قَطْعِي اُولُو اَكْرَشِيْعَتِ حَكْمِيْذَنُ

بِرُحْمَتِ سَهْلٍ كَرْمًا اُولُو مَلِكًا يَا حُوذُ مَسْخَرِيْنَا اَللَّه
 شَتْرُكِيْ كَرْمَسْتِ يَا كَرْمَهُ اُولُو نَسُوْنِ دِيْنَا
 بِرُكْسِيْنِ طَبِيْكَ سَا تَنَا يَا مَسُوْكَ كَا يَا تَمَامًا زَلْعُوْ سَنَا كُوْلَهُ
 مَسْخَرِيْنَا اَللَّهِ كَرْدَنُ اُولُو كَرْمًا نَلِيقُ تَمَامًا بِرَبِّكَ اَللَّهِ
 فَيَفْهَمُهُ مَعْلُوْمًا وَاُولُو كَرْمًا لَا ذَمْرًا اُولُو لَاتِ
 مَسْئَلَةً كَرْمَةً اَللَّهِ بِرُحْمَتِيْ اُولُو تَقْضِيَالِ اَجَلِ
 بِرُحْمَتِيْ اُولُو مَقْدِيْمَةٍ اَكْرَمًا وَاُولُو كَرْمًا لَا ذَمْرًا اُولُو
 نَسْرَا كَرْمِيْ بَلْدَتِ سَيْلَسَا يَحِيْجُ بَدَدَهُ كَرْمًا فُوْلُو لُو
 بَلِيَا مَلِكٍ عَدَدًا وَاُولُو زِيْرًا مَسْئَلًا نَلِيقُ اِحْتِنَاهُ اُولُو كَرْمًا

كِتَابُ رَسُوْلٍ دُرْدِرِي وَاجٍ وَجِج
 دِرْكَرِ اَمَّا جَابِرٌ يَلُو اَيْدِرْ كِه اَدَمُ اَعْلَانِي
 اِسْتَدَه هِيَج قَدَرْت وَاخِيَا رَقِيْد شُوْل اَعَج
 يَلُوغ كِب دِرْ كُرْسِيْل سَا پَرْتُرَا سَمْسَا پَرْتُرَا
 بِنُو اَيْلَا اَوْلَسَا يَغَا مَبْرُو رِيْب اَلْ كِنْدَك صَغُو
 كِتَاب اِنْدَكِنْدَت وَنَحْي اَوْلَدِغِنْدَك فَايَه
 اَوْلَز بُو نَسِيَا اَعْتَقَا اَدَمْتَلْ كَمُرْدُرَا كَر
 يَلَا دِيْد كَلَر نَدَك مَفْضُو دُرُو بُو اَوْلُو سَا كَر

كَشِيَا فَرَض دُرْدِرِيْن مَضَلْنِيَا كَر كُوْ عَلْمِ اَوْلَا كَرْمَلْ
 دَخِي يَلِيْكَ اَكْثَرُ فُقَهَا فَيَبْدَه عِيْن بَرَكْسِي
 شَرَا خَالِف نَسْنَلَا اَعْتَقَا اَدَمْتَلْ اَكْرَا فَرَاوَلُو
 زِيْرَا اَوْل اَعْتَقَا اَدَمْتَلْ نَسْنَلُو دَرْت قُرَا ن
 يَا حِدِيْثَا اِنْكَار اَتَمَلْ لَا ذَمْرُ كَلُو اَكْرَجِه كِنْدَمِي
 اَوْل اَعْتَقَا اَدَمْتَلْ نَسْنَلُو اَز اَقْرَان وَحَدِيْث
 بَرَكِه اِسْتَد لَا اَل دِرْسَا زِيْر اَقِيْن تَا وِيْلَقَا عِدَه
 لَعْنَتَا يَا شَرَا خَالِف اَوْلَسَا مَقْبُوْل اَوْلَز وَاَوْل
 فَا سِدَا عْتَقَا اَدَمْتَلْ جَبْرِيْلُو قَدْرِيْلُو وَمَعْنِيْلِيْلُو

آدمَ اَغْلَانِيكَ قَدَدْتِ وَاِخْتِيَارِ قَاصِرُ دُرْدَانِكَ
 اَتْرُيْعِدْرَا كَمَا فَعَلَ وَحَرَكْتَ اِسْنَادًا وَلَمْ تَرُدِّيْعِي
 زِيْرًا قَرَانَهُ حَدِيْثَهُ بِحُجَّةٍ يُوَدِّهَ مَكْمَلِيْكَ
 قَدَدْتِنَا اِخْتِيَارِنَا فِعْلًا اِسْنَادًا وَلَمْ تَسْرِ كُنْ
 دِيْجِيْ اَوْلَادِكُمْ اَيُّدِكُمْ اَدَمَ اَغْلَانِيْ كَمَا اِخْتِيَارِكُمْ
 اِسْهَادِيْ اِسْتَدَهْ قَدَدْتِ وَاِخْتِيَارِ مُسْتَعْلِقِيْ
 حَقِّيْ تَعَالَى قَدَدْتِنِكَ اَنْدَهْ اَتْرِيْ يَقْدُرَا وَاَوْلِيْ اِسِيْ
 اَبْرُشِيْ دِيْجِيْ كَرَسِيْ بِيْ اِيْلَا اِعْتِقَادًا اِنْفَلَدِيْ كَفَرِيْ
 اَمَّا اَكْرَحِيْ تَعَالَى قَدَدْتِنِكَ اَتْرِيْ يُوَدِّدِيْ كَلْمِيْ

مَرَادُ كَرِيْ يُوَادُّ لَوْ سَاكِرُ مَرُ قَدُّ خَيْرِيْ غَالِبِ
 وَمُسْتَعْلِقِ قَالِيْ نَوَابِ وَعَقَابِ اِنْفَلَدِيْ مَعْقُولِ
 اَوْلَسُوْنَ دِيْ يُوَسْتَدِيْعِ اَوْلَادِيْ زِيْرًا قَرَانِ وَحَدِيْثِ
 وَصَحَابِكُمْ اِتْقَانِيْ نَبِكْ اَزْرَانَا دُرْدَانِيْ اَدَمَ اَغْلَانِيْ
 فِعْلًا اِخْتِيَارِيْ هُوَ كُنْدُو قَدَدْتِنْدَنْ هُوَ حَقِّيْ تَعَالَى
 قَدَدْتِنْدَنْ حَاصِلًا وَاَوْلَا اَمَّا حَقِّيْ تَعَالَى قَدَدْتِ
 كَمَا اَمِلُ وَعَالِيْبِ دُرْدَانِيْ قَدَدْتِ قَاصِرُ وَمَعْلُوْمِيْ
 اَشَاعِرِهِ وَسَا فِعْيَلِكُمْ قِيْنِدَهْ فُلْكَ قَدَدْتِ فِعْلِ
 اِخْتِيَارِ سَنَا مُسْتَعْلِقِيْ اَوْلَا اَمَّا اَتْرِيْ يَعِيْ دُرْدَانِيْ

وَأَوْتَعَلَّقَا كَسْبَ دِرْهَمٍ تَوَّابٍ وَعَقَابَاتِ أَنْتَ
 أَوْ زَرْنَا دَرْدَرًا قَلُّ مَتَّصِفٍ أَوْلَدِي غَايِدُ لِفِ
 وَمُطِيعٍ لِي بِصِفَتِ بَرِّهِ وَفَاسْتَفْلِقُ وَعَا صَبِي
 صِفَتِ بَرِّهِ أَوْلُ تَعَلَّقُ اجْتِبَارِي لَا دَرْدَرًا مَسَا
 حَنِيفًا قَتْنَةً أَوْلُ قَدَرْتِكَ دَحِي أَثْرِي إِزِيدُ
 فِعْلًا إِخْيَارِي سِينَهُ أَكَا كَسْبَ دِرْهَمٍ قَلُّ مَكَلَمُ
 أَوْلَدِي غَايِدُ وَفَاسِقُ دِرْهَمِي كَلْرِي أَوْلُ أَثْرِي غَايِدُ
 بِمُسْأَلِهِ مُشْكَلُ مَسْأَلِ رُبِّكَ تَفْصِيلُ وَحَقِيقُ
 قَضَا وَقَدْ تَفَضَّلْنَا مَوْدِي أَوْلُ مَا شَوْلُهُ قَلْدَرِي

عَلَامِشْدُ تَرْدِيدُ زَائِلُ اِتِّجَارَاتِ اِنِ اَيْدُ لَوْ حَنِيفًا
 مَذْهَبِ اِزْدَا مَثَلًا اِرَادَاتِ وَاجْتِبَارِ قَوْلِكَ
 قَلْدَرْتَنَا مَسْتَنْبِدُ قَلْدَرْتِ اَثْرِي دَرْدَرُ تَعَالَى
 اَدْمَا غَلَا بِنْدَهُ قَدْرَتِ بَرْتَدِي اَوْلُ قَدْرَتِكَ
 نِسْبَاتِنِ اِشْطَلَاكَ وَتَرْكِ اِتِّكَ خَيْرُ وَشَرُّ وَطَاعَتِ
 وَمَعْصِيَتِ بَرِّ اَبْرَقَلْدِي فِي مَكَلَمِ خَيْرٍ وَطَاعَتِ
 اِشْطَلَاكَ قَضَا تَشَا حَقَّ تَعَالَى اَوْلُ طَاعَتِ بَرِّ دَرْدَرُ
 بِنْتِ اِخْيَارِ وَقَضْدِ سَبِيلًا اَكْرُكُنَا اِشْطَلَاكَ
 قَضَا تَشَا اَوْلُ كُنَا بَرْدَرْتِنُ قَضْدِ سَبِيلًا

33

33

أَضْرَابُ يَدَيْكَ لَوْ سَاكَرُ قُلُوبِكَ قُدْرَتِكَ أَثَرُ ظَاهِرُهُ
 زِيْرًا حَرَكَتِ أَتَمَلَّ اسْتِنْسَا إِذَا سَمِعْتَ الْقَمْرَ
 حَتَّى تَقَالَ قُدْرَتِ أَثَرِ يَدَيْكَ بِلَا وَزَايِدًا وَزَيْدُهُ
 كَيْفِي أَوْلَى كَرِيمًا شَلَّ مَجْمُوعُ أَسْبَابِهِ يَرْقُلُوا زَائِلًا
 وَحَاصِلُ تَمَكُّدِ دَخِي قَصْدِهِ وَاجْتِنَابِ دَخِي أَوْلَى مَا
 أَوْلَى أَيْشِ حَاصِلِ أَوْلَى بَقِيَّتِهِ كَرِيمًا مَلَكِيَّةً يَدِينُ
 دَبْرُودِي سَيِّمَلِكِ اسْتَدِي سَيِّمَلَا مَمَلَكِيَّ أَمَا
 جَوْنِكُهُ كَيْفِي يَرْقُلُ كَيْفِي قُدْرَتِ دَخِي يَرْكُنْتَلِ
 فِعْلُ اجْتِنَابِ رَسْنَدِهِ أَثَرُ أَتَمَلَّ كَرِيمًا مَوْسِرًا كَلْدَدِ دَخِي

34

وَهِيَ مَعَارِضُهُ إِذَا دَخِيَ تَقَالَ قُدْرَتِ أَثَرِ أَثَرِ
 كَنْدُو فِعْلُ اجْتِنَابِ رَسْنَدِهِ أَكْثَرًا زَائِلًا هَيْلِ
 سُنَّتِ بَرَقَاجِ مِثَالًا كَرِيمًا وَرَوْزُ نَوْصِيحِ إِحْسَانِ
 وَمَعْنَى يَدَيْكَ دَخِي يَدَيْكَ كَرِيمًا مَكْلَفُ كَنْدُو اجْتِنَابِ
 إِشْلَاكِ إِيشِدِهِ اسْتِعْغَالِ وَارِدِ دَخِي تَقَالَ
 إِذَا دَخِيَ تَمَكُّدِ أَمَلَّ الْيَدُ كَلْمُ يَدَيْكَ لَرَأَيْتُ
 أَوْلَى وَمَعْنَى يَدَيْكَ قُدْرَتِ يَدَيْكَ وَدَخِي يَدَيْكَ كَرِيمًا
 حَبْرُ تَمَكُّدِ تَقَالَ إِذَا دَخِيَ وَتَقْدِيرُ يَدَيْكَ دَرَسْتِ
 وَمَعْنَى حَتَّى تَقَالَ إِذَا دَخِيَ كَلْدَدِ دَخِي تَقَالَ

34

كَأَنَّكَ كَهْرَبٌ وَقَاسِقٌ فَسَقِنُ دَمِي
 بَلْ كَمَا فُودِنَ إِيهَاتٍ دِي دِي وَوَمُؤْمِنِينَ
 طَاعَتِ دِي بَلْ حَقِّ تَعَالَى نَكْ إِرَادَتِنَا
 فَمَا كَفْتِ إِذْ كَرِهْتِ نَكْ يَوْمَ إِخْتِيَارِنَا لَوْلَا
 كَهْرُ وَمَعْصِيَتِ إِشَادِ لَرِيئِهِ دِي دُكَلَوِي نَجْوَتِ
 كِهْ نَوَابِ وَعِقَابِ إِتْكَ مَعْقُولِ أَوْلَا وَهَمِ
 حَقِّ تَعَالَى حَكِيمِ دِرْ يَوْمِ نَسْتَكْرِي إِشْلَاكِ أَنْكَ
 قَلْدَتِنَا وَإِرَادَتِنَا مُسْتَنْدِ أَوْلِيَا أَمَّا لَوْلَا كِهْ
 بُولَسْتَدَن قَجِبْ بَرِ أَوْلُو شَيْعِ نَسْتَا مَرْتَكِبِ

أَوْلُو حَقِّ تَعَالَى قَدْرَتِ أَوْزِنَانَا قَلْدَرْتِنِ
 غَالِبِ إِتْكَ كِبِ وَقَوْلِ يَادِ شَاهِنَا فَمَا كَفْتِ
 إِتْكَ قَادِرِ أَوْلَقِ كِبِ حَقِّ تَعَالَى نَكْ قَدْرَتِ
 بَعْضِي مَعْصِيَتِنَا نَدَن قَاصِرِ أَوْلَقِ كِبِ إِشْعَا
 بِيَاتِ اِدْوَزْ كِهْ نَسْتَكْرِي كَجْمُوعِ مَذْهَبِ لَرِيئِهِ
 كِهْ قَاعِدَتِن دِي حَقِّ تَعَالَى كِهْ يَوْمِ قَبِيحِ أَوْلَتِ
 فَلْ قَصْدِن دِي وَمَعْصِيَتِ إِتْكَ حَقِّ تَعَالَى نَكْ إِجَادِ
 بُولَسْتَدِنَا كِهْ نَدَن صُكْرِهِ أَوْلَمَعْصِيَتِ يَوْمِ تَدْعِي
 قَبِيحِ دِكُولِ مَكَارِ نَوَابِ وَعِقَابِ أَوْلَمَعْصِيَتِنَا

وَسَاءَ فَعْبَارٌ مَذْهَبُهُ فَمِنْ مَلَكَ غَيْرُهُ نَصْرُهُ
 اِتَّكَدُ مَعْصِيَتِ شَا فِعْنِكَ اَمْرًا نَحَا لَفْتِ
 اِتَّكَدُ بُوَسْنَا حَقَّ تَعَالَى فِعْلِيْنَهُ مَتَّصُوْرًا وَاِلَّا
 دَخِي مَعْتَرِيْنِي اَنْ يَدْرُ كَرُ حَقَّ تَعَالَى اَزْرًا وَاِجْرِي
 فَلَمْرِي اَزْرًا نَاهَرْه نَسْنَا كَرُ مَصْلِيْنُوْدِرَانِي اَشْلِيَا
 دَخِي وَاِجْبُ دَرْ كَرُ طَاعَتِ وَعِبَادَتِ اِدْنِ اَجْمَعَا
 قِيَا دَخِي وَاِجْدُ كَرُ تَوْبِهِ اِدْنِكَ تَوَسِّيْبِيْنِ
 قَوْلِ اِدْ اَوَّلِ كَلَاهِ اِشْكِيْبُ تَوَسِّيْرُ الْاَبْطَالِيَا
 اِيْرُفُ جَفْرِيَا زِيْرًا عِبَادَتِ اِشْكِيَا بِنِ طَالِيَا قَوِيْنِ

عبد

ظَلَمُوا رُوَاغَا حِي وَاِيْنِ طَالِيَا قِيْمَتُ حَكْمَتِهِ لَا يُوْنِ
 دَكُوْلُ بُوَا هَلْ هُوَا نَاكَ شَرِيْعَتِ مُخَالِفِ سُرِّي
 حَقْدَرُ اَمَّا اِحْ طَالِيْبَتُكَ سُرُوْرِيْنَتِ بَرُوْرِي
 كُوْرُبِ سِيْلَا دَكُوْمُوْرِيْنَتِ مَقْصُوْدَا وَاِلَّا دَكُرُ
 بِنَلَاكُ مَذْهَبِيْلُوْرِي وَسُرُوْرِي خَلْقِ دِلِيْنَهُ مَشْهُوْرُ
 اَوْ لِيْشْدُرَا كَرُ تَرِكِيْتِي لَكُ نَفْسِي اَزْرُوْرِيْنَا
 بِنَلَاكُ بَعْضِي سُوْرُوْرِي خُوْشِ كَلْبِ اَنْكَ اَزْرِيْنَا
 اِعْتِقَادَا اِدْنِ عَمَلِ اِدْرُوْرِي حَقِّ مَذْهَبِ بُوُوْرُ
 صُوْرُوْرِي خُصُوْصًا كَرُ بَعْضِي مَعْتَرِيْلِي كِتَاوْفِ

36

كِبِ قُرْآنٍ تَقْسِيهِ بَرْدُ دَرِي كُنْدُو مَذْهَبِيْنَ وَ قَائِدِ
 اِعْتِقَادِيْنَ كَجُرْمِكِيْونَ قُرْآنِكَ اَيْتَلِكِيْ كُنْدَمَذْهَبِيْ
 مَوَافِقِيْ تَأْوِيْلِ اِيْدِيْ اَكْثَرُ مَبْتَدِ يَلِكِرْ كَرُوْمَذْهَبِيْ
 تَفْصِيْلِيْنَ وَ تَحْقِيْقِيْنَ يَلِكِرْ كَشَا فِدَه سِيْلَه يَلِكِرْ
 دِيُوْ خَلْقِكَ اِعْتِقَادِيْنَ بَعْضِيْ مَسَائِلَه اَنْكَ اَزْ نَا
 بَرْدِيْ دَرْدِيْ بَسِيْ بَرْدِيْ وَ اَجِبْ اَوْلَدِيْ كِيْم
 اَوْلِ اَهْلِ هَوَا اَنْكْ مَشْهُورِ سَزُوْرِيْنَ كُوْرُوْرُوْ
 قَائِدِ وَ اِطْلَاعِيْنَ بِلْدُوْرُوْرِ اَهْلِ سُنْتِ مَذْهَبِيْكَ
 كَرُكَلْسِيْنَ تَفْصِيْلِيْ اِيْدِيْ تَا كَرُكَلْسِيْنَ اَلْمَلِكِ اَلْعَبْتِيْ اِيْدِيْ

تأويل

اَنْكَ اَزْ نَا اَوْلِيْ خَطَا دَتِ سَفَلْنَا زِيْرَ اَقْفَا اَنْكَ
 اَكْثَرِيْكَ اَزْ نَا دَرْدِيْكُمْ بُوْ جَبْرِ يَلِكِرْ وَ قَدِيْ يَلِكِرْ
 وَ مَعْتَرِيْ يَلِكِرْ كَا فِرَا وِلْدَانِيْ قُرْآنِ وَ حَدِيْثِ حَيْمَانِ
 مَخَالِفَتِ اِيْدِيْ نَفْسِيْ اِيْدِيْ وِلْدَانِيْ مَوَافِقِيْ مَذْهَبِيْ
 جَبْرِ قُرْآنِ وَ حَدِيْثِ اَكَا مَوَافِقِيْ تَأْوِيْلِيْ اَنْكِيْ
 اَمَّا اَهْلِ صَوْلَا اَكْثَرِيْ اِيْدِيْكُمْ بَلِكِرْ مَوْوَلِدِيْ
 مَشْهُورِ كُوْرُوْرُوْرِ اَكَا دَرْدِيْكُمْ قُرْآنِ وَ حَدِيْثِ
 تَأْوِيْلِيْ تَمِيْا حَيْمَانِ اَلْمَلِكِ اَزْ اِيْدِيْكُمْ وَ تَمِيْا اَمَّا اَنْكِرْكُمْ
 قُرْآنِ وَ حَدِيْثِ اَنْكَا اَقْرَبُ اَمَّا حَدِيْثِ وَ اِيْتِ

معنسن بوزدردر کند و اعنقادنا و ظننا موافق
 اذرا و اول کافر و مکر اگر چه تاویل خطا و فاسد
 اولر سا مکر که اینک غلوا در تاویل غایت بعین اولر
 و فضیله تاویل که ایدر در حق تعالی قرآنده
 بیزدی آید که و کانه الله علیا کبیر ابن یونایت
 دلالت ایدر که علی الله الاصفرا و لا دخی بعضی
 محتمه کبیر ایدر که در حق تعالی جسمند
 ائمه قاج عضو و ارسا ائمه دایخ و در دلس
 بتکلی تاویل بزرگه کشتی منکر اولمقدت جهمان

۳۸
 ۳۸

کافر اولر در دیر کور و مؤسک تفضیل علم
 کلامده در بوردده بو مقدمات ائمه
 پتربوقدر بیان ائمه کز دخی مقصود بود
 دین قید نده اولر کیشلر بر مر اعنقاد دین
 و بر مز سوردت و بر مر اینست سقندر و دیننا
 خلالر شدد صدیکر زیر کشتی اولر که بر سهال اغنفا
 و سهل سوز و ایش بر لا ایبات و انسلام دولت
 و ریشکن کافر اولر هر مور و معجون اولر
 و کافر اولر غنجدخی بلر که بار کور و ایما و شها

كَوْرَهُ اسْتَعْمَا زَايِدَهُ بَلْكَلَهُ بُو كَفْرٍ وَاِعْتَقَادِ سُرُقٍ
 جَا مَسْمَا نَلِقَ دَعْوِي سَبِيْنِ اِدْبِ اِعْتِقَادِ مَوْجَمٍ
 وَدِيْنِ كَشِيْلٍ كُوْ كَلِيْذَهُ بُو كَشِيْذًا مَّا خَبَرِي
 يُوْ بَلْكَهَ جَا غَا مَلِيْقٍ وَمُحَقَّقِيْقٍ دَعْوِي سَبِيْنِ اِدْبِ
 شَيْطَانِ اِعْتِقَادِيْنِ وَدِيْنِيْنِ فَا سِيْدَا تَشْتَلِدُوْ وَاوَلُ
 سُرِيْعِيْتِ خَالِفِ عِلْمِ اِرَا مَطَالَعَهَ اِدْبِ فَا سِيْدِ
 مَذْهَبِكِرَا شَيْخُ كَلِّ شُوْمَلِغِيْدَتِ اَمَّا كَلْدُوْ وَخِيْمِيْرُ
 اِيْمَانِيْنِ وَاِعْتِقَادِيْنِ صَحِيْحِ صَدْرًا اِيْمَا مِ اَبُو بَجِيْرُ
 سَتَلَانِي وَ مَرْدِي بَرْدُ غَا كِتَابِيْنِ نَصِيْفِيْنِ اِفْتِيْذِيْنِ

الْقَشِيْ دَرْتِ بَابِ اِيْتَشْتَلِدُوْ كَرِيْمِيْرُ اَوْجِيْ بِيْلِجِيْ
 وَصَقْبُوْلِ حَدِيْثِيْ كِتَابِيْرُ وَاِدْعَا كِتَابِيْرُنَا سِيْتِيْ
 وَجَمْعُ اِدْبِ مَطَالَعَهَ اِتْدُوْمُوْ يُوْدِ عَالِيْرِيْ جِيْقِرْدُوْمُ
 بَرْدُوْمِ سِيْدُوْرُ وَاوَلُ كِتَابِيْذَهُ حَدِيْثِيْ صَحِيْحِيْ
 كَلْمُ سِيْشِ تَقَالِيْلِيْشِ دَر كَرِيْمِيْرُ كُوْنِ يِيْعَا مَبْرَعِيْلِمُ
 اَبُو بَكْرِيْ صَدِيْقِيْ اِيْتْدِيْ اَبَا بَكْرِيْ كَفْرُوْ شَيْخُ بُو خَلُوْقِ
 اِرْتَسِيْدُوْ كِرْ لُوْ وَاَبُو رَسُوْرِيْ دَرِيْلِمْنَا زِيْنَا كَرِيْمِيْرُ كُوْ
 فَرَجَا فُوْجَا جِيْقِيْ فَرُوْ كُوْ كِيْجِيْذَهُ فَرَا طَا شِ اِرْدَرِيْنِدَهُ
 يُوْدُوْ كِيْ بِلْمَا زَا مَسَا اَبَا بَكْرِيْ سَكَا بَرْدُ غَا اَلْوَاِيْمِيْرُ

كِهَزْكَرْنِ اِيْنِ اِقِيَّاسِيْنَ تَاْحَقُّ تَهَاكِي بُوْدُ عَا بُوْكَانِيْه
 سَهِيْ اَوْلِيْشِرِكْ وَكُفْرٍ لَّا زَمِيْ اَوْلِيْ سَتَلَرْدِيْ
 سَقِيَّا اَوْلِيْ دَعَا بُوْدُ زَا لَلْهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ
 اَنْ اَشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَاَنَا اَعْلَمُ وَاَسْتَغْفِرُكَ
 لِمَا لَّا اَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ بَسْمِ الْكَلِمَةِ
 بِمَعَا مَبْرَحْ حَضْرَتِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَوْ بُوْكَرِ صِدِيْقِ
 كِيْ كُنِيَّا شَيْلَا يِيْجُكْ اِيْمَانِ وَاَسْلَامِ قِدِيْدِيْ
 اَوْلِيْ كِيْ يِيْ فِيْ قَوْفُوْقٍ وَاِحْتِيَاظِ اَهْمَلْ كَرَكِيْ
 بِرَمَزِ اَعْتِقَا ذَبْرِيْهْ وَكُفْرِيْ كِيْ لاجِسِيْنَ شَيْلَا يِيْهْ

اِيْمَانِنَا خَلَّ اِرْشِيْدِيْمِيَّا بَسْمِ بُوْ سَتَلَرْدِيْ بِلْمَكْ
 دِيْنِ بَا يِيْهْ قَتِ اِحْتِيَاظِيْهْ وَرَقْتِ قَوْحِيْهْ اَوْلِيْ
 كَرَكِيْ كُوْطَلَهْ قَوْحُوْ وَاِحْتِيَاظِ اَوْلِيْ مَاتِقْ كُوْطَلْ
 خَرَابِيْعِنَا وَنَفْسِيْ شَيْطَانِ عَا لِيْ اِلْعِيْنَا وَجَاهِ اِلْعِيْنَا
 دِلَالَتِ اِدْرِيْنَا كِيْ حَقُّ تَهَاكِي بِرِ مَشِيْدِيْ اَهْمَشِيْدِيْ
 اِيْمَانِيْ خِيْتِيْ اِللهِ مَرْعِيْ اِيْمَانِيْ اَعْلَاءِ مَعْنِيْ يِيْهْ
 شَكْرِيْ تَهَاكِي دِيْتِ قَوْفُوْقِيْ اَوْلِيْ اَعْلَامِيْ قَوْفُوْقِيْ اِيْ عَزِيْزِيْ
 بِلْمَكِيْ كِيْ دِيْنِ اِيْمَانِيْ بِلْمَكِيْ دَوْلَتِ سَهْمِيْ سَعِيْ
 كِيْمِيْنَا سِيْلِيْ دِيْرِيْ اَوْلِيْ قَوْحُوْ وَحَقُّ تَهَاكِي سُوْ كِيْ اِيْمَانِيْ

40

قَبْرِ زَبْرَجِيْنِ بَرَكِيْ بِلَسَا بَرَاوِلُو يَادِشَاهِ وَارِيْشِ
 سَهْلَ قَلْبِ اِدْنَا وَسَهْلَ دَسْنَهْ اَلِهْ نَاجِيْ دَرُ لُو اِنْعَامِ
 وَ اِحْسَانِ اِدَارِيْشِ وَ اَوَلُو يَاشَاهِلُو وَ وِرِيْشِ
 وَ هَمُ خَشْمِ وَ هَضْرِيْ دِيْ قِيْشِ خَشْمِ تَدِيْ كَشِيْ
 قِيْ دَرُ تَرِيْشِ هِيْجِ كِيْشِيْ قِيْ اَنَلْ خَشْمِيْ دَرُ
 وَ قَضِيْ دَرُ وَ تَرِيْشِ بِيْ بُوِيْ بَلَنْ كِيْشِيْ اَوَلِ
 يَادِشَاهِ كَرْمَدِيْ سُوْرَاوَلُو اَلَا خِيْذَمْتِ اِدْرُ
 اَنَدُ وَ قَرُوْرِيْ زِيْ اَكِيْشِيْ اَوَلُو لَوْ اَنَدُ وَ رُضُوْقِ
 وَ اِنْ سَوَمَلْ وَ اَلَا صِدْقِ قَلْبِ اِيْمَكِ اَلَا دَانِيْ

هُوْدُوْرُوْ اَوَلُو لَوْ اَلَا كَر بَلَمَكِ بَرَلَهْ اَوَلُو يَ اَخُوْدِ اِيْشِيْ
 كَمَالِ وَ حَيِيْبِ عَرَبِ كَسْنَا كُوْرَمَكِ وَ بَلِيْكَ
 بَرَلَهْ اَوَلُو يَ اَخُوْدِ اَوَلُو كِيْشِيْ دَرُ كِنْدِيْهْ چِيْ اِنْعَامِ
 وَ اِحْسَانِ اِرِيْشْمَكِ بَرَلَهْ اَوَلُو بِيْشِيْ چُوْنِ بُوِيْشِيْ
 عَقْلَكِ مَقَرُوْرُوْ اَوَلُو يَ اَبِيْ كِيْشِيْ كُوْرَمَكِ
 اِيْشِيْ دَرُ دِيْ اَنَدِ اِيْشِيْهْ بِيْ يَ اَسِيْنِ ضِيْ دَرُ
 كُوْرِيْ دَرُ عَقْلَكِ پَرُوْدِيْشِيْ قَلْدِيْ سَاوَلَاغِيْ دَرُ
 مَعْرُوْرُوْ بِيْ بُوِيْ عِيْنِ جِيْشِيْ اَلَا كُوْرَمَكِ اِيْشِيْ عِيْرَتِ
 وَ فِكْرَتِ نَظَرِ لَهْ بَعْنَا بِلُوْرُوْرُوْ بُوِيْ اَوَلُو يَ سَنَا كُوْرَمَكِ

هُوْدُوْرُوْ
 اَوَلُو

محبت د حق تعالی خا شنه کامیلد زیر احق
 تعالی نکل عظمت و هیت شول مثابه کولدیلم
 عقلل ان کلیاً مجموع اولوقلدر و فضیلت لریم
 خلقده وارد حق تعالی دن ارشربسن نکل اولوقنا
 بولسنلر دخی لب لند گیشیا ارشن فعملد صخلدر
 مجموع حق تعالی دن درودخی بو کو کدی
 ویزدی عین و غریب سنلر حق تعالی قلدتدن
 موجوددر و کولر عیالینا خولکسنلر عقل
 ارشربسن لکش بوز المشیدی بودینا قلددر

و اولوق
 و اولوق

قایت عیال لادن شول قیلا ز کور نر کوی بو عیال لادا
 آکاکه قیاس ایت دخی بو کمنش بون بون کیده
 بو مجموع کون طولنر کوی بونیل نکل بو کون بونیل
 کند قلدن اولو بسن کمنش حرکت بولکن
 فصر ایله دخی بو مجموع عالی بولر بلا طولدر
 التوت کب بولر اندن کمنش اوت بولشمدن کیده
 بون فکر ایلا بون بون عیالیندن دخی بونی فکر
 ایلک کولر بون بون بون بون قاج دلدواوت
 بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون

خَاصِيَّتِ بَرْدِ لَوْحِ الْبُورِ كَيْفَ هَرَبِ بَرْدِكَ
 لِيَمِيقَ صَوْرَ طَبِيقٍ وَكُونَ اِسْتِي سِنْدَنَ حَاطِلِ الْوَلَدِ
 الْكُوجُوعِ بُو كُو تَلَوْدِي وَيَزِيدُ كِي عَجَائِبِ نَسَلِي
 الْكَلَابِ عِبْرَتِ ذَنْبِ سَنَدَهْ عَشِقُ حَاطِلِ الْوَلَدِ نَا
 كَسَنَدِ بَدَنِكَ بِنْيَا ذَنْبِ فِكْرِ الْبَلْكَلِ كِهْ بَرَقَطِ صَوْنِ
 بِنَا كِي لَطِيفِ عَضْوِ كَرِ حُسْنِي وَيَزِيدُ عَضْوَهْ
 قُو تَلَوْدِي حَاطِلِ الْوَلَدِي كِي بُو اَوْدَهْ وَصُو
 وَطَبِيقِ هُو وَهَوَا خِا وَا زَا وَا لَدِي خَاصِيَّتِ
 بَعْدِ لَدِي هَرَبِي بَر صَوْرَتَا بَرِ طَبِيعَتِ خَاصِيَّتِ

اَوْلِي يَا خُو بُو ذَرْتِ مُخَالِفِ نَسَنَهْ حَقِ تَعَالَى
 وَتَبَا كَرِ بَرِ آرَا كُو تَرْتِ بِي خِي تَرْكِيبِ اِدَبِ
 نَبَاتِ وَجَوَانَاتِ مَوَلَدِ اَتَدِي هَرَبِ جَوَانِ
 بَرِ طَبِيعَتِ بَرِ صَوْرَتَا وَيَزِيدُ خَاصِيَّتِ خَاصِيَّتِ
 قَلَدِي وَكِرِ قَلَانِ جَوَانَاتِ وَسُوْلِ اَرُو بِي كَرِيْمِ
 حَقِ تَعَالَى نَدَنَ نَهْ فَرَا سَتِ قَوْمِ سَلْدِ مَجْمُوعِ
 تَقْدِيْرِ كَرِ بِيْحَالِ وَا رِ سَا دِ وِ شَرِ مَوْرِ الْبَرِ وَصُو
 اَخْرَانَا الْوَرِ نَالِ اَلْبَرِ دَخِي شَوْلِ كُو مَجْمُوعِ دَلِ وِ جَلَرِ
 كُو زِي كِهْ مَجْمُوعِ بِي خِي مَسَدَسِ وَيَزِيدُ نَا بَرِ اَكُو دَرِ

بَرِ طَبِيعَتِ

48

تَمَامُ بَالٍ وَ لِحْقِ أَخْرَجِي بِمَا صَوَّرَ أَنْدَتِ صُكْرَهُ
 صَوْلَتُ أَيْرُودُزُ وَ جِيغَكِ كُتُورَتِ أَيْرُودُزُ
 هَرِ بَرِ بَرِ شَاخِ مَحْضُوصُ وَ لَرُ بَرِ بَرِ شَاخِ وَ طَمَزُ
 أَخْرَجِي صَوْبَالٍ وَ فِ بَرِ غَنَدِغِي صَوْرَهَرِ وَ لَرُ
 وَ دِخِي سُورِ رِيغِي كُورُ كِه سُورِ اَغِي جِيغِي وَ لَرُ
 بَرِ اَغَاخِ بَا شَتَنَكِ بَرِ اَغَاخِ بَا شِنَا وَ لَرِ اَغَاخِ
 قَنَادِ بِيغِكِرِ اَوِ جَا وَ رَا يَا خُو دُ شَاهِ صِيغِ وَ لَطِغِ
 وَ نَا زَكِ اَوِ جَا وَ رَا كِه بَعْضِي بَرِي سِيرُكِ وَ بَعْضِي
 بَرِي صِيغِ دَكَلَدِ بِيغَلِكِ كِه جَمُوعِ بَرِ اَبَرِ دَرِ هَرِ بَرِ دَرُ

اَوِ رِيغِكِ اَوِي بَرِ دَرِ لُورِ مَقَشِي اَزِ رِنَا دَرِ دَرِ دِيخِي وَ لَرُ
 اَزُونِ وَ بَرِ صَوْرَتِ دَكَلَدِ وَ اَقَلَرِ اَوِ رِيغِي
 لِحْيِي سَكِرِ دَرِ طَلَشَمَزِ سَكَلِكِ كِرِ غَايَتِ خَفِيغِ
 اَيْقَلَرِي اِنِجَه وَ دَرِ دَرِ وَ فِ اِنِجَه طَلَا شَرِ يُو اَكِنَدُ
 صَنْعَتِنَدِ وَ تِ حَا دِرِ مَهَنْدِ سَلَرِ غَا جَرِ دَرُ
 اَنَلِكِ اِشِي اِشِي لِهَمَزِ نَبَسِ اَمِدِي كِرِ كَلَدِ غَمَقَلِ
 كُورِ غَمَقَلِ وَ غَرُ كُورِ اَتَمَا مِشَرِ كِيغِي
 بَوْمُصْنُوعَاتِ عَجَايِبِنَا بَقْتِ حَقِ تَعَالَى نَكِ غَطَرِنِ
 وَ هَيْبَتِنِ وَ كَمَالِ قَدَرَتِنِ وَ غَلِنِ اَكْشَاكِيَا

44

دَخِيَ آلَ عَظْمَتِنَا وَأَوْلُوهُنَا لِأَيِّ قَوْلِنَا مَشْغُولٌ
 أَوْلَا بُولَسُنَارِي فِكْرَارِي حَقِّ نَعَالِي كَعِظْمَتِنَا
 وَكَمَالِ قُدْرَتِنَا سِتْدَالِ أَيْلِ عَظِيمِ عِبَادَتِنَا
 زِيْرَا بِيغَامَبِرِ حَضْرَتِ عَلُو بِرْمُسْتَدْلَا نَفْكَرُ
 سَلْمَتَةِ حَيْرَمِيْنِ عِبَادَةِ سِنِّيْنِ مَعْنِيْنِ بُودَرِكُ
 بِرْسَاعَتِ كِيَشِي حَقِّ نَعَالِي تَاوُضُوْعَا تِنِ فِكْرَارِي
 عِبْرَتِ وَحَيْرَتِ حَاصِلِ وُلُوْحِ خَيْرِ لِدَارِكِ
 يَلْبَقِ نَا فِلَهِ عِبَادَتِ تَوَابِيْزَتِ زِيْرَا مَقْصُوْدِ
 عِبَادَتِنَا حَقِّ نَعَالِي وُلُوْمُوْقِ وَكَنْدِيِي خُوْرَقِدَرِ

اِمْدِي حَقِّ نَعَالِي وُلُوْلِيْنِ وَكَمَالِ قُدْرَتِنَا وَكَنْدَلِ
 هِيْجِ لِيْوْنِ وَعِجْرِيْنِ شِيْكَوْمِي مَضْنُوْعَاتِ عَرِيْبِي
 وَجَاهِيْبِيْنِ اَكْلَقْدَنِ بِيُوْرِعِبَادَتِنَا وَطَاعَتِنَا
 اُولْقَدَرِيْلِيْ اَنْخُوْنِ دَرِكِ فَرَانْدِ حَقِّ نَعَالِي چُوْقِ
 بِرْدِه بِرْمُسْتَدْلَا كِه بُوِيْرِكِر وَكُوْكَلِر وَمَخْلُوْقَاتِ
 عَجَائِبِنَا بِنْفِيْ فِكْرَا لِيْكَلِ كِه سِنْدِ عَلَامَتَلِر وَرِدَرِ
 عَقْلِ اُولُوْنِ كِيَشِي كِه بُوَسْتَنَكِر اَبْتِ حَيْرَتِ حَاصِلِ
 اُولُوْحِ كُوْكَنْدَنِ حَقِّ نَعَالِي نَلِ فِحْتِيْتِ بِرْمُوْسُوْفِكِرِ
 يَكَنْدِيْجِه مَحْبِيْتِ بِكَلَا بُرْدِي حَقِّ نَعَالِي طَاعَتِنَا

كَرُو قَلْبُ سَنَسْكَرُ اَزْ رِيَا تَرْجِيحُ وَتَقْدِيرُ اِدْرِيُو حَقُّ
 تَعَالَى اَلْمَحَلُّ قَابِ عَجَابٍ يَلْبُورُنْ فَكْرًا اِدْرِيَجَلْ قَوِيْنُ
 مَحَبَّتِيْنِ كِرُو حَقُّ تَعَالَى اَوَّلْ دُرُو دُرُو لَوْ اِنْعَامُ اِرْدُ
 وَاطْفُ لَوْ فَكْرًا اِنْسَا قَوْلِقُ وَخَدْمَتُ وَحَبِيَّتُ
 فُو بَرُ مَثَلًا بِنِي فَضِيْكَرًا اِنْسَا كِرُو حَقُّ تَعَالَى اَوَّلْ
 يَفْقَدُنْ وَاَزْ اَبْلَدِيْ وَجُوْرُ نَعْمَتِيْنِ وَرِيْدِيْ اَنْدُنْ
 صَكْرَهْ جَمَا اَنْدُنْ وَنِيَا اَنْدُنْ وَيَهَا يَمِيْدُنْ
 قَلْبِيْ اَدَمُ اَنْفَلَا تَكْرُو نِيْدُنْ قَارِيْ دَمُ اَغْلَانَا نِيْدُنْ دُرُو
 اِيْمَانُ دَوْلِيْ وَاسِيْلَا مَرْ نَعْمَتُ بَرُو لَا مَعْرُزُ وَتَكْرَمُ

46
 مَسَلْمَا نَلْرُ اِحْنِدُ دَخِيْ مَجْمُوْعُ اَعْضَا لَوْثُ وَفُو تَلْرُ
 صَاغُ بَرْتَدِيْ عَقْلُ سُوْرِيْ اَكُوْرُ سُرُوْرِيْ اَصْغِرُ
 يَا دِلْسُرُ قَلْبِيْ نَهْ اُوْلُو نَعْمَتُنْدُ عَقْلُ وَدَلُو لَوْ
 بِنُ دَخِيْ اِبْلَسِيْنُ كُوْرُلْ كُوْرُوْرِيْ نَهْ نَعْمَتُ دُرُو كُوْرُوْرُ
 سُرُوْرَهْ صُرُوْ كِهْ نَهْ رَحْمَتُ اِحْنِدُ دُرُو دَخِيْ اِبْلَسِيْنُ
 دِيْكَ سِيْلَا دِيْ نَهْ نَعْمَتُ دُرُو دِلْسُرُ كُوْرُوْرَهْ صُرُوْ كِهْ
 اِبْلَسِيْنُ كِهْ حَقُّ تَعَالَى نِيْكَ نَعْمَتِيْ قَلْبِيْ حَقِيْقَهْ
 نِيْهَا يَنْتَدُ كِيْ نِيْ اِيْ صَبِيْحُ عَجَالًا دُرُو بُوْرُوْرِيْ دُرُو كُرُوْرُ
 كِيْ شَيْبُ كُدُوْرُوْرِيْ نِيْ كِيْ نَعْمَتَا دُرُوْرُوْرُ اَشْدُ دَخِيْ

بَغْتَلَرِي حَوْدِ كِرِصِيَا كَو كَلَرِ بَرْتَدِيغِ كَو لَشِ وَايِ
 بَرْتَدِيغِي وَيَلْدَلَرِ وَيَغُورُ لَرِ وَاوُدُ وَيُولُدُ وَهُوَ
 بَرْتَدِيغِ كِرِ جَمُوعِ بَغْتَلَرِ بَلَرِكُ سَبِيلا حَاطِلِ
 اُولَرِ وَاوُلُو بَغْتَلَرِ وَهُوَ اِبْتِغِي كِرِ بَرْتَدِيغِ
 كِرِجُوكُ كِرِ سَا بُو رَتَدِكُ جَا نُو لَشِنَا هَا لَرِكُ
 اُولَرِ حَقِّ تَعَالَى نَكُ غَايَتِ كِرِ مَبْدِكُ وَفَضْلِيكَ
 كِرِ مَهْرَسِنَا كِرِ غَايَتِ كِرِ كَلُو دَرِ اِي چِي وَاوُدُ
 بَرْتَشَدُ وَاوُدُ وَاوُلُو قَلَانِ نَسَلِكُ نَسَبَتِ هُوَا
 وَاوُدُ وَاوُلُو وَاوُدُ وَاوُلُو قَلَانِ اِيغَامِينِ

33

وَايِكُرَامِينِ قَو وَاوُدُ بِيكُ كِرِ غَا صِي وَاوُدُ
 اَمْرِنِ صِيكُ لَطْفِ اِدْبِ عِقَابِ اِقْتِرِ
 هَا لَرِكُ اِقْتِرِ وَاوُدُ قَلِ كِرِ سَمِرِ اَكِرِ عَفْوَتِه بَعْتِ
 بِيكُ اِسْتِرْسَالِ سَنَدِكُ بَاقِ اُولَا اَكِرِ مَتَلَرِكُ
 مَهْرَبِي غَضَبِ اِدْبِ جِهَةِ فَضْلِيكَ اَوُدُ وَهُوَ
 وَيَلِ وَاوُلُو اِقْتِرِ وَاوُدُ وَاوُلُو اِقْتِرِ بَغْتَلَرِ
 سَبِي اُولَشِدِي دِي بِي جَا مَنَفْعَتَلَرِ كِرِ اِنْدَرِ
 حَاطِلِ وَاوُدُ وَاوُدُ اِكِرِ كِرِ نَبِي اِقْتِرِ
 حَقِّ تَعَالَى كِرِ وَاوُدُ بَغْتَلَرِي بَرِ اَنَلَرِي هَا لَرِكُ اِنَلِي

47

فَوْحُ قَوْمٍ كَرِهَ كَيْفَ يُزَكِّيكَ خَاصِيَا غَرَابِئِي
 هَيْجُ بَرَكْتِي بِشَكْرٍ وَيَادِ شَاهِدِي قَوْمٍ قَوْمٍ وَسُوءِ كَرَمٍ
 وَادْبِرِيكَ قَوْمِي بِلَمْدِي صَاحِبِ بَيْغَا مَهْرِ امْتِنِ
 اَوْ ذَبْرِي هَلَاكَ اَنْدِي لَوْ طُ قَوْمِي طَاشِ وَطِيَارِ
 بَرِي هَلَاكَ اَنْدِي عَاذِ قَوْمِي سِيَالِهَ هَلَاكَ اَنْدِي
 بَسْ اَمِدِي حَقِّ تَعَالَى نَكْ بَعْنَدِي شَكْرِي نَكْ كَرَمِ
 كَيْفَ اَرْتَرَا بَعْنَدِي كَرَمِ اَنْدِي اَوْلَا مَقْرُوكِ كَرَمِ
 اَوْ غَرَمِيَا عَا بَلَدِنَا وَبَعْنَدِي اَبَسْ حَقِّ تَعَالَى
 كَرَمِ اَمِدِي فَكْرِ اَنْبِيَا كَيْفَ بِلَسَا كَيْفَ مَجْمُوعِ اَلْبَلَدِ

وَبَعْنَدِي رَا حَمَلِي حَقِّ تَعَالَى نَدَدِي وَحَقِّ قَلْدِي تَرْتِ
 وَفَهْرِي فَكْرِ اَنْبِيَا كَيْفَ قَائِمِي قَتِ فَهْرِي وَعَدَابِ
 اِدْرِي سِي خِي بِلَدِي نَدِي حَقِّ تَعَالَى نَكْ قَوْمِي وَسُوءِ
 حَاصِلِ اَوْلِي بُو نَسْنِي خَوْفِ فَضِي رَا اَنْبِيَا قَوْمِ
 وَسُوءِ كَرَمِي خَانِ وَبَاشِ تَرَكِي اَوْ رَا نَلِ قَالَعِي
 قَامِ نَفْسِ اِدْرِي وَكَرَمِي تَرَكِ اِدْرِي وَفَوْدِي نَا حَمَلِي نَا
 وَخَوْفِ لَقَلِي نَا قَلْدِي تَرَكِي تَعَالَى نَكْ رِضَا سِي بِلَدِي
 حَاصِلِ اَوْلِي سُونِ دِي بُو نَسْنِي كَرَمِي تَعَالَى دَسْتِ اِدْرِي
 وَرَاهِدِي اِدْرِي وَعَا بَلَدِي كَوْمِ رَسْمِي كَرَمِ عَا بَلَدِي

48

بوسش یار اهل عقلت قولنا عجب کلا زیندا
 و کوزش کشتا کوشش نور زندن خبر و ریسک
 آکله امسا انصارت کدر مک دیرسک
 بر دنیا صورتنا عاشق اولن حالنا بقسون کوز اول
 سوز کی کشتی لاکین حاصل تکیون کند و اولون
 و سوز کلرن بجه ترک ادر و خلقند نه دکلو
 طعن و زحمت کرنا بجه قنله خصوص کرا اول
 معشو قنلن کلن زحمت و بلا ی راحمت کوز
 اندن کلن زحمت بر لاف خرا ادر با خود بر و فانی

بگو کز زندن راحت قمار امر کشتی کوز ریسک کیم
 اغر شکرده انک اولکنده جان باش ترکین اورب
 انک بر کوه کتند زین خاک بر خور شایند کولنا
 خوش کلر زک اینر پیمان حق ایدر دیو حال بودیم
 پیمان ادر بجی دخی قطعی کقول ادر سدی بر فانی
 راحت در کیم زحمتنا کیم اول کجول دخی و فاس
 کومر شومل قنل ادر کیم اول کشتی بولنده جان ترک
 ادر کل اولورسا اول اغر شند لکک اولورسا
 و ادر شونی کوز ترک اولنا لکک دخی بلکه و ادرک

مَنَاسِبَتِ اِيْمَانِكَ التَّحِيحُ شَرْطُ بَيَانِ اِيْدَانِكَ
 فَايِدَةٌ دَنٌ خَالِيَةٌ كُلُّ بَلَكَةٍ بَرْتَنِيَه وَنَضِيحَةٌ دَرَكَةٌ
 حَقٌّ تَعَالَى مَحَبَّتِي تَوْبَةٌ سَعَادَةٌ اَرَادَتْ اِرَادَتِي
 اَمَّا اَهْلُ سُنَّتٍ اَوْ لَوْ كُنْتِي مُبْتَدِعَةٌ مَعْلُومَةٌ مَذْهَبِي
 سَفِيهِرِي تِي كَيْسِي نَحَا اِعْتِقَادًا اِقْتُلْ كُفْرَكَ
 عَجْمًا اَيُّ لَوْ مَرَّ بِرُكْلِكَ اَهْلُ سُنَّتٍ مَذْهَبِي اَوْ لَوْ
 كَيْسِي تَوْبِيَه اِعْتِقَادًا اِيْدَانِكَ اَتَمُّكَ كَرَكَةٌ حَقٌّ تَعَالَى
 ذَانِيْدَه وَصِفَانِيْدَه اَكَا اَبْكُرْدُ كَسْمَانِيْقِدُ
 قُوْبَرِيْدِيْشِ يُوْعِيْنُ وَا اَيْلِدِي قُوْبِيْ اَكَا

50

كَوْمَلِكُ دِمْرَامِدِي عَزِيْزِي بَرِفَانِ صَوْرَتِ سَوْرَتِ
 بَرِيْخَمَتِ قُوْمِيْشِيْشِي فِي رَا حَتْلُ وَ مَرِيْلَا زَخْمَانَا قَلْبُ
 جَانِ بَاشِ تَرَكِيْنِ اَوْ رَحِيْ اَوْلَا يَدِشَا هَلْدِي اَدِشَا هِيْ
 سَوْرَتِ اَنْكُ دَحْمَتِيْنِ اِنْعَامِيْنِ اَوْ مِيْنِ كَيْسِي نِيْتَا
 زَخْمَانَا قَلْبِيَه يَا تَرَقِيْجِ كِيْنِ نَفْسِيْمُ لَادِيْ
 تَرَكِ اِيْمَانِيَه اَحَالِ بُوِيْ دُرُكِيْ بِيْلُوْر كِيْمَا اَوْلَا بَرِيْ
 يَادِشَا هَلْدِي كِيَه اَنْجِيْ قَلْبِيْخِيْمُوْنِ وَ رِيْ كِيْ
 يَادِشَا هَلْعَلْ نَعْمَتِكُ رَا حَتْلُ يَا اَيَاتِ يُوْفِ
 زَخْمَتِ وَ زَوَالِ يُوْفِ بِيْ كَلِكِيَه بُوِيْ تَرَكِيْ سِيْ اَلِكُ

بلا

ÖZ GEÇMİŞ

 BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ	T.C. BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ÖĞRENCİ ÖZ GEÇMİŞ FORMU	
---	--	---

Adı Soyadı	Ecem AYDIN		
Lisans Öğrenimi	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	Doğum Yeri	Eskişehir
Yüksek Lisans Öğrenimi	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	Doğum Tarihi	14.08.1990

Eskişehir’de doğdu. İlköğretimi Eskişehir’in Mahmutiye ilçesinde Atatürk İlköğretim okulunda, ortaokulu Eskişehir’in Odunpazarı ilçesinde Vali Münir Raif Güney Ortaokulu’nda tamamladı. Liseyi Hoca Ahmet Yesevi lisesinde bitirdi.

2008 yılında giriş yaptığı Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü 2012 yılında tamamladı.

2014 Güz dönemi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Bu programda eğitime halen devam etmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

ADRES: Aşağı Söğütönü Mah. 1582. Sokak F-3 Blok D:5 Tepebaşı / ESKİŞEHİR
Telefon: 0554 628 65 73
E-Posta: ecemaydinn@outlook.com